

T.C.

BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

**HÜKÜMLÜLERİN TOPLUMA KAZANDIRILMASINDA
DENETİMLİ SERBESTLİĞİN İŞLEVSELLİĞİ
BİNGÖL İLİ**

Mustafa BURAKGAZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Seyman ÖNDER

Bingöl-2017

BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

HÜKÜMLÜLERİN TOPLUMA KAZANDIRILMASINDA
DENETİMLİ SERBESTLİĞİN İŞLEVSELLİĞİ
BİNGÖL İLİ

Mustafa BURAKGAZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Seyman ÖNDER

Bingöl-2017

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	VIII
TEZ ONAY VE KABUL.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ÖNSÖZ	X
ÖZET	XI
ABSTRACT.....	XIII
KISALTMALAR	XIV
TABLolar ve ŞEKİLLER LİSTESİ	XV
GİRİŞ	1
1 KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	3
1.1 Denetimli Serbestlik ve Suç Teorileri Arasındaki İlişki	3
1.1.1Suç Teorileri.....	4
1.1.1.1Biyolojik Suç Teorileri.....	4
1.1.1.2Psikolojik Suç Teorileri.....	5
1.1.1.3Sosyolojik Teoriler.....	5
1.1.1.3.1Sosyal Düzensizlik ya da Suç Ekolojisi Teorisi.....	6
1.1.1.3.2Gerilim Teorileri	7
1.1.1.3.3Alt Kültür Teorileri	8
1.1.1.3.4Fonksiyonalist Teoriler	9
1.1.1.3.5Kontrol Teorileri	10
1.1.1.3.6Sosyal Öğrenme Teorileri	10
1.1.1.3.7Etiketleme Teorisi	11
1.1.1.3.8Çatışma Teorisi	11
1.2 Denetimli Serbestlik Sistemi.....	12
1.2.1Tarihsel Gelişimi ve Dünyadaki Uygulamaları	15
1.2.1.1İngiltere	15
1.2.1.2Amerika Birleşik Devletleri	16

1.2.1.3Çek Cumhuriyeti	17
1.2.1.4Almanya	17
1.2.1.5Belçika	18
1.2.1.6Fransa	18
1.2.1.7İsviçre	18
1.2.2Türkiye’de Denetimli Serbestlik Sistemi	19
1.2.2.1Osmanlı Dönemi	19
1.2.2.2Cumhuriyet Dönemi.....	19
1.2.3Denetimli Serbestliğin Olumlu ve Olumsuz Yönleri	20
1.2.3.1Olumlu Yönleri	20
1.2.3.2Olumsuz Yönleri	21
1.3 Denetimli Serbestliğin Kuramsal Temelleri	22
1.4 Denetimli Serbestlik Sisteminin Temel İlkeleri.....	23
1.5 Türkiye’de Denetimli Serbestlik Sisteminin Özellikleri.....	23
1.6 Denetimli Serbestlik Müdürlüğü Kuruluş ve Teşkilat Şeması	24
1.6.1Denetimli Serbestlik Merkez Teşkilatı.....	24
1.6.1.1Danışma Kurulu	25
1.6.2Denetimli Serbestlik Taşra Teşkilatı.....	26
1.6.2.1Koruma Kurulları	26
1.7 Denetimli Serbestlik ve Yargı Paketleri.....	27
1.8 Denetimli Serbestlikte İnfaz Edilen Mahkeme İlamları İle İlgili Kanun Maddeleri	31
1.9 Türkiye’de Denetimli Serbestlik Uygulamaları	31
1.9.1Adli Kontrol Tedbirleri ve Sonrasındaki Hizmetler.....	31
1.9.1.1Eğitim programına devam etme	33
1.9.1.2Gözetim Altında Çalışma.....	33

1.9.1.3Belli Yerlere Gitmekten Yasaklama veya Belli Yerlere Devam Etme Yükümlülüğü	34
1.9.1.4Mahkeme Tarafından Takdir Edilen Diğer Yükümlülükler.....	34
1.9.2Kısa Süreli Hapse Alternatif Seçenekler ve Sonrası	34
1.9.2.1Eğitim Kurumuna Devam Etme.....	35
1.9.2.2Belirli Yerlere Gitmekten veya Belirli Etkinlikleri Yapmaktan Yasaklanma	35
1.9.2.3Sürücü ve Ruhsat Belgelerinin Geri Alınması, Belli Bir Meslek ve Sanatı Yapmaktan Yasaklanma.....	36
1.9.2.4Kamu Hizmeti Cezası	36
1.9.3Hapis Cezasının Ertelenmesi ve Sonrası.....	36
1.9.3.1Eğitim Programına Devam Etme	37
1.9.3.2Gözetim Altında Çalışma.....	37
1.9.3.3Eğitim Kurumuna Devam Etme.....	37
1.9.3.4Rehberlik Çalışmalarına Katılma Yükümlülüğü.....	38
1.9.4Tedavi ve Denetimli Serbestlik Hizmetleri.....	38
1.9.5Diğer Denetimli Serbestlik Hizmetleri.....	39
1.9.5.1Belli Hakları Kullanmaktan Yoksun Bırakılma.....	39
1.9.5.2Etkin Pişmanlıktan Yararlanan Kişiler Hakkında Verilen Denetimli Serbestlik Tedbirinin İnfazı.....	39
1.9.5.3Hapis Cezasının Konutta İnfazı	40
1.9.6Denetim Altına Alınan Çocukların İyileştirilmesi	40
1.9.7Denetimli Serbestlik Tedbiri Uygulanarak Cezaların İnfazı.....	41
1.9.7.1Kamuya Yararlı Bir İşte Ücretsiz Olarak Çalıştırılma	42
1.9.7.2Bir Konutta Denetim Ve Gözetim Altında Bulundurulma	42
1.9.7.3Bir Bölgede Denetim ve Gözetim Altında Bulunma	42
1.9.7.4Belirlenen Yer veya Bölgelere Gitmeme	43
1.9.7.5Belirlenen Programlara Katılma	43

1.9.8Koşullu Salıverme.....	43
1.9.8.1Gözetim Altında Çalışma Yükümlülüğü.....	44
1.9.8.2Eğitime Devam Etme Yükümlülüğü.....	44
1.9.8.3Rehberlik Çalışmalarına Katılma Yükümlülüğü.....	44
1.9.9Salıverilen Mükerrerlerin Toplum İçinde Denetim ve Takibi	45
1.9.10Mağdurun ve Aile Bireylerinin Korunması	45
1.9.11Elektronik Cihazların Kullanılması Suretiyle Takip.....	45
1.10Farklılık Bağlamında Denetimli Serbestlik ve Topluma Kazandırma Faaliyetleri.	46
1.10.1Denetimli Serbestlikte Yapılan Mesleki Çalışmalar İle Düzenlenen Formlar..	50
1.10.1.1Sosyal Araştırma Raporu	50
1.10.1.2Sosyal İnceleme Raporu.....	50
1.10.1.3Salıverme Öncesi Düzenlenecek Rapor	51
1.10.1.4Denetim Raporları.....	51
1.10.1.5Bilirkişi.....	51
1.10.1.6Seminer Faaliyetleri	52
1.10.1.7Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Programı (Samba).....	52
1.10.1.8Öfke Programı.....	53
1.10.1.9Genel Suçlu Davranışı Programı (Hayde).....	53
2.10.1.10 İnfaz İşlemleri Değerlendirme Komisyonu.....	53
1.10.2Mahkemelerden Müdürlüğe Gelen Dosyaların Yıllara Göre Dağılımı.....	54
1.10.3Yükümlülük Altındaki Hükümlülerin Tabi Oldukları Kanun Maddeleri İle Suç Bilgileri	57
1.10.4Denetimli Serbestliğin Ülke Ekonomisine Katkıları.....	61
2 ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ	64
2.1 Araştırmanın Amacı.....	64
2.2 Araştırmanın Yöntemi	65

2.4 Araştırmanın Kapsam ve Sınırlıkları	66
3 ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	67
3.1 Yükümlülerin Demografik Özellikleri.....	67
3.1.1Yaş Durumları.....	67
3.1.2Cinsiyet Durumları.....	68
3.1.3Eğitim Durumları	68
3.1.4Medeni Durumları.....	70
3.1.5Çocuk Sayısı	71
3.1.6Gelir Durumları.....	72
3.2 Boş Zaman Etkinlikleri	73
3.3 Madde Kullanım Durumları.....	75
3.4 Ailelerinin Alkol, Madde Kullanımı Durumu	78
3.5 Ailede Sabıka Durumu.....	79
3.6 Anne-Baba İletişimi	81
3.7 Aldıkları Ceza veya Verilen Tedbir	82
3.8 İşlenen Suçun Nedenleri	84
3.9 Hükümlülerin Aldıkları Ceza'ya Yönelik Yaklaşımları	86
3.10Suçun Oluşmasını Engelleyecek Tedbirlere Yönelik Görüşleri	87
3.11Suçun Mağduriyet Yaratma Durumu.....	89
3.12Hukuki Statüleri	91
3.13Cezaevi veya Denetimli Serbestlikte Bulunma Süreleri.....	93
3.14Suçla Mücadeleye Yönelik Yaklaşımları.....	96
3.15Pişmanlık Durumları.....	97
3.16Denetimdeyken Geçmiş Suçlar İçin Pişmanlık Durumu	99
3.17Toplumsal Dışlanma	101
3.18Çevreyle Yaşanan Sorunlar.....	103

3.19Çevre ve Toplumla İlişkileri	105
3.20Cezaevine Yönelik Algıları.....	106
3.21Denetimli Serbestliğin İfade Ettiği Anlam.....	109
3.22Diğer Sabıkalılarla Husumet Durumları	112
3.23Denetim İle Cezaevi Arasındaki Tercih.....	114
3.24Denetim Serbestliğin Önleyici Etkisi.....	117
3.25Yükümlülerin Çevrelerine Yönelik Algıları	120
3.26Sosyal Çevrenin Yükümlülere Yönelik Algıları.....	122
3.27Yükümlülerin Ekonomik Durum Algısı	124
3.28Cezaevinde Olmanın İş Üzerindeki Olumsuzlukları	126
3.29Denetimli Serbestlikte Rehberlik Hizmetleri	129
3.30Denetimdeyken Suç İşleme Durumu	131
3.31Denetimli Serbestlik İle Özgürlük Anlayışı.....	133
3.32Denetim Serbestliğin Sağladığı Faydalar.....	136
3.33Denetimle Yaşamı Düzene Sokma Algısı.....	139
3.34Denetim İle Cezaevi Arasındaki Farkı Algılama Durumları	142
3.35Cezaevine Girip Çıkmanın Verdiği His	151
3.36Denetimli Serbestlik Çalışanlarının Yükümlülere Yaklaşımı.....	153
3.37Hükmün İnfazına Yönelik Tercihleri	155
3.38Denetimli Serbestlik Hizmetlerine Yönelik Görüşler	162
3.39Kamu Hizmeti Cezaları.....	182
3.40Denetimdeki İmza Yükümlülüğünün İşlevselliği	187
3.41Belirlenen Yerlere Gitmeme Tedbirinin İşlevselliği.....	189
3.42Konutta İnfazın Güvenlik Açısından Yararı	191
3.43Koruma Kurullarına Yönelik Algıları.....	194
3.44Denetimde Yapılan Çalışmalardan Memnuniyet Durumu.....	196

3.45Yükümlülerin Denetimden Sonraki Planları.....	199
3.46Denetimli Serbestliğin Başarısına Yönelik Algıları.....	201
3.47Denetimli Serbestliğe Yönelik Toplumun Yaklaşımı.....	203
4.SONUÇ.....	207
5.ÖNERİLER.....	211
KAYNAKÇA.....	212
EKLER.....	223
ÖZGEÇMİŞ.....	230

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım Hükümlülerin Topluma Kazandırılmasında Denetimli Serbestliğin İşlevselliği: Bingöl İli adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

... / ... / 201..

İmza

Mustafa BURAKGAZİ

TEZ ONAY VE KABUL

BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Mustafa BURAKGAZİ tarafından hazırlanan Hükümlülerin Topluma Kazandırılmasında Denetimli Serbestliğin İşlevselliği: Bingöl İli başlıklı bu çalışma, 29.12/2017 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda [~~oybirliği/oy~~ ~~çokluğuyla~~] başarılı bulunarak jürimiz tarafından *Sosyoloji* Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ (Unvanı, Adı ve Soyadı)

Başkan : Doç.Dr. Abdullah TAŞKESEN
Danışman : Yrd.Doç.Dr. Mehmet Sayman ÖNDER
Üye : Yrd.Doç.Dr. Ahmed Emin OSMANOĞLU

ONAY

Bu Tez, Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun/...../201.. tarih ve sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü
Doç. Dr. Yaşar BAŞ

ÖNSÖZ

Hükümlülerin Topluma Kazandırılmasında Denetimli Serbestliğin İşlevselliği: Bingöl İli üzerinde durulmaya değer bulunmuştur.

Bu çalışmanın hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Yrd. Doç.Dr. Mehmet Seyman ÖNDER'e tezin yazım aşamasında ve tahsisinde katkılarını esirgemeyen çalışma arkadaşlarıma, eğitim hayatım boyunca yetişmemde katkısı olan tüm hocalarıma teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Bu çalışmayı tamamlama konusunda moral ve motivasyonumu üst düzeyde tutmama yardımcı olan aileme şükranlarımı sunarım. Yinebu çalışmayı, bu süreçte yeni doğan oğlum Muhammed Ali'ye de armağan ediyorum.

.../.../2017

Mustafa BURAKGAZİ

ÖZET

Tezin Başlığı: Hükümlülerin Topluma Kazandırılmasında Denetimli Serbestliğin İşlevselliği: Bingöl İli
Tezin Yazarı : Mustafa BURAKGAZİ
Danışman :Yrd. Doç. Dr. Mehmet Seyman ÖNDER
Anabilim Dalı: Sosyoloji Anabilim Dalı
Bilim Dalı :Sosyoloji
Kabul Tarihi :
Sayfa Sayısı :17 (ön kısım) + 224 (tez) + 6 (ekler)
<p>Bu çalışmanın temel amacı, Denetimli Serbestlik Sisteminin Bingöl İlinde uygulanabilirliği ile kurumda rehberlik faaliyetlerine zorunlu olarak dâhil edilen veya mahkemece tedbir verilmiş, yükümlülük altına alınmış hükümlüler arasında maksimum çeşitlilikte temsiliyet sağlanarak denetimli serbestlik hükümlülerin muhtemel sorunsalları ve sosyolojik betimlemesinin ortaya çıkarılmasıdır.</p> <p>Bu çalışmamızda nitel araştırma yöntemi, derinlemesine görüşme tekniği, yapılandırılmış görüşme formu uygulanmış olup ayrıca alan araştırması sırasında gözlem ve tespitlerden istifade edilmiştir. Yine elde edilen verilerin analizi sırasında nitel veri yöntemlerinden biri olan betimsel analiz kullanılmıştır.</p> <p>Örnekleme grubundan elde edilen bazı veriler ışığında suç işleme ve suça bulaşma hızı ile yaş, cinsiyet, medeni durum oranında geçici bir yakınlık olduğu, eğitim durumunun ise suça bulaşma oranını etkilediği tespit edilmiştir. Hükümlülerin tamamına yakını, cezaevinde olmaktansa denetimli serbestlik kapsamında sosyal yaşam içinde yer almayı tercih ettiği gözlemlenmiştir. Denetimli serbestliğin, tutuklu ve hükümlülerin; ıslah edilmesi, iyileştirilmesi ve sapma davranışı konusunda</p>

rehabilite edilmesi açısından daha başarılı olmasının yanı sıra, kamu kaynaklarının verimliliği ve tasarrufu noktasında da daha etkin sonuçlar elde ettiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Denetimli serbestlik, Adli Kontrol, Kamu Yararına Çalışma, Tedavi ve Denetimli Serbestlik Tedbiri, Suç, Ceza, Seçenek Yaptırımlar.

ABSTRACT

Title of the Thesis: The Role of Control Freedom for Reintegration of Prisoners for Society.	
Author	: Mustafa BURAKGAZİ
Supervisor	: Yrd.Doç.Mehmet Seyman ÖNDER
Department	:Sociology
Sub-field	:
Date	:227
<p>Control Freedom is how can use Bingöl city which is the aim of this thesis. Also other purpose of this thesis shows up some participants who must be attent this work they trial by the court. And this thesis shows up another convict who one trial by the court since past times. This thesis includes social problems and these social problems appear with sociology. We use qualitative research method and in depth interview technigue. Also we use some abservation and detection. According to same working, committing a crime, age and gender and marial status are arelating with each ather. Convicts are wanting to be under control of Control Freedom. They don't want to go in prison. We can say, control freedom is causing to the heal same convicts for society. Control Freedom has been success and Control Fereedom achieves good results for other public institution.</p>	
Key Words: Control Freedom; Judicial Control; Workfor Public Interest; Treatmentand of the Control Freedom measures; Crime Penaland Alternative Sanctions	

KISALTMALAR

KSHCSY	: Kısa Süreli Hapis Cezasına Seçenek Yaptırımlar
HCE	: Hapis Cezasının Ertelenmesi
BHKYB	: Belli Hakları Kullanmaktan Yoksun Bırakılma
STÖTS	: Suçta Tekerrür Özel Tehlikeli Suçlar
EP	: Etkin Pişmanlık
DSUCİ	: Denetimli Serbestlik Uygulanarak Cezanın İnfazı
KSV	: Koşullu Salı Verme
CGTİHK	: Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun
MÖİRDST	: Mükerrerlere Özgü İnfaz Rejimi ve Denetimli Serbestlik Tedbiri
ÖİU	: Özel İnfaz Usulleri
AK	: Adli Kontrol
HAGB	: Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması
ÇKK	: Çocuk Koruma Kanunu
KDT	: Koruyucu ve Destekleyici Tedbirler
DAAK	: Denetim Altına Alma Kararı
EDSHY	: 18Nisan 2007 Tarih ve 26497 sayılı Resmi Gazete, Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Yönetmeliği
YDSHY	: 5 Mart 2013 tarih ve 28578 sayılı Resmi Gazete, Denetimli Serbestlik Yönetmeliği.
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

TABLolar VE ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1:Denetimli Serbestlik Merkez Teşkilatı:	24
Şekil 2:Denetimli Serbestlik Taşra Teşkilatı.....	26
Tablo 1: Mahkemelerden M¼d¼rl¼ge Gelen Dosyaların Yıllara G¼re Dağılımı	54
Tablo 2: Yaş Durumları	67
Tablo 3: Cinsiyet Durumları	68
Tablo 4: Eğitim Durumları.....	69
Tablo 5: Medeni Durumları	70
Tablo 6: Çocuk Sayıları	71
Tablo 7: Aylık Gelirlerinin Dağılımları	72
Tablo 8: Sosyal Yardım veya Aylık Maaş Dışındaki Gelir Durumu	73
Tablo 9: Boş Zaman Etkinlikleri.....	74
Tablo 10: Madde Kullanım Durumları	76
Tablo 11: Ailelerinin Alkol, Madde Kullanımı Durumu	78
Tablo 12: Ailede Sabıka Durumu	80
Tablo 13: Anne-Baba İletişimi.....	81
Tablo 14: Aldıkları Ceza veya Verilen Tedbir.....	83
Tablo 15: İŞlenen Suçun Nedenleri	85
Tablo 16: Aldıkları Ceza'ya Y¼nelik Yaklaşımları	86
Tablo 17: Suçun Oluşmasını Engelleyecek Tedbirlere Y¼nelik G¼r¼Őleri	88
Tablo 18: Suçun Mağduriyet Yaratma Durumu	90
Tablo 19: Hukuki Stat¼leri.....	92
Tablo 20: Cezaevi veya Denetimli Serbestlikte Bulunma S¼releri.....	94
Tablo 21: Suçla M¼cadeleye Y¼nelik Yaklaşımları	96
Tablo 22: Pişmanlık Durumları.....	98

Tablo 23: Denetimdeyken Geçmiş Suçlar İçin Pişmanlık Durumu	100
Tablo 24: Toplumsal Dışlanma	102
Tablo 25: Çevreyle Yaşanan Sorunlar	103
Tablo 26: Çevre ve Toplumla İlişkileri	105
Tablo 27: Cezaevine Yönelik Algıları	108
Tablo 28: Denetimli Serbestliğin İfade Ettiği Anlam	110
Tablo 29: Diğer Sabıkalılarla Husumet Durumları	113
Tablo 30: Denetim İle Cezaevi Arasındaki Tercih	116
Tablo 31: Denetim Serbestliğin Önleyici Etkisi	118
Tablo 32: Yükümlülerin Çevrelerine Yönelik Algıları	120
Tablo 33: Sosyal Çevrenin Yükümlülere Yönelik Algıları	123
Tablo 34: Yükümlülerin Ekonomik Durum Algısı	125
Tablo 35: Cezaevinde Olmanın İş Üzerindeki Olumsuzlukları	127
Tablo 36: Denetimli Serbestlikte Rehberlik Hizmetleri	129
Tablo 37: Denetimdeyken Suç İşleme Durumu	132
Tablo 38: Denetimli Serbestlik İle Özgürlük Anlayışı	134
Tablo 39: Denetim Serbestliğin Sağladığı Faydalar	137
Tablo 40: Denetimle Yaşamı Düzene Sokma Algısı	140
Tablo 41: Denetimin İnsani Yönüne Dair Algıları	143
Tablo 42: Denetimli Serbestliği Faydalı Görme Algıları	146
Tablo 43: Denetim Serbestliğin İnsan İlişkilerine Etkisi	149
Tablo 44: Cezaevine Girip Çıkmanın Verdiği His	151
Tablo 45: Denetimli Serbestlik Çalışanlarının Yükümlülere Yaklaşımı	154
Tablo 46: Hükümün İnfazına Yönelik Tercihleri	156
Tablo 47: Cezanın Denetimde İnfazının Olumsuz Etkileri	158
Tablo 48: Cezanın Denetimde İnfazının Olumlu Etkileri	160

Tablo 49: Denetimdeki Bireysel Görüşmelerin Etkisi	163
Tablo 50: Tedavi, Bağımlılık, Bilgilendirmenin Etkileri.....	166
Tablo 51: Sigara, Alkol, Madde Bağımlılığı (Samba) Programının Etkileri	168
Tablo 52: Öfke Kontrolü Programının Etkileri.....	171
Tablo 53: Hayat İçin Değişim (Hayde) Programının Etkileri.....	173
Tablo 54: Denetimde Yapılan Seminer Çalışmalarının Etkileri	175
Tablo 55: Denetimde Yapılan Çalışmaların Bilgi Eksiliğini Gidermesi	178
Tablo 56: Derslerde İşlenen Konulara Yönelik Algıları	180
Tablo 57: Kamu Hizmetinde Çalışılan Kurumlardaki İletişim Durumu.....	183
Tablo 58: Kamu Hizmetinde Çalışılan Kurumlardaki Etkileşim Durumu	185
Tablo 59: Denetimdeki İmza Yükümlülüğünün İşlevselliği	187
Tablo 60: Belirlenen Yerlere Gitmeme Tedbirinin İşlevselliği	190
Tablo 61: Konutta İnfazın Güvenlik Açısından Yararı.....	192
Tablo 62: Koruma Kurullarına Yönelik Algıları	195
Tablo 63: Denetimde Yapılan Çalışmalardan Memnuniyet Durumu	197
Tablo 64: Yükümlülerin Denetimden Sonraki Planları	199
Tablo 65: Denetimli Serbestliğin Başarısına Yönelik Algıları	202
Tablo 66: Denetimli Serbestliğe Yönelik Toplumun Yaklaşımı.....	204

GİRİŞ

Denetimli serbestlik, mahkemelerce yükümlülük altına alınan kişilerin belirlenen deneme süresinde, toplumun gözetimi altında çektiği toplumsal ve müdahale programları kullanılarak rehabilite edilmesine yardımcı olan hukuksal bir yaptırım türüdür.

Günümüzde uygulanan denetimli serbestlik ceza infaz sistemi, suça karışan veya bazı özel şartları taşıyan kişilerin yaptıkları eylemden ötürü cezaevine girmek yerine aileleri ve sosyal çevreleri içerisinde kalmalarına, gündelik yaşamlarını sürdürmelerine ve toplum içinde kontrol edilmelerine imkân sağlanmaktadır. Bu sistem sayesinde hükümlü iş bulup çalışmak suretiyle kendisinin ve ailesinin ihtiyaçlarını karşılama imkânı elde etmektedir. Denetimli serbestlik, bugün AB ve diğer gelişmiş ülkelerin birçoğunda uygulanan bir sistemdir.

Suç ve ceza konularında mahkemeler, ceza infaz kurumları, denetimli serbestlik müdürlüklerinin mevcut koşullarının iyileştirilmesi ve hükümlülerin rehabilitasyonu konusunda daha insani eylem ve uygulamalarda birliğin sağlanması için Avrupa Konseyinin birçok tavsiye kararı da bulunmaktadır.

Avrupa Birliği uyum yasaları çerçevesinde Türkiye’de 2005 yılında “5402 Sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunu” ile birçok önemli yenilik gerçekleştirilmiştir. Bunlar arasında, Kısa Süreli Hapis Cezasına Seçenek Yaptırımlar, Hapis Cezasının Ertelenmesi, Belli Hakları Kullanmaktan Yoksun Bırakılma, Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması, Tedavi ve Denetimli Serbestlik, Denetimli Serbestlik Tedbiri Uygulanarak Cezaların İnfazı, Adli Para Cezasına Karşılık Kamuya Yararlı Bir İşte Çalıştırılma, Koşullu Salıverme, Çocuğun Denetim Altına Alınması, Adli Kontrol Tedbirleri, Etkin Pişmanlık, Hapis Cezasının Konutta Çektirilmesi, Mükerrerlere ve Bazı Suç Faillerine Özgü İnfaz Rejimi yer almaktadır.

Klasik ceza infaz anlayışında sıkça başvurulan tutuklama tedbiri ceza muhakemesinde ağır bir tedbiri olduğu düşünüldüğü için 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda bir değişikliğe gidilmiş; temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanması yerine ilk defa tutuklamada kontrol tedbirlerinden olan adli kontrole başvurulmaya başlanmıştır. Böylece tutuklama ile suçluluğu henüz sabit olmayan

kişinin hürriyetine son verilmesinin önü alınmıştır. Zorunlu koşullar dışında tutuklama tedbiri yerine adli kontrol tedbiri insan hak ve hürriyetlerine daha uygun olduğu söylenebilir.

Bu çalışma dört bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde denetimli serbestlik sisteminin kavramsal ve kuramsal çerçevesi ayrıntılı olarak incelenmiştir. Bu anlamda; suç teorileri, denetimli serbestlik kavramı, tarihsel gelişimi, kuramsal temelleri, Türkiye'deki hukuksal temelleri, sistemin temel ilkeleri, özellikleri, kuruluşu teşkilat yapısı, Türk denetimli serbestlik sisteminin uygulama esasları kapsamında; adli kontrol, kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar, hapis cezasının ertelenmesi koşullu salıverme, güvenlik tedbirleri, hükmün açıklanmasının geri bırakılması, koruma kurulları, tedavi ve denetimli serbestlik kararlarının uygulama esasları ele alınmıştır.

İkinci bölümde araştırmanın metodolojisi, araştırmanın amacı, evreni, örnekleme ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde denetimli serbestliğin topluma kazandırma faaliyetleri anlamında; denetimli serbestlikte yapılan mesleki çalışmalar ile düzenlenen formlar, mahkemelerden müdürlüğe gelen dosyaların yıllara göre dağılımı, yükümlülük altındaki hükümlülerin tabi oldukları kanun maddeleri ile suç bilgileri, denetimli serbestliğin ülke ekonomisine katkılarına ayrıntılı olarak değinilmiştir.

Dördüncü bölümde ise suçluların genel profillerine, araştırmanın bulguları ve değerlendirilmesine yer verilmiştir.

1 KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1 Denetimli Serbestlik ve Suç Teorileri Arasındaki İlişki

Bu konunun daha iyi anlaşılabilmesi için öncelikle bilinmesi gereken iki kavramın olduğu söylenebilir. Bu kavramlara bakıldığında birisinin sapma bir diğersinin ise suç olduğu ifade edilebilir. Farklı kaynaklar ve alanında uzman kişiler tarafından genel tanımlamalar yapılmaktadır.

Dolu, (2011)'ya göre suç ile sapma arasındaki temel fark, yapılan eylemin hukuk sistemi içerisinde cezai yaptırımının bulunup bulunmaması ile ilgilidir. Her ne kadar toplumda çoğu sapma davranışının suç olduğu veya çoğu suç davranışının sapma olduğuna dair yaygın bir kanı olsa da bu iki durumun böyle olmadığı ve aralarında temel farkların olduğu görülmektedir.

Sapma, bireylerin içinde yaşadığı toplumlarda kendilerini çepeçevre saran toplumsal yapı ve kurallar ile örtüşmeyen, toplumun genelinin ortak kabul ettiği ve günlük yaşam pratiklerine uyguladığı resmi veya gayri resmi normlara aykırı davranışlardır. Suç, toplumda bir arada yaşayan veya yaşamak zorunda olan insanların hukuka aykırı eylemleri sonucunda üzerinde yaşadıkları devletin mahkemeleri tarafından belirli bir biçimde cezalandırılan eylem ve davranışlarıdır (Özkalp, 2005:434-435).

Suç, insanlık tarihi ile başlayan ve insanlık tarihi kadar eski olan bir o kadar da dinamik bir olgudur. Tarihi süreç içerisinde meydana gelen yer, zaman, mekân, ortaya çıkış şekli bakımından çağa ve gereklerine göre pozisyon alan, şekil ve yöntem değiştirerek kendisini güncelleyen dinamik bir olgudur. İlk insandan itibaren insanoğlu kendini ait olduğu bir topluluk içinde geliştirmeye bir şeyler öğrenerek ehlileştirmeye başlar veya çalışır. Önce bir aile sonra diğer toplumsal kurumlar içerisinde medeniyeti öğrenmeye çalışarak kendisini geliştirmeye çalışır. Bireyde gerçekleşen bu aşamalı ilerleme aslında ait olduğu toplum veya topluluklarda da böyledir. Toplumlar ilerleme aşamaları içerisinde genel olarak önce ilkel toplumlar, sonra tarım toplumları, daha sonra sanayi toplumları ve son olarak ta bilgi toplumları olarak ilerlemeler kaydederler (Güran,1990:3). Tüm bu aşama ve ilerlemeleri yaşayan birey ve toplumlar nasıl aşamalı olarak ilerliyorlarsa toplumun bir ferdi olan bireyler de içlerinde kişiliklerinin iyi ve kötü yanını geliştirebiliyorlar.

Özkalp, (2005)'te yapmış olduğu suç sınıflandırmasında suçları şiddet ve adam öldürme suçları, mala karşı suçlar, mağduru olmayan suçlar, organize suçlar ve profesyonel kişilerce işlenen suçlar olarak ele almıştır.

Konumuz denetimli serbestlik ve suç olduğundan hem suçlara örnek teşkil etmesi hem de denetimli serbestlik kapsamına giren suçların genel olarak; mala karşı işlenen suçlar, yaşam hakkına karşı işlenen suçlar, kişi hürriyetine karşı işlenen suçlar, özel yaşama ve kişi onuruna karşı işlenen suçlar, kamu güvenliğine karşı işlenen suçlar, diğer bazı suçlar olarak sınıflandığını görmekteyiz.

1.1.1 Suç Teorileri

Toplumsal kurallar ile bağdaşmayan veya örtüşmeyen suç davranışlarının ne olduğu, nasıl olduğu, hangi aşamalardan geçtiğine dair çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Yapılan bu araştırmalar kimi zaman bilimsellikten uzak tecrübî bilgiler ışığında gelişmiş, kimi zaman bilimsel veriler kullanılarak yapılmıştır. Tarihsel süreç içerisinde ilk olarak batıl inançlar, sonrasında dini kurallar en sonunda ise bilimsel veriler ve imkânlar kullanılmak suretiyle suç ve suçluluk açıklanmaya çalışılmıştır (Güral, 2009:21). Bilimsellik ile başlayan süreç beraberinde suçlu davranışın açıklanması için daha bütüncül ve kapsamlı çalışmaları gerektirecek suç teorilerini ortaya çıkarmıştır. Bu kapsamda suç konusunda biyolojik teoriler, psikolojik teoriler ve sosyolojik teorilerin ön plana çıktığını görmekteyiz.

1.1.1.1 Biyolojik Suç Teorileri

Bu kuramın önemli temsilcileri olan Lombroso, Ferri, Garafalo insan bedenindeki farklılıkları kıstas alarak suçu, bireylerin belirgin fiziksel özellikleriyle açıklayıp tasnif etmektedirler.

Biyolojik suç teorileri, toplumu oluşturan bireylerin biyolojik yapılarındaki ilkelik, gerilik, bozukluk gibi patolojik nedenlerle suç olayının meydana geldiğini açıklamaya çalışır (Akıncı, 2002:156). Teoriye göre suç istatistikleri veri alındığında suç işleyenlerin sayısı, nüfusun geneline oranı bir hayli düşük bulunmaktadır. Bu bağlamda suçu ilkelik ile bağdaştıran pozitivistlerin önde gelen şahsiyetlerinden olan Lombroso, suçlunun yapı itibarıyla anormal olduğunu ve ilkel davranışlar sergilediğini iddia etmiştir. Bu teoriler yeterli bilimsel veriler ile desteklenmediğinden neredeyse geçerliliğini tamamen yitirmiş teorilerdir.

1.1.1.2 Psikolojik Suç Teorileri

Bu alanda çalışmalar yapan meslek çalışanlarının, insan davranışlarını zihinsel süreçlerin bir parçası olarak gördüklerinden suç davranışını kişilik bozuklukları ile izah etmeye çalışmışlardır (İçli, 2004:56).

Bu teoriler, suç ve suçlu davranışları açıklamaya çalışırken suçun bireylerin çok erken yaşlarından itibaren edindikleri kötü yaşam deneyimleri, yanlış ya da hatalı motivasyonları, aile-arkadaş-toplum içinde ya sosyalleşememe veya yanlış sosyalleşmeleri ile açıklamaktadırlar. Bu yaklaşıma göre, suçlu davranışa organik akıl hastaları neden olmaktadır. Güncelliğini koruyan psikolojik teorilerde iki alt yaklaşım öne çıkmaktadır.

İçli, (2004)'ye göre psikojenik yaklaşımda bireylerin zihinsel süreçleri çalışmalara referans olarak alınır. Sapkın davranışlarda bulunanların ayırt edici özellikler göstererek duygusal açıdan hasta veya psikopat oldukları savunulur. Bu yaklaşıma göre, suç insanlara kalıtımla geçmekte, suç işlenmemesi durumunda kişi çıldırabilmektedir. Bu anlamda delilik ile suçluluk özdeşleştirilmektedir.

Psikoanalitik yaklaşım ise, içsel çatışmalar, duygusal sorunlar, öz güven eksikliği, yetersiz hissetme ve aşağılık duygusuna göre suçluluğu izah etmeye çalışmaktadır. Buna göre suç, ego ile süper ego gelişiminde meydana gelen aksaklıklar yüzünden denetim altına alınamayan id'in isteklerinden kaynaklanmaktadır (Öter, 2005:17).

Kontrol edilemeyen id'in isteklerinin süper ego tarafından sürekli baskı altında tutulması bireyde bazı problemlere neden olmaktadır. Bu problemler kimilerini saldırganlaştırırken, kimilerini pasifleştirir, kimilerini de dürtü kontrolünde başarısız kılar. İnsan kişiliğini meydana getiren bu üçlünün orantısız denetimi veya denetimsizliği suçun meydana gelmesine neden olur (İçli, 2004:58-59).

1.1.1.3 Sosyolojik Teoriler

İnsanlık tarihi boyunca suçun meydana gelme nedenleri irdelenmiş çeşitli kuram ve bu kuramların temsilcileri suç olgusunu kendi bakış açılarından açıklamaya çalışmışlardır. 19. ve 20. yüzyıla gelinceye kadar suçun nedenlerinde toplumsal faktörler düşünülmemiş daha çok toplumsal faktörler dışındaki etmenler irdelenmiş bu faktörler kimi zaman psikolojik faktörler gibi bireyin geçmiş yaşam deneyimleri

ile yanlış sosyalleşmesi ya da sosyalleşmemesinde aranırken kimi zaman biyolojik faktörler olan vücut ile iskelet yapısında, zihinsel özellikler ile zekâ durumunda aranmıştır. Toplumbilim olan sosyoloji ise gerek suç olgusunu gerekse yaşamın diğer alanlarındaki olguları açıklarken daha genel bir bakış açısı ile olayları ve durumları açıklamaya çalışmıştır.

Sosyolojik suç teorilerine göre, sosyal yapı, değer ve kurum kavramlarının iyi anlaşılması gerekir. Yine bu kurama göre suç, içinde yaşanan sosyal hayatın hem bir parçası hem de sonucudur. Yani burada bilinmesi gereken şey sorunlu veya problemlili olan toplumun kendisidir (İçli, 2004:77).

Suçta teşkil eden sosyolojik nedenler arasında tabakalaşma, değişim, işsizlik, şiddet, terör, nüfus, göç, yoksulluk, eşitsizlik, kentleşme, ekonomi, toplumsal yapı, işbölümü vs. gibi olgular gösterilebilir (Kızılçelik,1996:144).

Daha önceden yapılan suç araştırmalarında bu saydığımız faktörler göz önünde bulundurulmamış bu yüzden ortaya çıkan sonuçlar da reel anlamda suç olgusu ve sorununa çözüm getirememiştir. Değişen ve hızlı bir dönüşüm geçiren dünyada bazı geleneksel kurumlar işlevlerini yitirirken bazı yeni kurumlar ve ihtiyaçlar gün yüzüne çıkmıştır. Böyle bir süreçte aynı dönüşümü yaşayan ve değişen dünya düzenine ayak uydurmak zorunda olan insanoğlu çoğu zaman bu değişime ayak uydurabilmişken bazen de uyduramamıştır. Değişime ayak uydurmaya çalışan insanoğlu bünyesinde barındırdığı iyi yönü geliştirirken kanun ve düzene ayak uydurmuş, suç işlemekten uzak durmuş; yine bünyesinde barındırdığı kötü yönü ile de kanun ve düzene ayak uyduramadığı gibi toplumda kendisine avantaj sağlamak için yasal olmayan yollara başvurmak suretiyle suç işlemiştir. Suç olgusunu açıklarken birçok bilim adamı, toplumbiliminin daha etkili araştırma yaptığı ve yine daha başarılı sonuçlar ortaya çıkardığı görüşünü savunmuşlardır (Kızmaz, 2005:14-174).

1.1.1.3.1 Sosyal Düzensizlik ya da Suç Ekolojisi Teorisi

1840'lı yıllarda özellikle İngiltere'de yaşanan sanayi devrimi hızlı sanayileşme ve çarpık kentleşmeye neden olmuştur. İngiliz bilim adamları Turner, Mayhew ve Fletcher dikkatlerini ekoloji ve suç ilişkisine yöneltmiş; bunun yanında benzer gelişmeler Amerikan toplumunda da görülmeye başlanmıştır.

Chicago okulundan Ernest Burgess ve Robert Park başta olmak üzere birçok kent planlamacısının çalışmaları sonucunda şekillenen Sosyal Düzensizlik Kuramına göre kent koşulları ile suçluluk arasında pozitif bir ilişki vardır. Shaw ve McKay'in çalışmaları ile büyük bir üne kavuşan bu kuram 1920'li yıllarda bir nevi şehirlerin görünümünü resmetmiştir. Onlara göre kentler suç olaylarının ürettiği yerlerdir. Bu yüzden şehir yaşamı ister istemez suç öğelerini içinde barındırmaktadır. Chicago okuluna göre insan doğduğu ve yaşadığı çevrede sosyalleşeceğinden suçun nedenleri de insanların yaşadıkları sosyal ve fiziksel çevrede aranmalıdır (Kızmaz, 2006:12).

Bu okul, sanayileşme ve göç nedeniyle değişen toplum yapısı içerisinde artan suç oranlarının nedenleri üzerine yoğunlaşmıştır. Chicago okuluna göre, kırsal alanlardan kentlere gelen ve bu hayata uzak olan insanlar kendi yaşam tarzlarına uygun tanıdıklarının olduğu bölgelerde suça daha kolay sürüklenebilmektedirler (Sokullu Akıncı, 1999:176).

Bu kurama göre sosyal hareketlilik, sanayileşme, kentleşme, heterojen yapı gibi değişkenleri içinde barındıran kent yaşamı, suç için en elverişli koşulların oluşmasına neden olmaktadır.

1.1.1.3.2 Gerilim Teorileri

Bu teori Merton tarafından ortaya atılmış Durkheim'in anomi kuramı ile Chicago okulunun da görüşlerinin etkisiyle geliştirilmiş bir teoridir. Suçu meydana getiren sebepleri Merton sosyal yapıda aramıştır. Yine Merton anomi kavramını normsuzluktan ziyade kültürel amaçlar ile bu amaçları gerçekleştirecek yollar arasındaki uyumsuzluk olarak değerlendirmiştir (Armağan, 1998:43-44).

Toplumsal amaçlar ile bireyleri bu amaçlara ulaştıracak yollar arasındaki uyumsuzluk toplumsal bütünleşme noktasında olumsuz sonuçlara sebep olur. Gerilim Kuramının suç analizine göre toplumda herkes için var olan fırsatların engellenmesisuçun ortaya çıkmasının nedenleri arasındadır.

Yine bu kurama göre dezavantajlı pozisyonda bulunanların üst sınıfa yükselme çabaları, meşru olmayan yolların denenmesi ile gerçekleşmektedir. Bu teorinin öne sürmüştüğü teze göre alt sınıftaki bireyler, toplumun kabul ettiği amaçlara legal yollardan ulaşma imkânlarının kısıtlılığı yüzünden suça yönelmişlerdir. Alt sınıftaki bireyler için risk oluşturan şey, ebeveynlerinin

çocuklarına legal olan başarı yolları yerine legal olmayan yoları göstermeleridir (Winfrey ve Abadinsky, 2003:167).

Başarılı bir toplum yapısının oluşmasında toplumsal amaçlar ile hedefe ulaştıracak yolların uyumu için Merton, beş tip bireysel uyumdan söz etmiştir: Uyumluluk; durağan toplumlarda bireyin toplumsal amaçlar ile legal yolları birlikte kabul ettiği uyum tipidir. Yenilikçilik; bireyin bazı toplumsal amaçları kabul ettiği, legal yolların yetersizliğinden yeni yollar keşfettiği uyum tipidir. Şekilcilik birey toplumsal amaçlara belirtilen yollarla ulaşamayacağını kabul ederek yaşantısına devam eder. Geri çekilme birey toplumsal hiçbir değeri kabullenmez. Yabancılaştığından bedenen toplumdadır ama ruhen toplumun dışındadır. İsyân; birey toplumun amaçlarını hiçbir şekilde kabul etmez, yeni bir toplumsal yapı kurmaya çabalar (İçli, 2004:83-88). İşte bu toplumsal amaçlar ile hedefler arasında uyumlu bir denge kurulamaması halinde ortaya çıkacak olan düzensizlik suç olgusunda ortam hazırlar.

1.1.1.3.3 Alt Kültür Teorileri

Bu kurama göre suçluluğun ortaya çıkmasındaki ana etmen alt kültürdür. Yine çocuk suçluluğu ile çete suçlarının analizinde bu yaklaşımlar çok isabetli bir çerçeve sunmaktadır. Alt kültür teorisinin önde gelen araştırmacıları Cohen, Ohlin, Cloward, Wolfrang ve Miller'dır.

Alt kültür sınıfına mensup ailelerin çocukları okulda akademik başarısızlık yaşadıklarından bu durum onları genelde çetelere sürüklemektedir. Böylelikle çeteye katılan birey burada yeni bir benlik oluşturmaya başlar. Cohen, alt kültürü ebeveyn durumları, çete, okul standartları, sınıf düzleminde kültürel yapı içerisinde analiz etmektedir. Yine ona göre alt kültür, içinde kavgacı yapı, itaatsizlik, hazzı, riskli amaçları barındırır. Bu kültür bir nevi üst sınıfa geçiş yapamayan çocukların karşılaştıkları problemleri çözmek için oluşturdukları bir yapıdır (İçli, 2004:88-95).

Yani alt sınıf içinde bir sosyalleşme biçimidir. Alt sınıf mensupları karşılaştıkları engeller sonucunda orta sınıfa ve değerlerine kin beslerler sapkın davranışlar geliştirerek suça yönelirler.

Alt kültür kuramları içerisinde önemli bir yer tutan teorilerden biri de 'ayırıcı fırsat' teorisidir. Onlara göre alt sınıfa mensup bireyler bir statü edinmek ve orta

sınıfa ulaşmak isterler; ama çoğu zaman bir engelleme ile karşılaşır, yasal yolları kendileri için engel olarak gören alt sınıf mensupları, çetelere katılmak suretiyle toplumda yer edinmeye çalışırlar (Sokullu Akıncı, 1999:176).

Suç alt kültürü incelendiğinde Kriminal Alt Kültürü: şantaj, hırsızlık ve illegal davranışlar ile tanımlanan bir alt kültürdür. Çatışma Kültürü: şiddete özgü davranış biçimlerinin çok sık görüldüğü bölgelerde ortaya çıkmaktadır. Geri Çekilmeci Alt Kültür: uyuşturucu kullanımına özgü davranış biçimlerinin çok sık görüldüğü uyuşturucu kullanımını aynı zamanda motive eden bir suç kültürüdür. Odak İlgiler: bela olma, sert ve kaba olma, açgözlü olma gibi olumsuz nitelikler üzerinden açıklanan bir alt kültür tipidir (Siegel, 1989:167-168; Conklin, 1989:218).

Şiddet Alt Kültürü: Wolfran ve Ferruci tarafından ortaya atılan ve suçluluk ile kültürel değerler açısından suçu açıklamaya çalışan bir kuramdır. Onlara göre şiddet öğrenilir ve bir alt kültür içinde kuşaktan kuşağa aktarılır. Ayrıca şiddet kültürünün baskın olduğu toplumlarda bireyler kendi aralarındaki sorunları şiddet içeren davranışları sergileyerek çözerler. Bu davranış ve değer sistemi içinde insanlar, şiddete eğilimli bir zihniyet geliştirirler. Nötrleştirme Teknikleri: Matza ve Sykes tarafından ortaya atılan bu tekniğe göre suçlu birey işlediği suçtan dolayı pişmanlık duymamakta ve vicdan azabı çekmemektedir. Yine bu tekniğin kendi içinde beş temel kategorisi bulunmaktadır: a) Sorumluluğu üzerine almamak veya suça iten nedenleri ön plana çıkartmak. b) Verilen zararın büyüklüğünü kabul etmemek. c) Mağdurun bu cezayı hak ettiğine inanmak. d) Suçlayanları suçlamak. e) Bağlı olduğu grubun değerlerine saygı duyma zorunluluğu gibi kategorilerdir (İçli, 2004:88-95).

1.1.1.3.4 Fonksiyonalist Teoriler

Sosyal düzen sorunu üzerinde yoğunlaşan bu yaklaşımın en önemli ismi şüphesiz Emile Durkheim'dir. Durkheim, (1994:112-119)'a göre suç toplumların gelişimi, değişimi, dönüşümü için önemlidir. Toplum için suç hem normal hem de işlevsel bir yapıya sahiptir. Suç, toplumda hâlihazırdaki kuralların bir ürünüdür. Buradan kastedilen şey suç toplumda yaşayan insanları bir araya getiren, dayanışmayı güçlendiren, suçla mücadelede yaratıcı fikirlerin ortaya çıkmasına vesile olan, toplumun hangi noktalarda değişime ihtiyacı olduğunu da gösteren kritik bir olgudur. Durkheim, her toplumda suçun karşılığında yaptırımların bulunduğu

belirterek geleneksel toplumlarda yaptırımların katı olduğu; modern toplumlarda ise daha esnek uygulandığını ifade etmektedir.

Suç olgusuna istinaden Durkheim üç çeşit sapmış insan tipi tarif etmiştir: Biyolojik sapmış tip kalıtım gibi doğal özürden kaynaklı sapan tiptir. Fonksiyonel sapmış, patolojiktir. Topluma tepki gösteren normal bir bireydir. Eğrilmiş sapkın tip ise hasta bir toplumda uygun şekilde sosyalleşemeyen bireydir (İçli, 2004:82).

1.1.1.3.5 Kontrol Teorileri

Kontrol teorileri alanında tanınmış ve en önemli bilim adamları Nye, Hirschi, Gottfredson'dur. Bu kuramda suçlu davranışın sebepleri olarak, bireylerin geleneksel kurumlara (okul, aile, din) ve değerlere olan bağlılıklarının zayıflaması veya bunların etkisini yitirmeleri gösterilmektedir.

Birey ile toplum arasında bağlılık, taahhüt, katılım ve inanç olarak nitelenen unsurlara bağlı olan bireylerin suçtan uzaklaşacağı; bu değerler ile pozitif sosyal ilişkileri reddeden bireylerin ise suça daha çok yaklaşacaklarını belirten Özbay, (2004:55–56) bireyin iş, okul, aile, arkadaş ve din gibi geleneksel kurumlara olan bağlılıklarının çok güçlü olması durumunda suç işleme olasılığının düşük kalacağına dikkat çekmiştir. Hirschi ve Gottfredson duygusuzluk, acıya ilgisizlik, bencillik, evlilik, iş, arkadaş edinmede başarısızlık, akademik başarısızlık gibi düşük benlik denetiminin göstergeleri gibi nitelikleri taşıyan insanların yetersiz sosyalleşeceğinden hareketle bunların suça daha eğilimli olduklarını belirtmektedir.

1.1.1.3.6 Sosyal Öğrenme Teorileri

Bu kuramın Tarde, Sutherland, Conklin, Siegel, Ellis gibi ünlü temsilcileri bulunmaktadır. Kuram, Tarde'nin suçun taklit edilerek öğrenildiğine dair “taklit yasalarına” dayandırılmaktadır (Vold, Bernard, Snipes, 2001:158).

Suç olgusu Sutherland'ın ifade ettiği gibi suçlu akranlarla olan sosyal etkileşim sonucu öğrenilen bir davranıştır (Öter 2005:27). Sutherland'a göre bireyin suç işlemesindeki en önemli faktörün suçu meşrulaştıran kendince haklı gerekçelerin; yanlış olduğuna dair gerekçelerden daha fazla olmasıdır (İçli, 2004:98).

Kurama göre suçun nedeni bireyin sosyal çevresiyle olan etkileşimidir. Eğitim alanında önemli kişilerden biri olan Bandura suç olayında aile yapıları, çevresel deneyimler, kitle iletişim araçlarının önemli bir etkisinin olduğunu

belirtmektedir. Sonuç olarak suç sosyalleşme sürecindeki öğrenme faaliyeti sonucunda ortaya çıkan bir eylem biçimidir.

Suç konusundaki önemli çalışmaları ile tanınan İçli, (2004)'ye göre günümüzde suç eylemine en çok kitle iletişim araçları, sanal âlem,akran ve arkadaş grupları neden olmaktadır.

1.1.1.3.7 Etiketleme Teorisi

Bu kuramın alanında tanınmış önemli temsilcileri Tannenbaum, Lemert, Becker'dir. Etiketleme teorisinin önemli temsilcilerinden olan Tannenbaum bireyin çevresini oluşturan iş, aile, polis, komşu, arkadaş, esnaf gibi faktörler tarafından suçlu olarak damgalanması halinde suça itileceğini savunmuştur. Yine kuramın önemli temsilcilerinden olan Lemert birincil ve ikincil sapma kavramlarını kullanmıştır. Birincil sapma, suçta ilk davranış veya deneyimdir. Suçlu kimlik kazanmaya neden olmaz. İkincil sapma da ise suçlu kimlik kazanmaya neden olur. Toplum artık bireyi bu kimliği ile tanır. Böylece suçlular toplumdan soyutlanmış olurlar ve kendi alt kültürlerini oluştururlar (İçli, 2004:126-131).

Bu kurama göre bireyleri suçlu olarak yaftalamak veya etiketlemek onların suçluluk süreçlerini pekiştiren bir etki yaratmaktadır. Etiketleme teorisi hangi davranışın suç olduğunu ya da olmadığını belirleyen hukuk sistemini sorgulamaktadır. Burada dikkat çekilen şey suç işleyenler değil; suça teşkil eden kuralları koyan egemen sınıflardır.

1.1.1.3.8 Çatışma Teorisi

Suç olgusuna çatışma temelinde yaklaşan ve bunu bir teoriye taşıyan isimler Quinney, Chambliss, Bonger'dir. Çatışma ya da radikal kuramcılar suç olgusunu sınıf, iktidar, hiyerarşi, eşitsizlik, tabakalaşma, kapitalizm kavramları ile analiz etmeye çalışırlar .Bunlara göre ayrıcalıklı sınıf kendi menfaatlerini korumak için siyasal iktidar üzerinde baskı kurmaktadır. Ayrıca toplumun alt ve üst sınıfları arasındaki rekabette hukukun alt sınıfın aleyhine oluşturulacak şekilde tesis edildiğini savunmaktadırlar (İçli, 2004:135).

Şu ana kadar açıklamaya çalıştığımız yukarıdaki suç kuramlarının tamamı toplumun sağlıklı işleyen yapısında bozulmalara neden olan yalnız suç olgusunu anlamaya ve analiz etmeye yönelik çalışmalardır. Bu teoriler ve çalışmalardan elde

edilen sonuçlar suç olgusunu anlamada tek başına yetersiz kalmaktadır. Çünkü dinamik bir yapısı olan, kendisini ve yöntemlerini çağın gereklerine göre uyarlayabilen suça karşı mücadelede tek bir teorinin bakış açısı referans alınamaz; ancak tüm bu disiplinlerin araştırma ve sonuçlarını derleyerek birlikte, dayanışma ruhu içerisinde, kolektif bir yaklaşımla yani kısacası disiplinler arası işbirliği ile hareket etmek suretiyle köklü ve kalıcı başarılar elde edilebilir.

Toplumı meydana getiren bireyler sosyalizasyon sürecinde başarısızlığa uğradığı zaman, bireyin toplum kurallarına karşı gelerek suç işleme ihtimali artacaktır. Denetimli serbestlik kurumu ise suça sürüklenen kişinin toplumla tekrar bütünleşmesi, yeniden toplumsallaşması amacıyla oluşturulmuş sistemli hizmetler bütünüdür. Denetimli serbestlik, hükümlü profiline göre oluşturulacak hizmet modelleri geliştirmek suretiyle suça bulaşmış kişinin toplum için faydalı bir birey olması için ihtiyaç duyulan maddi ve manevi desteği veren bir kurumdur. Bu anlamda suç ve denetimli serbestlik birbirinden ayrı düşünülemeyen iki önemli olgudur.

1.2 Denetimli Serbestlik Sistemi

Denetimli serbestlik sistemi, klasik ceza ve infaz yöntemlerinden olan hapis cezası yerine; belirli bir süre zarfında hapis cezalarına seçenek yaptırımları uygulayan, suça bulaşmış kişilerin etiketlenmemesine dikkat eden, mükerrer suçluluğu engelleyici programları geliştiren, suça bulaşmış bireylerin toplum içinde ıslah olmalarına ve kendilerine yakışır bir yer edinmelerini hedefleyen çağdaş ve alternatif bir ceza infaz sistemidir (Kamer, 2008:69).

Konu ile alakalı olarak alanında söz sahibi olan kişilerin tanımlamalarına bakılacak olursa ağırlıklı olarak iki farklı tanım öne çıkmaktadır. Bir taraftan daha klasik bir anlayış ile gözetimli erteleme (probation), diğer yandan biraz daha modern olan alternatif yükümlülükler içeren tanımlamalar öne çıkmaktadır.

İlk yaklaşım şu şekilde tarif edilmektedir: Gözetimli erteleme (probation); ceza infaz sisteminde mahkemelerce verilen bir hizmet olup, hukuki süreç içinde suçluluğu saptanan kişiler hakkında yapılan bir takım raporlar ve psiko-sosyal değerlendirmeler sonucunda yükümlülük altına alınanların toplumda denetim ve takibi ile özgürlük sınırlarını kapsamaktadır (Tören, 1986:240).

Erbas, (1996)'a göre denetimli serbestlik, yükümlülük altına alınan kişilerin hür bir şekilde toplum yaşamına devam etmesi; ancak bu erteleme süresi boyunca kendi hallerine terk edilmeyerek uslanmaları, böylece yeniden toplum ve sosyal çevrelerinde eski yerlerini alabilmeleri için ihtiyaç duyacakları rehberlik, psiko-sosyal yardım ile gözetimin temin edilmesi, gerekli olan önlemlerin alınması, yükümlülükler uyulup uyulmadığının kontrolüne dair esasları da içeren bir kurumdur.

Denetimli serbestliği açıklamaya çalışanlardan biri Gramatica, (2005)'dir. Ona göre denetimli serbestlik, bir takım kriterlerle özel seçilmiş suçlulara uygulanan rehberlik faaliyetleri ile cezalandırma yerine iyileştirme yöntemi olarak suçlu hakkında verilen cezanın koşullu olarak geri bırakılmasıdır. Denetimli Serbestlik gerek yaptırımları gerekse denetim ve takip sistemi ile klasik ceza infaz tedbirlerinden olan hapis cezalarından farklı bir sistemdir.

Denetimli serbestlik, suç işleyen kişinin aile ve toplum yaşamında uzaklaştırılmadan mahkemelerce bir takım yükümlülükler yüklenmesi anlamına gelmektedir (Centel, 2008: 531–552).

Denetimli serbestliğin bir ceza hukuku yaptırımı olmasının yanında, önceden belirlenmiş bir süre zarfında yükümlülük altına alınan kişilerin gözetim ve denetim altında, özellikle toplumsal programlar veya müdahale programlarını etkin kullanarak suçluların rehabilite olmalarına yardımcı olduğunu öne süren bir ikinci yaklaşım mevcuttur (Yurtseven, 2008:3).

Dönmezer-Erman, (1997)'a göre toplum içinde suça karışmış kişilerin mahkeme kararı doğrultusunda yükümlülüklerini yerine getirmeleri, yükümlülüklerini yerine getirdikleri sürece denetlendikleri, takip altında oldukları, rehabilite edilerek iyileştirilmeleri ve topluma kazandırılmaları için her türlü imkânın sunulduğu daha insancıl bir ceza ve infaz sistemini ifade eder.

Denetimli serbestlik, savcılık ve mahkeme tarafından yargılama öncesinde ve sonrasında belli bir süre için kişiye verilen bir yükümlülüğün, bir güvenlik tedbirinin yerine getirilmesi, suç mağdurlarını da bu sürece dâhil eden tamamlayıcı bir ceza adalet kurumudur (DSHY, 2013).

Denetimli serbestlik, bazı özel şartları taşıyan suçlular hakkında kamu davası ve cezanın geri bırakılması ile cezaevine girmeyen hükümlünün denetimini ve takibini sağlayan bir sistemdir. Denetimli serbestlik mahkemelerce hakkında tayin edilen süre zarfında kişinin, bazı yükümlülüklere tabi kılınması, toplum içinde izlenmesini, psiko-sosyal sorunlarının çözülmesine yardımcı olunması, bağımlılıklarının iyileştirilmesi ve toplum ile bütünleşmesine imkân tanıyan bir uygulamadır (Schmallegger, 2005:510).

Ceza infaz sistemi içinde denetimli serbestlik, birçok ihtiyaca cevap veren hizmetler bütünüdür (Kamer, 2008:31). Suç işleyen ve mahkemelerce belli bir süre zarfında yükümlülük altına alınan kişilerin topluma uyum sağlamalarını kolaylaştıran; denetim ve psiko-sosyal desteğin birleşmesiyle tanımlanan bir yaptırım metodudur (Klaus, 1998:14). Sınırları kanuni bir çerçeveye belirlenmiş olan, kimi suçlar ve suçlular için mahkemelerce hükmedilen cezalar ile kontrol tedbirlerinin, denetimli serbestlik kurumunun nezaretinde toplum içinde infaz edilmesidir. Mahkemelere kararlarında yardımcı olmak amacıyla rapor düzenlenmesi, cezaevi sonrasında gerekli koordinasyon ve yönlendirme sonucunda hükümlülerin iş bulmalarının sağlanması, suç mağdurunun zararının telafi edilmesi, infaz sürecinde suçluya ihtiyacı olan tüm yardımların sağlanması; yapılacak olan yükümlülük ihlali sonucunda ise hükümlünün cezaevine mahkeme kararıyla gönderildiği bir sistemdir (Nursal-Atac, 2006:33).

Denetimli serbestlik, mahkemelerce yükümlülük altına alınan kişilerin denetimli serbestlik çalışanlarının denetimi ve gözetiminde infazlarını yerine getirmeleridir (Demirbaş, 2007:547).

Ceza Adalet Sisteminde devlet suça bulaşmış kişileri yine toplumda yaşayan suça bulaşmamış gönüllü kişilerin kefil olmasıyla cezalandırmaktan, kişi hakkında verilen cezayı infaz etmekten vazgeçmiştir. Bunun için adli makamlar suçluların bazı özel şartları taşımaları ve toplum için risk teşkil etmemeleri önemli bir kriterdir. Bu şartları taşıyan kişiler için kefalet sistemi ile devlet cezalandırma yetkisini kullanmamıştır. Hâlihazırda devlet denetimli serbestlik müdürlükleri aracılığıyla suçlulara kefil olmaktadır.

1.2.1 Tarihsel Gelişimi ve Dünyadaki Uygulamaları

“Adli Vergi Cezalarında Denetimli Serbestlik Sistemi” üzerine yaptığı çalışmasında Savaş (2011), denetimli serbestlik sisteminin uygulamalarının islam hukuku ile benzerliklerinin bulunduğuna işaret etmektedir. Sürgün cezası, islam coğrafyasında ve hukukunda, farklı suçlara tatbik edilen ceza türüdür. Batılı ülkelerde ise denetimli serbestliğin kökeni Ortaçağ'a kadar uzanmaktadır. Bu dönemde kutsal kitaplarda geçen “Sığınma Hakkı”yla ağır müeyyidelerden kaçan suçluların sığındığı kapı kiliseler olmuştur. Bahsi geçen ve suçluların başvurduğu bir yol olan sığınma hakkı, zamanla yerini kilisedeki ruhban sınıfına tanınan “imtiyaz”a bırakmıştır. Ruhban sınıfına tanınan bu imtiyaz, batılı ülkelerde denetimli serbestliğin ilk örneğini teşkil eder. İlk örneklerine batılı ülkelerde rastlanan denetimli serbestlik ilerleyen zamanlarda kanuni bir çerçeveye oturtulmuştur. Zamanla diğer Avrupa ülkelerine geçen sistem cezanın ertelenmesine ilişkin farklı usullerin uygulanması olarak ortaya çıkmıştır.

Dünyadaki farklı ülkelere özgü bazı denetimli serbestlik sistemi uygulamalarına yakından bakılması konunun anlaşılması açısından önem arz etmektedir.

1.2.1.1 İngiltere

Denetimli Serbestlik sisteminin İngiltere'deki ilk izleri kolonilere sevk cezasının verilmesi sırasında ortaya çıkmıştır. Tarihi kaynaklardan elde edilen verilere göre ölüm cezasına mahkûm edilen hükümlülerin cezaları ertelenmiş, ertelenen hapis cezasına karşılık hükümlüler Avustralya'ya ve Amerika'ya sürgün edilmişlerdir. Zamanla cezalar yumuşatılmış ve “izin kâğıdı” verilmesi şartıyla polis gözetiminde bu kişilerin vatanlarına İngiltere'ye kısa süreli dönmelerine müsaade edilmiştir. İzin kâğıdına sahip olarak polis gözetimi, takibi ve denetiminde geçirilen bu süre, İngiltere için denetimli serbestliğin ilk oluşum aşamasıdır. Ayrıca 1841'de hükmün ertelenmesi yolunu tercih eden Hakim Mathew HILL İngiltere'de tarihi bir karara imza atmıştır. Verilen bu karar İngiltere'de ilk denetimli serbestlik kararının başlangıcını teşkil etmiştir (Kamer, 2007 (a):69).

İngiltere'de denetimli serbestlik sisteminin kurulup uygulanması Frederic Rainer ile başlamıştır. İlk olması sebebiyle denetimli serbestlik alanında özel görevli olarak George Nelson Southwork sulh mahkemesine atanmıştır. Denetimli serbestlik

alanında ikinci özel görevli ataması ise 1 yıl sonra olmuştur. William Batchelor'un Bow Street ve Mansion House Sulh Mahkemelerine ataması yapılmıştır (Kamer, 2008:70).

Bu ilk uygulamalar daha sonraları 1879 tarihli "Summary Jurisdiction Act"¹yasa tasarısı ile kanuni bir niteliğe kavuşturulmuştur. İlk defa suça bulaşmış kişilere 1887 yılında kanun tasarısı olarak gözetim uygulanması teklif edilmiştir. Böylece gözlemsiz denetimli serbestlik 1887 kabul edilmiştir. 21 Ağustos 1907 tarihinde uygulamada birlik sağlanması amacıyla "Probation Of Offenders Act"² kabul edilmiştir (Kamer, 2008:69).

1.2.1.2 Amerika Birleşik Devletleri

Denetimli Serbestlik Sistemini dünyada ilk uygulayan ülkelerden biri de Amerika Birleşik Devletleridir. İlk denetimli serbestlik görevlisi, gönüllü çalışanı ve denetimli serbestlik sisteminin öncüsü olarak kabul gören kişi bir ayakkabı tamircisi olan John Augustus'tur. John Augustus 1850'li yıllarda katıldığı duruşmalarda, suçluları dikkatli bir şekilde incelemiş bunlar arasından seçmiş olduğu suçlulara, kendi evinde hapis cezası yerine seçenek tedbirlerin uygulanmasında diğer gönüllülere emsal teşkil etmiştir (Schmallegger, 2005:510'denakt. Yavuz, 2011:5).

1830'da Hâkim Peter Oxen Bridge Thatcher'in mahkeme saatinde hazır bulunacağına dair taahhüdü yerine getiren sanığı serbest bırakması kararı Amerika'da denetimli serbestliğin yine ilk örneklerindedir. 1878 yılında denetimli serbestlik ile ilgili ilk yasa Massachusetts eyaletinde kabul edilmiştir. Yine aynı eyalette denetimli serbestlikle ilgili ikinci bir yasa 1891 yılında yürürlüğe koyulmuştur. Denetimli Serbestlik ilk dönemlerde daha çok ilk suçunu işlemiş gençler için uygulanırken;

1 İngiltere'de yargısal içtihatlarla yapılan bu uygulama, iyi halli ve bir daha suç işlemeyeceğine dair hakimde kanaat uyandıran küçük suçlular hakkında söz konusuydu. Daha sonra 1879 yılında çıkarılan "Summary Jurisdiction Act" adlı Kanun ile hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu yasal düzenleme altına alınmıştı. Ancak bu Kanun'da, sanığın deneme süresinde gözetimi esasına dayanan Probasyon (Probation) sisteminde bulunan en önemli unsur olan gözetim esasına yer verilmemişti.

2 İngiltere'de, hükmün açıklanmasının geri bırakılması açısından sanığın deneme süresi içinde gözetimi esası, 1908 yılında yürürlüğe giren 1907 tarihli "Probation of offenders Act" Kanun ile olmuştur. 1948 yılında kabul edilen Kanunla 1907 tarihli Kanunda önemli değişiklikler yapılarak gözetim esasını korumakla birlikte hükmün açıklanmasının geri bırakılması adam öldürme ve vatana ihanet suçları dışında bütün suçlar için kabul edilmiş, mahkemenin açılan davayı geri çevirmesi hali hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumundan ayrı bir kurum olarak düzenlenmiştir.

zamanla yetişkinler ile mükerrer suçlara da uygulanmaya başlanmıştır (Nursal ve Ataç, 2006:165).

1.2.1.3 Çek Cumhuriyeti

Çek Cumhuriyeti denetimli serbestliği şüpheli veya hükümlünün adli makamlarca belirlenen yükümlülüklerini yerine getirmesi ve içinde yaşadığı toplumun diğer fertleri ile olumlu ilişkiler kurması için rehberlik çalışmalarını da içinde barındıran bir sistem olarak yasalaşmıştır(Sağiroğlu, 2005:2).

Çek Cumhuriyetinde Denetimli Serbestlik Hizmetleri 2001 yılında resmen faaliyete başlamıştır. Çek Cumhuriyetinin 1992’de kurulmasının ardından çalışmalar devam etmiş ve 1994’te Çek Cumhuriyeti Ceza Usul Kanununun ceza kovuşturmasında farklılıklar görülmüş ve seçenek cezalar tamamlanmıştır. Bahsedilen seçenek cezalar; hükmün ertelenmesi, şartlı salıverme ve kamu yararına çalışma olarak uygulamada yerini almıştır. Yine bu ülkede denetimli serbestlik hizmetleri teşkilatı ceza kanununun 257. maddesi ile tamamlanmıştır (Kamer, 2007 (a):21).

1.2.1.4 Almanya

Avrupa’da ilk kez Belçika ile mahkûmlara yönelik başlayan denetimli serbestlik hizmetleri ve faaliyetleri zamanla Almanya ile birlikte diğer Avrupa ülkelerinde de görülmeye başlanmıştır.

Nursal ve Ataç, (2006)'a göre geçmişte suçlulara yardım ve destek sağlanması Almanya’da genelde özel sektör aracılığıyla yürütülmekteydi. Almanya’da suçlulara yardım etme konusu daha çok “Hıristiyan İnsani Yardımları” ile yürütülmüştür. Bu yardımlar ise daha çok cezaevinde bulunan mahkûmlara yönelik olmuştur. Bu yardımlar ileriki aşamalarda esnetilerek sadece cezaevindeki mahkûmlara değil; tahliye olan mahkûmlara da uygulanmaya başlanmıştır. Federal Almanya Cumhuriyetinin gelişimi ile sistem resmi olarak devlet eliyle yürütülmüştür. Zamanla Almanya’da ceza anlayışı değişmiş; artık suçlunun gelişimini sağlayacak faaliyetlere ağırlık verilerek bazı şehirlerde Mahkeme Yardım Ofisleri kurulmuştur. Ayrıca Almanya’da gözetim müessesesi Alman Ceza Kanunu’nun 24.maddesi ile yetişkin suçlular için kabul edilmiştir.

Almanya Denetimli Serbestlik Sistemi 1 Nisan 1953'te iki gözetim memurunun Gözetim Memurları Birliği ve Eyalet Gençlik Dairesinin kontrolünde işe alınması ile kurumsallaşmaya başlamıştır. Almanya'nın tamamında 2002 yılı verileri itibariyle denetimli serbestlik hizmetleri adı altında 21 bin 622 kişiye hizmet verilmektedir (Kamer (b), 2007:24).

1.2.1.5 Belçika

Belçika Devleti Avrupa kıtasında veya coğrafyasında cezanın ertelenmesini 1882 yılında kabul eden ilk ülke olmuştur. Fakat Belçika ceza sisteminde gözetime yer verilmemiştir (Erbaş, 1996:247). Cezanın ertelenmesi, deneme süresi içinde mükerrer suçluluğun en önemli gerekçesi olarak gözetim müessesesinin yokluğu gün yüzüne çıktığından bir gözetim teşkilâtı kurulması gündeme gelmiştir. Bu nedendir ki 1912 tarihli yasa ile suç işlemiş veya suça sürüklenen küçükler hakkında denetim süresi içerisinde gözetimin uygulanması kabul edilmiştir.

1.2.1.6 Fransa

Uluslararası kongrelerde çok tartışılan, “cezaların infazının geri bırakılması” hususu ilk defa Belçika'da 1882'de kabul edildikten dokuz yıl sonra Fransa'da kanunlaşabilmiştir. Mahkûmiyet öncesi ve sonrasında gözetimle salıverme biçimindeki sistem 1945 tarihli kararname ile eş zamanlı olarak yetişkinler için de kabul edilerek yasalaştırılmıştır. Denemeye alınma veya cezanın ertelenmesi konusu uzun tartışmalardan sonra 19.yüzyılın sonlarında Fransız parlamentosunda Anglo-Amerikan modeli üzerine varılan uzlaşma ile benimsenmiştir. 1912 yılında kabul edilen Küçük Suçlular ve Gözetim Kanunu ile 13 ile 18 yaş arasında olan suçlular hayır kurumlarının gözetimi altına alınmıştır. Gözetimli erteleme, Fransız Ceza Usul Kanununun 738 ve devamında bulunan maddelerinde kendine yer edinmiş ve hazırlanan kanun hükmünde kararnameyle yasalaştırılmıştır (Erbaş, 1996:247).

1.2.1.7 İsviçre

Gözetim müessesesi, Belçika'dan sonra Avrupa'nın diğer ülkelerinde de uygulanmaya başlanmıştır. Bir Avrupa ülkesi olan İsviçre de İngiliz-Amerikan modelinin etkisiyle gözetim müessesesini diğer ülkeler gibi kabul etmiştir. İsviçre'de gözetim müessesesi 1838'de St.Gallen, 1864'te Aargau ve 1892'de Cenevre kanton'unda yürürlüğe koyulmuştur. İsviçre 1918 tarihli İsviçre Ceza Kanunu Yasası

ve 1937 Ceza Kanunu ile gözetim müessesesini kabul etmiştir(Önder, 1963:245-248).

1.2.2 Türkiye’de Denetimli Serbestlik Sistemi

1.2.2.1 Osmanlı Dönemi

Osmanlı Devletinde İslâm hukuku uygulanırdı. İslam hukukunda hürriyeti bağlayıcı cezalar yoktu. İslâm hukukunda şerri hükümler uygulandığından bugünkü manada modern veya Avrupai tarzdaki ceza infaz hukuku uygulanmazdı. Bunu yerine bedeni cezalar bulunmaktaydı. İslâm hukukunda hapis cezası bulunmadığından cezaların infaz edildiği hapisaneler de yoktu (Gökçen, 1987:67).

Hürriyeti bağlayıcı ceza olarak ifade edilen hapis, kalebentlik, nefi ve kürek cezaları 1274 tarihli “Ceza Kanunname-i Hümayununda kendisine yer bulmuştur. Hürriyeti bağlayıcı ceza olarak Osmanlıdaki ilk uygulamalar ise 1858 Ceza Kanunu ile kürek cezası, kalebentlik, hapis cezaları, nefi şeklinde uygulanmaya başlamıştır. Kürek cezası, devletçe suçluların kaçmamaları için ayaklarından zincirli bir şekilde donanmadaki gemilerde kürek çekmeleri ile tersanede çalıştırılmalarıdır. Kalebentlik ağır suçlar için önceden devlet tarafından belirlenmiş olan bir kalede ömür boyu tutulmadır. Hapis cezası hafif suçlular için bir devlet hapisanesinde mahkemenin belirlemiş olduğu cezanın süresi kadar tutulmaktır. Nefi, suç işleyenlerin üç ay ile üç yıl arasında bir süre için bulunduğu beldeden başka bir beldeye gönderilmesidir. Osmanlı ceza kanunnamelerindeki mahkûmlar “nefi” uygulamalarında bu ceza süresini zaptiye nezaretinde geçirmek zorundaydı (Gökçen, 1987:67).

1.2.2.2 Cumhuriyet Dönemi

Cezanın ertelenmesi (tecil) ile denetimli serbestliğin birbirine benzeyen tarafı bilinen bir gerçektir. Denetimli serbestlikte var olan hükmün açıklanmasının geri bırakılması, şartlı salıverme gibi uygulamalar Cumhuriyet döneminde uygulanan cezanın ertelenmesi ile denetimli serbestlik arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. 1926 yılında 765 sayılı kanunun yürürlüğe girmesiyle cezaların ertelenmesi mevzuatımızda yerini almıştır. Cezanın ertelenmesine ilişkin hükümleri 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 89-95 maddeleri, 647 sayılı Ceza İnfaz Kanunundaki geçici 1, değişik 6, geçici 9.maddeleri de cezanın ertelenmesini kapsamaktadır. Ayrıca ertelemeye ait hükümleri askerî ceza kanununun 47’nci maddesindeki askerî suçlar

da taşımaktaydı. Bunların yanı sıra 07/11/1979 tarihli ve 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu ile Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanununun 38. maddesi 15 yaşından küçükler için koşullu ertelemeyi kabul etmiştir. Yine 647 sayılı kanunundaki 6. madde 15 yaşından küçükler için değiştirilmiştir. Cezaların ertelenmesine ilişkin TCK'nın 1987, 1989'daki ön tasarıları ile 1992, 1997, 2001'deki hükümet tasarılarında denetimli serbestliğe yer verilmiştir (Kale, 2009:6-14).

Yaptırım açısından Denetimli Serbestlik ile 765 sayılı kanun arasında şu hususlarda bir örtüşme olduğu görülmektedir: a) Emniyeti umumiye idaresinin nezareti altında bulundurma cezası ve tedbiri. b) Alkol bağımlıları hakkındaki güvenlik tedbirleri. c) Dilenciler için boğaz tokluğuna çalışma. d) Uyuşturucu madde bağımlıları hakkındaki güvenlik tedbirleri. e) Sürgün cezası(Yavuz. 2011:155).

Denetimli serbestlik sistemi, ülkemizde ilk olarak 03/07/2005 tarihli 5402 sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları kanununa dayanarak ceza adalet sistemine dâhil olmuştur. Yasa ile Denetimli Serbestlik Kurumu ile Koruma Kurulları, Danışma Kurulu, Daire Başkanlığı, Şube Müdürlüklerinin teşkilat, kuruluş, görev ve sorumlulukları ile sunulacak yardım ve infaz hizmetleri sırasında hizmet sunan kişilerin görev, yetki, hak ve yükümlülükleri düzenlenmiştir.³

1.2.3 Denetimli Serbestliğin Olumlu ve Olumsuz Yönleri

Toplumsal ve hukuksal bir pratik olan denetimli serbestliğin diğer sistemler gibi olumlu tarafları olduğu gibi olumsuz tarafları da bulunmaktadır.

1.2.3.1 Olumlu Yönleri

Denetimli serbestlik sisteminin hem birey üzerinde hem de bireyin çevresi üzerinde çeşitli olumlu etkilerinin olduğu ifade edilebilir.

Nursal ve Ataç, (2006)'a göre suça karışmış; fakat bazı özel şartları taşıyan kişiler yaptıkları eylemden ötürü cezaevine girmek yerine aileleri ve sosyal çevreleri içerisinde kalarak gündelik yaşamlarını sürdürmeleri durumunda toplum tarafından etiketlenmezler. Toplumda etiketlenmeden normal yaşantılarını sürdürdükleri takdirde ise daha kolay kontrol edilebilirler. Ayrıca aile parçalanmalarının önüne

3. 5402 sayılı Kanun. RG. 20.07.2005, No:25881.

geçebilen denetimli serbestlik sisteminde ıslah olan kişi iş bulup, çalışarak hem kendisinin hem de ailesinin ihtiyaçlarını karşılama imkânı elde edebilmektedir.

Denetimli serbestlik sistemi mağdurların zararlarını karşılayarak onarıcı adalet anlayışına katkı sağlar. Suça bulaşmış kişilerin toplumsal hayattan koparılmadan yaşamını sürdürmesine katkıda bulunarak, bu kişilerin birçok gereksinmelerinin karşılanmasına olanak sağlar. Denetim serbestlik tedbirine tabi olan kişilerin önceki yaşamlarının analizi için düzenlenen rapor, denetimli serbestlik sürecinde yükümlülüklerin belirlenmesine katkı sağlar. Ayrıca rapor, mahkemeye denetimli serbestlik kararının geri alınması durumunda en isabetli yaptırımın belirlenmesinde yardımcı olur. Gerek cezaevindeki süreç içerisinde gerekse tahliye sonrasında bu kişilerin ıslahına katkıda bulunur ve yeniden suç islemede etkili olan faktörlerden korur. Yükümlülük altına alınan bu kişiler, cezalarını infaz ederken yaşamın ve özgürlüğün kıymetini daha iyi anlayarak ailelerinin ve sosyal çevrelerinin suçtan daha az etkilenmelerine katkıda bulunur. İlk defa suça bulaşmış kişiler ile tesadüfi suçlulara, bir deneme süresince kanuni şans sağlamaktadır. Hapsetmekten daha ucuz bir yöntem olduğu için ceza adalet sisteminde finansal maliyetin azalmasına, yükümlülerin daha rahat iş bulmalarına katkı sağlar. Yükümlülük altına alınanlar, yargılama maliyetini karşılamakla birlikte sorumluluklarını öğrenme imkânı elde etmektedirler. Denetimli serbestlik tedbirine tabi tutulan kişilerin para cezasını ödeyebilme ve ailesinin maddi ihtiyaçlarını karşılamasına katkıda bulunur. Bu kişiler hem ıslah olurlar hem de toplumun korunmasına önemli katkılar sağlar. İnsancıl değerlerden oluşan denetimli serbestlik hem suça bulaşmış kişileri hem de mağduru gözeterek sosyal ve cezai adaletin dengelemesine imkân tanır (Whitehead ve Statham, 2006'dan akt.Yavuz, 2011:42).

1.2.3.2 Olumsuz Yönleri

Denetimli serbestlik sisteminde suça bulaşmış kişilerin denetim ve takip altında olsalar bile toplum içinde serbest kalmaları yeniden suça bulaşma riskini artırabilir. Cezaevi, denetimli serbestliğe nazaran toplumun suçtan ve suça bulaşmış kişilerden korunmasını kesin ve hızlı bir şekilde sağlar. Denetimli serbestlik bu kişileri suçtan uzaklaştırmada yetersiz kalırsa yeni suçların işlenmesine davetiye çıkartabilir. Kararlar, etkili uygulanmadığı takdirde suçlunun ıslahında verimli olmaz; prosedürlerden ibaret olması halinde ise bu durum hükümlü için ödüle

dönüşebilir. Sisteminin başarısı personellerin uzmanlıklarına, özverili çalışmalarına bağlıdır. Aksi halde bu kişilerin topluma vereceği zarar engellenemeyebilir. Denetimli serbestlik sistemi etkili uygulanmadığı takdirde toplumda ve suçun mağdurlarında adalet duygusunu zedeleyebilir (Whitehead, P.-Statham, R, 2006'dan akt. Yavuz, 2011:44).

1.3 Denetimli Serbestliğin Kuramsal Temelleri

Suç ve suçluluk ile etkin mücadelede hükümlüleri iyileştirme ve topluma yeniden kazandırma noktasında klasik ceza infaz sistemi olan cezaevlerinin yetersiz kalmasına istinaden toplumda görülen bu eksikliklerin giderilerek, yaşanılabilir bir toplum için yeni anlayışlar ve modeller ortaya çıkarılmıştır.

Bu anlamda denetimli serbestliğin gelişim sürecinde ortaya çıkan kuramsal yaklaşımlar şunlardır:

- a) Sosyal yardımın merkezde olduğu suçlu ile çok; toplum ile daha az ilgili olunan model Rehabilitasyon Modeli'dir.
- b) Suç ile etkin bir mücadele için içinde ev hapsi, elektronik izlemeyi barındıran sınırlandırma, caydırma amacını güden model, Kanun Yaptırımı (Kırlı Harry) Modeli'dir.
- c) Suçluları yerinden takip etmek yerine; toplumun diğer fertleri ve polisle işbirliği yaparak, riskli suçluların tespiti ve hızlı hareket etmeyi gerektiren maliyetler ile uyuşturucu suçlarında dezavantajlı olan model, Kırık Camlar Modeli'dir.
- d) Kurum çalışanları ile etkin denetimin ön plana çıktığı gerektiğinde memurların gayri resmi metotları vakalarında kullandıkları model, Toplum Koruma Modeli'dir.
- e) Onarıcı adalet anlayışı ile suç mağdurun zararını telafi etmek amacıyla uzlaştırıcılık misyonu üstlenen model Restoratif ve Toplum Adaleti Modeli'dir.
- f) Rehabilitasyon modeli ile restoratif adalet ve kanun yaptırımı modelinin birleşiminden oluşan model ise Dengeli Yaklaşım Modeli'dir (Yurtseven, 2008:20-22).

1.4 Denetimli Serbestlik Sisteminin Temel İlkeleri

Denetimli serbestlik çalışanları vatandaşa hizmet sunarken gerek kurumsallaşma gerekse işin gerektirdiği verimli ve kaliteli hizmeti sunma adına bazı prensipler veya ilkeler doğrultusunda hizmet vermek zorundadır. Bireylerin işledikleri bir suç eylemi neticesinde yargılamayı yapan yetkili yargı makamları tarafından verilen denetimli serbestlik kararlarının infazını gerçekleştirecek olan denetimli serbestlik çalışanlarının, insan haklarına saygı ilkesine göre yükümlülük altındaki bu kişileri kırmadan, aşağılamadan görevlerini dikkatli ve dürüst bir şekilde yerine getirmelidirler. Yine bu kararların infazı sırasında denetimli serbestlik çalışanlarının yükümlülük altında bulunan kişilere karşı tarafsızlık ilkesine göre hareket ederek hizmetin kalitesi ile verimliliği düşürecek, tarafsızlığa gölge düşürebilecek din, mezhep, siyasi görüş, hemşeri, komşu, tanıdık vb. faktörlerden kaçınarak tüm vatandaşlara eşit mesafede durmaları gerekmektedir (DSHY, md.5).

Yaptırımların infazı sırasında toplumda var olan adalet duygusunu zedelenmemesi için kişi hakkında belirlenecek olan yükümlülükler ölçülülük ilkesine göre ne çok hafif ne de çok ağır olmalıdır. Kesinleşmiş bir mahkeme kararı yoksa denetimli serbestlik kararların infazı sırasında kişinin rızasına başvurulmalıdır.

Denetimli serbestlik çalışanları kararların infazı sırasında “suçluluğu ispat olana kadar her insan masumdur” ilkesine uygun bir şekilde masumiyet karinesine ve gizlilik prensibine uymak zorundadır. Bu şahısların rızaları almadan onlar hakkındaki bilgilerin başkaları ile paylaşılması halinde denetim çalışanları suç işlemiş olurlar. Bu kişiler hakkında öğrenilmiş ve gizli kalması gereken bilgilerin ilgili makam ya da kişiler dışında hiç kimse ile paylaşılmaması gerekmektedir (Nursal ve Ataç, 2006:130).

1.5 Türkiye’de Denetimli Serbestlik Sisteminin Özellikleri

Türkiye’deki denetimli serbestlik sistemi Avrupa Uyum Yasaları çerçevesinde ağır ceza mahkemelerinin bulunduğu yerlerde 2005 yılından itibaren müdürlükler vasıtasıyla yürütülmektedir.

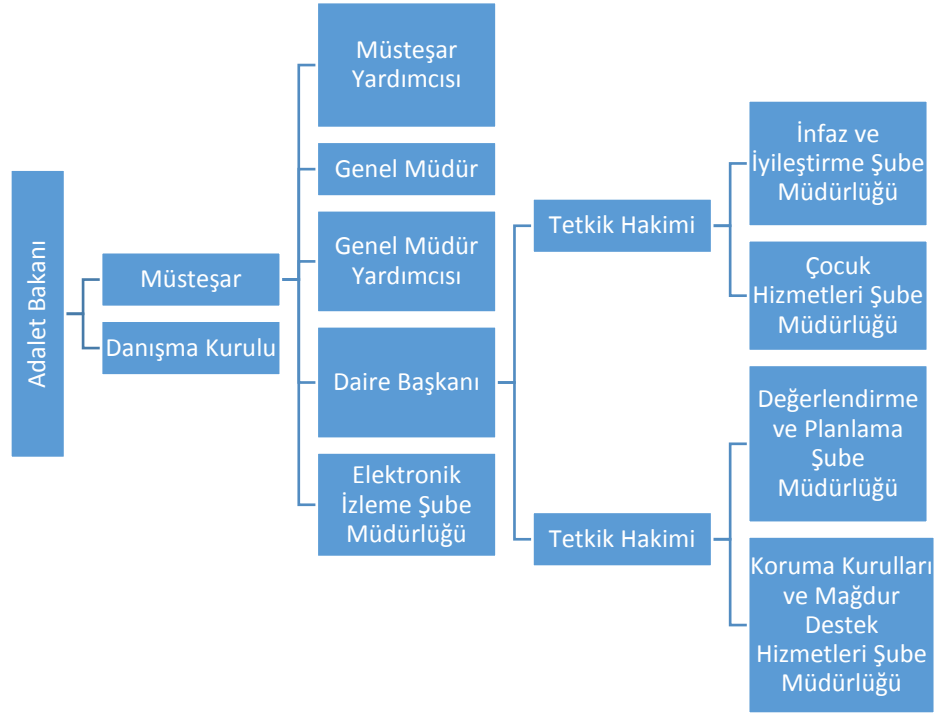
Denetimli serbestlik sisteminin teşkilat yapısı merkezde Ceza Tevkifevleri Genel Müdürlüğü bünyesindeki daire başkanlığı ile taşrada cumhuriyet başsavcısına bağlı müdürlükler ve bağlı bürolar olarak teşkilatlanmış, taşra teşkilatının denetimi

merkezden yapıldığı için merkeziyetçi bir yapıya sahiptir. Türk denetimli serbestlik sistemi emsalleri ile kıyaslandığında suçlulara hizmet vermesi açısından benzerlik; suç mağdurları ile yakınlarına hizmet verme açısından farklılık arz etmektedir. Bu anlamda dünyadaki diğer örneklerinden en önemli farkının suçluya ve mağdura aynı anda hizmet vermesidir. Türk denetimli serbestlik sisteminde gönüllü çalışanlar ile kamu görevlileri birlikte çalışabildiklerinden karma personel rejimine sahiptir. Avrupa ülkelerinde denetimli serbestlik sistemi özel sektör aracılığıyla, Türkiye’de ise devlet eliyle yürütülmektedir. Son olarak Türkiye’de denetimli serbestlik sisteminde uygulanacak olan cezaların süresi bellidir (Nursal ve Ataç, (2006:313).

1.6 Denetimli Serbestlik Müdürlüğü Kuruluş ve Teşkilat Şeması

1.6.1 Denetimli Serbestlik Merkez Teşkilatı

Şekil 1:Denetimli Serbestlik Merkez Teşkilatı:

Denetimli Serbestlik Merkez Teşkilatına bakıldığında Adalet Bakanlığı bünyesinde başında Adalet Bakanı, Adalet Bakanlığı Müsteşarı, Adalet Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı, Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcısı, Daire Başkanı, Yeteri kadar Tetkik Hâkimi, İnfaz İyileştirme Şube Müdürlüğü, Değerlendirme ve Planlama Şube Müdürlüğü, Çocuk Hizmetleri Şube Müdürlüğü, Koruma Kurulları ve Mağdur Destek Hizmetleri Şube Müdürlüğü, Elektronik İzleme Şube Müdürlüğü ile Danışma Kurulundan teşekkül ettiği görülmektedir.

1.6.1.1 Danışma Kurulu

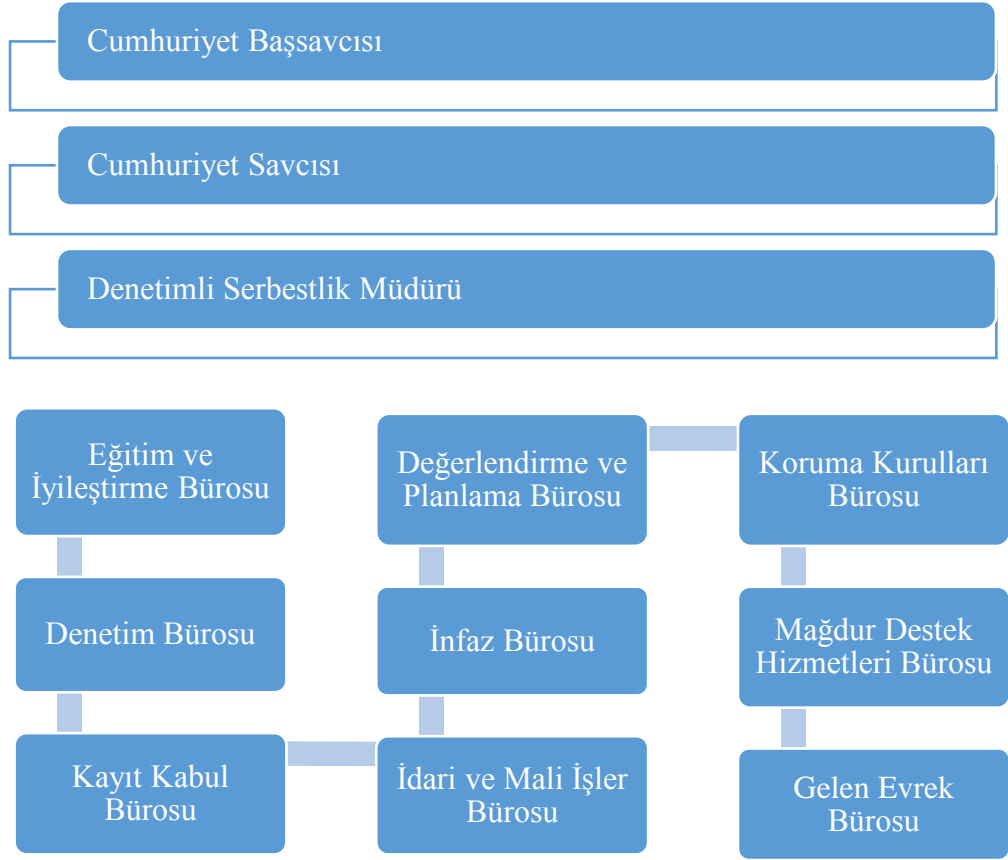
Danışma kurulu bakanlık merkez biriminde denetimli serbestlik sisteminin ve denetimli serbestlik hizmetlerinin etkili, verimli bir şekilde yerine getirilmesi ile hizmet kalitesinin artırılması konularında denetimli serbestlik müdürlüklerine danışmanlık görevini yerine getirmek üzere oluşturulmuş bir kuruldur. Ayrıca müdürlükler ile koruma kurullarının projeleri ile yıllık faaliyetlerini değerlendirerek istişarelerde bulunmak, müdürlükler ve koruma kurullarının işleyişinin düzenlemek için yapılan kanun, yönetmeliklerini incelemek suretiyle önerilerde bulunmak bu kurulun görevlerindedir. Danışma Kurulunun başkanlığını Adalet Bakanlığı Müsteşarı yapmaktadır. Bu kurulun başkan vekili Adalet Bakanlığı Müsteşar Yardımcısıdır.

Bu kurul: Bakanlık Kanunlar Genel Müdürü, Ceza Tevkif evleri Genel Müdürü, Personel Genel Müdürü, Türkiye Barolar Birliği Temsilcisi, Türkiye Odalar ve Barolar Birliği Temsilcisi, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürü, Yüksek Öğretim Kurulunca hukuk fakültelerinden, sosyal hizmet, psikoloji ve sosyoloji bölümlerinden görevlendirilecek profesör veya doçent unvanına sahip birer temsilci, Aile Sosyal Politikalar Bakanlığının; Kadının Statüsü, Çocuk Hizmetleri, Sosyal Yardımlar, Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri, Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürleri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı üst düzey bir temsilcisi, Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu temsilcisi, Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürü, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığından ya Genel Müdür ya da Daire Başkanı ile Denetimli Serbestlik Daire Başkanından oluşur.

Danışma Kurulunun sekretarya ya da yazı işlerini Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı yürütür. Danışma kurulu yılda en az bir defa kurul başkanı olan bakanlık müsteşarı veya başkan vekili olan müsteşar yardımcısının başkanlığında yine başkanın uygun gördüğü yer ve zamanda toplanır. Danışma Kurulu başkanı gerekli görürse kurulu toplantıya çağırabilir.

1.6.2 Denetimli Serbestlik Taşra Teşkilatı

Şekil 2:Denetimli Serbestlik Taşra Teşkilatı

Bugün itibariyle Denetimli Serbestlik Merkez Teşkilatına bakıldığında Adalet Bakanlığı bünyesinde başında Cumhuriyet Başsavcısı, Cumhuriyet Savcısı, Denetimli Serbestlik Müdürü, Eğitim İyileştirme Bürosu, Değerlendirme ve Planlama Bürosu, Koruma Kurulları Bürosu, Denetim Bürosu, İnfaz Bürosu, Mağdur Destek Hizmetleri Bürosu, Kayıt Kabul Bürosu, İdari ve Mali İşler Bürosu, Gelen Evrak Bürosu ile Koruma Kurullarından teşekkül etmektedir.

1.6.2.1 Koruma Kurulları

Koruma Kurulları, denetimli serbestlik taşra teşkilatında suç mağdurlarının sosyal ve ekonomik sorunları ile cezaevinden çıkan hükümlülerin psiko-sosyal sorunlarının çözümünde yardımcı olmak, kendi işini kurmak isteyenleri ilgili kurumlara yönlendirmek, hükümlüler ile müdürlüğün yürüttüğü projeleri değerlendirmek ve karara bağlamak, mağdur ve hükümlüler için yapılan eğitim projelerini görüşmek, iş arama iznine başvuran hükümlülerin iş bulmalarında

yardımcı olmak, kurumsal ve eğitimler programı ile hizmetler listesi için görüş bildirmek gibi bir takım görevleri yerine getirmek için oluşturulan bir kuruldur.

Koruma Kurulunun başı Cumhuriyet Başsavcısı, başsavcının görevlendireceği Cumhuriyet Başsavcı Vekili ya da Cumhuriyet Savcısıdır. Koruma Kurulları her yıl ocak ayı içinde oluşturularak; kurulun hangi üyelerden oluştuğuyla ilgili çalışma usul ve esasları üyelere ayrıca bildirilir. Bu kurulun üyeleri: Denetimli Serbestlik Müdürü, Belediye Başkanı veya Vekili, Baro Temsilcisi, Cezaevi Müdürü, Millî Eğitim Müdürü, İş- Kur Müdürü, Aile ve Sosyal Politikalar Müdürü, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Temsilcisi, Ticaret ve Sanayi Odaları Başkanı, Ziraat Odası Başkanı, Borsalar, Esnaf ve Sanatkârlar Başkanı, Ziraat Bankası Müdürü, Halk Bankası Müdürü, Kamuya ait Fabrikaların Yöneticileri, Dernek veya Vakıfların Yöneticileri, Özel Bankaların Yöneticilerinden oluşur. Bu kurulunun sekreteryaya ya da yazı işleri müdürlük tarafından yürütülür. Koruma Kurulları 3 ayda bir toplanır.

1.7 Denetimli Serbestlik ve Yargı Paketleri

Önceki bölümlerde de ifade ettiğimiz üzere klasik ceza infaz anlayışları ile geleneksel hapis cezalarından farklı olan denetimli serbestlik sistemi meydana gelen suç olayında ceza mahkemeleri gibi çektirilecek olan cezaya ve süresine odaklanmaz. Yeni suçların meydana gelmemesi ve var olan suçların zararının en asgariye indirilmesi için suça bulaşmış insanların temel, sosyal, kültürel ve sanatsal ihtiyaçları ile boş zamanlarını daha pozitif yapılandırmaları için ihtiyaçlarına uygun plan ve programlar geliştirerek rehberlik eder. Aynı zamanda suç mağdurlarını da gözeterek daha fazla mağduriyetlerin yaşanmaması adına suçlu ile mağdur arasında uzlaşmacı misyon üstlenen modern ve alternatif bir ceza infaz sistemidir. Bunun yanında kuruluşundan bu yana değişim ve dönüşümler geçiren denetimli serbestlik kimi zaman bir ceza adalet kurumu kimi zaman ceza infaz usulü olarak hizmet etmeye devam etmektedir.

Ceza Adalet Mekanizması olarak 2005 yılında faaliyete giren denetimli serbestlik sistemi 05.04.2012 tarihli 6291 sayılı yargı paketi ile işlevleri değişmiş kendi başına bir ceza infaz usulü olmuştur. Bu tarihten önce denetimli serbestliğin diğer infaz usullerine yardımcı bir misyonu varken bu tarihten sonra ayrı bir infaz usulü olarak çalışmaya başlamıştır. Denetimli serbestlik sistemi ne tek başına bir

ceza infaz usulü ne de hapis cezasına seçenek yaptırımıdır; aynı zamanda rehberlik, kurumsal ve eğitimsel programları da içinde barındıran bir ceza adalet kurumudur.

Denetimli serbestlik sisteminin süreç içerisinde kendisini günün koşullarına ve toplumun ihtiyaçlarına göre değiştirdiği ve uyarladığını gösteren, kendi başına bir ceza infaz usulü olmasına vesile olan 05.04.2012 tarihli 6291 sayılı kanundan ve getirdiği yeniliklerden bahsetmek gerekir. 6291 sayılı kanun ile cezalarının belli kısmını ceza infaz kurumlarında yatmış olan hükümlülerden yasanın çıktığı tarihte cezasının son altı ayını açık ceza infaz kurumunda kesintisiz olarak geçiren, cezasının beşte birini çocuk eğitim evinde geçirmiş olan ve de koşullu salıverilmesine 1 yıl kalan iyi halli hükümlülerin kendilerinin ya da yasal temsilcilerinin talepleri halinde cezalarının koşullu salıverilme tarihine kadar olan kısmını denetimli serbestlik tedbiri altında geçirmelerine cezaevince düzenlenecek iyi hal raporu da göz önünde bulundurularak infaz hâkimince karar verilir. Ayrıca çocuğu bulunan kadınların koşullu salıverilmesine 2 yıl ve daha az süre kala, kocama ve ağır hastalık durumlarında koşullu salıverilmelerine 3 yıl ve daha az süre kala, adli para cezasını ödeyemeyenlerde hak ederek tahliye tarihi esas alınarak denetimli serbestlik yöntemiyle cezaların infazı yerine getirilebilir. Tabi bunların yanında cezaların denetimli serbestlik yöntemiyle infaz edilebilmesi için aranan genel şartlara baktığımızda;

- a) Hükümlü cezasını açık ceza infaz kurumunda infaz ediyor olmalıdır.
- b) Hükümlünün açık ceza infaz kurumunda kesintisiz 6 ay kalması gerekiyor.
- c) Koşullu salıverilmesine 1 yıl ve daha az bir sürenin kalması gerekiyor.
- d) Hükümlünün iyi hal şartlarını taşıyor olması gerekiyor.
- e) Hükümlünün kendisinin veya yasal temsilcisinin talebinin olması gerekiyor.

Yapılan bu düzenleme ile 5402 sayılı kanunun 15.maddesinden sonra gelmek üzere sonradan eklenen 15/A maddesi ile gelen yeniliklerden bir tanesi de hükümlülerin yükümlülüklerinin yerine getirilmesi sırasında yani denetim, izleme, takip görevlerinin elektronik kelepçe ile yerine getirilmesinin önü açılmıştır. Yine yapılan bu düzenlemedeki 6. madde ile 5402 sayılı kanundaki 1.fıkradan 24.fıkraya kadar önceki bazı kurumsal anlamdaki isim, ibare ve başlıklar değişmiştir. Mesela;

5.maddesinin 1.fikrasındaki “denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüğü” ibaresi “denetimli serbestlik müdürlüğü” olarak değiştirilmiştir.

24.01.2013 tarihli 6411 sayılı yasanın geçici 4. Maddesi ile denetimli serbestlik açısından yapılan en önemli değişiklik daha önceki 6291 sayılı yasadaki denetimli serbestlikten faydalanma şartlarından bir olan açık ceza infaz kurumunda 6 ay kesintisiz kalma şartı kaldırılmıştır. Yani denetimli serbestlikten faydalanmak isteyen hükümlüler bu yeni değişiklik ile artık 6 ay açık cezaevinde kalmak zorunda değiller; diğer şartları taşımaları denetimli serbestlik yasasından faydalanmaları için yeterlidir. Bu yargı paketinde açık ceza infaz kurumunda 6 ay kesintisiz kalma şartı yoktur.

02.07.2012 tarihli 6352 sayılı yasanın geçici 3. maddesi ile denetimli serbestlik açısından yapılan en önemli değişiklik terör suçları, örgütsel suçlar ile cinsel suçlar dışındaki, kasıtlı suçlardan üç yıl veya daha az hapis cezası alanların; taksirli suçlardan beş yıl veya daha az hapis cezasına alanların, adli para cezası tazyik hapsine tabi olanların cezalarının doğrudan açık ceza infaz kurumlarında yerine getirileceği düzenlenmiştir. Denetimli serbestlik yasasından faydalanmada açık ceza infaz kurumunda bulunmanın çok önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir. Geçmişte yürürlükte bulunan yasalara göre hükümlülerin açık ceza infaz kurumlarına ayrılmalarının şartlarından birisi ilk kez suç işleme şartı iken; 6352 sayılı yasa ile açık ceza infaz kurumlarına ayrılmada ilk kez suç işleme zorunluluğu değiştirilmiştir. Yani doğrudan açık ceza infaz kurumuna ayrılabilmek için ilk kez suç işleme şartı aranmayacaktır. Bu fıkra hükümleri 31.12.2017 tarihine kadar uygulanacağı hüküm altına alınmış olmakla birlikte bu yargı paketinde de açık ceza infaz kurumunda 6 ay kesintisiz kalma şartı bulunmamaktadır.

28.06.2014 tarih 6545 sayılı kanun, 106/3.maddesine göre hükümlü kendisine tebliğ edilen ödeme emrine rağmen belli süre içinde para cezasını ödemezse, cumhuriyet savcısının kararı ile para cezasının ödenmeyen miktarına karşılık gelen gün miktarı, hapis cezasına çevrilerek kamu hizmetinde ücretsiz çalışmasına karar verilir. Para cezası kamu hizmeti cezasına çevrilen hükümlünün günde iki saat kamu hizmetinde ücretsiz çalışması bir gün sayılır. Yine günlük çalışma süreleri minimum iki saat ve maksimum sekiz saat olacak şekilde denetimli serbestlik müdürlüğü tarafından belirlenerek yerine getirilir. Hükümlü hakkında belirlenen programa,

yükümlülüklerine, öneri ve uyarılara uymakla yükümlüdür. Aksi takdirde hükümlünün çalıştığı gün sayısı hapis cezasından düşülerek cezanın kalan kısmı açık ceza infaz kurumunda yerine getirilir. Burada ayrıca bilinmesi gereken şey adli para cezası alan kişileri hâkimler yüksek riskli olarak görmediklerinden bu kişiler hakkında hazırlanan denetimli planı sırasında Ar-def (Araştırma Değerlendirme Formu)⁴ hazırlanmamasıdır.

17 Ağustos 2016 Tarihli, 29804 Sayılı Resmî Gazete ve 671 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 32/a ve 32/b maddeleri ile yeniden düzenlenmiştir. Bahse konu olan Kanun Hükmünde Kararnamenin 32/a maddesi ile denetimli serbestlik süresinin 2 yıl olarak uygulanacağı kararlaştırılmıştır. Yine aynı Kanun hükmünde kararnamenin 32/b maddesi ile süreli hapis cezalarına mahkûm olanlar cezalarının 1/2'sini infaz kurumunda çektikleri takdirde koşullu salıverilme hükümlerinden yararlanmasına karar verilmiştir. Yapılan bu kanuni düzenleme ile kimlerin bu yasadan faydalanamayacağı kanun koyucu tarafından belirlenmiştir. Bunlar; kasten adam öldürme suçu, altsoya, üstsoya, eşe veya kardeşe, kendisini savunamayacak olanlara karşı işlenen kasten yaralama, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar, özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçlar: haberleşmenin gizliliğini ihlal, kişiler arasındaki konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması, özel hayatın gizliliğini ihlal, kişisel verilerin hukuka aykırı olarak kaydedilmesi, verileri hukuka aykırı olarak ele geçirme ve yayma, verileri yok etmeme, uyuşturucu veya uyarıcı madde imal veya ticareti, devletin güvenliğine karşı suçlar, anayasal düzene karşı suçlar, milli savunmaya karşı suçlar, devlet sırlarına karşı suçlar, terörle mücadele kanunu kapsamına giren suçlar, örgütlü tüm suçlar, koşullu salıverilme hakkı geri alınan hükümlüler aynı hüküm nedeniyle, borçlar ve tazminatlar ödenmediği takdirde 5411 sayılı bankacılık kanunu gereği bankacılık zimmeti suçu, cezaevinde disiplin cezası alıp da cezası henüz disiplin kurulunca kaldırılmayanlar, taahhüdü ihlal suçu işleyenler.

Yukarıda da ifade etmeye çalıştığımız 671 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin, 32/a ve 32/b maddeleri 01.07.2016 tarihinden önce işlenen suçlar açısından uygulanacaktır. Bu tarihten sonra işlenen suçlarda 5275 sayılı 105/A

4 .Ar-Def (Araştırma ve Değerlendirme Formu), denetimli serbestlik hizmetleri kapsamında, toplum içinde denetim, takip ve iyileştirilmesine karar verilen sanık veya hükümlülerin, yeniden topluma kazandırılmalarına yönelik çalışmalara temel oluşturması amacıyla objektif bir değerlendirme sistemi ile risk ve ihtiyaçlarının belirlenmesi için düzenlenen bir formdur.

maddesinde yer alan eski infaz düzenlemesi geçerliğini koruyacaktır. Suçun 01.07.2016 tarihinden önce işlenmiş olması yeterlidir, mahkûmiyet daha sonraki bir tarihte gerçekleşse bile, hükümlü bu yeni düzenlemeden yararlanabilecektir.⁵

1.8 Denetimli Serbestlikte İnfaz Edilen Mahkeme İlamları İle İlgili Kanun Maddeleri

Denetimli Serbestlik Müdürlüğüne mahkemeler tarafından infaz edilmesi için gönderilen mahkeme kararları ve kanun maddelerine bakıldığında 5402 sayılı Denetimli Serbestlik Kanunu, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında kanunun oluşturduğu görülmektedir. Ayrıca denetimli serbestlik hizmetleri yönetmeliğindeki 11, 12, 13, 14 ve 15. maddeleri ile ilgili mevzuatta belirtilen görevleri de yerine getirmektedir.

Konunun daha iyi anlaşılabilmesi adına genel hatlarıyla bakıldığında denetimli serbestlik müdürlükleri tarafından infaz edilen kanun maddeleri; a)Kısa Süreli Hapis Cezasına Seçenek Yaptırımlar b)Hapis Cezasının Ertelenmesi c)Belli Hakları Kullanmaktan Yoksun Bırakılma d)Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması e)Tedavi ve Denetimli Serbestlik f)Denetimli Serbestlik Tedbiri Uygulanarak Cezaların İnfazı g) Adli Para Cezasına Karşılık Kamuya Yararlı Bir İşte Çalıştırılma h) Koşullu Salıverilme i) Çocuğun Denetim Altına Alınması, i)Adli Kontrol j)Etkin Pişmanlık k)Hapis Cezasının Konutta Çektirilmesi l)Mükerrerlere ve Bazı Suç Faillerine Özgü İnfaz Rejimi ve Denetimli Serbestlik şeklinde sıralanmaktadır.

1.9 Türkiye’de Denetimli Serbestlik Uygulamaları

1.9.1 Adli Kontrol Tedbirleri ve Sonrasındaki Hizmetler

Adli Kontrol Tedbirleri şüpheli veya sanıklar hakkında yargılama işlemlerinin tam, eksiksiz ve hızlı bir şekilde yapılması, yargılama süreci devam ederken aynı zamanda kişinin temel kişilik haklarına orantısız bir şekilde etki etmemek; şayet gerek duyulması halinde mahkeme tarafından geçici bir süre temel kişilik haklarına

5. 17 Ağustos 2016 Tarihli, 29804 Sayılı Resmî Gazete ve 671 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 32/a ve 32/b maddeleri ile yeniden düzenlenmiştir.

orantılı bir şekilde müdahale ederek getirilen bir takım kısıtlamalar, yükümlükler veya tedbirler konularak kişinin yükümlü kılınmasıdır (Centel ve Zafer, 2008: 302).

Yukarıda da ifade edildiği üzere bahsedilen Adli Kontrol Koruma Tedbirleri yargılama süreci devam ederken hakkında suç şüphesi ile dava açılan kişilerin tutuklanarak cezaevine gönderilmeleri yerine yargılamayı yapan mahkeme tarafından bir veya daha fazla yükümlülüğe tâbi kılınarak, denetim ve takibini şart koşan koruma tedbiridir (DSHY,md.55). Bu tedbirler;

- Yurt dışına çıkma yasağı
- Mahkemenin belirlediği yerlere düzenli olarak başvurma veya imza vermek.
- Hâkimin belirlediği mercilerin çağrılarına uymak, iş ve eğitimlerine dair bilgi vermek veya denetlenmeyi kabul etmek.
- Taşıtları kullanmama veya sürücü belgesini makbuz karşılığı teslim etme.
- Bağımlılıktan arınmak için yatış dâhil tedavi ve muayene tedbirlerine uymak.
- Mahkemenin takdir ettiği güvence miktarını ödemek.
- Sahip olunan silahları, savcılık emanet memurluğuna teslim etmek.
- Mağdur için hâkimin belirlediği güvence miktarını ödemek.
- Aile yükümlülüklerini yerine getirmek için nafaka ödemeyi kabul etmek.
- Mahkemenin belirlediği konutu izinsiz terk etmemek.
- Hâkimin belirlediği yerleşim yerini izinsiz terk etmemek.
- Mahkemenin belirlediği bazı yerlere gidebilmek, bazı yerlere ise gidememek.
- Belirlenen kişi ve kuruluşlarla ilişki kurmamak.

gibi hususlar üzerinde durmayı ve tedbirleri almayı ifade eder.⁶

6. Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği (DSHY) md.55.56 (2013).T.C. Resmi Gazetesi <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/03/20130305-7>, (Erişim Tarihi:17.11.2015).

2.9.2. Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması ve Sonrasındaki Hizmetler

Erteleme veya tecil kurumunun bir türü olan hükümün açıklanmasının geri bırakılması, mahkeme tarafından yargılaması yapılan sanık hakkında bazı koşulların gerçekleşmesi halinde beş yıl süre ile cezasının ertelenerek kendisine kanunen ikinci bir şans tanınmasıdır (Önder, 1963:245-248). Bu hüküm suça karışmış şüpheli veya sanık hakkında iyi hal şartlarını yani suç olayında ortaya çıkan mağdur ile kamunun zararının aynı veya aylık taksitler halinde ödenmesi suretiyle giderilmesi ya da suçtan önceki haline getirilmesi koşulu ile açılan kamu davasının, yapılacak duruşmanın, suç tespitinin veya mahkûmiyetin belirli bir süre ertelenmesini ifade etmektedir. Hükümün açıklanmasının geri bırakılması halinde verilecek tedbirler:

1.9.1.1 Eğitim programına devam etme

Hakkında mahkemelerce hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen sanıklar hakkında yapılan bireysel ve sosyal değerlendirmeler sonucunda herhangi bir mesleği veya sanatı olmayan kişilerin bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı mesleği, sanatı yapan bir başkasının refakatinde yine süresi mahkemece belirlenen bir zaman aralığında ihtiyacı doğrultusunda bir eğitim programa devam etmesini şart koşan yükümlülüktür. Mahkemelerce belirlenen bu yükümlülüğün infazına devam edilirken ilgili kurum tarafından yükümlüden sorumlu görevli ile iş birliği halinde olunur. Bu yükümlülüğün infazı, denetim planına göre kişinin programa başladığı an itibariyle başlar mahkemenin kararında belirttiği sürenin dolmasıyla sonlandırılır (DSHY, md.58).

1.9.1.2 Gözetim Altında Çalışma

Hakkında mahkemelerce hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen sanıklardan mesleği ve sanatı olanların bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı mesleği, sanatı yapan bir başkasının refakatinde yine süresi mahkemece belirlenen bir zaman aralığında ihtiyacı doğrultusunda ücretli olarak çalışmasını şart koşan yükümlülüktür. Bu yükümlülüğün infazı sırasında kişinin günlük çalışma süreleri ve hakları ilgili kurumun bağlı olduğu mevzuat tarafından belirlenir. Ayrıca kişi çalıştığı kurumda bir günde en az iki saat, en fazla sekiz saat çalışabilir. Bu yükümlülüğün infazı, kişinin işe başladığı gün itibari ile başlar mahkemenin kararında belirttiği sürenin dolmasıyla tamamlanır (DSHY, md.59).

1.9.1.3 Belli Yerlere Gitmekten Yasaklama veya Belli Yerlere Devam Etme Yükümlülüğü

Hakkında mahkemelerce hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen sanıklar hakkında yapılan bir takım değerlendirmeler sonucunda suçta bulaşmasında etkisi olan nedenlerin tespit edilerek suçtan uzak durması veya suç konusunda mükerrer suçluluğu önlemeye yönelik bir tedbirdir. Bu süre içerisinde yükümlünün gitmesinde sakınca görülen yerler suçun öğrenilmesinde, alışkanlık haline gelmesinde veya bağımlılığa sebep olan maddelerin öğrenilmesinde etkisi olan yerlerdir. Bunun yanında gidilebilecek yerler ise kişinin eğitim, sağlık, ekonomik, akademik, sosyal anlamda gelişmesinde etkisi olan çevreler ve mekânlardır. Bu yükümlülüğün infazı, denetim planının kişiye tebliğ edilmesi ile başlar mahkemenin kararında belirttiği sürenin dolmasıyla sonlandırılır (DSHY, md.60).

1.9.1.4 Mahkeme Tarafından Takdir Edilen Diğer Yükümlülükler

Hakkında mahkemelerce hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen kişilerin suçta bulaşmasında etkisi olan nedenlerin tespit edilerek suçtan uzak durması veya suç konusunda mükerrer suçluluğu önlemeye yönelik 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231/8-c bendine göre takdir edilecek başka bir yükümlülüğün yerine getirilmesi sırasında yapılacak değerlendirmeler neticesinde belirlenecek olan yükümlülüğün içeriğine ve denetimli serbestlik hizmetleri yönetmeliğinin ilgili maddelerine dair hükümlerin uygulanmasıdır (DSHY, md.61).

1.9.2 Kısa Süreli Hapse Alternatif Seçenekler ve Sonrası

5237 Türk Ceza Kanununun 49. maddesinin 2. fıkrasında mahkemelerce kişi hakkında hükmedilecek bir yıl ya da daha az süreli hapis cezası, kısa süreli hapis cezası olarak tanımlanmıştır. Kısa süreli hapse alternatif seçenekler, alternatif ceza infaz sisteminin önemli bir parçasını da oluşturmaktadır. Denetimli Serbestlik Hizmetleri ile Koruma Kurulları Kanununun 14. Maddesinde bulunan tedbirler arasında, Türk Ceza Kanunu'ndaki seçenek yaptırımlardan olan para cezaları ile mağdurun ve kamunun zararının tazmini yer almamıştır. Bu seçenek yaptırımlardan, TCK'nın 50/1-a maddesinde belirtilen "adli para cezası" ile mağdurun ve kamunun zararının tazmininin infazı Cumhuriyet Başsavcılıkları ile infaz büroları tarafından yerine getirilmesi uygun görülmüştür (Kamer (b), 2007: 214-2015).

Bahse konu olan seçenek yaptırımlar suç işlemiş bulunanların yargılama sırasında mahkemelerce yapılan değerlendirmeler neticesinde kişiliği, sosyo-ekonomik durumu, pişmanlığı, suçun özellikleri göz önüne bulundurularak bu kişilerin cezaevine gönderilmeleri yerine bir takım yükümlölükler yüklenerek, denetim ve takiplerini şart koşan kamusal yaptırımlardır. Ayrıca 5237 sayılı Türk Ceza Kanununu 50/1. fıkrasındaki (c), (d), (e) ve (f) bentlerindeki bu seçenek yaptırımların infazı denetimli serbestlik müdürlüklerince yerine getirilir (DSHY,md.62).

1.9.2.1 Eğitim Kurumuna Devam Etme

Hakkında mahkemelerce kısa süreli hapse seçenek yaptırım kararı verilen kişiler hakkında yapılan sosyal, kişisel ve eğitim gibi bir takım değerlendirmeler sonucunda suça bulaşmasında etkisi olan nedenlerin tespit edilerek suçtan uzak durması veya suç konusunda mükerrer suçluluğu önlemeye yönelik olarak iki yıl meslek ve sanat edinmesi amacıyla, ihtiyaç varsa barınma imkânına sahip olan bir eğitim kurumuna devamını sağlayan seçenek yaptırımdır. Bu yükümlölüğün infazı, hazırlanan denetim planı doğrultusunda kişinin kurumdaki programa başladığı an itibariyle başlar, mahkemenin kararında belirttiği sürenin dolmasıyla sonlandırılır (DSHY, md.63).

1.9.2.2 Belirli Yerlere Gitmekten veya Belirli Etkinlikleri Yapmaktan Yasaklanma

Hakkında mahkemelerce kısa süreli hapse seçenek yaptırım kararı verilenler hakkında yapılan değerlendirmeler sonucunda suça bulaşmasında etkisi olan nedenlerin tespit edilerek suçtan uzak durması veya suç konusunda mükerrer suçluluğu önlemeye yönelik olarak hapis cezasının yarısından bir katına kadar süreyle, belirli yerlere gitme veya belirli etkinlikleri yapmayı yasaklayan bir tedbirdir. Gidilmemesi gereken yerler suçun öğrenilmesinde, alışkanlık haline gelmesinde veya bağımlılığa sebep olan maddelerin öğrenilmesinde, etkisi olan yerlerdir. Gidilebilecek yerler ise kişinin eğitim, sağlık, ekonomik, akademik, sosyal anlamda gelişmesinde etkisi olan yerler ve çevrelerdir. Bu yükümlölüğün infazı, denetim planının kişiye tebliğ edilmesi ile başlar mahkemenin kararında belirttiği sürenin dolmasıyla sonlandırılır (DSHY,md.64).

1.9.2.3 Sürücü ve Ruhsat Belgelerinin Geri Alınması, Belli Bir Meslek ve Sanatı Yapmaktan Yasaklanma

Yasal bir engeli olmayan ve kendisine yasal olarak verilen hak ve yetkileri kötüye kullanarak suça sebebiyet veren kişinin, mahkeme tarafından verilen cezanın yarısından bir katına kadar bir süreyle, sürücü ve ruhsat belgelerini makbuz karşılığında emanet etmesidir. Emanet ettiği ehliyet ve ruhsat belgesinin dosyasında saklanması ile yine sahip olduğu meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanma seçenek yaptırımıdır. Mahkeme tarafından kişi için konulan yasaklamaya ilişkin tedbir ya da yükümlülük kişinin kayıtlı olduğu ilgili meslek kuruluşuna, mahalli idareye ve kolluğa yazıyla ayrıca bildirilir. Bu yükümlülüğün infazı, ehliyet veya ruhsat belgesinin teslim edilmesi ile meslek ve sanatın yasaklanmanın ilgili kurum ve kuruluşa bildirilmesi ile başlar mahkemece tayin edilen sürenin dolmasıyla sonlandırılır (DSHY, md.65).

1.9.2.4 Kamu Hizmeti Cezası

Kanunları ihlal ederek suça bulaşmış kişilerin cezaevinde ıslah olmalarını beklemek yerine cezaların bireyselleştirilmesi suretiyle toplum içinde iyileştirilmesi, ıslah edilmesi ve topluma yeniden kazandırılması amacıyla meydana gelen mağduriyetlerin kamu hizmetinde ücretsiz çalışarak geri ödemesidir. Bu cezanın infazı sırasında dört saatlik çalışma süresi bir gün sayılır. Kamu hizmeti cezasına çarptırılan bir kişi bir günde asgari iki saat, azami sekiz; bir haftada ise asgari on dört, azami kırk saat çalıştırılır. Suça sürüklenen çocuklar hakkında bu karar verilmişse hükümlünün çalışmaya başlayacağı tarihteki yaşı dikkate alınır. On sekiz yaşına henüz girmemiş suça sürüklenen çocuklarda kamu hizmeti cezasının infazı yetişkinlerden farklı olarak çalışılan her iki saat bir gün kabul edilerek gerçekleştirilir (DSHY,md.66).

1.9.3 Hapis Cezasının Ertelenmesi ve Sonrası

Erteleme, adli makamlarca yapılan yargılama sonucunda hapis cezasına çarptırılanların cezasını hemen infaz etmek yerine bir süreliğine geri bırakılır. Meydana gelen suçun büyüklüğü veya pişmanlık durumu, ilk kez olması, sabıka durumlarının göz önüne alınarak hapis cezasının infazından vazgeçilir (Yenidünya, 2006: 63).

Hapis cezasının ertelenmesi koşulları; adli makamlarca verilecek cezanın sınırının 2 yıl ve daha az süreli hapis cezası olması, kişinin bu suç olayından önce kasıtlı bir suçtan üç aydan fazla hapis cezası almamış olması, kişinin duruşma sırasındaki pişmanlığı ve bir daha suç işlemeyeceği kanaatinin oluşması, sanığın işlediği suçtan ötürü mağdurda ve kamuda meydana gelen zararın giderilmesi koşulları gereklidir (Kamer (a), 2007:292; Özgenç, 2006:65; Parlar ve Hatipoğlu, 2008:858; Yenidünya, 2006:63). Hapis cezasının ertelenmesi şu tedbirlerle bir şarta bağlanır:

1.9.3.1 Eğitim Programına Devam Etme

Hakkında mahkemelerce hapis cezasının ertelenmesi kararı verilen sanıklar hakkında yapılan bir takım değerlendirmeler sonucunda herhangi bir mesleği veya sanatı olmayan kişinin bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı mesleği, sanatı yapan bir başkasının refakatinde yine mahkemece tayin edilen süre zarfında bir eğitim programa devam etmesi yükümlülüğüdür. Mahkemelerce belirlenen bu yükümlülüğün infazına sırasında ilgili kurum tarafından yükümlü için tayin edilen görevli ile birlikte çalışılır. Sanığın bu durumu yetkili kişiler dışında kimse ile paylaşılmaz. Bu yükümlülüğün infazı denetim planına göre kişinin programa başladığı an itibariyle başlar, mahkemece belirlenen sürenin dolmasıyla sonlandırılır (DSHY, md.67).

1.9.3.2 Gözetim Altında Çalışma

Hakkında mahkemelerce hapis cezasının ertelenmesi kararı verilen mesleği ve sanatı olanların bir kamu kurumunda veya aynı mesleği ve sanatı icra eden başka birisinin yanında mahkemece tayin edilen bir zaman aralığında ücretli çalışma yükümlülüğüdür. Bu yükümlülüğün infazında çalışma süreleri ve hakları ilgili kurum tarafından belirlenir. Ayrıca kişi çalıştığı yerde bir günde asgari iki saat, azami sekizsaat çalışabilir. Kişinin işe başladığı gün itibari ile kararın infazı başlar mahkemenin daha önceden belirttiği sürenin dolmasıyla tamamlanır (DSHY, md.68).

1.9.3.3 Eğitim Kurumuna Devam Etme

Hakkında mahkemelerce hapis cezası erteleme kararı verilen çocuklar veya küçükler hakkında yapılan bir takım değerlendirmeler sonucunda suça bulaşmasında etkisi olan nedenlerin tespit edilerek suçtan uzak durması veya suç konusunda

mükerrer suçluluğu önlemeye yönelik olarak iki yıl meslek ve sanat edinmesi amacıyla varsa barınma imkânına sahip olan bir eğitim kurumuna devamını sağlayan seçenek yaptırımdır. Bu kararın infazı devam ederken ilgili kurumun yükümlü için tayin ettiği görevli ile birlikte çalışılır. Bu yükümlülüğün infazı, kişinin programa başladığı an itibariyle başlar, mahkemenin kararındaki sürenin dolmasıyla sonlandırılır (DSHY, md.69).

1.9.3.4 Rehberlik Çalışmalarına Katılma Yükümlülüğü

Suçun önlenmesi için çeşitli meslek elemanlarının sürdürdükleri çalışmalar, etkinlikler, müdahale programlarına iştirak etme zorunluluğudur. Suçlu bireylerin yeniden suç işlememeleri için yapılan risk ve ihtiyaç analizinden sonra olumsuz sosyal çevrelerinden uzaklaşmaları, sorumluluk duygularının geliştirilmesi, toplumla bütünleşmeleri için yapılan çalışmalardır. Bireysel görüşme, grup çalışmaları, müdahale programları, ev, işyeri ziyaretleri, diğer kurumların açtıkları kurs, seminer, eğitsel, sportif, kültürel çalışmalarla yürütülür. Yapılan çalışmalar sonucunda bu kişilerdeki meydana gelen olumlu değişimler, düzelmeler, ilerlemeler üç ayda bir raporlaştırılarak kararı veren mahkemeye sunulmasıdır (DSHY, md.70). Rehberlik çalışmasına katılma yükümlülüğünün infazı belirlenen yükümlülüğün yerine getirilmesiyle başlar, denetim süresinin sona ermesiyle biter (DSHY, md.71).

1.9.4 Tedavi ve Denetimli Serbestlik Hizmetleri

Devlet, uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanımı sorununda, madde kullanan bireylerin her birini aynı zamanda tedavi ve rehabilite edilmeye ihtiyaçları olan kişiler olarak görmüş ve bu yönde önlemler almıştır. Madde kullanmayı tek başına bir yaptırım sebebi olarak görmeyen devlet, gerekli tedbirleri alarak bu vatandaşların yeniden topluma kazandırılmalarını, toplumun saygın bireyleri olarak yaşamlarını sürdürmelerini sağlamaya çalışmıştır (Özdabakoğlu, 2007:195).

Denetimli serbestlikteki tedavi; resmi ya da özel kuruluşlar tarafından bağımlı olan bireylerin bağımlılıktan arınmaları, yoksunluk belirtilerinin giderilmesi için yapılan tıbbi çalışmalar iken; madde kullanım problemi olan bireylerin hastane tedavi sürecinin tamamlanmasından sonraki bir yıllık süre içerisinde yapılan rehberlik çalışmaları veya grup çalışmaları sonucunda kişinin otokontrolünü tekrar ele alması, başkalarına ihtiyaç duymadan maddeyi hayatından çıkarması, daha kaliteli bir yaşam sürdürmesi, toplumun ve ailesinin saygın bir ferdi olabilmesi için

yapılan rehberlik çalışmalarının tümü denetimli serbestlik tedbirini oluşturmaktadır. Sürdürülen tüm çalışmalar ile kişide meydana gelen olumlu/olumsuz gelişmeler, sorumluluk bilincindeki değişimler üç ayda bir raporlaştırılarak ilgili mahkemeye gönderilir (DSHY, md.72).

1.9.5 Diğer Denetimli Serbestlik Hizmetleri

1.9.5.1 Belli Hakları Kullanmaktan Yoksun Bırakılma

Güvenlik tedbirlerinden olan belli haklardan yoksun bırakılmak TCK'nın 53'üncü maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye bakıldığında maddenin birinci fıkrasında belirtilen hak ve yetkilerin kötüye kullanımı sonucu meydana gelen suçlar nedeniyle hapis cezasına mahkûmiyet ile ayrıca verilen cezanın tamamen infaz edilmesinden sonra hükmolunan cezasının yarısından bir katına kadar bahse konu olan bu hak ve yetkilerin yasaklanmasına karar verilebilir (Kamer (b), 2007:455; Nursal ve Ataç, 2006: 409).

Bu tedbirin uygulanması kasıtlı bir suç işlememe ile hapis cezasına hükmedilmemesi koşuluna bağlanmıştır. Suç nedeniyle mahkûmiyet sonucunda mahkemece belirlenen süre içinde 5237 sayılı TCK'nin 53/1. fıkrasında ifade edilen hak ve yetkilerden ya bir kısmının ya da tamamının kullanımı ile bir meslek ile sanatın yasaklanması, şahsın ehliyetinin geri alınmasını öngören güvenlik tedbirleridir. Bu tedbirin infazında karar kaydedildikten sonra üç iş günü içinde kamu kurumları ve meslek odalarına bildirimde bulunulur. Bildirimde infazın şekli, yasaklamanın ya da ehliyeti geri alma kararının yürürlük tarih net bir şekilde yazılır. Ayrıca bu karar şahsa yapılacak tebligatla bildirilir. Cezalar tamamen infaz edildikten sonra bu kararların yerine getirilmesine başlanır (DSHY, md.73).

1.9.5.2 Etkin Pişmanlıktan Yararlanan Kişiler Hakkında Verilen Denetimli Serbestlik Tedbirinin İnfazı

Etkin pişmanlık ile ilgili hükümler TCK'nın 221'inci maddesinde düzenlenmiştir. Aynı kanun maddesinin beşinci fıkrasına göre bu yükümlülüğe tabi olacak kişiler hakkında bir yıl süreyle denetimli serbestliğin uygulanması ile ihtiyaç halinde denetimli serbestliğin üç yıla kadar uzatılması mümkündür. Yükümlülük altındakilere ihtiyaç halinde psiko-sosyal yardım da yapılmalıdır. Amaç etkin

pişmanlıktan faydalanan hükümlünün geçmişte üyesi olduğu örgüt ile ilişkisini kesmesi için yakından takip edilmesidir (Kamer (a), 2007: 476).

Pişmanlık sonucu üyesi olduğu örgüt hakkında verdiği bilgilerle örgütün dağılmasını, örgütün diğer mensuplarının yakalanmasını sağlayan; örgüt üyeleri için etkin pişmanlık kararı verilerek bu hükümlülerin denetim ve iyileştirmesini öngören tedbirlerdir. Bu hükümlüler ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda kendine uygun etkinlikler ile kurs ve programlara yönlendirilir. Bu tedbirin infazı sırasında sürdürülen çalışmalar raporlaştırılarak mahkemeye gönderilen dosyaya konur (DSHY, md.74).

1.9.5.3 Hapis Cezasının Konutta İnfazı

Hapis cezasının konutta infazı kadın veya altmış beş yaş ile üstündeki kişilerin hapis cezalarının bazı kriterler temel alınarak mahkemeler tarafından kişilerin kendi konutlarında infaz edilmesidir. Bu kararın infazında, şahsın ihtiyaçları, uyumu ve yapacağı işbirliği ile sağlık, eğitim, ibadet gibi zorunlu ihtiyaçları göz önünde bulundurulur. İletişim araçları, şahsın niçin denetlendiği ve denetimli serbestlik ile kolluk görevlilerinin denetime ilişkin görevleri şahsa açıkça bildirilir. Bu kararın infazı, hazırlanan planın kişiye tebliğ edilmesinden itibaren on gün sonra başlar ve mahkeme kararında belirtilen sürenin dolmasıyla sonlandırılır. Bu kararlar elektronik kelepçeyle yerine getirilebilir (DSHY, md.75).

Kamer, (2008)'e göre suçluların yaş ve cinsiyet gibi bir takım özelliklerinden ötürü mahkûm oldukları hapis cezasının cezaevinde infaz edilmesi, cezanın infazında hedeflenen amaçla tutarlı olmayan sonuçlara neden olmaktadır. Bu anlamda yaş ilerlemiş suçlularda cezanın infazıyla hedeflenen amacının gerçekleşmesini pek mümkün olmamaktadır. Cezaevlerindeki fiziki yetersizliklerden ötürü de bu yaştaki suçluların konutlarında cezalarının infazı çok önemlidir.

1.9.6 Denetim Altına Alınan Çocukların İyileştirilmesi

Çocuklar hakkında verilen koruyucu ve destekleyici tedbirler, kamu davasının ertelenmesi, hükmün açıklanmasının geriye bırakılması ile denetim altına alma kararı verilebilir. Mahkemeler tarafından hakkında yukarıda bahsedilen kararlar doğrultusunda denetim altına alınan küçüklerin rehabilite edilerek iyileştirilmesine yönelik çalışmalar kurumlar arası işbirliğine gidilerek sağlanır.

Denetimli serbestlik müdürlüğünde suça sürüklenen çocukların toplum için taşıdığı risk ile bundan sonraki yaşantısı için ihtiyaçlarının kapsamlı analizi yapılır. Bu değerlendirme sonucunda bir denetim planı hazırlanır. Bu denetim planı üç gün içerisinde kararı veren hâkimin onayına sunulur. Denetim altına alınan küçüğün planda belirlenen çalışmalara katılmaması, isteksiz olması, olumsuz tutum ve davranışlara devam etmesi durumu bir raporla kararı veren hâkime bildirilir. Olumsuzluklara rağmen denetim altındaki küçük için ilgili kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, gönüllü kişilerle iş birliği içerisinde denetim ve takibe devam edilir. Suça sürüklenen küçüğün düzenlenen programlara katılması, işbirliği, sosyal uyumu takip edilerek gerekirse mahkemesinden denetimin sonlandırılması gerekçeli bir raporla istenebilir (DSHY, md.76).

1.9.7 Denetimli Serbestlik Tedbiri Uygulanarak Cezaların İnfazı

Koşullu salıverilmesine bir yıl ve daha az süre kalan iyi halli hükümlülerin cezaevi sonrası yaşamlarına alışmaları, aile bağlarını güçlendirmeleri için koşullu salıverilme tarihine kadar yükümlülük altına alınmasıdır.

Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezasını infaz etmek isteyen hükümlüler hakkında cezaevi eğitim ile psiko-sosyal servisi görevlileri tarafından infaz süreci değerlendirme raporu düzenlenir. Bu raporda hükümlünün cezaevindeki iyileştirme faaliyetlerine katılması, gayreti, çevreyle bütünleşme isteği, dışarıdaki yaşama hazırlık durumu gerekçeleriyle yazılır. Hükümlünün; iyi halli olması, yeni suç ve mağdur yaratma riskinin bulunmaması halinde infaz hâkimliği bu talebi kabul eder. Cezaevi talebi kabul edilen hükümlülere infaz hâkimliği kararının⁷ bir sureti, hükümlü bilgi formu, nüfus cüzdanı, ehliyet, pasaport, evlilik cüzdanı gibi belgeleri verir. Hükümlülerin infaz dosyaları, nakil nedeni ile tahliye evrakı düzenlenerek, kararın verildiği gün UYAP üzerinden hükümlünün talebinde belirttiği denetimli serbestlik müdürlüğüne gönderilir.

İnfaz Hâkimliğince talebi kabul edilen hükümlüler cezaevinden çıktıktan sonra taleplerinde belirttikleri denetimli serbestlik müdürlüğüne üç gün içinde müracaat etmek zorundadırlar. Müracaat edenlerin risk ve ihtiyaçları değerlendirilir, eğitim ve iyileştirilmesine yönelik programlar ile yükümlülükleri belirlenir.

7 .DSHY md.77.81

1.9.7.1 Kamuya Yararlı Bir İşte Ücretsiz Olarak Çalıştırılma

Yükümlülük altına alınan kişilerin toplumsal kurallara uyarak disipline edilmesi, zaman yönetimini öğrenmesi, meslek edinerek iş kurmasını sağlayan bir infaz yöntemidir. Kamu hizmetinin süresi denetimli serbestlik altında geçirilen toplam sürenin üçte biridir. Çalışma süresine bakıldığında ise günde dört, haftada yirmi saat olarak infaz edilir. Ayrıca yükümlülük altına alınan kişiler hafta sonları da çalışabilirler.

Tedbirin infazı, şahsın müdürlüğe başvurduğu andan itibaren on gün içinde başlar, yapılan planda belirlenen sürenin sona ermesiyle ya da her şartta koşullu salıverme tarihinde sona erer. Bu yükümlülük bazı özel nedenler hariç kesintisiz olarak uygulanır. Müracaat tarihinde on sekiz yaşından küçükler ile sıfır-altı yaş arasında çocuk sahibi kadınlar, altmış yaş ve üstü başkalarının yardımına muhtaç kişiler, gebe olan doğumuna on hafta kalan kişiler hakkında bu yükümlülük uygulanmaz (DSHY,md.84).

1.9.7.2 Bir Konutta Denetim ve Gözetim Altında Bulundurulma

Daha güvenli bir toplum ile mağdurun korunması için hükümlünün belirlenen bir konuttan belirlenen süre ve saatler arasında çıkmamasını esas alan bir yükümlülüktür. Araştırma ve değerlendirme formu (Ar-Def) sonucunda ortaya çıkan sonuca göre yüksek riskli hükümlüler, cezalarının en az üçte birini konuttan çıkmadan yerine getirirler. Hükümlüler günde asgari on, azami on iki saat buldukları konuttan çıkamazlar. Bu cezanın akşam 18:00 ile sabah 08:00 saatleri arasında yerine getirilir. Bu yükümlülükte cezanın infazı, iş, eğitim, aile durumu değerlendirilerek yerine getirilir. Hükümlüler evde buldukları sürelerde farklı zamanlarda kolluk görevlileri ile denetim memurları tarafından denetlenerek yerine getirilir. Bu yükümlülük infazına başvuru tarihinden itibaren on gün içinde başlanır. Bu yükümlülüğün infazı denetim planında belirlenen sürenin tamamlanması ile sonlanır. (DSHY, md.85).

1.9.7.3 Bir Bölgede Denetim ve Gözetim Altında Bulunma

Toplum ile mağduru korumak için bir bölgede bulunmayı gerektiren belirlenen bir yere şart koşulan tarih ve saatlerde başvurma yine belirlenen bölge dışına çıkmama yükümlülüğüdür. Bu yükümlülük şart koşulan tarih ve saatlerde,

denetimli serbestlik müdürlüğüne, kolluğa, muhtarlığa, bir kamu görevlisine başvurarak infaz edilir. Denetimli serbestlik tedbiri altındaki yüksek riskli hükümlüler için; ilk üç ay her gün, üç ila altı ay arası haftada üç gün, altı aydan sonra haftada iki gün devam edilir. Orta riskli hükümlüler için; ilk üç ay haftada dört gün, üç ila altı ay arası haftada iki gün, altı aydan sonra haftada bir gün devam edilir. Düşük riskli hükümlüler için; ilk üç ay haftada iki gün, üç aydan sonra haftada bir gün olarak devam edilir. Yükümlülüğün infazı şahsın müracaatından itibaren on gün içinde başlar, koşullu salıverme tarihinde sonlanır (DSHY, md.86).

1.9.7.4 Belirlenen Yer veya Bölgelere Gitmeme

Suçta bulaşmış kişiler hakkında yapılan sosyal, kişisel ve eğitim gibi bir takım değerlendirmeler sonucunda suça bulaşmasında etkisi olan nedenlerin tespit edilerek suçtan uzak durması veya suç konusunda mükerrer suçluluk ile ayrıca küçükler ve suç mağdurunun korunmasına yönelik suçta etkisi olan yerlere gitmemeyi ifade eder. Bu yükümlülük diğer yükümlülüklerle birlikte verilebilir. Yukarıda saydığımız gerekçeler de göz önüne alınarak gidilmemesi gereken yerler ile bu yasaklamanın süresi denetimli serbestlik müdürlüğüne takdir edilir (DSHY,md.87).

1.9.7.5 Belirlenen Programlara Katılma

Mahkemelerce yükümlülük altına alınan kişilerin önceden belirlenmiş bir süre zarfında toplumun gözetimi altında iyileştirme ve topluma yeniden kazandırma için bireysel görüşme, grup faaliyeti, tedavi ve iyileştirme, müdahale programları, başka kurumların meslek ve sanat edindirme faaliyetleri, seminer, sosyal, kültürel, sportif etkinlikler, sivil toplum kuruluşlarının program ve çalışmalarına katılarak rehabilite olmalarına yardımcı olan bir yaptırımdır. Bu yükümlülük ihtiyacı olan hükümlülerin tamamına verilir; uygulama başvuru tarihinden itibaren üç ay içinde başlar. Bu yükümlülük programlar ya da etkinliklerin sürenin tamamlanması ile sonlanır (DSHY, md.88).

1.9.8 Koşullu Salıverme

İyi halli hükümlülerin cezalarının bir bölümünü cezaevi dışında çekmelerine ve bazı şartlara uymak kaydı ile özgürlüklerini erken elde etmelerini sağlayan ceza infaz yöntemidir.

1.9.8.1 Gözetim Altında Çalışma Yükümlülüğü

Koşullu salıverilen hükümlünün mahkeme tarafından belirlenen süre zarfında cezaevinde ya da denetimli serbestlikteyken öğrendiği mesleği yapmak üzere kamu kurumunda ya da aynı mesleği yapan bir ustanın yanında ücret karşılığında çalışmasıdır. Kanun koyucu burada ücretli çalışma yükümlülüğünü hükümlünün ceza infaz kurumunda bir meslek veya sanatı öğrenmesi şartına bağlamıştır. Eğer hükümlü infaz kurumunda böyle bir mesleki eğitim almamışsa mahkeme tarafından bu yükümlülüğe karar verilmez. Yükümlülük denetim süresi içerisinde infaz edilir. Yükümlülük şahsın çalışmasıyla başlar; mahkemece yükümlülüğün kaldırması ya da denetim süresinin tamamlanması ile sona erer (DSHY,md.93).

1.9.8.2 Eğitime Devam Etme Yükümlülüğü

Koşullu salıverildikten sonra on sekiz yaşından küçüklerin örgün eğitim, yaygın eğitim ile farklı alanlardaki kurslara ya da programlara devam etmesidir. Bu tedbire hükmedilmesinin şartı hükümlünün on sekiz yaşından küçük olmasıdır. Genel olarak yetişkinler için bu tedbire hükmedilmez. Burada belirlenecek kurs ve programlar şahsın risk ve ihtiyaçlarının değerlendirilmesi ile cezaevinde veya denetimli serbestlikte katıldığı programlar ve meslek edindirme kursları dikkate alınarak şahıs ile iş birliği sonucu belirlenir. Hakkında bu tedbire hükmedilen şahıs önce örgün eğitime yönelik bir eğitim kurumuna yönlendirilir; örgün eğitim sırasında akademik nedenlerle başarısız olması durumunda uygun olan başka bir kurs veya programa yönlendirilir. Bu yükümlülük belirlenirken müdürlük tarafından hazırlanan kurumsal eğitimler ve programlar listesi dikkate alınır. Bu yükümlülüğün infazı denetim planı hazırlandığı tarihte başlar. Mahkemenin kararında belirttiği sürenin dolmasıyla infazı sonlandırılır (DSHY, md.94).

1.9.8.3 Rehberlik Çalışmalarına Katılma Yükümlülüğü

Koşullu salıverilme sonrası, hakkında mahkemelerce rehberlik çalışmalarına devam etme kararı verilen kişiler hakkında yapılan sosyal, kişisel ve eğitim gibi bir takım değerlendirmeler sonucunda bu kişilerin rehabilite edilerek yeniden topluma kazandırılmaları, toplumdaki eski saygın yerlerini almaları amacıyla denetimli serbestlik müdürlüğünde görevli meslek elemanlarının sürdürdükleri mesleki çalışmalar, etkinlikler, müdahale programlarına katılma mecburiyetidir. Bu yükümlülüğün infazı, kişi hakkında denetim planı hazırlandığı tarihte başlar.

Mahkemenin kararında belirttiği sürenin dolmasıyla infazı sonlandırılır (DSHY,md.95).

1.9.9 Salıverilen Mükerrerlerin Toplum İçinde Denetim ve Takibi

Salıverilme sonrası mükerrer hükümlülerin, yapılan sosyal, kişisel ve eğitim gibi bir takım değerlendirmeler sonucunda suça bulaşmasında etkisi olan nedenlerin tespit edilerek suçtan uzak durmasını önlemeye yönelik olarak denetim ve takibinin yapılarak, iyileştirilmesi, topluma kazandırılmasına yönelik bir yükümlülüktür. Bu kararlar 5237 sayılı TCK'nın 58/6. fıkrası ile 5275 TCK'nın 108/4.fıkrası gereğince hapis cezasının tamamen infazından sonra yerine getirilir. Bu kararlar hapis cezasının infazından önce müdürlüklere gönderilirse; kaydedilmeden Cumhuriyet Başsavcılığına iade edilmelidir. Bu yükümlülüğün infazı kişi hakkında denetim planının hazırlanması ve hükümlüye tebliği ile başlar. Mahkemenin kararında belirttiği sürenin dolmasıyla infazı sonlandırılır (DSHY,md.96).

1.9.10 Mağdurun ve Aile Bireylerinin Korunması

Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliğinin 97. maddesine göre bir suç olayının mağduru ile diğer aile bireylerinin yaşanan mağduriyet sonrasında meydana gelen gerek maddi gerekse manevi kayıplarını telafi etmeleri için kendilerine sunulacak hizmetleri tanımalarını kolaylaştırmak ve psiko-sosyal destek hizmetlerinden faydalanmalarını sağlamaktır. Bunun için broşür, afiş ve iletişim kanalları gibi argümanlardan faydalanılır. Mağdur, müracaat edip, kayıt işlemlerini tamamladıktan sonra müdürlük içerisindeki mağdur destek hizmetleri bürosuna yönlendirilir. Mağdurun talebi alınıp ihtiyaçları belirlendikten sonra yardım edecek kurum, kuruluş ve sivil toplum örgütlerine yönlendirilir.

1.9.11 Elektronik Cihazların Kullanılması Suretiyle Takip

Elektronik izleme suça bulaşmış kişilerin elektronik kelepçe ile takibi, gözetim ve denetim altında tutulması bu yolla mağdurun ve toplumun korunmasında kullanılan çağdaş bir yöntemdir.

Uludağlı, (2012:1337) elektronik izlemenin veya kelepçenin ceza infaz sürecinde yeni ve yenilikçi bir yöntem olduğunu, suç üzerinde olumlu ya da olumsuz etkilerini konuşmanın veya tartışmanın henüz erken olduğunu buna karar vermek için bir süre beklemenin daha doğru olacağını ifade etmektedir. Yine Uludağlı bu

yöntemin suçlunun iyileştirilmesi ve mağdurun korunması noktasında olumlu işlevleri olan bir ceza infaz türü olduğunu belirtmektedir.

Denetimli Serbestlik Müdürlükleri suça bulaşmış kişilerin elektronik kelepçe ile izlenmesi ve denetimi için bir izleme merkezi oluşturularak, ihtiyaca göre bu büroda elektronik kelepçe alanında eğitimli memur görevlendirmek zorundadır. Daha çok belirli yerlere gitmekten yasaklama ile belirlenen konut, yer ve bölgeden çıkmama ya da belirlenen kişilere yaklaşmama kararlarında uygulanmaktadır (DSHY,md.101-106).

1.10 Farklılık Bağlamında Denetimli Serbestlik ve Topluma Kazandırma Faaliyetleri

Bir arada yaşayan insanların milliyet, folklor, cinsiyet, yaş ve fiziksel özellikler açısından farkları “farklılık” olarak tarif edilir. Kimileri de bunlara ek olarak etnik köken, din, sınıf, öğrenme ve iletişim tarzı, doğum yeri ve meslek gibi kıstasları olarak farklılığı tanımlamaktadırlar (Sürvegil, 2008:113).

Türk Dil Kurumuna göre farklılık kavramı; “Farklı olma durumu, ayrımlılık, başkalık” şeklinde tanımlanmaktadır. Bu kurumun sözlüğüne göre, felsefe alanında farklılık; “doğal, toplumsal ve bilince dayanan her olay ve olguyu bütün ötekilerden ayıran özellik” şeklinde ifade edilmektedir.

Kağıtçıbaşı, (1999: 253-256)’na dünyayı bizim gibi olanlar ile olmayanlar şeklinde algılamak, insanları kategorize etmenin veya ayırmanın en yaygın yollarından bir tanesidir. Bizim gibi olanlar üyesi olduğumuz “iç grup”tur. Bizim gibi olmayanlar da “dış grup”tur. Bizim gibi olmayan dış grup kolayca benimsenmez. Bu durumu yani iç grup ile dış grubu kısaca “biz” ve “onlar” karşıtlığı olarak görebiliriz. Bu karşıtlığın meydana getirdiği temel sonuçlar, bizim gibi olmayan dış grubu “onların hepsi aynı” diye genellemektir.

Etiketlenen kişiler öteki olarak kategorize edilirler. Bu durum farklı olan bireylerin benlik saygılarını yoğun bir şekilde zedeler. Kişilerin öteki olarak değerlendirilmeleri nitelik olarak “ötekileştirme” kavramını taşımaktadır. Ötekileştirme, ayrımcılığın ve önyargıların yan yana olduğu bir olgudur. Diğeri, öteki olan, yabancı olan, başkası olan gibi nitelermeler, insani farklılığı gösterir. Bu kavramlar, ben ya da biz kavramından farklı olan, farklı olarak nitelenen birileri

olabilir. Ötekilik ya da başkalık, bir şahsa ya da bir gruba mal edilen bir özelliktir (Bilgin, 2007: 176).

Ötekileştirme olgusunun yanı sıra bir de sosyal dışlanma olgusu da farklılığın temellerini oluşturan diğer bir değişkendir. Fransız Hükümeti'nin Sosyal İşler Bakanlığı Sözcüsü Lenoir, kavramı, fiziksel ve ruhsal engelliler, intihara meyilli kişiler, bakıma muhtaç çocuk ve yaşlılar, suistimal edilen çocuklar, madde bağımlıları, suça itilmiş çocuklar, tek ebeveynler, marjinaler, asosyal kişiler ve topluma uyum sağlayamayan “uyumsuzlar”ı tarif etmek üzere kullanmaktadır (Atasü-Topçuoğlu ve Akbaş, 2009: 521).

Sosyal dışlanma, kurbanı korkutmaya, üzmeye ya da zarar vermeye yönelik olarak yapılan fiziksel, sözel ya da psikolojik saldırıya maruz kalma olarak tanımlanabilir. Diğer bir deyişle, sosyal dışlanma, bir tür şiddete uğramadır ve dolayısıyla önemli bir stres faktörüdür. Çünkü varoluşa yönelik fiziksel, sosyal ve psikolojik bir tehdittir. Sosyal dışlanma ile eş anlamda kullanılan kavramlar, afroz edilme, reddedilme, itilme, ayrımcılığa maruz kalma, etiketlenme, damgalanma, ilgiye, sevgiye karşılık alamama, ihmal edilme, zorbalığa uğrama, aşağılanma, yalnız kalma olarak ifade edilebilir. Sosyal dışlanmanın iki öznesi bulunmaktadır: birincisi dışlayanlar ve ikincisi dışlananlardır (Şahin, 2009: 27).

Burada asıl konu farklılığı, denetimli serbestlik yükümlülüğü altında bulunanlarla birlikte ele almaktır. Denetimli serbestlik yükümlülüğü altında bulunanlar başlarından geçen bir suç olayı veya adli makamlarca haklarında yürütülen soruşturma, kovuşturma ve hüküm bakımından toplumun diğer fertlerinden farklıdır. Onları toplumun diğer fertlerinden farklı kılan tam da bu kısımdır. Adli makamlarca yargılanan ve yükümlülük altına alınmış bu kişiler çoğu zaman farklı görünmeye, dışlanmaya, öteki olmaya mahkûmdur. Onlar toplumun diğer fertleri için ötekidir. Bu kişiler çoğu zaman damgalanmaya maruz kaldıklarından dolayı yaşamları boyunca bu etiketlenmelerle yaşayacaktır. Etiketlenme güven eksikliği, sevgi eksikliği, aidiyet kaybı, şiddete meyilli olma gibi psikolojik travmalara neden olmaktadır. Bu kişiler yaşamlarının önemli bir kısmında insan olarak muamele görmediklerini dile getirmektedirler. Çoğu zaman dışlanan konumundadırlar ve hayatları boyunca toplum tarafından öteki bireyler haline gelmektedirler.

Adli makamlarca yargılanmaları, ceza almaları, sabıklarının bozulması, yükümlülük altına alınmalarından ötürü toplum bu bireyleri farklı bireyler olarak algılamaktadır. Toplum onları kendileri gibi olan insanlar dışında kimselerle anlaşımayan; ancak kendileri gibi suç işleyenlerle anlaşabilen kişiler olarak tanımlamaktadır. Hâlihazırda denetimli serbestlik kurumu bu ötekileştirmeye maruz kalanların rehabilite edilerek topluma kazandırılmasında etkin bir rol oynamaktadır.

Bingöl ölçeğinde hükümlülerin topluma kazandırılmasında denetimli serbestliğin işlevselliği alanında henüz bilimsel bir çalışma yapılamamıştır. Bu bölümde denetimli serbestlik ile ilgili daha önce yapılmış olan akademik çalışmalara değinmek yerinde olacaktır.

“Türkiye’de Denetimli Serbestlik Sistemi” adlı araştırmasında Kale, (2009) konu ile ilgili kaynakları incelemiş; bu kurumun kurumsallaşma misyonunu büyük oranda tamamladığı, ceza infaz sisteminde önemli bir boşluğu doldurduğu, sistemin sosyal ve ekonomik faydalarının olduğu, sadece cezaların değil affın da önemli bir alternatifi olduğu kanaatine varmaktadır.

“Ceza Adalet Sisteminde Denetimli Serbestlik” adlı araştırmasında kurumun daha çok hukuki yönüne ilişkin bir inceleme yaparak ülkemizde ideal bir denetimli serbestlik sisteminin nasıl oluşturulabileceğine ilişkin bir çalışma yapan Yavuz, (2011) yaptığı çalışmada suçlular ile toplum arasında irtibatı sağlayan bir kurum olan denetimli serbestliğin daha iyi anlaşılması ve gelecekte daha etkin bir rol oynaması açısından kurumun rolünü ele almaktadır.

Konuyla ilgili yapılan bir başka çalışma Sözüçök, (2009)’un “Ankara’da Denetimli Serbestlik Uygulanan Kişilerin Sosyo-Kültürel Açından İncelenmesi” adlı araştırmasıdır. Çalışmasında Sözüçök, denetimli serbestlik vasıtasıyla suça bulaşmış kişilerin suçlu alt kültürden uzaklaşarak topluma yeniden kazandırıldığı sonucuna varmaktadır.

“Adli Vergi Cezalarında Denetimli Serbestlik Sistemi” üzerine yaptığı çalışmasında Savaş, (2011) adli vergi cezaları ile bu cezalarının infazında modern olan ve çeşitlilikleri içerisinde barındıran bir infaz şekli olan denetimli serbestliğin, tarihsel gelişimi, görevleri ve ülkemizdeki uygulamalarını açıklamaktadır. Bu modern infaz sisteminin tercih sebebi, işlevselliği ve suçtan uzak tutması ya da toplumun korumasını sağlamada yavaş yavaş tercih edilen, yaygınlaşan, tekerrür

suçluluğu engellemede çok faydalı olan bir ceza infaz sistemi olduğunu ortaya koymaktadır.

Kaleli, (2010: 56–62)’nin “Denetimli Serbestlik Tedbirine Tabi Tutulan Kişilerin Benlik Saygılarının Değerlendirilmesi” adlı araştırmasında yükümlülerin benlik saygısını değerlendirmeyi hedeflemektedir. Araştırmasında Kaleli, denetimli serbestlik faaliyetleri vasıtasıyla kişilerin kendi benlik saygınlıklarını yeniden kazanarak topluma adapte olduğunu belirtmektedir.

“Madde Kullanımı Nedeniyle Denetimli Serbestlik ve Tedavi Tedbirine Hükmolunan Kişilerin Tedaviyi Başarıyla Tamamlamalarını Öngören Etkenlerin İrdelenmesi” adlı çalışmasında Turan, (2010) eğitim seviyesi yüksek olanların, çalışanların, madde kullanmaya 18 yaşından sonra başlayanların, 31 yaşından küçük olanların, sadece bir madde kullananların, sabıka kaydı olmayanların, aile ve arkadaş çevresinin olumlu desteğini alanların, madde kullanımının yaygın olmadığı çevrede yaşayanların, madde tedavisine hazır, motivasyonu yüksek ve maddeden uzak bir gelecek planlayanların, tedavide başarılı oldukları sonucunu tespit etmektedir.

Berk (2010), Denetimli Serbestlik Tedbiri ve Tedavi Kararlarında Uygulanacak Bağımlılık Programının Etkinliğinin Değerlendirilmesi” isimli çalışmasında, bireysel görüşmelerin madde bağımlılığı tedavisinde çok daha etkin olduğu sonucuna varmaktadır.

“Denetimli Serbestlik Sürecindeki Hükümlülerin Uyumsal Süreçlerinin İncelenmesi” adlı araştırmasında Müftüoğlu, (2009) yükümlülük altındaki hükümlülerin toplumsal ve özellikle bireysel uyum süreçlerini değerlendirmiştir. Herhangi bir suçtan hüküm giymiş ve denetimli serbestlik altındaki kişilerin bilişsel süreçler, duygusal süreçler, nesne ilişkileri (tepkilerin içeriği), özel fenomenler açısından, genel olarak uyum problemleri yaşadıklarını tespit etmiştir. Araştırmanın sonunda deneklerin beklendiği gibi bilişsel, emosyonel süreçler, nesne ilişkileri ve özel fenomenler açısından, uyum problemleri yaşadıkları kanaatine varmıştır.

Özcan, (2009:81–82)’ın “Denetimli Serbestlik Uygulamasında Motivasyonel Görüşmelerin Etkinliği” adlı araştırmasında motivasyonel görüşmenin madde bağımlılığında madde kullanım sorununu azaltmada önemli bir faktör olduğu tespit etmektedir. Yine motivasyonel görüşmelerin madde bağımlılığını azaltmada etkileyici bir yöntem olduğu sonucuna varmaktadır.

1.10.1 Denetimli Serbestlikte Yapılan Mesleki Çalışmalar İle Düzenlenen Formlar

Denetimli Serbestlik Müdürlükleri Avrupa Uyum Yasaları çerçevesinde 20/07/2005 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren ve 3/7/2005 tarihli ve 5402 sayılı Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanununun 27'nci maddelerine dayanılarak 133 Ağır Ceza Merkezinde Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezi Şube Müdürlükleri kurularak vatandaşlara hizmet vermeye başlamıştır. Daha sonra 05.04.2012 tarihli 6291 sayılı kanununda yapılan bir takım düzenlemelerle Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezi Şube Müdürlüğü ibaresi Denetimli Serbestlik Müdürlüğü olarak değiştirilerek bugünkü haline almıştır.

1.10.1.1 Sosyal Araştırma Raporu

Yapmış olduğu bir suç davranışından ötürü hakkında kamu davası açılan 18 yaşından büyük şüpheli veya sanığın soruşturma veya kovuşturma aşamasında işlediği suça, mağdura, ailesine, eğitim durumuna, sosyal ve ekonomik durumuna, yerleşim yerine, sosyal çevresine, fiziki ve sağlık durumuna, psikolojik durumuna, alkol ve madde kullanımına, bilişsel özelliklerine, kişisel özelliklerine, tutum ve davranışlarına ilişkin bilgiler ile değerlendirme kısmından oluşan verilerin objektif, kapsamlı, bütüncül bir şekilde değerlendirildiği hakkında rapor hazırlanan kişinin suç mağduru ile topluma karşı taşıdığı risk durumu, ihtiyaç duyduğu hizmet ve programların soruşturma aşamasında cumhuriyet savcısının, kovuşturma aşamasında hâkimin talebi üzerine on beş gün içerisinde hazırlanan bir rapordur (DSHY, md.38).

Bu raporun sağladığı avantaj mahkemenin karar aşamasında daha etkili ve isabetli kararlar vermesi ile hâkimin kararını verdikten sonra kararını değiştirmek veya erteleme kararını geri aldığı durumlarda kendisine yardımcı olmasıdır.

1.10.1.2 Sosyal İnceleme Raporu

Yapmış olduğu bir suç davranışından ötürü kamu davası açılan suça sürüklenmiş çocuklar hakkında soruşturma veya kovuşturma aşamasında işlediği suça, mağdura, ailesine, eğitim durumuna, sosyal ve ekonomik durumuna, yerleşim yerine, sosyal çevresine, fiziki ve sağlık durumuna, psikolojik durumuna, alkol ve madde kullanımına, bilişsel özelliklerine, kişisel özelliklerine, tutum ve davranışlarına ilişkin bilgiler ile değerlendirme kısmından oluşan verilerin objektif,

kapsamlı, bütüncül bir şekilde değerlendirildiği rapor hazırlanan kişinin suç mağduru ile topluma karşı taşıdığı risk durumu, ihtiyaç duyduğu hizmet ve programların soruşturma aşamasında cumhuriyet savcısının, kovuşturma aşamasında hâkimin talebi üzerine on beş gün içerisinde hazırlanan bir rapordur (ÇKK, md.35).

Bu raporun sağladığı avantaj mahkemenin karar aşamasında daha etkili ve isabetli kararlar vermesi ile hâkimin kararını verdikten sonra kararını değiştirmek veya erteleme kararını geri aldığı durumlarda kendisine yardımcı olmasıdır.

1.10.1.3 Salıverme Öncesi Düzenlenecek Rapor

Yükümlülük altında bulunan hükümlüler hakkında işledikleri suçun infaz sürecine ilişkin veriler, hükümlülerin işledikleri suça ilişkin görüş ve düşünceleri, suçun infazının yerine getirilmesi sırasında görev yapan psiko-sosyal servis çalışanlarının görüş ve değerlendirmeleri, hükümlünün eğitim durumu ile almaya hak kazandığı sertifika veya diplomalar, çalışmaya dair bilgiler, hükümlünün gündelik yaşamına dair veriler, tahliye olduktan sonraki yaşamına ilişkin düşünceleri, planları ile değerlendirme kısımlarından oluşan kapsamlı bir rapordur (EDSHY,md.100).

1.10.1.4 Denetim Raporları

Denetimli serbestlik yönetmeliğine göre hazırlanan denetim raporunda yükümlülük altında bulunan hükümlülerin infaz süresince, yapılan mesleki çalışmalara, ulaşılması amaçlanan hedeflere yönelik çalışmalar, denetim süresi, hükümlünün denetim planındaki yükümlülüklerle uyup, uymadığı, infaz ve iyileştirme programlarına uyumdaki başarısı, olumsuz davranışları bırakıp olumlu davranışlar kazanmak için gösterdiği çabanın ve gelişimin değerlendirildiği üç ayda bir hükmü veren mahkemeye veya hâkime gönderilen rapordur. Yine bu rapor iki kısımdan oluşur. Raporu dosyanın vaka sorumlusu hazırlar, denetimli serbestlik uzmanı kendi ile ilgili olan bölümü doldurur (EDSHY, md. 99).

1.10.1.5 Bilirkişi

Suç mağdurunun dinlenmesi sırasında, mağdurun ya da çocuğun herhangi bir baskı, etki altında kalmaması, endişe ve kaygılarının giderilerek korkmadan, samimi bir şekilde ifadelerini vermesi için duruşma öncesi ve sonrasında yanında bulunan ve kendisine refakat etmek amacıyla mesleki bilgi ve tecrübesinden faydalanılan

eğitimci bilirkişi, sosyal hizmet uzmanı, psikolog, sosyolog, rehber ve psikolojik danışmanların yaptıkları bir görevdir (CMK, md. 236/3).

1.10.1.6 Seminer Faaliyetleri

Denetimli serbestlik kapsamında hükümlüler ile yürütülen rehberlik faaliyetleri ile tedavi hizmetleri sonucunda kazanılan olumlu tutum ve davranışların yaşam boyu sürdürülebilir kılınması için “öfkeyle başa çıkma, hoşgörü, sabır, alçakgönüllülük, ağız ve diş sağlığı, empati, bulaşıcı hastalıklardan korunma yöntemleri, doğal afet ve acil yardım hakkında bilgilendirme, problem çözme becerileri, değerler eğitimi (güzel ahlakın önemi), hayır diyebilme, iletişim becerileri, helal kazanç, aile içi ilişkiler ve iletişim, kötülük karşısında utanma, vicdan ve Allah inancı, kanser ve kanserden korunma yöntemleri, stresle başa çıkma, iyilik, doğruluk, güzel ahlak, aile ve nüfus planlaması, İslam’da sevgi ve merhametin önemi, ruh sağlığı ve hastalıkları, yenilenme ve değişim, öz benlik saygısı geliştirme, sağlıklı beslenme ve kişisel gelişim, akrabalık ilişkilerinin önemi, zaman yönetimi, milli manevi değerler vb. konular ile diğer paydaş kurum ve kuruluşların yürüttükleri bilgisayar, spor, bağlama, gitar, yabancı dil öğrenimi, el sanatları, söyleşi, panel, tiyatro, sinema, iş ve meslek edindirme kurslarına katılım” gibi katkı sağlayacak faaliyetlere yoğun bir şekilde eğilerek zamanın olumlu geçmesine yardımcı olan faaliyetlerin tümüdür (DSHY, md.37).

1.10.1.7 Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Programı (Samba)

Bu program ister kullanıcı olsun ister bağımlı olsun, merak, özenti sonucu olumsuz sosyal çevrenin etkisiyle öğrenilen maddenin kötü sonuçlarını önlemek amacıyla, madde kullananların bilgisini, farkındalığını arttırmak için yapılandırılmış bir programdır. Yine sigara, alkol ve madde bağımlılığı programı; bireylerin madde ve zararları konusunda bilgi ve becerisini arttırmak, kişilerin motivasyonunu arttırmak, madde kullanımı ile birlikte oluşabilecek bulaşıcı hastalıklardan korunmak ve olası riskleri azaltmak, maddenin bıraktıktan sonra yeniden nüksetmesini azaltacak becerileri geliştirmek, maddeyi bırakmaya karar verdikten sonra bu süreçte yaşanabilecek olası öfke ve stresle mücadele yollarını göstermek, insanlarla olan iletişimi daha olumlu yönde geliştirmek, madde kullanımına vesile olan düşünce tuzakları konusunda bilgi ve becerileri geliştirmek gibi bazı hedefleri bulunmaktadır (Samba Uygulayıcı El Kitabı. 4-8).

1.10.1.8 Öfke Programı

Öfke kontrolü programı özellikle aile içi şiddet vakaları, yaralama, kendine ve etrafındakilere zarar verme davranışları, herhangi bir madde alımı sonucu oto kontrolünü yitirme, heyecan arama davranışları vb. öfke kontrol probleminin bir risk faktörü olarak tespit edildiği durumlarda, öz denetimi sağlamak amacıyla hazırlanmış yapılandırılmış bir programdır. Öfke programının amaçlarına bakıldığında: örnek olaylar üzerinden neden-sonuç ilişkilerini gözlemlene ve benzer olaylar karşısında aynı hataya düşmeme, günlük yaşam içerisinde öfke kontrolünü sağlayacak yöntemleri öğrenerek öfke kontrolü sağlamaktır (Öfke Kontrolü Programı Uygulayıcı El Kitabı. 1-5).

1.10.1.9 Genel Suçlu Davranışı Programı (Hayde)

Genel suçlu davranışı programı veya diğer adı ile Hayde problem çözme becerileri zayıf olan, dürtüsellik sorunu olan, motivasyon sorunu yaşayan, kişiler arası iletişim eksikliği yaşayan, planlama becerileri zayıf olan, öfke kontrolü problemleri yaşayan günlük yaşantılarında olaylar ve durumlar karşısında otokontrollerini sağlamalarına yardımcı olan yapılandırılmış bir programdır. Denetimli serbestliğe başvuran hükümlüler hakkında planlama ve değerlendirme bürosu uzmanlarının kişi ile soru cevap neticesinde kapsamlı olarak hazırlanan bir form olan araştırma ve değerlendirme formu AR-DEF çalışması sonucunda programa alınacak kişiler seçilirken risk ve ihtiyaçları dikkate alınır (Hayat İçin Değişim Programı Uygulayıcı El Kitabı. 4-5).

2.10.1.10 İnfaz İşlemleri Değerlendirme Komisyonu

Denetimli serbestlik hizmetleri yönetmeliğine göre şüpheli, sanık veya hükümlüler hakkında savcılık veya mahkemeler tarafından verilen kararların infazı sırasında müdürün veya müdürün görevlendireceği müdür yardımcısının başkanlığında, değerlendirme ve planlama, infaz, eğitim ve iyileştirme ile denetim bürolarında görevli birer personelin katılımıyla komisyona yapılan başvurularının değerlendirilerek karara bağlandığı komisyondur. İnfaz işlemleri değerlendirme komisyonu bir yıl için oluşturularak genel müdürlük onayına sunulur. Oluşturulan yeni komisyon onaylanana kadar eski komisyon görevine devam eder. Herhangi bir üyenin yokluğunda toplantıya aynı bürodan başka bir personel dâhil edilir (DSHY, md.31).

1.10.2 Mahkemelerden Müdürlüğe Gelen Dosyaların Yıllara Göre Dağılımı

Türkiye’de ilk kurulduğu yıllarda alternatif bir ceza sistemi iken zamanla kendi başına bir ceza sistemine dönüşen denetimli serbestlik sisteminin süreç içerisinde infaz kabiliyetinde meydana gelen gelişmeleri, yıldan yıla infaz edilen dosyaların sayısı ve çeşidinin artması ve bu gelişmelere neden olan infaz anlayışının nasıl ve hangi gelişmelere bağlı olarak değiştiğini anlamak için aşağıdaki tabloya bakmak gerekir.

Tablo 1: Mahkemelerden Müdürlüğe Gelen Dosyaların Yıllara Göre Dağılımı

	Bir Önceki Yıldan Devir	Gelen	İnfazı Tamamlanan	Bildirime Uymama	Denetim Planına Uymama	Denetleme Planına Uymama	Suç İşleme	Adres Nedeniyle İade	Diğer	Çıkan	Bir Sonraki Yıla Devir
2006	113	69	0	5	2	0	0	0	40	47	135
2007	844	152	2	0	0	0	0	0	27	29	967
2008	2025	353	106	71	10	0	5	0	105	297	2081
2009	2706	318	148	29	3	2	2	0	107	291	2733
2010	2648	240	118	24	5	2	1	0	106	256	2632
2011	2764	351	135	27	8	8	0	0	117	295	2820
2012	4457	859	212	53	19	10	3	0	283	580	4736
2013	7580	1039	389	78	38	73	2	0	363	943	7676
2014	10587	1693	421	263	76	23	1	0	446	1230	11050
2015	14679	1766	782	159	90	19	1	52	601	1704	14741

Avrupa Uyum Yasaları çerçevesinde Türkiye’de 2005 kanunla kurulan ve 2006 yılında hizmet vermeye başlayan Bingöl Denetimli Serbestlik Müdürlüğünün 2006-2015 yılları arasındaki dosyalarının yıllık dağılımlarının daha iyi kavranabilmesi için bazı tanımları ve açıklamaları yapmak gerekmektedir. Yukarıdaki tabloya ve aşağıdaki açıklamalara bakıldığında konunun daha iyi analiz edileceği aşikârdır.

a) Bir Önceki Yılda Devir: Süre açısından 1 yıl içinde infaz edilemeyerek bir sonraki yıla devreden mahkeme kararları veya ilamlardır.

b) Gelen: Mahkemeler veya savcılıklardan cari yıl içinde ilk kez gelen kararlar veya ilamlardır.

c) İnfazı Tamamlanan: Denetimli serbestlikte bulunan dosyalardan 1 yıllık süre içinde infaz süresinde infazı tamamlananlardır.

d) Bildirime Uymama: Hakkındaki mahkeme kararının infazı için denetimli serbestlik müdürlüğü tarafından kendisine davetiye çıkarılmasına rağmen davetiyeye ve bildirim uymamadır.

e) Denetim Planına Uymama: Hakkında denetimli serbestlik uzmanlarınca hazırlanan denetim planına uymayarak bunu ihlal etmek suretiyle infazın yakılmasıdır.

f) Denetleme Planına Uymama: Mahkeme kararının infazı için denetimli serbestlik müdürlüğü denetim memurlarınca hazırlanan denetleme planına uymamak veya ihlal etmektir.

g) Suç İşleme: Yükümlülüklerinin infazına başlanan kişilerin infazı devam ederken yeni bir suç işlenmesiyle infazın yakılmasıdır.

h) Adres Nedeniyle İade: Hakkındaki mahkeme kararının infazı için tebligat çıkarılan şahısların adreslerine tebligat ulaştıktan sonra tebligata uymamaları nedeniyle dosyalarının iade edilmesidir.

ı) Diğer: Dosyalarının infazına başlanılan kişilerin ölümleri veya savcılık veya mahkeme tarafından dosyasının kapatılarak geri gönderilmesinin istemeleri v.b. durumlardır.

i) Çıkan: İnfazı tamamlanan, bildirim uymayan, denetim planına uymayan, denetleme planına uymayan, adres nedeniyle iade edilen dosyaların toplamı çıkkanı ifade eder.

j) Bir Sonraki Yıla Devreden: 31 Aralık itibariyle infazı tamamlanamayan ve 1 Ocak itibariyle yeni yıla devreden dosyaları ifade eder.

Bingöl Denetimli Serbestlik Müdürlüğüne gelen dosyaların yıllık dağılımına bakıldığında:

Tablo3.1'i incelediğimizde dikkat çeken en önemli husus 03/07/2005 tarihinde 5402 sayılı kanun maddesi ile kurulan 2006 yılında 133 şube müdürlüğü ile vatandaşa hizmet sunan henüz kurumsallaşma adına yeni yeni yol almaya başlayan denetimli serbestliğin kendi başına bir ceza infaz usulü olmasına ve Denetimli Serbestlik Şube Müdürlüğü iken, Denetimli Serbestlik Müdürlüğü olmasına vesile olan 05.04.2012 tarihli 6291 sayılı kanunun veya yargı paketinin yürürlüğe girmesidir. Yukarıdaki tabloyu incelediğimizde 2 farklı durum ve değerlendirme göze çarpmaktadır.

a-Mahkeme kararları veya dosya sayısının az oluşunun nedenlerine bakıldığında, denetimli serbestlik müdürlüklerinin kurulduğu ilk yıllarda denetimli serbestlik yönünde karar verecek olan mercilerin denetimli serbestlik konusunda henüz yeteri kadar bilgi sahibi olmamalarıdır. Denetimli Serbestlik Müdürlüklerinin kısa süre içerisinde kurulmaları ve kurumsallaşmasını henüz tamamlayamamış olması da bir başka nedendir. Denetimli serbestlik konusunda verilen mahkeme kararlarının azlığı ile müspet sonuçlarının farkına varılmamış olması da önemli bir faktördür.

b-Dosya sayısı ve iş yükünün zamanla artmasının nedenlerine bakıldığında ise; bu nedenlerin en önemlisi denetimli serbestlik müdürlüklerinin zamanla kurumsal bir kimliğe kavuşmasıdır. Yerelde yapılan bilgilendirme ve tanıtım faaliyetleri ile karar vermeye yetkili olan mercilerin denetimli serbestlik yönünde kararlar vermeye başlamalarıdır. Merkezde denetimli serbestlik konusunda hâkim ve savcılara yönelik Adalet Bakanlığının düzenlediği seminerler sayesinde bu meslek elemanlarının farkındalıklarının artmasıdır. Hapis cezaları yerine denetimli serbestlik yönünde karar vermenin daha isabetli sonuçlar doğuracağına dair hâkim ve savcılarının önündeki istatistikî verilerin olmasıdır. Denetimli serbestlik sisteminin faydaları ve müspet sonuçlarının vatandaşlar tarafından da görülmesidir. Hâkimlerin farklı suç olaylarında da denetimli serbestlik kararları veya seçenek yaptırımlara hükmedebilmeleridir. Denetimli serbestlik infaz süresi ekstrem durumlar ve kararlar olmadıkça 1 yıl olmasıdır. Soruşturma ve kovuşturma evrelerinde hapis yerine adli kontrol kararlarının verilebilmesidir. Yargı alanında yapılan hukuki düzenlemeler ve çıkan yargı paketleri ile denetimli serbestliğe gelen dosyaların içeriğinin ve süresinin çeşitlenmesidir. Açık ceza infaz kurumundan koşullu salıverilen nakil dosyaları ile

tazyik hapsine tabii tutulan kamu hizmeti cezalarının denetimli serbestlikte infaz edilmeleri de önemli faktörlerdendir.

Genel olarak bakıldığında 2006 yılında henüz infaz edilen ya da infazı tamamlanan dosyanın bulunmadığını görmekteyiz. Bunun nedeni denetimli serbestliğe gelen dosyaların infazının genel olarak 1 yıl içinde tamamlanmış olmasıdır. 2010 yılında diğer tablolardan farklı olarak burada infaz edilen dosya sayılarının çokluğunun nedeni daha önce infazına başlanılan dosyaların ortalama olan 1 yıllık infaz süresinin bu yıla denk gelmesidir. Bu tablolardaki en önemli verilerden biri de 2014 yılından 2015 yılına devreden dosyaların sebebi kısa süreli denetimli serbestlik tedbirleri hariç denetimli serbestlik tedbirlerinin genel olarak 1 yıl süreli verilmesi, askerlik ya da ceza infaz kurumuna giren hükümlülerin dosyalarına ara verilmesi, mahkemenin tedbir kararını uzatması ile tedavi sürecinin uzaması durumlarından kaynaklanmaktadır. Dosya sayısı ve çeşidi artmasına rağmen az sayıda hükümlünün denetimini yani infazını yakma oranının düşük kalması, suçu engellemede denetimin topluma katkı sunduğunu göstermektedir. 2015 yılında adres nedeniyle iade edilen dosya sayısının birden artış göstermesinin nedenlerinin başında cezaevinden denetime nakil gelen kişilerin iş, eğitim, sağlık vb. nedenlerden ötürü başka şehirlere giderek infazı orada bulunan denetimli serbestlik müdürlüklerinde sürdürmek istemelerinden kaynaklanmaktadır.

1.10.3 Yükümlülük Altındaki Hükümlülerin Tabi Oldukları Kanun Maddeleri İle Suç Bilgileri

Yapılan çalışmada görüştüğümüz yükümlülerin denetim altına alınma nedenleri ile süreç içerisinde katılacakları eğitim ve öğretim faaliyetlerini belirleyecek olan kanun maddeleri tablo şeklinde aşağıdaki gibi sunulmaktadır.

Tablo 2: Yüklümlük Altındaki Hükümlülerin Tabi Oldukları Kanun Maddeleri İle Suç Bilgileri

Görüşmeciler	Kanun Maddesi	Suç
A.D	5275 105/A	Terör Örgütü Propagandası yapma
B.B	5275 105/A	Kullanmak İçin Madde Satın Almak
F.B	TCK 191/3	Kullanmak İçin Madde Satın Almak
Ö.K	5275 105/A	Kasten Öldürme (15 Yıl Hapis)
F.A	CGTİHK 106/3 KHC	Mala Zarar Verme
C.T	CGTİHK 106/3 KHC	Uyuşturucu Madde Ticareti Yapma
M.A	5275 105/A	Uyuşturucu Madde Ticareti Yapma
M.K	5275 105/A	Kasten Öldürmeye Teşebbüs
A.Ü	5275 105/A	Uyuşturucu Madde Ticareti Yapma
E.A	CGTİHK 106/3 KHC	Kamu Kurumunda Kullanılan Eşya Hakkında Hırsızlık
C.S	5237 TCK 191/2	Kullanmak için uyuşturucu bulundurmak
M.D	5237 TCK 191/2	Kullanmak için uyuşturucu bulundurmak
G.B.B	5275 105/A	Uyuşturucu Madde Ticareti Yapma
M.B	5237 TCK 191/2	Kullanmak için uyuşturucu bulundurmak
M.Ç	5275 105/A	Bina içindeki eşyanın hırsızlığı
E.P	5237 TCK 191/2	Kullanmak için uyuşturucu bulundurmak
O.A	5237 TCK 191/2	Kullanmak için uyuşturucu bulundurmak
O.K	CGTİHK 106/3 KHC	Kullanmak için uyuşturucu bulundurmak
M.A.G	5237 TCK 191/2	Kullanmak için uyuşturucu bulundurmak
Ö.T	5237 TCK 191/2	Kullanmak için uyuşturucu bulundurmak
P.G	5237 TCK 191/2	Kullanmak için uyuşturucu bulundurmak

Türkiye’de 2012 yılı itibariyle 68.276 esrar kullanım ve satım vakası adli kayıtlara konu olmuş, bu olaylar sebebiyle 107.485 şüpheli yakalanmıştır. Aynı yıl gerçekleşen bu vakanın % 86,95’inin (59.367) kullanma amaçlı uyuşturucu madde satın alma/kabul etme/bulundurma, %13,05’inin (8.907) ise uyuşturucu madde imal ve ticareti, 2 olayın ise kullanımını kolaylaştırma olarak gerçekleştiği gözlenmiştir. Türkiye’de gerçekleşen esrar olaylarının büyük bir kısmı, kullanma amaçlı uyuşturucu madde satın alma/kabul etme/bulundurma olayı olarak gerçekleşmiştir. Bunun nedeni, Türkiye’de üretilen esrarın yine ülke içerisinde tüketilmesidir (Tubim, 2013: 125-126).

Bingöl’ün 2014 yılında esrar kullanım ve ticareti rakamları toplamda 210 ile Türkiye ortalamasının çok gerisinde binde üç ’ün bile altındadır. Esrar kullanımını ve ticaretinin nüfusu fazla olan İstanbul, İzmir, Ankara ve Adana gibi büyük şehirlerde daha fazla olduğu göze çarpmaktadır. Ancak esrar maddesinin en çok üretildiği iller Güneydoğu Anadolu illeridir. Bingöl’ün Genç, Diyarbakır’ın Kulp ve Lice ilçelerindeki kırsal bölgelerde yoğun miktarda esrar bitkisi ekilmektedir. Uyuşturucu ekiminin ve ticaretinin yapıldığı bölgelerde kullanımını da doğal olarak artmaktadır (Tubim, 2013:140-141).

Bu konunun iyi analiz edilebilmesi için bazı hususların bilinmesi gerekir. Bu hususlar hem bölge insanı hem de Bingöl iline özgü suç profillerinin şekillenmesine zemin hazırlayan koşullar ile alakalıdır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde işlenen suçlar ülke ortalamasının üzerindedir. Bingöl ili özelinde işlenen suçlar Doğu ve Güneydoğu Bölgelerinde işlenen suçların genel niteliğinden farklılık arz etmektedir. Şöyle ki il özelinde işlenen suçların birçoğu terör suçlarından farklı olarak sosyo-kültürel yapıdan kaynaklı olan suçlardır. Bölgenin coğrafi koşulları, nüfus yapısı, sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi, askeri ve güvenlik sorunları yüzünden emniyet ve asayişin hedeflenen seviyelerden çok uzak olmasından ötürü terör örgütleri, illegal işlere bulaşan güvenlik güçleri ile nüfuzlu aileler ve çevreler tarafından suiistimal edilmektedir. Bu suiistimaller daha çok güvenlik güçlerinin görev yerlerindeki uzak köy ve mezralar ile dağlık alanlarda yaşanmaktadır.

Özellikle bahsettiğimiz uzak bölgelerde güvenlik hizmetlerini yerine getirirken illegal işlere karışmış olan bazı köy korucuları yasalar ve kanunlardan aldıkları güçle gasp, kaçakçılık, hırsızlık, soygun, baskı yapma gibi legal olmayan ve

suç teşkil eden suiistimallere ya karışmışlar ya da meydan vermişlerdir (Önder, 2015:163).

Yukarda belirtilen durumlardan kaynaklı olarak güvenlik ve adalet konusunda kırılabilirlik yaşayan bölgenin sorunları katbekat artmıştır. Devamında ise meydana gelen güvenlik sorunları özellikle PKK'nın kontrolünde alanlar yaratarak Bingöl Genç, Diyarbakır Hani-Lice bölgelerinde uyuşturucu ekim tarlalarının veya alanlarının oluşmasına neden olmuştur.

Buna ek olarak 2013 yılındaki TÜİK verilerine göre Bingöl ilinde en çok işlenen suçlar adam yaralama (130), uyuşturucu madde ticareti (59) ve hırsızlık (43)'tür. Bu suçlardan sonra kaçakçılık (20), bıçak ve silahla ilgili suçlar (20) gelmektedir. Ayrıca Bingöl'deki suç türleri diğer illerden farklılık arz etmektedir. Diğer yerlerle kıyaslandığında Bingöl'de mal varlığına karşı işlenen suçlar ilk sıralarda yer almaktadır. Mal varlığına karşı işlenen suçları ise uyuşturucu madde ile alakalı madde kullanma, bulundurma, taşıma ve ticareti ile millete ve devlete karşı işlenen suçlar takip etmektedir (TÜİK, 2016).

2014 yılı Bingöl Emniyet Müdürlüğü'nün verileri temel alındığında uyuşturucu madde ile alakalı hem kullanım hem de ticaretine yönelik rakamların arttığı görülmektedir. Yine madde ile alakalı veriler temel alındığında 2009'da 2 kokain kullanımı dışında diğer tüm vakalara konu olan uyuşturucu maddesi esrardır. 36 esrar ticareti vakası 2009 yılında gerçekleşirken; 2014 yılında gelindiğinde bu sayı artarak iki katına 73'e ulaşmıştır. Dikkat çeken bir diğer husus da esrar kullanımındaki artışlardır. 2009 yılında 26 madde kullanma vakası gerçekleşirken; 2014 yılında gelindiğinde bu sayı artarak 5 katına yani 137'ye ulaşmıştır (TÜİK,2016).

Yukarıdaki tabloya bakıldığında denetimli serbestliğe gelen hükümlüler hakkında denetimli serbestlik uzmanları tarafından hazırlanan Araştırma Değerlendirme Formu (Ar-Def) sonucuna göre dâhil edildikleri yapılandırılmış müdahale programları veya seminer çalışmaları hükümlülerin ihtiyaçlarına göre her ne kadar farklılıklar gösterse de başlarından geçen suç olayı büyük oranda benzerlikler göstermektedir. Tablo 2'ye bakıldığında 6 hükümlünün suçları (Terör Örgütü Propagandası Yapma, Kasten Öldürme, Mala Zarar Verme, Kasten Öldürmeye Teşebbüs, Kamu Kurumunda Kullanılan Eşya Hakkında Hırsızlık, Bina

İçindeki Eşyanın Hırsızlığı) gibi farklılık gösterse de diğer 24 hükümlünün suçları (Kullanmak İçin Madde Satın Almak, Bulundurmak ya da Uyuşturucu Madde Ticareti Yapma) gibi benzerlik gösteren suçlardan açılan davalar, yargılamalar ile verilen mahkûmiyetlerdir. Bu çalışmadaki evreni oluşturan örneklem grubunun suç dağılımına bakıldığında bir tane terör propagandası yapma suçu, bir tane mala zarar verme, iki tane öldürme veya öldürmeye teşebbüs, iki tane hırsızlık suçu iken diğerini genelde madde kullanımı oluşturmaktadır. Bu suçların çoğu eğitimsizlik, kısa zamanda az emekle zengin olma isteği, bağımlılık, ekonomik nedenler, ailevi nedenler, sosyal ve kültürel nedenler, dini nedenler, yurtdışına bağlı nedenler, terör olayları, olumsuz sosyal çevre, boş zamanların olumlu aktivitelerle doldurulamaması, arkadaş ve çevresel faktörlerden kaynaklanmaktadır.

1.10.4 Denetimli Serbestliğin Ülke Ekonomisine Katkıları

Bugün gelinen noktada kendi başına bir ceza infaz sistemi olan denetimli serbestliğin ülkemize manevi katkılarının olmasının yanı sıra ekonomik katkılarının olduğu bir gerçektir. Bu konuda yapılan birçok bilimsel makale ve elde edilen sonuçlar bunu kanıtlamaktadır.

Tablo 3: (1998-2014) yılları arası Türkiye Geneli Hükümlü ve Tutuklu Sayısı. (TÜİK ,2016)

Yıllar	Toplam	Erkek	Kadın
1998	66 096	63 576	2 520
1999	67 676	65 278	2 398
2000	50 628	48 758	1 870
2001	55 804	53 732	2 072
2002	59 512	57 398	2 114
2003	63 796	61 594	2 202
2004	58 016	56 062	1 954
2005	55 966	54 128	1 838
2006	70 524	68 075	2 449
2007	90 732	87 553	3 179
2008	103 435	99 842	3 593
2009	115 920	111 853	4 067
2010	120 194	116 002	4 192
2011	128 253	123 648	4 605
2012	136 638	131 732	4 906
2013	144 098	138 906	5 192
2014	158 690	152 902	5 788

Kaynak: Ceza İnfaz Kurumu İstatistikleri, 2009-2014

Denetimli serbestliğin süresi ile ilgili tartışmalar sonucunda yapılan yeni düzenlemeler ile ekonomik katkı daha bir görünürlük kazanmıştır denilebilir. Uzun süren tartışmalardan sonra kamuoyunda denetimli serbestliğin iki yıla çıkarılmasına dair yoğun bir beklentinin oluşması, toplumda yaşayan birçok kişinin cezaevlerinde yakınlarının bulunması, kısa süreli hapis cezası olan vatandaşların da yoğun ilgisi ve taleplerine sessiz kalmayarak vatandaşların sıkıntılarının gidermek adına insiyatif aldığını söyleyen Cumhuriyet Halk Partisi Balıkesir Milletvekili Av. Namık Havutça

verdiği kanun teklifi ve mecliste yapılan çalışmalar neticesinde çıkarılan bir kanun hükmünde kararname ile denetimli serbestliğin iki yıla çıkarıldığını ifade etmiştir. Yine konu ile alakalı olarak Havutça,2001-2016 yılları arasında ülke nüfusu yaklaşık yüzde 24 artarak, tutuklu ve hükümlü sayısının yüzde 240 oranına ulaştığını, nüfus ile kıyaslandığında 10 kat daha fazla artış hızı gösteren cezaevindeki tutuklu ve hükümlü sayısı yüzünden koğuşlarda yatacak yer kalmadığını da vurgulamıştır. Ayrıca 2005 yılında 56 bin olan tutuklu ve hükümlü sayısının 15 Temmuz darbe girişiminden önce 190 bin dolayında gerçekleştiğini; doluluk oranları ve maliyetlere bakıldığında bir mahkûmun devlet aylık maliyetinin bin 650 lira olduğunu Türkiye'de bulunan 362 cezaevinde 190 bin tutuklu ve hükümlünün devlete büyük bir kamu harcaması ve israfa neden olduğu ifade etmiştir

Güncel veriler ışığında bir kişinin ısınması, tedavisi, yemeğinin devlete maliyeti günlük 55 lira, aylık ise bin 650 liradır. Denetimli Serbestlik yasasının 1 yıldan 2 yıla çıkarılması demek bu maliyetin daha bir düşmesi demektir. Havutça'nın verilerine göre bir hükümlünün devlete iki yıllık maliyeti 1,5 milyar Türk Lirasıdır (Gerçekgündem, 2016).

Denetimli serbestlik ilk kurulduğunda cezaevlerindeki tutuklu hükümlü sayısı, doluluk oranları yüzde elli civarındayken denetimli serbestlik ile tutuklu sayısı azalmıştır. Bugün Türkiye'deki 362 cezaevinde bulunan 190 bin tutuklu ve hükümlü devlete çok büyük bir mali yük getirmektedir. Denetimli serbestlikte ise hükümlülerin elektronik kelepçe sistemiyle takip edilmesi, kamu hizmetinde ücretsiz çalışmaları, tedavi imkânları ile bağımlılıktan arındırılmaları devlete ciddi bir tasarruf kaynağı olmaktadır(Sancak, (2016).

Hükümlü ve tutukluların devlete yüklemiş oldukları masraf kalemlerine bakıldığında tedavi ve ilaç bedelleri, hükümlü veya tutuklu sevk ve nakil işlemlerinde araç- yakıt masrafları, telefon ve faks ücretleri, elektrik ve su harcamaları, ceza infaz kurumun ısıtılması, yemek ve iâşe giderleri, diğer personellerin maaş ve yolluk masrafları eklendiğinde devletin bir hükümlü veya tutuklu için çok ciddi anlamda kamu harcaması yaptığı anlaşılmaktadır.

2 ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Betimsel analiz kullanılarak yapılan araştırmalar için elde edilen veriler önceden belirlenen temalara göre özetlenerek yorumlanır. Ayrıca görüşmecilerin fikirlerini yansıtmaları için doğrudan alıntılara yer verilir. Yapılan analizdeki amaç, elde edilen bulguları tertipli, düzenli bir şekilde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler önce betimlenir, yorumlanır, sonrasında neden sonuç ilişkileri araştırılır ve sonuçlara ulaşılır (Şimşek ve Yıldırım, 2008: 6–10).

2.1 Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı kurumsal tarihi kısa sayılabilecek denetimli serbestlik sisteminin Bingöl ilinde uygulanabilirliği ile haklarında mahkemelerce tedbir verilmiş veya yükümlülük altına alınmış ve kurumda rehberlik faaliyetlerine zorunlu olarak dâhil edilen hükümlüler arasından maksimum çeşitlilikte temsiliyet sağlanarak denetimli serbestlik sistemine girenlerin muhtemel sorunsalları ve sosyolojik betimlemesinin ortaya çıkarılmasıdır.

Bu sayede, Türkiye’de Avrupa uyum yasaları doğrultusunda kurulmuş modern bir ceza infaz yöntemi olan Denetimli Serbestlik Sisteminin Bingöl ölçeğinde kendisinden beklenen faydayı sağlayıp sağlamadığını ortaya koymak,

Denetimli Serbestlik Yükümlülüğü altında bulunan bireylerin sosyo-demografik özelliklerini belirlemek,

Denetimli serbestlik yükümlülüğü altında bulunan bireylerin toplumsal hayata atılmalarında karşılaştıkları sorunları saptamak,

Hükümlülerin denetimli serbestlik sistemine bakış açıları ile denetimli serbestlik tedbirlerinin yaşamlarına olumlu ve olumsuz etkilerini ortaya çıkarmak,

Toplumsal normlara aykırı davranmış bu bireylerin topluma bakış açılarını belirlemek,

Yükümlülük altındaki bireylerin mevcut aile yapıları, denetimli serbestlik yükümlülüğü altındayken aile ilişkileri ve bu durumun sosyalleşmelerine etkilerini irdelemek,

Denetimli serbestlik yükümlülüğü altındaki bireylerin iş hayatlarında karşılaşılabilecekleri sorunlar ile verilen yükümlülüklerin mesleki hayatlarına etkilerini saptamak,

Denetimli serbestlik tedbirine tabi tutulan hükümlülerin denetimli serbestliğe alınma sebeplerini ortaya koymak,

Denetimli serbestlik tedbirine tabi tutulan hükümlülerin boş zaman etkinliklerini belirlemek,

Suç davranışından uzak durma noktasında, denetimli serbestlik tedbirlerinin etkisinin olup olmadığını tespit etmektir.

Yukarıda bahsedilen sorulara cevaplar aranıp değişkenler arasındaki ilişkiler incelenerek bugüne kadar Bingöl ölçeğinde çalışılmamış bu araştırma alanında bilimsel veriler oluşturmak ve denetimli serbestlik yükümlülüğü altında bulunanlara yönelik gerçekleştirilecek sosyal politikaların geliştirilmesine katkı sunulması hedeflenmektedir.

2.2 Araştırmanın Yöntemi

“Hükümlülerin Topluma Kazandırılmasında Denetimli Serbestliğin İşlevselliği: Bingöl İli” adlı çalışmada yöntem olarak nitel araştırma yöntemi, derinlemesine görüşme tekniği, yapılandırılmış görüşme formu uygulanmış, ayrıca alan araştırması sırasında gözlem ve tespitlerden istifade edilmiştir. Yapılan bu çalışmada elde edilen verilerin analizi sırasında nitel veri yöntemlerinden biri olan betimsel analizi kullanılmıştır.

Araştırmada bahsedilen tekniğin kullanılmasının nedeni görüşülen kişinin duygularını ve bakış açısını derinlemesine keşfetmeğe en uygun teknik olmasıdır.

Araştırmada bilgi ve veri toplamak için iki araştırma tekniği kombine olarak kullanılmıştır.

- Derinlemesine görüşmeler ve mülakat.
- Alan araştırması sırasında gerçekleştirilen gözlem ve yapılan tespitler.

1.3 Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Nitel araştırmalarda araştırma evreni ve örneklem tespit edilirken nicel araştırma yöntemlerinden farklı bir yöntem kullanılmaktadır. Özellikleri gereği az sayıda olgu üzerinde çalışmayı gerektirmesi nitel araştırmanın nedenidir. Araştırma kaynaklarının sınırlı, veri toplama ve analiz yöntemlerinin zor olmasından ötürü genellikle nitel araştırmalar çok sayıda kişiyle sürdürülmez. Nitel araştırmalarda geçerli olabilecek ve her araştırmaya uyum sağlayacak örneklem belirleme yöntemlerini kullanmak mümkün değildir.

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmak üzere evreni temsilen Bingöl Denetimli Serbestlik Müdürlüğünde yükümlülük altında bulunan kişiler arasından gönüllü olarak araştırmaya katılmak isteyen 30 kişi örneklem olarak seçilmiş ve derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır. Örneklem olarak belirlenen bu kişilere yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Ayrıca alan araştırması sırasında gözlem ve tespitlerden istifade edilmiştir.

2.4 Araştırmanın Kapsam ve Sınırlıkları

Bu araştırmada örneklem grubundan yola çıkarak, hükümlülerin toplama kazandırılmasında denetimli serbestlik sisteminin katkılarına değinilmiştir. Ayrıca hükümlülerin genel bir sosyolojik analizi yapılmıştır. Bazı hükümlülerle görüşmeler yapılarak hükümlülerin denetimli serbestliğe bakış açısı değerlendirilmiştir.

Bu araştırmada elde edilen bilgi, bulgu ve yapılan yorumlar araştırma kapsamına dâhil edilen örneklem grubu için geçerlidir. Başka bir ifadeyle araştırma kapsamında elde edilen veriler ve yapılan tespitler örneklem grubuna dâhil edilen kişilerin verecekleri cevapların/bilgilerin doğruluk derecesi ile sınırlı/orantılıdır.

Bu araştırma ile ilgili diğer sınırlılık ise; elde edilen bilgi ve bulguların araştırmanın yapılacağı zaman dilimiyle sınırlı olmasıdır. Belli zaman diliminde belli bir örneklem grubu üzerinde yapılacak olan farklı çalışmalarla desteklenmesi gerekecektir.

3 ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1 Yükümlülerin Demografik Özellikleri

Bu araştırmaya konu olan örneklem grubunun cinsiyet, eğitim, yaş ve medeni durumu aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

3.1.1 Yaş Durumları

Suçluluk ve yaş arasındaki ilişkiden bahsetmeden önce bu konudaki daha önceden yapılan çalışmalara değinmek faydalı olacaktır. Konu ile alakalı olarak gerek sosyal çevreden, gerek bireysel faktörlerden kaynaklanan suç olayında belirgin olan suç işlemeye erken yaşlarda başlayan kişilerde ileride kronik suçlu veya mükerrer suçlu olma ihtimali bir hayli yüksektir (Kızmaz, 2006:88).

Örneklem grubunda yer alan hükümlülerin yaşları ile yaş aralıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada yer alan hükümlülerin yaş dağılımlarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 2: Yaş Durumları

Yaş	Frekans	Yüzde
18-25 yaş arası	12	40
26-30 yaş arası	14	47
31-35 yaş arası	3	10
36-40 yaş arası	1	3
41-45 yaş arası	0	0
46 yaş üstü	0	0
Toplam	30	100,0

Bu araştırmada yer alan denetimli serbestlik hükümlülerinin en fazla yoğunlaştığı yer % 47 ile 26-30 yaşları arasındır. Bu grubun hemen arkasından % 40 ile 18-25 yaş grubu gelmektedir. Daha sonra % 10 ile 31-35 yaş grubu takip etmektedir. Yoğunlaşmanın en düşük olduğu yaş grubu ise % 3 ile 36-40 yaş

grubudur. Bu durum denetimli serbestlik yükümlülerinin büyük bir kesiminin yani % 87 ile 18-30 yaş grubunda yoğunlaştığını göstermektedir. Yaş ilerledikçe suç işleme ya da suça bulaşma hızının düştüğü görülmektedir.

3.1.2 Cinsiyet Durumları

Cinsiyet ve suç konusunda yapılan çalışmalarda kadın ve erkeklerin işledikleri suçların oranında ve niteliğinde farklılıklar olduğu yönünde birçok veri bulunmaktadır. Kadınların erkeklere nazaran daha az suç işlemelerinin bazı nedenleri vardır. Bunlardan ilki annelik duygusudur. İkincisi cinsel anlamda yaşanabilecek olası tehlikelerden tecavüz, tacize uğrama korkusu kadınları potansiyel suç mekânlarından uzak tutmaktadır. Bunlara ek olarak kadının cinsiyet farklılıklarından kaynaklı fiziksel ve psikolojik özellikleri onları daha az suç işlemeye teşvik etmektedir (İlbars, 1982: 31; Alan, 1996: 476).

Bu çalışmanın örneklem grubunda yer alan kadın ve erkek hükümlülerin oranları tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada yer alan kadın ve erkek hükümlülerin cinsiyet dağılımlarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 3: Cinsiyet Durumları

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Erkek	28	93,3
Kadın	2	6,7
Toplam	30	100,0

Bu araştırmadaki örneklem grubu içerisinde iki kadın hükümlü bulunmaktadır. Geriye kalan hükümlülerin tamamı erkeklerden oluşmaktadır. Kadın hükümlülerin ikisi de 2575 CGTİHK 106/3 maddesine göre verilen kamu yararına ücretsiz çalışma cezasını yerine getiren kişilerdir. Bu sonuç erkeklerin kadınlara oranla daha fazla riski göze alarak suça bulaştıklarını göstermektedir.

3.1.3 Eğitim Durumları

Burada analiz edilmesi gereken değişkenlerden biri de öğrenim düzeyidir. Bugüne kadar yapılan çok sayıdaki bilimsel çalışma, yeni nesillerin yetiştirilmesinde

topluma adapte edilmesinde, sosyalizasyon sürecini olumlu tamamlamalarında, suç ve suçludan uzak durmalarında toplumun en büyük silahının eğitim olduğunu göstermektedir.

Bu konuyu ele alarak değerlendiren Sarpdağ, (2004) eğitim ile alakalı olarak okulu, çocukların aileden sonra yüz yüze ilişkilerin kurulduğu ilk mekânlar olarak değerlendirmektedir. Çocuk okul ile birlikte yeni arkadaşlar ile farklı oyun arkadaşlıkları edinir. Aynı zamanda bu faaliyetler sosyalizasyon sürecinin temellerini oluşturur. Sarpdağ ister okul ister aile hayatında bireyin eğitimini aksatacak faktörlerin ileriki yaşlarda birey açısından telafisi zor olan problemlere yol açacağını belirtmektedir. Örneğin kimlik arayışı, kimlik oluşumu, kabullenilme, sevilme ihtiyacı, kendini ispatlama, bir çevrenin parçası olma çabalarını elde etme gayreti içerisinde olan ergenlerin suç batağına saplanmaları daha kolay olmaktadır.

Denetimli serbestlik yükümlülerinin öğrenim düzeyi, suç işleme ve suça bulaşma riskini doğrudan etkileyen bir kriterdir. Bu anlamlı ilişkiden dolayı öğrenim düzeyleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Denetimli serbestlik yükümlülerinin öğrenim düzeyleri ile alakalı veriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4: Eğitim Durumları

Eğitim	Frekans	Yüzde
Okur-yazar	1	3,3
İlkokul mezunu	1	3,3
Ortaokul mezunu	17	57
Lise	4	13,3
Ön lisans	4	13,3
Lisans	3	10
Toplam	30	100,0

Tablo 4' e bakıldığında örneklem grubundakilerin öğrenim düzeyinin çok ta yüksek olmadığı görülmektedir. Denetimli serbestlik yükümlülerinin % 57'sinin ortaokul, % 13,3'ünün lise, % 13,3'ünün ön lisans, % 10'unun lisans, % 3,3'ünün

ilkokul mezunu; % 3,3'ünün de okuryazar olduğu tespit edilmiştir. Yapılan bu araştırma sonucuna göre eğitim durumunun düşük olmasının suç işleme riskini daha fazla arttırdığını göstermektedir.

3.1.4 Medeni Durumları

Bu konu ile alakalı olarak daha önceki bölümlerde açıklamaya çalıştığımız sosyolojik suç teorilerinden sosyal kontrol teorisine göre bağlılık, taahhüt, katılım ve inanç olarak nitelenen unsurlara bağlı olan bireyler suçtan uzaklaşacak; bu değerler ile pozitif sosyal ilişkileri reddeden bireyler ise suça daha çok yaklaşacaklardır. Yine bu kurama göre bireyin iş, okul, aile, arkadaş ve din gibi geleneksel kurumlara olan bağlılıkları eğer çok güçlü ise suç işleme olasılığı düşük kalacaktır (İçli, 2004:124-125).

Bu anlamda evli olanların bekârlara oranla eş ve çocukların sorumluluklarını almış olmaları onların suç işleme riskini düşürmektedir. Bireylerin evlilik durumları ya da medeni halleri ile suç arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu hatta evlilik müessesesi ile hayatta bir amaç ve sorumluluk üstlenen insanların suçtan uzak duracakları veya suça bulaşmayacaklarını ileri süren suç teorileri ve düşünürleri de anlamlı ilişkiyi onaylamaktadırlar.

Denetimli serbestlik yükümlülerinin medeni durumları onların suça bulaşma risklerini etkileyen önemli faktörlerin başında geldiği için örneklem grubunda yer alan hükümlülerin medeni durumları tespit edilmeye çalışılmıştır. Denetimli serbestlik yükümlülerinin medeni durumları ile alakalı veriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 5: Medeni Durumları

Medeni Hal	Frekans	Yüzde
Evli	3	10
Bekâr	27	90
Toplam	30	100,0

Yukarıdaki tablo analiz edildiğinde denetimli serbestlik yükümlülerinin % 90'ı bekârlardan oluşturmaktadır. % 10'luk bir kesimini ise evliler oluşturmaktadır.

Bu tablo bekâr insanların daha fazla risk aldıklarını ve sonucunu düşünmeden suç ve suç olayına karıştıklarını göstermektedir. Diğer taraftan evliler için aynı durum söz konusu değildir. Evliler eşlerini, çocuklarını kısacası ailelerini düşünmüş olmalı ki suç ve suç olayından daha fazla uzak durmaktadırlar.

3.1.5 Çocuk Sayısı

Suç sadece bireysel değil toplumsal bir olgudur. Birey ve toplum arasındaki bağlılık, taahhüt, katılım ve inanç olarak nitelenen unsurlara bağlı olarak bireyler suçtan uzaklaşabilmektedir. Geleneksel bir kurum olan ailede bireyler arası bağlılık güçlü ise, bireyin suç işleme olasılığı da düşmektedir (İçli,2004:124-125).

Evli olan kişilerin eş ve çocuk sorumluluğunu almış olmaları, bekâr olanlara göre suçtan daha fazla uzaklaşmalarına vesile olmaktadır. Bu anlamlı ilişkiden ötürü hükümlülerin çocuk sayıları tespit edilemeye çalışılmıştır. Bu araştırmaya gönüllü katılan hükümlülerden çocuk sayılarına ilişkin veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 6: Çocuk Sayıları

Çocuk Sayısı	Frekans	Yüzde
Çocuklu	2	7
Çocuksuz	28	93
Toplam	30	100,0

Bu araştırmaya katılan görüşmecilerden birinin evli ve iki çocuk sahibi olduğu diğer görüşmecilerin ise çocuksuz olduğu görülmüştür. Tablodaki veriler analiz edildiğinde denetimli serbestlik yükümlülerinin % 93'ünü çocuksuz hükümlüler oluşturmaktadır. % 7'lik bir kesimi ise çocuklu hükümlüler oluşturmaktadır. Bu tablo çocuksuz hükümlülerin daha fazla riski göze aldıkları ve sonucunu düşünmeden suç ve suç olayına karıştıklarını göstermektedir. Diğer taraftan çocuklu olanlar için aynı durum söz konusu değildir. Çocuklu hükümlüler eşlerini, çocuklarını kısacası ailelerini düşündüklerinden suç ve suç olayından daha fazla uzak durdukları söylenebilir.

3.1.6 Gelir Durumları

Genel itibariyle işsizlik veya iş kaybı sonucu insanlar boşta kalmanın getirdiği çaresizlik ve yoksulluk nedeniyle kendi temel ihtiyaçlarını karşılamak için kimi zaman yasa dışı yollara başvurumaktadırlar. Bunun dışında bireyin yoksul olması, açlık sınırı altında olması, barınma imkânının bulunmaması, temel ihtiyaçlarını karşılamaktan mahrum olması gibi bir takım faktörler ile suç arasında nedensel bir ilişki bulunmaktadır (Işık, 2007:14).

Ülke genelinde üretilen mal ve hizmetlerden elde edilen kazancın toplumu oluşturan bireyler arasında eşit dağıtılmaması da yoksulluğun ciddi bir nedenidir. Bunlar dışında kayıt dışı istihdam, işsizlik, bölgesel gelişmişlik farkları, ücretlerdeki düşüşler de yoksulluğu tetikleyen nedenler olarak karşımıza çıkmaktadır (Işığışık, 1998:1).

Yoksulluk, gelir dağılımındaki adaletsizlik, bölgesel gelişmişlik farklılıkları, düzenli bir işin bulunmaması gibi nedenler ile suç arasında pozitif bir korelasyon olduğu da söylenilebilir. Bu çerçevede denetimli serbestlik yükümlülüğü altında bulunan hükümlülerin gelirlerine ilişkin veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 7: Aylık Gelirlerinin Dağılımları

Gelirlerinin Durumu	Frekans	Yüzde
Hiç geliri olmayan	14	46,6
200 TL ve altı	2	6,6
201 -500 TL	2	6,6
501-1000 TL	5	16,6
1001-1500 TL	6	20
1501-2000 TL	0	0
2001 TL ve üstü	1	3,3
Toplam	30	100,0

Yukarıdaki tablo ve örneklem grubunun gelir durumuna bakıldığında sırasıyla % 46,6'lık kesiminin hiçbir gelire sahip olmadığı, % 20'lik kesiminin aylık gelirinin

1001-1500 TL arasında olduğu, % 16,6'lık kesiminin 501-1000 TL arasında olduğu, % 6,6'lık kesiminin 201-500 TL arasında olduğu, % 6,6'lık kesiminin 200 ve altı bir gelire sahip olduğu; son olarak ta 2001-üstü bir gelire sahip olanların % 3,3 ile en düşük yüzdeler dilimi oluşturduğu gözlemlenmiştir.

Yine bu tabloya bakıldığında suç işleme veya suça bulaşma riskinin hiç geliri olmayanlarda daha yüksek olduğu bununla birlikte herhangi bir gelirin bulunmaması veya var olan düşük gelirin suça bulaşma riskini arttırdığı görülmektedir.

Araştırmaya gönüllü katılan denetimli serbestlik yükümlülerinin varsa aylık gelirlerinin dışındaki gelirlerine ve bu gelirlerinin miktarına ilişkin verilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 8: Sosyal Yardım veya Aylık Maaş Dışındaki Gelir Durumu

Maaş Dışı Gelir	Frekans	Yüzde
Evet (Var)	-	-
Hayır (Yok)	30	100
Toplam	30	100,0

Sosyal yardım veya aylık maaş dışındaki gelir durumuna dair görüşmecilerden elde edilen verilere bakıldığında şöyle bir sonuç ortaya çıkmaktadır: aylık çalışma ücretleri, çocuk parası, baba maaşı, fakirlik maaşı dışında herhangi bir geliri olan görüşmeci bulunmamaktadır. Bu durum hükümlülerin sosyo-ekonomik düzeylerinin çok düşük olduğunu ve bu durumun da suça daha kolay bulaşmalarına neden olduğunu göstermektedir.

3.2 Boş Zaman Etkinlikleri

Bu konuyu daha iyi analiz edebilmek için öncelikli bilinmesi gereken bir takım kavramlardan söz etmek gerektiği kanaati uyanmıştır. Boş zaman derken ne anlaşılması gerektiği hususuna açıklık getirilirse konu daha iyi anlaşılacaktır.

Boş zaman veya serbest zaman kavramı: toplumu oluşturan bireylerin dinlenme, eğlenme gibi insani ihtiyaçlarına karşılaman ve bu ihtiyaçlarına cevap veren en önemli toplumsal kurumlardandır. Tezcan'a göre boş zaman, bireyin hem kendisi, hem de başkaları için bütün zorunluluklardan ve bağlantılardan kurtulduğu

ve kendi isteğiyle seçeceği bir faaliyetle uğraşacağı zamandır. Bu anlamıyla boş zaman hiçbir iş yapmadan zaman öldürmek anlamına gelmez. Yani aslında boş zaman ya da serbest zaman kavramı, bireylerin, asli görevleri olan ailevi, iş ve toplumsal görevlerini olabildiğince eksiksiz yerine getirdikten sonra artan zamanlarında dinlenmesi, eğlenmesi, sosyal, kültürel, sanatsal aktiviteler ile kişisel gelişimine katkıda bulunmasıdır (Tezcan, 1982:25).

Bu çalışmada elde edilen verilerin daha iyi anlaşılması ve anlamlandırılması için derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Bu kapsamda detaylı veriler elde edilmiştir. Derinlemesine görüşmelerde katılımcılara boş zamanlarının nasıl geçirdikleri sorulmuştur. Katılımcıların verdiği cevaplar aşağıdaki tabloda sıralanmıştır.

Tablo 9: Boş Zaman Etkinlikleri

Boş Zaman Etkinlikleri	Frekans	Yüzde
Kitap, gazete okuma,		
Resim yapmak, müzik dinlemek	8	27
Hayvan besleme ve onlarla zaman geçirmek	3	10
Kahvede oyun oynamak, arkadaşlar ile sohbet etmek	5	17
Ailece veya arkadaşlarla pikniğe gitmek	4	13,3
İnternet cafe veya playstationa takılmak	5	17
Tarım, Hayvancılık, bağ ve bahçe işleri ile uğraşmak	3	10
Spor, yürüyüş, fitness	1	3,3
Dikiş-nakış, saç tasarımı yapmak	1	3,3
Toplam	30	100,0

Yukarıdaki tabloya bakıldığında boş zaman etkinlikleri olarak kitap, gazete okuma, resim yapmak, müzik dinlemek % 27'lik bir kesim; kahvede oyun oynamak, arkadaşlar ile sohbet etme % 17'lik bir kesim; internet cafe veya playstation'a takılmak etkinliği % 17'lik bir kesim; ailece veya arkadaşlarla pikniğe gitmek % 13,3'lük bir kesim; hayvan besleme ve onlarla zaman geçirmek % 10'luk bir kesim;

tarım, hayvancılık, bağ ve bahçe işleri ile uğraşmak % 10'luk bir kesim; spor, yürüyüş, fitness yapmak %3,3'lük bir kesim; dikiş-nakış ve saç tasarımı yapmak % 3,3'lük bir kesim tarafından yapıldığı görülmektedir.

Deneklerin görüşmelerde konuyla ilgili sorularımıza verdiği cevaplara ayrıca aşağıda yer verilmiştir:

A.D. (25 yaş): "Boş zamanlarımda kitap okurum. Bisiklete binip gezerim. Ailem ile zaman geçirmekten mutlu olurum."

E.A. (28 yaş): "Hafta sonları ailemle birlikte pikniğe gitmekten, evde bulunduğum zamanlar da ise bağ-bahçe düzenlemesi ile uğraşmaktan keyif alırım."

M.B. (24 yaş): "Ailem ile bir arada olurum. Balığa giderim. Fitness yaparım."

F.B. (19 yaş): "Arkadaşlarımla kahvede okey oynarım. Cafe'de onlar ile sohbet ederim. Ailem ile oturup zaman geçiririm."

Daha önceden de ifade edildiği gibi boş zaman faaliyetleri aile, iş ve toplumsal sorunluluklarının dışında gerçekleşmesi gerekmektedir. Ayrıca boş zaman faaliyetlerini birlikte gerçekleştirmiş oldukları kişilerden olumsuz alışkanlıkları bulunmayan, suç geçmişleri kabarık olmayan, suçtan uzak duran kişilerle birlikte olmasına dikkat edilmesi gerektiğidir. Aksi takdirde gündelik yaşamda işi olamayan meşguliyeti bulunmayan fertler, olumsuz tutum ve davranışlar sergileyen, bağımlılığı olan kişiler ile bu boş zaman faaliyetlerini gerçekleştiriyorlarsa bunların hiçbir anlamı kalmaz; bilakis kendilerinde var olan olumsuz alışkanlıkları daha kolektif ve motive olmuş bir halde gerçekleştirmeleri söz konusu olabilmektedir.

3.3 Madde Kullanım Durumları

Toplumsal değişim ile birlikte uyuşturucu kullanımı sorunu Türkiye'de çığ gibi büyüyerek gerek kullanıcıları, gerekse satıcıları etkisi altına alarak gelecek nesilleri derinden tehdit etmektedir. Türkiye'de geline nokta itibariyle üretim alanlarının artması, maddeye ulaşım ve temin etmenin kolaylığı, kullanıcılar ve bağımlıların sayısının her geçen gün artması ve de madde kullanım yaşının gün geçtikte belirgin bir şekilde düşmesi bu sorunun ne kadar tehlikeli boyutlara ulaştığının göstergesidir. Madde bağımlılığı konusunda birçok neden sıralamak mümkündür.

Bireylerin ilk sosyalleşme kurumu olan; ancak kendisinden beklenen fonksiyonları yerine getiremeyen ailelerde, gençlerin yeterince sosyalleşmemesi, parçalanmış aileler, zayıf aile ilişkileri, sağlıksız çevre koşulları ve iletişim, sanayileşme, işsizlik, göç, medya, iletişim araçları, özentiler, çarpık kentleşme, din, eğitim vb. nedenlerle problem yaşayan gençler yaşadıkları bunalımları atlatabildiklerinden farklı yollara saparak alkol ve madde batağına sürüklenebilmektedirler (Erkal, 1985:170).

Ailelerde bağımlılığa neden olan alkol ve uyuşturucu kullanımı ile kumar alışkanlığı, çocuk ve gençler açısından olumsuz sosyalleşme riskini barındırdığı için onların gelecekte suç işlemelerine neden olabilmektedir (Kızmaz, 2006:113).

Hükümlülerin madde kullanım durumlarına ilişkin veriler, aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 10: Madde Kullanım Durumları

Madde Kullanım Durumları	Frekans	Yüzde
Maddeyi tanımayan, kullanmayan, ortamlarında hiç bulunmayan	5	17
Madde ile tanışmış, ortamlarında bulunmuş veya madde kullanmış	2	83
Toplam	30	100,0

Yapılan araştırmada görüşmecilerin% 83'ünün bir şekilde madde ile tanışıklığı olduğu, bunlardan bazılarının içmek veya kullanmak için teşebbüste buldukları bazılarının sadece içilen ortamlarda buldukları; bazı görüşmecilerin kimi zaman çok kimi zaman az madde kullandığına dair tespitlere ulaşılmıştır. Yine bu görüşmecilerden %17'si maddeyi tanımadığını, kullanmadıklarını, ortamlarında hiç bulunmadıkları söylemiştir. Bu iki veri kıyaslandığında görüşmecilerin % 83'ü madde ile tanıştığı, ortamlarda bulunduğu veya kullandığına dair büyük bir oran ile karşılaşılmaktadır ki bu durum aslında maddenin toplum için ne kadar büyük bir risk ve tehlike barındırdığını ortaya koymaktadır.

Yapılan görüşmelerde görüşmecilerin vermiş oldukları cevaplardan anlaşılacağı üzere toplumda madde kullanımı veya tanışıklığının oranının çok yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Şu ana kadar örneklem grubundan elde edilen verilerle maddeyi kötüye kullanım alışkanlığı ile suç üzerinde durulmaya çalışılmıştır. Şimdi ise çalışmaya gönüllü katılanlarla yapılan görüşmede maddeye nasıl, ne zaman, nerede başladıklarına dair ifadelerle aşağıda yer verilmiştir.

M.A. (34 yaş): “Evet, madde kullandım. Ama ben Türkiye’de yaşamımı sürdürdüğümde madde kullanmıyordum. On sekizli yaşlarımda Almanya’da bulunduğum dönemde madde ile tanıştım ve kullanmaya başladım.”

A.Ü. (26 yaş): “Evet, madde kullandım. Maddeyi olumsuz sosyal çevrem etkisiyle 17 yaşında tanıyarak ara ara esrar maddesi kullanıyordum.”

E.A. (28 yaş): “Evet, esrar maddesi kullandım. Ama daha sonra bıraktım dört yıldır hiçbir şey kullanmıyorum. Zaten evlendim. Çoluk çocuk var. Nasıl ve hangi ara kullanayım.”

O.K. (26 yaş): “Evet, denetimli serbestlikten önce kullanıyordum. Denetime başlamadan 1 yıl önce bıraktım.”

Bu araştırmaya katılan A.D, E.P, Ö.K, F.A. ve M.B. isimli görüşmeciler geçmişte uyuşturucu madde kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Görüşmecilerden E.P. sigara ve alkol kullandığını ifade ederken, M.B. yirmi bir yaşından beri alkol aldığını belirtmiştir. Diğer görüşmeciler ise düzenli olarak madde almadıklarını ara sıra, denk geldikleri zaman madde kullandıklarını söylemişlerdir. Bazı hükümlüler, büyük şehirlerde bulunduğu yıllarda, sosyal çevresinin etkisiyle uyuşturucu madde kullandığını; hükümlülerden biri beş altı yıldır madde ile tanışıklığı olduğunu, biri de cezaevinden çıktıktan sonra arkadaş ortamlarının da etkisiyle üç yıldır kullandığını söylemiştir. Kimisi hem esrar maddesini kullandığını, kimisi cezaevine girmeden önce bir iki yıl boyunca her gün kullandığını, kimisi sekiz yıldır kullandığını ifade etmiştir. Kimisi evlenip çoluk çocuğa karıştıktan sonra dört yılı aşkın bir süredir hiçbir şey kullanmadığını, kimisi yirmi bir yaşında ilk ve son kez eroin denediğini ama bir daha kullanmadığını, kimisi lise ve askerlik yıllarında esrar kullandığını;

birçok görüşmeci ise denetimli serbestlik ile maddeyi bıraktığını ve ondan sonra da kullanmadığını söylemiştir.

3.4 Ailelerinin Alkol, Madde Kullanımı Durumu

Günümüz dünyasında küreselleşmenin ve çok hızlı olan bilgi akışı ile değişim ve dönüşüm geçiren devletler sadece insanların günlük aktiviteleri ya da alışkanlıklarının değişikliğine şahit olmadılar; aynı zamanda toplumsal kurumları ile de çok hızlı bir değişim ve dönüşüm yaşadılar. Bu kurumların en temeli sayılabilecek olan aileler de bir takım değişiklikler geçirmiştir. Geniş aileden- çekirdek ailelere; muhafazakâr- ailelerden – demokratik ailelere geçişler gibi. Yapılan bazı araştırmalar suç işleyen, kriminal geçmişleri, kayıtları, sabıkaları olan ebeveynlerin çocuklarının da günün birinde suçlu veya mahkûm olma risklerinin yüksek olduğunu göstermiştir.

Toplumu meydana getiren en önemli kurumlardan olan ailede bağımlılığa neden olan alkol ve uyuşturucu kullanımı ile kumar alışkanlığının var olması çocuk ve gençler açısından olumsuz sosyalleşme riskini barındırmaktadır. Bu durum, çocuk ve gençlerin de ileriki yaşlarda suç işlemelerine neden olabilmektedir (Kızmaz, 2006:113).

Aile içerisinde ebeveynlerin alkol ve madde kullanımı gibi yanlış davranışlarının, aynı mekânda yaşayan diğer aile fertleri tarafından taklit veya özentisi sonucunda öğrenilerek sürdürülmesinde çok önemli etkilerinin olduğu bilinen bir gerçektir. Bu çerçevede denetimli serbestlik yükümlülüğü altında bulunan hükümlülerin alkol ve madde kullanım durumlarına ilişkin veriler aşağıdaki tabloda yer aldığı gibidir.

Tablo 11: Ailelerinin Alkol, Madde Kullanımı Durumu

Ailelerinin Alkol, Madde Kullanımı Durumu	Frekans	Yüzde
Ailemde alkol, madde kullanan var (Baba, ağabey, kardeş, amcaoğulları)	5	17
Ailemde alkol, madde kullanan yok	25	83
Toplam	30	100,0

Tabloya bakıldığında 30 görüşmecinin % 17'lik kesimi evet ailede madde kullanan birileri vardır. Kimi zaman baba, kimi zaman ağabey, kimi zaman kardeş, kimi zaman amcaoğulları ve diğerlerinin madde kullanmalarının zaman zaman kendilerini de olumsuz etkilediğini ifade etmiştir. Diğer taraftan görüşmecilerin % 83'lük kesimi ise ailesinde madde kullanımının bulunmadığını ifade etmiştir. Yapılan görüşmelerde görüşmecilerden elde edilen yanıtlardan da anlaşılacağı üzere ailede madde kullanım oranının bu çalışmada düşük olduğu tespit edilmiştir.

Şimdi yapılan bu çalışmada görüşmecilerin bu soruya vermiş oldukları yanıtlara bakıldığında:

O.K. (26 yaş): "Evet, ailemizde babamın ve ağabeyimin alkol ve madde kullandığını biliyorum. Çünkü gerek babam gerekse ağabeyimin olumsuz bir sosyal çevresi, arkadaş grubu mevcuttur. Sürekli onlar ile görüştüğünden kendilerini onlardan ve onların yaptıkları etkinliklerden uzak tutamıyorlar."

D.M. (26 yaş): "Evet ailemizde bana yakın olan amcamın oğulları madde kullanıyorlar. Benim de madde ile tanışmama bir nevi onlar vesile oldular. Çünkü insanın yaşı küçükse ve kanı kaynıyorsa ailesinden de birileri o yanlışı tekrar ediyorsa o yanlışı davranışın yanlışı olduğuna inanmıyorsun. Bir süre sonra sende tekrarlıyorsun."

Sonuç itibariyle yukarıdaki bazı hükümlü anlatımlarına bakıldığında, birinci dereceden yakın akrabalarının alkol ve madde kullanma davranışlarının oranı az da olsa kendilerini olumsuz etkilediği, onlardan etkilenecek öğrendikleri alkol ve maddeyi zamanla kullanmaya başladıkları anlaşılmaktadır.

3.5 Ailede Sabıka Durumu

Aile çocuğun ilk sosyalleştiği, kültürel değerlerin aktarıldığı, yanlışı ve doğrunun öğretildiği ve yeni nesillerin yetiştirildiği ilk kurum olmasından ötürü toplum için hayati bir önem taşımaktadır.

Kızmaz (2006) birçok araştırmaya göre aslında suçun ailede deneyimlendiği, ebeveynlerin suçlu olması, suçun aynı zamanda diğer aile bireyleri tarafından taklit edilmesine neden olmaktadır. Daha açık bir ifadeyle aile içerisinde baba veya kardeşlerden birinin suç işlemesi zamanla suç olayının aile içerisinde

normalleşmesine sebebiyet vereceğinden çocuklarında gelecekte suç işlemelerine neden olabilmektedir.

Bu araştırmaya gönüllü katılan hükümlülerin ailede sabıka durumuna ilişkin verileri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 12: Ailede Sabıka Durumu

Ailede Sabıka Durumları	Frekans	Yüzde
Ailemde sabıkası olan var (Baba, ağabey, kardeş, amca)	8	27
Ailemde sabıkası olan yok.	22	73
Toplam	30	100,0

Yapılan bu çalışmada 30 görüşmeciden %27'lik kesimi ailesinde ve yakın çevresinden en az bir veya birkaç kişinin kasıtlı suçlardan sabıka kaydı olduğunu belirtmiştir. Diğer taraftan görüşmecilerin % 73'lük kesimi ise ailesinde sabıkası olan kimselerin bulunmadığını ifade etmiştir. Yapılan görüşmelerde görüşmecilerin verdikleri yanıtlardan ailede sabıkası olanların oranının % 27 ile düşük oranda olduğu görülmüştür. Ancak insanların ilk sosyalleştikleri mekânlar aileleri ve yakın çevreleri olduğundan ebeveynlerin veya diğer aile büyüklerinin yaptıkları benzer hataların çocuklar tarafından tekrarlanmaması adına büyükler titizlikle hareket etmelidir. Çünkü dikkat çekilen bu husus toplumun huzur ve güvenliği açısından da çok önem arz etmektedir.

Hükümlülerden bazılarının aile bireylerinin sabıka durumu hakkındaki ifadeleri aşağıda yer almaktadır:

F.B. (19 yaş): “Evet, bizim ailede sabıkası olan babamdır. Babam Hizbullah davasından 5 ay kadar cezaevinde kaldı.”

C.T. (26 yaş): “Evet, , bizim ailede sabıkası olan iki kişi var. Bunlardan biri benim, diğeri kardeşimdir. Benim sabıkam madde ticaretindedir. Kardeşimin ise adam yaralama suçundandır.”

A.D. (25 yaş): “Evet, bizim ailede sabıkası olan iki amcam var. Birisinin sabıkası cinayet bir diğerrinin ise yaralama suçundandır.”

Yukarıdaki anlatımlardan anlaşılacağı üzere aile içerisinde rol model olabilecek bazı tanıtık kişilerin sergiledikleri sapmış davranışlar çocuk veya genç bireylerin de bu sapmış davranışları normal davranışlar gibi kabullenerek günün birinde suç işleyebilmeleri açısından risk teşkil etmektedir.

3.6 Anne-Baba İletişimi

Aile içerisinde meydana gelen şiddetli geçimsizlik sonucu eşlerin birbirlerinden ayrılmaları yani boşanmaları, çocukların anne baba sevgisine olan ihtiyaçlarını daha da artmaktadır. Aile içerisinde yaşanan şiddetli geçimsizlik çocuklara gösterilen sevgiyi azalttığından çocuklarda olumsuz davranışların sergilenmesine neden olabilmektedir. Bu konuda Kızmaz, (2006) aile içi iletişimin yönü ve biçimi ailede suçlu bireylerin yetişmesinde çok önemli bir yere sahiptir. Katı, sert, acımasız, anti demokratik tutum ve davranışların aile ortamında gerilimlere neden olacağı ve bunun da bireyleri suça iteceği aşıkrdır.

Bu çerçevede denetimli serbestlik yükümlülüğü altında bulunan hükümlülerin anne-baba iletişimine ilişkin veriler aşağıdaki tabloda yer aldığı gibidir.

Tablo 13: Anne-Baba İletişimi

Anne-Baba İletişimi	Frekans	Yüzde
Anne baba iletişimi iyi	25	83
Anne baba iletişimi kötü	5	17
Toplam	30	100,0

Yapılan çalışmada görüşmecilerin % 83'lk kesimi evet anne ve babamın araları iyi, çok iyi, gayet iyi şeklinde cevaplar vermişlerdir. Mutlu ve huzurlu bir aile ortamında yaşamını sürdürmenin çocuklar üzerinde çok olumlu bir etkisinin olduğu yapılan araştırmalarla ortaya konulmuştur. Ancak bu araştırmada görüşmecilerden %17'lik kesimi ise anne ve baba arasındaki iletişimin kötü ve çok kötü şeklindeki izlenimlerini paylaşmaları burada bir takım sıkıntılarının olduğunu ve ebeveynler arasındaki bu olumsuz iletişimin çocuklar üzerinde çok olumsuz yansımalarının olacağını göstermektedir. Böyle sağlıksız bir ortamda çocukların huzur arayışlarının ise kendilerini kimi zaman suç ve suç ortamlarına ittiği artık bilinen bir gerçektir.

Görüşmecilerden elde edilen verilere bakıldığında anne baba iletişimi kötü olan görüşmecilerin oranının bir hayli düşük olması sevindiricidir.

Yükümlülük altında bulunan bazı görüşmeciler anne-baba iletişimine yönelik düşüncelerini şöyle ifade etmektedirler:

F.T. (26 yaş): “Anne babam sağ ve birlikte yaşamaktadırlar. Aralarındaki iletişim gayet iyi, birbirlerine saygı ve sevgi çerçevesinde davranırlar. Bu iletişim ise biz çocukları memnun etmektedir.”

G.B.B (27 yaş): “Anne babam sağlar ve birlikte yaşamaktadırlar. Aralarındaki iletişim gayet iyidir.”

M.K. (24 yaş): “Annem babam sağlar ve araları çok kötüdür. Ben daha çok küçükken ayrılmışlar. Şuan başkaları ile evliler.”

M.D. (28 yaş): “Annem babam sağ olup araları çok kötüdür. Resmi nikâhlydılar. Ayrıldılar. Annem babam ayrı yaşıyorlar.”

Sağlıklı bir toplum için anne baba iletişiminin iyi olması, mutlu ve huzurlu bir aile ortamında çocukların büyümesi çok önemlidir. Çünkü kendileri ve toplumla barışık, özgüveni yerinde olan çocuklar suçtan uzak durabilirken; mutsuz, huzursuz bir aile ortamında anne babanın kötü iletişimine şahit olan çocuklar ise aksine suça yönelebilmektedirler.

3.7 Aldıkları Ceza veya Verilen Tedbir

Ülkemizin 2012 yılındaki verilerine bakıldığında uyuşturucu ve uyarıcı madde vakalarında esrar maddesinin ön plana çıktığı anlaşılmaktadır. Yine bu yılın verilerinden, gerçekleşen esrar olaylarının % 87'ye yakını kullanma amaçlı uyuşturucu madde satın alma, kabul etme, bulundurma; % 13 oranında uyuşturucu madde imal ve ticareti ile kullanımı kolaylaştırma vakası olarak gerçekleşmiştir. Yine esrar maddesinin en çok üretildiği iller olarak Bingöl'ün Genç, Diyarbakır'ın Kulp ve Lice ilçeleri ile kırsal bölgeleri dikkat çekmektedir (Tubim, 2013: 126).

Bu araştırmaya gönüllü katılan hükümlülerden aldıkları cezaya veya verilen tedbire ilişkin veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 14: Aldıkları Ceza veya Verilen Tedbir

Aldıkları Ceza veya Verilen Tedbir	Frekans	Yüzde
Madde kullanımı, içmek için maddeyi temin, taşıma, bulundurma, madde ticareti	25	83
Siyasi suçlar propaganda, yürüyüş suçları, hakaret, basit yaralama, kasten adam öldürmeye teşebbüs, görevli memura mukavemet, cinayet,	5	17
Toplam	30	100,0

Bu çalışmada görüşmecilerin % 83'lük kesiminin benzer suçları işlediği görülmüştür. İşledikleri suçlar ise “madde kullanımı, içmek için maddeyi temin, taşıma, bulundurma, madde ticaretidir. Bunun yanında bu araştırmadaki görüşmecilerden % 17'lik kesiminin suçları ise nitelik olarak biraz daha farklılık göstermektedir. Bu suçlar ise yürüyüş ve propaganda gibi siyasi suçlar, cinayet, basit yaralama, kasten adam öldürmeye teşebbüs, hakaret, görevli memura mukavemet gibi adli suçlardan oluşmaktadır.

Buradan şu sonuca varmak mümkündür: Birinci gruptaki homojen suçlar aynı zamanda bağımlılığa sebebiyet verdiği için nüks etmesi biraz daha kolay olan suç tipleridir. İkinci grupta bulunan heterojen suçlar ise öncekilere göre tekerrür etmesi biraz daha zor olan suçlardır. Ayrıca daha önceki bölümlerde de ifade edildiği gibi anne ve baba arasındaki iletişimin kötü olması, ekonomik şartlar, eğitim, kültürel yozlaşma ve değerlerin yitimi vb. faktörlerden ötürü huzur arayışları insanlarımızı maalesef uyuşturucu batağına çekmektedir. Görüşmecilerden elde edilen veriler ışığında maddeyle alakalı suçların bir hayli yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Aldıkları ceza veya kendilerine verilen tedbire ilişkin bazı görüşmecilerin bu konu ile alakalı görüşleri aşağıda yer almaktadır:

Ö.K. (36 yaş): “Akrabalarım ile miras kavgası veya arazi kavgası yaşadık cinayet işledim. 9 yıl hapis yattım.”

F.A. (32 yaş): “Ağabeyimin eşi annem ile münakaşa etti; tartışılar. Yengem anneme hakaret edince kendisine müdahale ettim. Şikâyetçi oldu ve hakkımda dava açıldı. Basit yaralama ve tehdit suçundan denetimli serbestliğe tabii tutuldum.”

M.A. (22 yaş): “Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde, taşıma, bulundurma suçunda tedavi ve denetimli serbestlik tedbirine tabi tutuldum.”

M.A. (34 yaş): “Uyuşturucu Madde Ticareti Yapma suçundan 6 yıl 3 gün ceza aldım. Cezamın 3/2’sini cezaevinde geçirdikten sonra kalanını halen denetimli serbestlikte infaz ediyorum.”

Bu çalışmaya katılan görüşmecilerin büyük bir kısmının madde ile alakalı işledikleri suçlardan ötürü denetim altına alındığı; diğer görüşmeciler ise farklı suçlardan denetim altına alındıkları görülmektedir. Yargı makamları tarafından haklarında verilen tedbiri, tedbirin süresini veya cezayı yeterli bulanlar olduğu gibi ağır ve gereksiz bulanlar da vardır.

3.8 İşlenen Suçun Nedenleri

Bu başlık altında örneklerden elde edilen verilerle işlenen suçların nedenleri üzerinde durulmaya çalışılmıştır. Suçun meydana gelmesinde ailevi nedenler, ailenin büyüklüğü, annenin çalışması, ebeveyn sapması, parçalanmış aileler, aile içi şiddet, çarpık kentleşme, gecekondulaşma, yoksulluk, sokakta çalışan çocuk, arkadaş grupları, okul ve iş çevresi gibi faktörler en dikkat çekenleridir. Ekonomik sıkıntılar suçun işlenmesinde önemli bir neden olarak ortaya çıkmaktadır (Güral, 2009:39-86).

Görüşmecilerin suçun nedenlerine dair verdikleri cevaplar aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 15: İşlenen Suçun Nedenleri

İşlenen Suçun Nedenleri	Frekans	Yüzde
Olumsuz sosyal çevre, arkadaş ortamı	10	33,3
Ailevi faktörler, iletişimsizlik	3	10
Ekonomik faktörler, işsizlik	9	30
Sahipsizlik, ilgisizlik, dışlanma	5	17
Bağımlılık	2	7
Eğitimsizlik, cehalet	1	3,3
Toplam	30	100,0

Araştırmaya gönüllü katılan görüşmecilerin verdikleri cevaplardan hareketle suçun temel nedenleri şöyle sıralanabilir: ekonomik faktörler, olumsuz tutum ve davranışlar sergileyen arkadaşlar, olumsuz sosyal çevre, ailevi sorunlar, insanlara sahip çıkılmaması, işsizlik, aile içi iletişimsizlik, bağımlılık, cehalet, kötü aile ilişkileri, ekonomik beklentiler ile ilintili olarak kısa zamanda az emekle zengin olma anlayışı, eğitimsizlik, maddi yetersizlikler, ilgisizlik, hor görülme, başıboşluk, yol gösteren bir rehberin olmayışı, ihtiyaçlar, zayıf insan ilişkileri, herhangi bir gelirin ve mesleğin yokluğu, boşluk, psikolojik nedenler ile dışlanmadır. Görüşmecilerin öne sürmüş oldukları bu gerekçelerin tümünün suç işleme veya suça bulaşmada önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Birçok bilim adamının yapmış olduğu araştırma sonuçları bu çalışmada elde edilen verilerle örtüşmektedir. Görüşmecilerin genel anlamda birbirine benzer nedenler sıraladıkları söylenilebilir.

Deneklerin görüşmelerde konuyla ilgili verdiği cevaplara ayrıca aşağıda yer verilmiştir:

F.B.(19 yaş): “İnsanların yaşamış oldukları işsizlik, parasızlık, aile ilişkilerinin kötü olması, ekonomik beklentiler suça bulaşmada önemli faktörlerdir.”

T.RT.(27 yaş): “İnsanları suça terk eden nedenler bence işsizlik, özgüven eksikliği, sorumsuzluktur.”

S.T.(24 yaş): “Bence suçların en baş sebepleri olumsuz sosyal çevre, arkadaş ortamı, işsizliktir. Ayrıca bu sebeplerin önceliği kişiden kişiye değişmektedir.”

Yukarıdaki görüşmeci anlatımlarından da hareketle genel olarak suçluluğun nedenlerine bakıldığında geçim sıkıntısı, cehalet, adalet mekanizmasına duyulan güvensizlik, istek ve arzuların mantığı baskılaması, huzursuz aile ortamı, olumsuz sosyal çevre, arkadaş ilişkilerinin ön plana çıktığı görülmektedir.

3.9 Hükümlülerin Aldıkları Ceza’ya Yönelik Yaklaşımları

Kızmaz, (2006)suçun faillerinin, % 20’lik kesiminin suçun nedenlerini yetiştikleri suç çevresine; geriye kalan % 80’lik kesiminin ise kendilerine bağladıklarını ifade etmiştir. Ayrıca suç konusunda yaptıkları eylemi genel olarak masumlaştırma ve karşılığında aldıkları cezaların fazla olmasından yakındıklarını da belirtmiştir.

Bu araştırmaya gönüllü katılan hükümlülerden aldıkları cezaya veya verilen tedbire ilişkin veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 16: Aldıkları Ceza’ya Yönelik Yaklaşımları

Aldıkları Ceza’ya Yönelik Yaklaşımları	Frekans	Yüzde
Aldığım cezayı/tedbiri hak ettim.	14	46,6
Aldığım cezayı/tedbiri hak etmedim.	14	46,6
Aldığım cezayı/tedbiri kısmen hak ettim.	2	6,6
Toplam	30	100,0

Yapılan bu araştırmada elde edilen verilere göre görüşmecilerin % 47’lik kesimi yapılan eylemden ötürü aldığı cezayı hak etmediğini, haksız bir ceza aldığını ifade etmiştir. Buradaki itiraz noktaları daha çok yaptıkları suç eylemini masumlaştırma düşüncesinden kaynaklanmaktadır. % 7’lik kısmı yaptığı eylemden ötürü aldığı cezayı kısmen hak ettiğini düşünmektedir. % 46’lık kesimi ise yapmış olduğu eylemden ötürü aldığı cezayı hak ettiğini düşünmektedir. Elde edilen verilerden şu sonucu çıkarmak mümkündür: ceza veya verilen tedbir’e yönelik sorulan bu soruya vermiş oldukları cevaplarda kısmen veya tamamen hak ettim diyenlerin toplam oranı % 53,2’lik dilimi oluşturmaktadır. Bu sonuç mahkemeler

veya savcılıklar tarafından verilen ceza veya tedbirlerin yüzde yüz olmasa da aslında isabetli olduğunu göstermektedir.

Hükümlülerden bazılarının aldıkları ceza'ya yönelik düşünceleri veya yaklaşımları aşağıda yer almaktadır:

M.V. (25 yaş): “Evet, aldığım cezayı hak ettiğimi düşünüyorum. Uyuşturucu madde kullanmak ve bulundurmak suçundan dava açıldı. Bu işlerden uzak dursaydım başıma bu olay gelmezdi.”

P.G. (21 yaş): “Evet, hakkımda verilen cezanın doğru olduğunu düşünüyorum. Kullanmak için madde bulundurmak suçundan ceza aldım.”

F.B. (19 yaş): “Kısmen, hak ettiğimi düşünüyorum. Madde ile alakalı olan suçtan aldığım cezayı hak ettim. Ama yaralamaya ile ilgili olan suçtan ötürü aldığım cezayı hak etmedim.”

Ö.K. (36 yaş): “Kısmen, ben arazi kavgası yüzünden cinayet işledim. Ceza almam gerekiyordu ve hak etmiştim; ama benim itirazım bana verilen cezanın fazla olmasıydı. 9 yıl yattım.”

M.B. (24 yaş): “Hayır, aldığım cezayı hak etmediğimi düşünüyorum. Çünkü başımdan geçen olay ben alkolün etkisindeyken oldu. Hâkim bu durumumu benim lehime değerlendirmede.”

D.M. (26 yaş): “Hayır aldığım ceza veya tedbiri hak etmedim. Bence uyuşturucu madde tıpkı Avrupa'daki gibi serbest olmalıydı.”

Yapılan görüşmelerde görüşmecilerin işlemiş oldukları suçun nedenlerine dair kişisel değerlendirmelerini kendilerine yönelik bir özeleştirmeden çok başka kişiler veya durumlar üzerine kurdukları görülmektedir. Yine bu bakış açılarının dışında suça bağlı olarak yetkili mercilerin haklarında belirledikleri ceza sürelerini kendilerince ağır gördükleri tespit edilmiştir.

3.10 Suçun Oluşmasını Engelleyecek Tedbirlere Yönelik Görüşleri

Suçluluğu asgariye indirmek veya yeni suçların oluşmasının önlenmesi noktasında atılması gereken adımlar irdelendiğinde suçluların sosyo ekonomik imkanların arttırılması, aile ilişkilerinin verimli ve kaliteli olması, cezaevi öncesi ve sonrası rehabilitasyon faaliyetlerinin geliştirilmesi, suçlu arkadaş veya sosyal çevre

ilişkilerinin sonlandırılması ya da en azından araya mesafe konması, çarpık kentleşme ve gecekondulaşmanın önüne geçilmesi suç olayında arttırıcı faktörlerden alkol ve madde alışkanlığının terk edilmesi gibi adımlar hayati öneme sahiptir (Kızmaz, 2006:327).

Örnekleme grubunda yer alan hükümlülerin suçun oluşumunu engelleyecek tedbirlere yönelik görüşlerine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 17: Suçun Oluşmasını Engelleyecek Tedbirlere Yönelik Görüşleri

Suçun Oluşmasını Engelleyecek Tedbirlere Yönelik Görüşleri	Frekans	Yüzde
Bir işim, meşguliyetim, ekonomik durumum iyi olsaydı	9	30
İyi bir sosyal çevre, arkadaş ortamım iyi olsaydı	13	43,3
Hukuk mekanizması iyi olsa, kurunun yanında yaş yanmasaydı	2	6,6
Öfke kontrolü, irademe sahip çıkabilseydim	4	13,3
Ailevi faktörler, iletişimsizlik, rehberlik edecek biri olsaydı	2	6,6
Toplam	30	100,0

Bu araştırmaya gönüllü katılan görüşmecilerin suçun oluşmasını engelleyecek tedbirlere ilişkin verdikleri cevaplar: “İlgili ve iyi bir aile olsaydı, iyi bir çevrem olsaydı, iyi ve olumlu arkadaşlarım olsaydı, işim olsaydı, adalet mekanizması iyi çalışsaydı, öfke kontrolümü sağlayabilseydim, kendi otokontrolünü sağlayabilseydim, maddi durumun iyi olsaydı, kamu kurumunda düzenli bir iş olsaydı, ilgilenen yol gösteren birileri olsaydı, liseden hemen sonra işim olsaydı, aile denetimi ve takibi olsaydı, güzel bir hayatım olsaydı, evli olsaydım, çocuklarım olsaydı, huzurum olsaydı, iyi bir ortamım olsaydı, arkadaş ve çevre kurbanı olmasaydım” şeklinde olmuştur. Görüşmecilerin verdikleri yanıtlar aslında hem mevcut sorunun nedenini hem de alınması gereken tedbirleri barındırmaktadır. Genel anlamda görüşmeciler birbirlerine yakın cevaplar vermişlerdir.

Suçun oluşmasını engelleyecek tedbirlere yönelik bazı görüşmecilerin anlatımları aşağıdaki gibidir:

E.P. (26 yaş): “İnsanlar çoğu zaman kader kurbanı, arkadaş kurbanı olurlar. Hal böyle olunca hasbelkader yanlış zamanda, yanlış mekânda, yanlış insanların yanında bulunduğu tıpkı kurunun yanında yaşın yanması misali sen de yanabiliyorsun. Benim durumum buna iyi bir örnektir. İşte ben bu durumu yaşamamış olsaydım başıma bunlar gelmezdi.”

F.B. (19 yaş): “Ağaç yaşken eğilir misali daha küçükken yol gösterenim, bir işim veya bir meşguliyetim olsaydı inanıyorum ki ben de suç işlemezdim. Kendimi suçlulardan ve suçtan koruyabilirdim.”

F.A. (32 yaş): “Bu olayda yengem beni tahrik etmeseydi, anneme vurmaya kalkmasaydı ben de aşırı sinirlenmezdim, sinirlerime hâkim olabilirdim ve bu suç olayı da yaşanmazdı.”

M.A. (34 yaş): “İyilikten Maraz Doğar” deyimi bu olayda ceza almamın en büyük nedenidir. Çünkü arkadaşımın yoğun ısrarı ve yönlendirmesi sonucunda suça sürüklendim.”

C.T. (26 yaş): “Ekonomik durumumuz iyi olsaydı para sıkıntısı yaşamazdım bu suçu işlemezdim.”

D.M. (26 yaş): “Cezaevinde olsaydım kullanmazdım. Cezaevi kullanmamı engeller. Dışarıda iken olumsuz sosyal çevre ve arkadaş gurubunun etkisiyle irademe hâkim olamadığımdan madde kullanmak suretiyle suç işliyorum.”

Ülke genelinde suçla mücadele ve suçun azalmasında etkili olabilecek öneriler ile bu alan araştırması sırasında görüşmecilerden elde edilen verilerin birbirine benzerlik gösterdiği görülmektedir. Genel olarak bakıldığında ekonomik şartların iyileştirilmesi, işsizliğin giderilmesi, eğitim seviyesinin yükseltilmesi, aile ilişkilerinin iyileştirilmesi, arkadaş seçimi, iyi bir sosyal çevreye sahip olma, boş zamanların olumlu değerlendirilmesi, bölgesel farkların giderilmesi, güvenlik, sağlık ve adalet mekanizmalarının geliştirilmesi gibi faktörler suçla mücadelede önemli bir yere sahiptir.

3.11 Suçun Mağduriyet Yaratma Durumu

Mağdur, meydana gelen bir suç olayından ötürü suçtan zarar gören, hak kaybına uğrayan kişidir. Bu bölümde hükümlülerin başlarından geçen suç olayından

sonra olayla ilgili bir mağduriyetin yaşanıp yaşanmadığı, eğer yaşanıldıysa kimi mağdur olarak gördükleri öğrenilmeye çalışılmıştır.

Bursa Adliyesinde 3.Asliye Ceza Mahkemesi Hâkimi olarak görev yapan Mustafa ÖZTÜRK bu konu ile alakalı olarak “bir kişinin cezaevine girmesi halinde önceki sosyal yaşantısı nerdeyse tamamen yok olacak, aile yaşantısı kimi zaman onarılamayacak kadar bozulacak, ekonomik açıdan sanık da ailesi de büyük oranda etkilenecektir” şeklinde görüşlerini paylaşmıştır. Ayrıca başından geçen suç olayından ötürü ister cezaevine girdikten sonra denetimli serbestliğe gelmiş olsun isterse doğrudan denetimli serbestlikte dosyasının infazı başlamış olsun ortada bir suç varsa mutlaka bir mağdur da vardır (Beşinci Yılda Denetimli Serbestlik. “Kamu Yararına Çalışma Yükümlülükleri”, 2010).

Yapmış olduğu davranıştan ötürü bir mağduriyetin yaşanmasına neden olan hükümlülerden biri de 18 yaşındaki A.D’dir. Hırsızlık suçuyla mağduriyete sebep olan A.D. hakkında mahkeme tarafından kamu davası açılmış, yargılandıktan sonra 1 yıl 6 ay ceza almasına hükmedilmiştir. Daha sonra denetimli serbestlik yasasından yararlandırıldığı için, kendisi gibi cezaevinden tahliye edilen altı arkadaşıyla birlikte İzmir’deki Kent Ormanı’nda görev yapmaya başlayıp, 80 gün boyunca belediye işçisi olarak çalışmıştır (Aljazeera, 2014).

Suçun mağduriyet yaratma durumuna ilişkin örneklem grubunda yer alan hükümlülerden elde edilen verilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 18: Suçun Mağduriyet Yaratma Durumu

Suçun Mağduriyet Yaratma Durumu	Frekans	Yüzde
Evet, mağdur var. (Ben, ailem, çevrem, bağımlılar)	25	83
Hayır, mağdur yok.	5	17
Toplam	30	100,0

Suçun mağduriyet yaratma durumuna yönelik olarak hükümlülerin işledikleri suça göre verdikleri cevaplar: “Evet vardır, suçun mağduru ben, ailem, uyuşturucu sattığım kişiler, bağımlı olmalarına sebep olduğum kişiler, eşim, çocuklarım, annem, babam, kardeşlerim, arkadaşlarım ile çevremdir. Hükümlülerin işledikleri suçtan

ötürü suçun mağduru olarak gördükleri kişiler, yapılan birçok bilimsel araştırma sonucuna göre benzerlik taşımaktadır. Bu çalışmada görüşmecilerin %17'lik kesiminin yapılan suçtan kimsenin mağdur olmadığını, kalan % 83'lük kısmı ise suçtan ötürü bir mağduriyet yaşandığını belirtmiştir. Aslında işlenen her suçun bir veya birden fazla mağdur doğuracağı gerçeğini değiştirmeyeceğini unutmamak gerekir. Çünkü mağdur bazen bir kişi bazen birden fazla kişi bazen de kamunun tamamı olabilmektedir.

Suçun mağduriyet yaratma durumuna ilişkin bazı görüşmecilerin ifadeleri şöyledir:

F.B. (19 yaş): “Evet, benim yaşadığım yaralama suçunda kavga ettiğim şahıs dayak yediği için kendisi fiziksel bir mağduriyet yaşadı. Ama bu şahıs dışında en büyük mağduriyeti yine ben yaşadım. Çünkü yargılama öncesi, yargılama sonrası aldığım para cezası ve hakkımda verilen denetimli serbestlik tedbirine bakılacak olursa benim kayıplarım çok oldu.”

Ö.K. (36 yaş): “Evet, başımdan geçen cinayet olayında en büyük mağduriyeti maktul, maktulün ailesi, ben ve benim ailem yaşadı.”

M.V. (25 yaş): “Hayır, benim başımdan geçen bu suç olayında herhangi bir mağdur yoktur. Çünkü olay esnasından arabada yalnızdım. Bir mağdur varsa o da benim ailemdir.”

Suçun mağdur yaratma durumu ile alakalı olarak yapılan görüşmelerde görüşmecilerin kimisi doğrudan zarar verdikleri kişileri mağdur olarak görmektedirler. Kimi görüşmeciler ise hem kendilerini hem ailelerini hem de zarar verdikleri kişileri mağdur olarak görmektedirler.

3.12 Hukuki Statüleri

Denetimli serbestlikte bulunma nedenleri suçun türü ve süresine göre farklılık göstermektedir. Kimi hükümlüler Kamu Hizmeti Cezası 106/3 (Adli Para Cezası, Ücretsiz Kamuya Yararlı Çalışma) kimisi Nakil 105/A (Cezaevinde Koşullu Salıverme), kimisi 1 yıl denetimli serbestlik kimisi tedavi ile birlikte 1 yıl denetimli serbestlik şeklinde dosyalarının infazını yerine getirebilmektedirler.

Ceza süresi denetimli serbestlikte bulunan ve infazını bu sistemle gerçekleştiren hükümlülerden aranan şartlardan birisidir. Denetimli serbestlikte infaz

edilen suçların süresi genelde iki yıla kadar olan hafif cezalardır. Bu şartları taşıyan hükümlülerden birisi de hırsızlık suçundan 1 yıl 6 ay ceza almış 18 yaşındaki A.D'dir. A.D. cezaevinden tahliye edilen altı arkadaşıyla birlikte İzmir'deki Kent Ormanı'nda kamu hizmeti görevini yapmaya başlamış ve orada 80 gün boyunca belediye işçisi olarak çalışmıştır (Aljazeera, 2014).

Çalışmaya katılan gönüllülerden hukuki statülerine yönelik elde edilen veriler, aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 19: Hukuki Statüleri

Hukuki Statüleri	Frekans	Yüzde
KHC.106/3 (Adli Para Cezası, Ücretsiz Kamuya Yararlı Çalışma)	5	16,6
NKL.105/A (Cezaevinde Koşullu Salıverme)	5	16,6
1 yıl süreyle Tedavi+Denetimli Serbestlik Tedbiri	10	33,3
1 yıl süreyle Denetimli Serbestlik Tedbiri	9	30
1 yıl süreyle Çocuk Denetimli Serbestlik Tedbiri	1	3,3
Toplam	30	100,0

Yapılan bu çalışmada görüşmecilerin % 16,6'lık kesiminin hukuki statüsü kamu hizmeti cezası, % 16,6'lık kesimi koşullu salıverilme, % 33,3'lük kesimi 1 yıl süreyle tedavi ve denetimli serbestlik tedbiri, % 30'luk kesimi 1 yıl süreyle sadece denetimli serbestlik tedbiri, son olarak görüşmecilerden % 3,3'lük dilimi 1 yıl süreyle çocuk denetimli serbestlik yükümlüsüdür.

Bu tablodan çıkan sonuç şunu gösteriyor: hukuki statüsü 1 yıl süreyle tedavi ve denetimli serbestlik tedbiri yükümlüleri% 33,3 ile en yüksek oranı oluşturmaktadır. İkinci sırada % 30 civarında 1 yıl süreyle denetimli serbestlik yükümlüleridir. Üçüncü sırada % 16,6'lık eşit oranla koşullu salıverilen yükümlüler ile kamu hizmeti cezası yükümlüleridir. En düşük oran % 3,3 ile 1 yıl süreyle çocuk denetimli serbestlik yükümlüleridir. Sonuç olarak bu çalışmaya katılan gönüllülerin

denetimli serbestliğe gelmelerine neden olan suçlar temel alındığında diğer suçlar daha az yer tutarken; madde ile alakalı işlenen suçlar daha yüksek orana sahiptir.

Çalışmaya katılan gönüllülerden elde edilen yanıtlar üzerinden onların hukuki statüleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Buna göre görüşmecilerin verdikleri cevaplar aşağıdaki gibidir:

O.A. (24 yaş): “Uyuşturucu madde kullanmak, bulundurmak hakkımda mahkeme 1 yıl süreyle denetimli serbestlik tedbirine hükmetti.”

Ö.T. (23 yaş): “Uyuşturucu madde kullanımından ötürü mahkeme hakkımda 1 yıl süreyle denetimli serbestlik tedbirine hükmetti.”

B.B. (30 yaş): “Uyuşturucu madde ticareti ile başkasının kimliğini kullanma suçundan 4 yıl 4 ay ceza aldım. 3/2 sini cezaevinde yattıktan sonra nakil dosyası olarak cezaevinden salıverildim. Ancak 1 yıl süreyle denetimli serbestlikte yükümlü olarak dosyayı infaz edeceğim.”

E.A. (28 yaş): “Uyuşturucu madde kullanımı cezası aldım. Bu dosyam veya cezam, para cezasına çevrildi. Para cezasını da maddi durumum iyi olmadığı için ödeyemediğimden para cezası denetimli serbestlikte kamu hizmeti cezası olarak ücretsiz çalışma cezasına çevrildi.”

Çalışmaya katılan gönüllülerin denetimli serbestliğe gelmelerine neden olan suçlar temel alındığında siyasi suçlar, propaganda, yürüyüş suçları, hakaret, basit yaralama, kasten adam öldürmeye teşebbüs, görevli memura mukavemet, cinayet gibi suçlar daha az yer tutarken; madde ile alakalı işlenen suçların daha yüksek orana sahip olduğu görülmüştür.

3.13 Cezaevi veya Denetimli Serbestlikte Bulunma Süreleri

Bu çalışmaya katılan gönüllülerin çoğu işlemiş olduğu suçun ceza süresi iki yıldan az olduğu için cezaevine girmeden doğrudan denetimli serbestliğe gelerek cezasını infaz edenlerden oluşmaktadır. Bazı görüşmeciler ise yakın zamanda yapılan yargı reformları ile cezalarının büyük kısmını cezaevinde yattıktan sonra kendi istekleri doğrultusunda cezalarının kalan kısmını denetimli serbestlikte geçirmek isteyenlerden oluşmaktadır.

Denetimli serbestlikte bulunma nedenleri suçun türü ve süresine göre farklılık göstermektedir. Hükümlüler hakkında genelde kamu hizmeti cezası, cezaevinden koşullu salıverme, bir yıl denetimli serbestlik, tedavi ile birlikte bir yıl denetimli serbestlik tedbiri, mükerirlere özgü infaz usulü ile adli kontrol tedbirleri verilmektedir.

Konunun daha iyi anlaşılabilmesi adına ceza süresi iki yıldan az olduğu için cezaevine girmek yerine denetimli serbestliğe cezasının infazı için gelen hükümlülerden biri de 31 yaşındaki E.G.dır. E.G. adli para cezasıyla salıverilmiştir. Maddi durumu yaklaşık 24 bin liralık cezayı ödemeye yetmediği için 131 gün kamu yararına çalışmasına hükmedilmiştir. Kanun kapsamında 4 saat çalışmasına karar verilmiştir (Aljazeera, 2014).

Yapılan bu çalışmada örneklemelerden elde edilen verilerle hükümlülerin cezaevinde veya denetimli serbestlikte bulunma süreleri sınıflandırılmak istenmiştir. Mevcut ceza sürelerinin dağılımı ve edilen veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 20: Cezaevi veya Denetimli Serbestlikte Bulunma Süreleri

Cezaevi veya Denetimli Serbestlikte Bulunma Süreleri	Frekans	Yüzde
Cezaevine girmeden sadece denetimde bulunan	14	46,6
Cezaevinde 1 haftadan 1 yıla kadar bulunan	8	26,6
Cezaevinde 1 yıldan 3 yıla kadar bulunan	3	10
Cezaevinde 3 yıldan fazla bulunan	5	16,6
Toplam	30	100,0

Daha önceki bölümlerde de ifade edilmeye çalışıldığı gibi denetimli serbestlik müdürlükleri tarafından infaz edilen kanun maddelerine bakıldığında ağırlıklı olarak; kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar, belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma, hükmün açıklanmasının geri bırakılması, tedavi veya sadece denetimli serbestlik, kamuya yararlı bir işte çalıştırılma, koşullu salıverilme, çocuğun denetim altına alınması, adli kontrol, etkin pişmanlık, hapis cezasının konutta çektirilmesi, mükerirlere özgü infaz rejimi şeklinde sıralandığı görülmektedir. Yapılan bu

araştırmada örneklemlerin evreni daha iyi temsil edebilmesi açısından araştırmaya dâhil edilen görüşmecilerin denetimli serbestlikte bulunma süreleri ile suç türlerinin farklı olmasına dikkat edilmiştir.

Yukarıdaki tabloda görüşmecilerin cezaevinde veya denetimde bulunma sürelerine bakıldığında mahkemeler tarafından yapılan yargılamalar neticesinde 30 görüşmeciden % 46,6'lık kesiminin cezaevine girmeden doğrudan denetimli serbestliğe geldiği, % 26,6'lık kesiminin cezaevinde 1 haftadan 1 yıla kadar kaldığı, % 16,6'lık kesiminin ise cezaevinde 3 yıldan fazla kalan, % 10'luk bir kesiminin cezaevinde 1 yıldan 3 yıla kalanlardan oluştuğu görülmektedir. Aynı tabloya bakıldığında bir yıl ve daha fazla süre ile cezaevinde bulunan görüşmecilerin oranı % 27 seviyelerinde iken; cezaevine hiç girmeden doğrudan denetime gelen, bir hafta süreyle cezaevine girip çıkanlar ile bir yılın altında bir süre cezaevine girip denetime gelen görüşmecilerin oranı % 73 seviyesindedir.

Hükümlülerden bazılarının cezaevi veya denetimde bulunma sürelerine yönelik düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

M.D. (28 yaş): "Erzurum e tipi kapalı ceza infaz kurumunda 185 gün kaldım. Denetimli serbestlikte ise 1 yıl süreyle tedavi ve denetim tedbiri aldım."

M.Ç. (25 yaş): "Geçmişte işlemiş olduğum veya karışmış olduğum suç olaylarından ötürü cezaevinde 5,5 sene kaldım. Denetimde ise 1 kalacağım. Bu 1 yıl'ın 8 ayını infaz ettim. Geriye 4 ay kaldı."

M.A.G.(24 yaş): "Cezaevine hiç girmedim. Başımından geçen bu suç olayından 1 yıl tedavi ve denetimli serbestlik tedbirinin infazını yerine getireceğim."

Yukarıdaki tablo ve hükümlü anlatımlarından da anlaşılacağı üzere bir yıl ve daha fazla süre ile cezaevinde bulunan görüşmecilerin oranı % 27 seviyelerinde iken; cezaevine hiç girmeden doğrudan denetime gelenler, bir hafta süreyle cezaevine girip çıkanlar ile cezası bir yılın altında iken kısa bir süreliğine cezaevine girip nakil yoluyla denetime gelen yani kısacası cezası bir yıl ve altında olan görüşmecilerin oranı % 73 ile yüksek seviyededir.

3.14 Suçla Mücadeleye Yönelik Yaklaşımları

Mutlu, sağlıklı bir topluma sahip olmak ve geleceğe güvenle bakan nesiller yetiştirmek isteniliyorsa toplumun güvenliğini en ön planda tutarak suçu minimize etmekten başka bir yol olmadığı bilinmelidir.

Toplum için hayati önem taşıyan bu konu ile alakalı olarak Aydın, (2014) toplumun huzuru ve güvenliği için polisiye tedbirler, toplum destekli polislik ve toplumdaki bireylerin otokontrolünü sağlayan ahlaki ve dini yapının güçlendirilmesinin önemli olduğunu belirtmektedir (KMU, 2014).

Çalışmaya katılan gönüllülerin suçla mücadeleye yönelik yaklaşımlarına dair elde edilen veriler, aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 21: Suçla Mücadeleye Yönelik Yaklaşımları

Suçla Mücadeleye Yönelik Yaklaşımları	Frekans	Yüzde
Evet. Kesinlikle edilmeli	30	100
Hayır. Edilmemeli	-	-
Kısmen. Edilmeli	-	-
Toplam	30	100,0

Hükümlülerin mutlu bir toplum için suçla mücadeleye yönelik yaklaşımlarına bakıldığında araştırmaya gönüllü katılan görüşmecilerden % 100'ü "evet, doğru buluyorum, etkili mücadele, iyi eğitim, örnek ebeveynler olmalı. Toplumun güvenliği ve huzurlu bir toplum için kesinlikle şarttır. Başkalarının haklarına girenlerle mücadele edilmelidir. Haddinden fazla önemli ve kesinlikle olmalı. "Bana dokunmayan yılan bin yaşasın" mantığı çok yanlış. Mücadele huzuru getirir. Mutlu bir toplum için suçla mücadele yönteminin kesinlikle doğru olması gerektiğini düşünüyorum. Mutlu ve huzurlu bir toplum için çok gereklidir. Sonuna kadar edilmeli; çünkü çocuklarımızın gençlerimizin madde ile tanışmaması ve kullanmaması için çok gereklidir. Bunun iş olanaklarının da artması gerekir. Suçla mücadele edilmediği takdirde herkes kendi çıkarı uğruna her şeyi göze alarak yapabilecek duruma gelir. Başkasının hakkına zarar gelmemesi adına mücadele gereklidir. Mücadele olmazsa suç her yerde patlar. İnsanlar kendini güvende değil;

tehlikede görür. Çünkü insanlar kendini güvende his eder. Mücadele edilmelidir. Aynı zamanda eğitim seviyesinin yükseltilmesi gerekiyor. Ebeveynlerimizin iyi örnek olmaları gerekir. Toplumdaki bireylerin öz güvenleri geliştirilmelidir. Suçu önlemek ve bitirmek için yapılmalıdır. Mutlaka edilmelidir. Ama cezadan cezaya da bazı farkların olmasını da istiyorum.” şeklinde yanıtlar alınmıştır. Bu yanıtlar suçla mücadele hem toplumun arzusunu hem de gelecek adına kaygısını da ortaya koymaktadır. Araştırmaya gönüllü katılan görüşmecilerin tamamı “mutlu bir toplum için suçla mücadele edilmeli” şeklinde benzer cevaplar vermiştir.

Mutlu bir toplum için suçla mücadeleye yönelik hükümlülerin verdikleri cevaplar aşağıdaki gibidir:

E.B. (30 yaş): “Evet, mutlu bir toplum ve toplumun huzuru ve güvenliği için kesinlikle suç ile etkin mücadele edilmelidir.”

C.S. (28 yaş): “Evet, toplumun huzuru güvenliği için suçla etkili bir şekilde mücadele edilmelidir. Aynı zamanda iş olanaklarının da artması gerekir.”

M.B. (24 yaş): “Tabii ki doğru buluyorum. Suçla mücadele olmasa toplumda yaşanılmaz hale gelir. Birlikte yaşamak için suçla mücadele edilmelidir.”

R.V. (22 yaş): “Evet, çok doğru buluyorum. Ama suçtan suça değişmektedir. Özellikle madde suçunda çok ağır kararlar verildiğini düşünüyorum.”

Görüşmecilerden elde edilen verilere bakıldığında görüşmecilerin tamamının hem kendi güvenlikleri hem de toplumun güvenliğinin sağlanması için suçla kesinlikle mücadele edilmesi gerektiği, bu konunun toplumun huzuru ve güvenliği için önem arz ettiğine dair genel bir görüş hâkimdir.

3.15 Pişmanlık Durumları

Pişmanlık hissi daha çok bir olay, hadise veya suç meydana gelmeden önce bireylerin bu olaya ilişkin kar-zarar muhakemesi yapmadan, yeterince düşünmeden, olası tehlikeleri görmek yerine görmemeyi bilerek veya bilmeyerek görmezden gelme yaklaşımı ile maddi ve manevi kayıpların yaşanması sorucunda yaşanan bir duygudur. Bu duygusal ikilemi en fazla yaşayan insanların başında da işlediği bir suçtan ötürü ceza alan hükümlüler gelmektedir.

Başından geçen suç öyküsünden ötürü bu pişmanlık hissinin yaşayan kişilerden birisi de üzerinde kesici aletle yakalanan Muğla Üniversitesi Elektronik Bölümü öğrencisi E.E'dir. Yapmış olduğu bu davranışından ötürü kendisine kamu hizmeti cezası verildiğini, belediye hukuk bürosunda ücretsiz olarak çalıştığını; ama cezaevine girmektense böyle bir cezanın kendisi için çok iyi olduğunu, bir daha suç işlemeyeceğini, çok pişman olduğunu ifade etmiştir (Beşinci Yılda Denetimli Serbestlik. “Kamu Yararına Çalışma Yükümlülükleri”, 2010).

Yapılan bu çalışmada hükümlülerin pişmanlık konusunda ne hissettiklerine dair kendilerinden elde edilen veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 22: Pişmanlık Durumları

Pişmanlık Durumları	Frekans	Yüzde
Evet. Kesinlikle pişmanım	25	84
Hayır. Pişman değilim	4	13
Kısmen. Pişmanım	1	3
Toplam	30	100,0

Yapılan çalışmada görüşmecilerin % 13'lük kesimi yapılan eylemden ötürü pişman olmadığını, herhangi bir pişmanlık duymadığını ifade etmiştir. % 3'lük kesimi kısmen pişmanlık duyduğunu; çünkü başından geçen iki suç olayı olduğunu uyuşturucu madde suçundan pişmanlık duyduğunu, ikinci suçu olan yaralama suçundan ötürü kesinlikle pişmanlık duymadığını mağdurun bunu hak ettiğini düşünmektedir. Son olarak bu görüşmecilerden % 84'lük kesimi yaptığı eylemden kesinlikle pişmanlık duyduğunu, pişman olduğunu söylemiştir.

Şu ana kadar örneklerden elde edilen verilerle işledikleri suçtan ötürü pişman olup olmadıkları öğrenilmeye çalışılmıştır. Yükümlülük altında bulunan bazı hükümlüler pişmanlık konusunda düşüncelerini şöyle ifade etmektedirler:

M.D. (28 yaş): “Evet, cezayı almadan önce çevrem ve ailemin bana yönelik olumlu bakış açısının bir değişiklik oldu. Aslında cezaevine girmem de bir anlama da hayırlı oldu. Çünkü gerçeklerle yüzleştim. Belki daha kötü şeyler başıma gelebilirdi.”

G.B.B. (27 yaş): “Evet, kesinlikle çok pişmanlık duyuyorum. Keşke arkadaşlarımdan hiçbirini tanımamış olsaydım. Suç ortağım ile cezaevinde evlenmemiş olsaydım, şeklinde bir düşünceye sahibim.”

M.K. (24 yaş): “Kısmen, ilk suçum madde kullanımıydı, kendime, aileme ve çevreme zarar verdiğim için pişmanım. Ama ikinci işlediğim suç olan yaralama olayında kesinlikle pişman değilim, bir daha olsa yine aynı şeyi yapardım; çünkü mağdur olan kişi bunu hak etmişti.”

R.V. (22 yaş): “Hayır, pişman değilim. Çünkü dediğim gibi ortamda bulunmak ile bulunduğu ortamda madde kullanmak başka şeyler, bir iftira kurbanıyım.”

Pişmanlık hissi yaşamak aslında vicdan mekanizmasının halen aktif bir şekilde işlediğini ve suçtan uzak durmak için bireylerin en büyük silahı olduğunu unutmamak gerekir. Çünkü insan kendi potansiyelini bilir, vicdanını ve empati mekanizmasını etkin kullanarak mağduru da haklarını göz önünde bulundurursa hem suçtan uzak durur hem de toplumun diğer fertlerine örnek olur.

3.16 Denetimdeyken Geçmiş Suçlar İçin Pişmanlık Durumu

İnsanların etraflıca düşünmeden maddi ve manevi kayıpların yaşanılmasına sebebiyet veren davranışlarının sonucunda yaşadıkları pişmanlık duygusuna bir önceki soruda yer verilmişti. Burada ise daha çok denetimli serbestlik uygulamalarını da birebir gördükten sonra geçmişte yapılan davranışlar için duyulan pişmanlık durumu irdelenmeye çalışılmıştır.

Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için yaptığı davranıştan ötürü kısa süreli hapis cezası, ücretsiz çalışma cezasına çevrilen E.E. işlediği suçtan ötürü çok pişman olduğunu, cezasını infaz ederken çalıştığı kurumdaki çalışanlar ile kurduğu olumlu diyalogdan sonra geçmişteki suçlar için pişmanlığının daha da büyüdüğünü belirtmiştir (Beşinci Yılda Denetimli Serbestlik. “Kamu Yararına Çalışma Yükümlülükleri”, 2010).

Çalışmaya katılan gönüllülerden denetimli serbestlik tedbiri altındayken geçmiş suçları için yaşadıkları pişmanlık durumuna yönelik elde edilen veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 23: Denetimdeyken Geçmiş Suçlar İçin Pişmanlık Durumu

Denetimdeyken Geçmiş Suçlar İçin Pişmanlık Durumu	Frekans	Yüzde
Evet, geçmişte işlediğim suçlar için pişmanlık duyuyorum.	29	97
Hayır, geçmişte işlediğim suçlar için pişmanlık duymuyorum.	1	3
Toplam	30	100,0

Yukarıdaki tabloya bakıldığında görüşmecilerin % 97’lik kesimi evet, denetimli serbestlik tedbiri altındayken, infazım devam ederken geçmişte başımdan geçen veya işlediğim suçlar için pişmanlık duyuyorum şeklinde cevap vermiştir. % 3’lük kesimi hayır, denetimli serbestlik tedbiri altındayken, infazım devam ederken geçmişte başımdan geçen veya işlediğim suçlar için pişmanlık duymuyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu elde edilen veriler de suçluların denetimli serbestlik sistemini ve yapılan çalışmaları gördükten sonra pişmanlıklarının katlanarak büyüdüğünü göstermektedir.

Çalışmaya katılan gönüllülerin denetimli serbestlik tedbiri altındayken geçmiş suçları için yaşadıkları pişmanlık durumuna yönelik verdikleri cevaplar aşağıdaki gibidir:

C.T. (26 yaş): “Evet, pişmanlık duyuyorum. Birçok şeyin değerini denetimli serbestlikteyken fark ettim. Denetimli serbestlik sistemi cezaevinden çıkar çıkmaz özgürlüğün değerini öğreten güzel bir sistemdir.”

F.B. (19 yaş): “Evet, geçmişte yaptıklarımın ötürü çok pişmanım.”

A.Ü. (26 yaş): “Evet, fazlasıyla pişman oldum.”

M.A.(34 yaş): “Evet, illaki pişmanlıklarım oldu. Keşke orada bulunmasaydım. Olay yerine gittiğim için bundan dolayı pişman oldum.”

M.K. (24 yaş): “Evet, aldığım ilk cezadan dolayı pişmanım. Uyuşturucu ile anılmak kötü bir his.”

F.A. (32 yaş): “Evet, bazı pişmanlıklarım oluyor.”

P.G. (21 yaş): “Evet, bu konuda pişmanlıklarım çok fazla oluyor.”

B.B.(30 yaş): “Evet, yaptıklarımın ötürü çok pişmanlığım oldu.”

T.R.T. (27 yaş): “Hayır, denetimdeyken geçmiş suçlar için pişmanlık duymuyorum.”

Yukarıdaki görüşmeci anlatımlarında da anlaşılacağı üzere % 97’lik yüksek bir kesimi geçmiş suçlar için pişmanlık duymaktadır. Karışmış oldukları olayların öncesinde madde ile alakalı suçlarda heyecan arama davranışları, ortama ayak uydurma gayreti, grup tarafından dışlanmama, mantığa bürünme, hayır demeyi bilememe gibi faktörler ön plana çıkmakta iken basit yaralama, tehdit ve cinayet suçlarında ise öfke kontrolü eksikliği ve tekniklerinden yoksun olma gibi faktörler ön plana çıkmaktadır. %3 lük bir kesimi ise suç ve meydana geliş şeklinden ötürü nefsi müdafaada bulunduğunu pişmanlık duymadığını bugün olsa yine aynı tepkiyi verebileceğini ifade etmiştir. Sonuç olarak görüşmecilerin büyük bir kısmının yapmış oldukları suç davranışından ötürü pişmanlık duymalarının olumlu bir durum olduğu; ancak ne olursa olsun bir olayın sonucunu düşünmeden hareket edilmemesi gerektiğidir.

3.17 Toplumsal Dışlanma

Suç geçmişi olan veya suç işlemiş mahkûmların cezaevinde cezalarını infaz edip tahliye olduktan sonra topluma yeniden entegre olabilmelerindeki en önemli faktörlerden biri de toplumun kendilerine olan yaklaşım tarzıdır.

Cezaevinden çıkan mahkûmların topluma başarılı bir şekilde adapte olmaları veya bunu başaramamaları, toplumun kendilerini etiketlemeleri, dışlamaları ile doğrudan alakalıdır. Dışlanmayanlar bu konuda daha başarılı iken; dışlananlar başarısız olup suçluluk eğilimleri artmaktadır (Kızmaz, 2006:322).

Görüşmecilerin verdikleri cevaplardan hareketle suç işleme ile dışlanma arasında bir ilişkinin olup olmadığına bakılacaktır. Yapılan birçok araştırma dışlanma ile suç arasında doğrudan bir ilişki kurmaktadır. Bu bilgiler ışığında yeni suçlular ile mağdurların yaratılmaması için suça meyilli olabilecek kişilere toplum tarafından daha dikkatli davranılması gerekmektedir.

Örneklem grubunda yer alan hükümlülerden toplumsal dışlanma yaşayıp yaşamadıklarına ilişkin elde edilen verilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 24: Toplumsal Dışlanma

Toplumsal Dışlanma	Frekans	Yüzde
Evet. Dışlandım	15	50
Hayır. Dışlanmadım	15	50
Toplam	30	100,0

Yapılan çalışmada görüşmecilerin % 50'lik kesimi suç geçmişlerinden ötürü eş, dost, çevrelerinden herhangi bir dışlanma yaşamadığını söylemiştir. % 50'lik kesimi eş, dost, çevreleri tarafından dışlandığını belirtmiştir. Bu araştırma sonuçlarına bakıldığında görüşmecilerin yarısı dışlandıklarını; diğer yarısı ise dışlanmadıklarını ifade etmektedir. Unutulmamalıdır ki gerek aile ilişkilerinde gerek sosyal, ekonomik, iş, sevgi, aidiyet duygularında meydana gelebilecek muhtemel örselenmeler, dışlanmalar toplumun bu insanları tamamen kaybetmesine neden olabilmektedir.

Toplumsal dışlanma konusunda ilişkin bazı görüşmecilerin ifadeleri şöyledir:

M.B. (24 yaş): "Hayır, dışlamadan daha fazla sahiplendiler, tavsiye ve nasihatlerde bulundular. Böylece bu süreci daha az hasarla ve herhangi bir problem yaşamadan atlattım."

M.K. (27 yaş): "Hayır, dışlanmadım. Bilakis özellikle başta ailem ve diğerleri bana destek oldular. Zaten onların bu desteği olmasaydı bu süreci atlatamazdım."

M.V. (25 yaş): "Evet, bu dışlanmayı fazlasıyla yaşadım. Hatta madde kullandığım için bana sevdiğim kızı bile vermediler, ayrılmak zorunda kaldık."

A.Ü. (26 yaş): "Evet, bak falan kesin çocuğu böyleyken sen böylesin diye örselendim. Bu durum insanı çok rahatsız ediyor. İnsanın düzeleceği varsa da bunlar yüzünden insan yoldan çıkıyor."

E.A. (28 yaş): "Evet, mesela ben içlerine girdiğimde yanımda yeğenlerime bak sen de bir gün E... gibi olacaksın. Dönüp bana hitaben akıllı olsaydın bu işlere karışmazdın. Akıllı olsaydın bunlar başına gelmezdi diyerek beni aşağılıyorlar."

Yukarıdaki ifadelere bakılacak olursa kimi görüşmeciler diğerlerine göre daha şanslı oldukları için gerek aileleri gerekse yakın çevreleri tarafından dışlanmaya maruz kalmadıkları gibi bu zorlu süreçte onlardan destek görmüşlerdir. Ancak diğer görüşmeciler için aynı şeyleri söylemek pek mümkün görünmemektedir. Çünkü dışlanmayı, damgalanmayı birçok konuda fazlasıyla yaşadıkları anlaşılmaktadır.

3.18 Çevreyle Yaşanan Sorunlar

Cezaevi deneyiminden sonra toplumun eğitim, kültür, sosyo-ekonomik anlamda daha düşük alt sınıflarına mensup olan mahkûmların, bilhassa aile ve arkadaş çevreleri tarafından yaşadıkları dışlanmayla birlikte sosyal ilişkilerinde olumsuzlukların yaşandığı görülmektedir.

Bu konuda Kızmaz, (2006) tahliye edilen mahkûmlardan çevreleriyle güvene dayalı sağlıklı ilişkiler geliştirip dışlanmayanlar topluma başarılı bir şekilde adapte olabilirken; bunu başaramayan mahkûmların yaşadıkları başarısızlıktan ötürü suçluluk eğilimlerinin artabileceğini ifade etmiştir. İnsanların suç ve suçluya bakış açıları kişiden kişiye değişmekle birlikte hükümlülerin ifadelerinden gerek aile fertleri gerekse sosyal çevrelerindeki diğer insanlar ile zaman zaman problem veya tartışmalar yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Yapılan bu çalışmada örneklemlerden elde edilen verilerle başlarından geçen suç olayından ötürü eş, dost, çevreleriyle problem yaşayıp yaşamadıklarını öğrenilmeye çalışılmıştır.

Bu araştırmaya gönüllü katılan hükümlülerden bazılarının çevreleriyle yaşadıkları sorunlara ilişkin veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 25: Çevreyle Yaşanan Sorunlar

Çevreyle Yaşanan Sorunlar	Frekans	Yüzde
Evet. Yaşadım	14	47
Hayır. Yaşamadım	16	53
Toplam	30	100,0

Yapılan çalışmada görüşmecilerin % 53'lük kesimi yapılan suç eyleminden ötürü eş, dost, çevreleriyle herhangi bir problem yaşamadıklarını söylemiştir. %

47'lik kesimi yapılan eylemden ötürü eş, dost, çevreleriyle problem yaşadıklarını söylemiştir. Yapılan birçok araştırma sonucu sosyal dışlanma ve etiketlenmeye maruz kalma ile suç arasında doğru bir orantı olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca bu araştırma sonuçlarına bakılacak olursa çevreyle sorun yaşadığını veya dışlanmaya maruz kaldığını söyleyenlerin oranının aslında azımsanmayacak kadar % 47'lik bir kesimi oluşturduğu görülmüştür. Bu durum yukarıda da izah edilmeye çalışıldığı gibi aslında mükerrer suçlulukta suçluyu, mahkûmu motive ederek yeniden suç işlemesine neden olabilmektedir.

Hükümlülerden bazılarının çevreleriyle yaşadıkları sorunlara yönelik düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

Ö.K. (36 yaş): "Evet, ben cinayet işledim. Ailece tedirgindik. Bu olayın kan davasına dönüşmemesi için aile büyükleri bir araya geldi. Allaha şükürler olsun barış sağlandı. Yoksa kan davası olacaktı."

A.Ü. (26 yaş): "Evet, başımdan geçen bu olay ve sonrasında çevremle problemler yaşadım. Kimi zaman eve gelen posta tebligatları bile tartışmak için bir neden olarak karşıma çıkıyordu. Ben de uzamasın diye uzaklaşıyordum."

P.G. (21 yaş): "Hayır, işlediğim suçtan ötürü eş, dost, çevremle herhangi bir problem yaşamadım."

F.T. (26 yaş): "Hayır, başımdan geçen suç olayından ötürü kimseyle bir problem yaşamadım."

Görüşmecilerin konu ile alakalı olarak verdikleri yanıtlara bakıldığında başlarından geçen mahkûmiyet ve cezanın infazı sırasında ister yakın çevreleri ister toplumun diğer fertleri tarafından olsun zaman zaman etiketlenme/dışlanma, taciz ve sürtüşmelere maruz kaldıkları görülmektedir. En basitinden adreslerine gelen bir tebligatı bile kimsenin görmemesi için büyük bir psikolojik baskı hissettiklerine dair ifadeleri mevcuttur. Bu insanları kaybetmenin çok kolay olduğu kazanmanın ise çok zor olduğu gerçeği ile herkesin bu insanlara en azından rencide edici davranışlardan uzak bir şekilde yaklaşması toplumun huzur ve güvenliğinin anahtarı olduğu unutulmamalıdır.

3.19 Çevre ve Toplumla İlişkileri

Denetimli serbestlik ile cezaevi mukayese edildiğinde denetimli serbestliğin cezaevine göre birçok avantajının olduğu göze çarpmaktadır. Bunlara bakıldığında belki de en önemlisi yükümlülüklerini yerine getiren mahkûmun evine, ailesinin çocuklarının veya sevdiklerinin yanına dönebilmesidir. Bu imkân maalesef cezaevinde bulunmamaktadır. Ayrıca denetimli serbestlikteyken özellikle çalıştıkları kamu kurumlarında yerine getirdikleri kamu hizmeti cezalarının infazı sırasında başka insanlar ile kurdukları olumlu diyaloglar davranışları üzerinde olumlu ve kalıcı değişikliklere neden olabilmektedir.

Denetimli serbestliğin insanların çevre, dost ve akrabalar ile olan ilişkilerine olan yansımalarına bakıldığında cezaevi ile kıyaslandığında genel anlamda çok daha iyi olduğuna ve olumlu katkılar sunduğuna dair yaşam öyküleri vardır.

Alkolün etkisiyle eşini ve kızını dövdüğü için denetimli serbestlikte kamu hizmeti cezası infazını gerçekleştiren T.K. Şalpazarı Halk Eğitim Merkezinde infazını yerine getirirken alkolü bırakarak, kemeçe yeteneğinden ötürü Halk Eğitim Müdür Buket Kayıkçı Terzinin girişimleri sonucunda folklor kursundaki kursiyerlere kemeçe çalması için sigortalı ve maaşlı işe alınmıştır (İstanbul Denetimli Serbestlik Müdürlüğü. “Her şey Küçük Bir Dokunuşla Başlar”, 2015).

Örnekleme grubunda yer alan hükümlülerin çevre ve toplumla ilişkilerine yönelik elde edilen verilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 26: Çevre ve Toplumla İlişkileri

Çevre ve Toplumla İlişkileri	Frekans	Yüzde
Evet, denetimdeyken ilişkilerim çok iyi.	28	93
Hayır, denetimdeyken halen ilişkilerim kötü.	2	7
Toplam	30	100,0

Yapılan çalışmada görüşmecilerin % 7’lik kesimi evet denetimli serbestlikte de olsam çevre, dost ve akrabalarımla olan diyalogum halen kötü şeklinde cevap vermiştir. Çevre, dost ve akrabalarla bazı sıkıntılar ile beraber olumsuz iletişimin bireyler üzerinde olumsuz yansımalarının olacağı aşikârdır. Huzur arayışları zaman

zaman kendilerini suç ve suç ortamlarına itebilmektedir. % 93'lük kesimi ise denetimli serbestlikte iken çevre, dost ve akrabalarıyla olan diyalogum veya ilişkilerim; iyi, çok iyi, güzel, çok güzel, güzel, gayet güzel şeklinde cevap vermiştir. Mutlu ve huzurlu insan ilişkilerini sürdürmenin, bireyler üzerinde olumlu bir etkisinin olduğu yapılan araştırmalarla da desteklenmiştir.

Bazı deneklerin, görüşmelerde konuyla ilgili sorulan bu soruya verdikleri cevaplara ayrıca aşağıda yer verilmiştir:

A.D. (25 yaş): "Denetimli Serbestlikte iken çevre, dost ve akrabalarıyla olan ilişkilerim iyidir."

E.P. (26 yaş): "Denetimli Serbestlikte iken çevre, dost ve akrabalarıyla olan ilişkilerim, fevkalade güzeldir."

E.B. (30 yaş): "Denetimli Serbestlikte iken çevre, dost ve akrabalarıyla olan diyalogum, ilişkilerim, çok iyidir."

M.D. (28 yaş): "Denetimli Serbestlikte iken çevre, dost ve akrabalarıyla olan diyalogum, ilişkilerim iyi değildir. Kötüdür."

G.B.B. (27 yaş): "Denetimli Serbestlikte de olsam çevre, dost ve akrabalarıyla olan diyalogum, ister istemez kötüdür. Çünkü vaktinde aileme ve sevdiklerime karşı çok büyük yanlışlar yaptım. Bu durumdan hoşnut değiller onun için ilişkilerim iyi değildir."

Denetimli serbestlikteyken çevre ve toplumla ilişkiler konusunda az sayıda görüşmeci ilişkilerinin halen kötü olduğunu söylemeyi tercih ederken; büyük bir kısmı ise aksine ilişkilerinin olumlu olduğuna dair görüşlerini dile getirmişlerdir. Denetimli serbestlikteyken insanların hem aileleri ile bir arada olması, isterlerse yarı zamanlı iş bulup çalışmaları, günlük iş ve aktivitelerinden kopmadan ve en önemlisi cezaevine girmemelerinden ötürü toplumun olumsuz bakış açısı, etiketleme ve dışlanmaya maruz kalmamaktadırlar.

3.20 Cezaevine Yönelik Algıları

Cezaevleri, suç işlemiş kişilerin yaptığı yanlışı anlamaları, aynı hataları tekrar etmemeleri, hatalarından ders çıkarmaları adına hem ıslah edilmeleri hem de diğer

kişiler tarafından yeni suçların işlenmesini engellemek için yasal mevzuat çerçevesinde oluşturulmuş mekânlardır.

Cezaevlerinin amaçları arasında mahkûmların, kanunlara, toplumun diğer fertlerine, kural ve kaidelere saygılı bireyler olmalarını sağlamak gibi amaçları bulunmaktadır. Bu amaçları gerçekleştirebilmesi için cezaevlerinin bazı şartları da taşınması gerekmektedir. Her şeyden önce cezaevlerinin altyapı ve kapasite açısından bazı kriterleri taşınması gerekir. Mahkûmların mesleki eğitimleri, boş zamanlarını verimli değerlendirmeleri, ahlaki, vicdani ve dini gelişimleri, kültürel, sanatsal, sportif gelişimleri gibi alanlarda katkı sunmalıdır.

Kızmaz, (2006) ıslah edilmesi için hükümlülerin gönderildikleri cezaevleri suçtan caydırıcı bir kurum olmaktan çok onların etiketlenmeleri veya damgalanmalarına neden olan ve suç eğilimlerini pekiştiren, kimi zaman suç üretim merkezleri rolünü üstlendiğini belirtmektedir.

Bu çalışmada yükümlülerin cezaevine yönelik tutumları, konunun sıhhati açısından ele alınmaya çalışılmıştır. Cezaevlerimizin kapasitelerinin üzerinde bir doluluk oranı çalıştığı bilinen bir gerçektir. Bu anlamda önceki bölümlerde kısaca ifade edilmeye çalışılan ve benzer görüşleri paylaşan Havutça'ya göre cezaevindeki bir kişinin ısınması, tedavisi, yemeğinin devlete maliyeti günlük 55 lira, aylık ise bin 650 liradır. Denetimli Serbestlik yasasının 1 yıldan 2 yıla çıkarılması ile devletin, üretmeden, oturdukları yerde kendilerine masraf yapılan bir tüketenler ordusunun önüne geçme imkânı sağlanmış olur (Gerçek gündem, 2016).

Hükümlülerin cezaevine yönelik algılarına ilişkin veriler, aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 27: Cezaevine Yönelik Algıları

Cezaevine Yönelik Algıları	Frekans	Yüzde
Tutsaklık özgürlüklerin kısıtlandığı yer veya mekân.	15	50
Olumsuzluklar barındıran, insan psikolojisini bozan, stresli yer.	8	26,6
Kimilerinin aklının başına gelmesine neden olan bir mekân	2	6,6
Ana-baba hasreti ve pişmanlıkların yaşandığı bir mekân	5	16,6
Toplam	30	100,0

Bu araştırmaya gönüllü katılan görüşmecilerden “Olumsuz ve hiçte güzel bir yer değil. Özgürlüğün tamamen kısıtlanması, toplumdaki dışlanma veya soyutlanma. İnsanların özgürlüklerinin kısıtlandığı bir mekân, karmaşık duyguların yaşandığı yer. Cezaevi kimini daha çok kudurtan, kimini aklını başına devşiren bir yerdir. Suçtan uzak durmayan veya suç işleyenler için olması gereken bir yerdir. Cezaevine girmek veya bulunmak çok kötü bir deneyim ve duygudur. Cezaevinin küçücükte olsa, insanın yaşamında çok büyük bir eksi ve olumsuzluktur. Aile özlemi duymaktır. Arkadaşlarına özlem duymaktır. Hasretlidir. Tutsaklıktır. Cezaevi insanın psikolojisini bozan bir yerdir. Kapalı bir kutu, kafes ya da tutsaklıktır. Cezaevinde hayatın bir anlamı yoktur. Benim için tiksindirici bir kurum. Olumsuz koşulların bulunduğu suç işleyenlerin kaldığı yer. Özgürlüğümü kısıtlamaktaydı. Kişinin toplumdaki koparılacak izole olmasıdır. Bilinçli olarak özgürlüğün yaşamın kısıtlanmasıdır.” şeklinde cezaevine yönelik algılarına dair benzer yanıtlar alınmıştır. Buradan hareketle hükümlülerin genel anlamda cezaevine yönelik algılarının olumlu yönde olmadığı söylenilebilir.

Çalışmaya gönüllü katılanlarla yapılan görüşmede cezaevine yönelik algılarına dair ifadeler aşağıda yer verilmiştir:

C.T. (26 yaş): “Özgürlüğün kıymetini bildiğimiz yerlerdir.”

M.C. (34 yaş): “Cezaevinin insanın yaşamına en büyük bir etkisi olumsuzluktur. Ceza almana neden olan kişilere karşı kin, nefret, intikam duygusuna neden olmaktadır.”

Ö.K. (36 yaş): “Cezaevi acının yeri demektir. Kiminin geri geldiği, kiminin önünden dahi geçmek istemediği yerdir.”

C.S. (28 yaş): “Daha öncesinde caminin yolunu bilmiyordum. Cezaevinden çıktıktan sonra namaz kılmaya başladım. Yasin okumaya başladım. Kuran okuyorum. Bana bir ders oldu. Kendime çeki düzen verdim. Cezaevi benim için özgürlüğün elimden alınması anlamına gelir.”

G.B.B. (27 yaş): “Cezaevi bir mezar olarak diri diri gömülmektir. Islah evi olarak görülmemelidir; çünkü burada gördüğümüz muamele bizi yeniden suça teşvik ediyor.”

M.K. (26 yaş): “Hem tutsaklık hem hayat okulu hem de pişmanlık. Geçmişe baktığımda başımdan geçen olaylar keşke yaşanmasaydı. Cezaevi benim için bir hayat okuludur, oradayken düşünmek için yeteri kadar çok vaktin ve zamanın oluyor, sonunda özgürlüğün ve dışarının kıymetini çok iyi anlıyorsun.”

E.A. (28 yaş): “Bence kesinlikle cezaevi olumlu değil benim cezaevine bakış açım olumlu değildir. Ama toplumla bağlarını kesmiş topluma ayak uyduramayan insanlar içinde gerekli bir yerdir.”

M.B. (24 yaş): “Hak eden kişiler kesinlikle orada olmalı ama etmeyenler orada olmamalı. Çünkü her şeyin bir bedeli olmalı böyle düşünüyorum.”

Yukarıda hükümlülerin cezaevlerine yönelik görüşlerine bakıldığında farklı düşünceler olmakla birlikte genel anlamda olumsuz değerlendirmelerin yapıldığı görülmektedir. Kimisi cezaevlerinin gerekli bir yer olduğunu, kimisi gerekli olmakla birlikte her suça bulaşmış kişinin girmemesi gereken bir yer olduğunu, kimisi ise sadece yaptığı yanlıştan ders çıkaramayan ve suçu alışkanlık haline getiren kişilerin bulunması gereken bir yer olarak görmektedir.

3.21 Denetimli Serbestliğin İfade Ettiği Anlam

Denetimli serbestliğin hedefleri veya amaçlarına bakıldığında Nursal ve Ataç (2006)’a göre suça bulaşmış kişilerin, cezaevine girmeden toplum içerisinde başta ailesi ve yakın çevresi ile ilişkisini sürdürerek toplumun üretken, kendi yaşamına yön veren, yasalara, kendisine ve içinde yaşadığı topluma saygılı bireyler olmasına yardımcı olan bir kurumdur.

Konu ile alakalı olarak Genç (2015;487) denetimli serbestlik hükümlülerin topluma, sosyal çevrelerine uyum sağlamalarına, cezaevine girmemeleriyle iş kaybının önüne geçerek ailelerinin geçimini temin etmelerine yardımcı olduğu için bu sistemin onlar tarafından daha çok benimsenmesine neden olduğunu ifade etmektedir.

Denetimli serbestlik, yapılan rehberlik hizmetleri ile hükümlülerin suçlu davranışlarının düzeltilerek, suç tekrarlarının önlenmesi, cezaevinde çıkan hükümlülerin denetimi ve takibi, bağımlılığın rehabilite edilmesi, mağdurlara psiko sosyal destek sağlanması ile toplumun da korunmasını ifade eder (Kamer (a), 2007).

Örnekleme grubunda yer alan hükümlülerin denetimli serbestliğin kendileri için ne anlam ifade ettiğine yönelik verilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 28: Denetimli Serbestliğin İfade Ettiği Anlam

Denetimli Serbestliğin İfade Ettiği Anlam	Frekans	Yüzde
İnsanların özgürlüklerinin temin edildiği, sağlandığı mekân.	11	36,6
Olumlu eğitici hizmetlerin, faaliyetlerin yapıldığı bir mekân.	17	56,6
Denetim ve takiplerle özgürlüklerin, kısmen kısıtlandığı bir mekân.	2	6,6
Toplam	30	100,0

Bu çalışmaya gönüllü katılan görüşmecilerin denetimli serbestliğe dair değerlendirmelerine bakıldığında “Olumlu, bilgilendiğim, aydınlandığım yer. Özgürlüğün kısmen kısıtlandığı bir kurum. Benim için yeni bir sayfa demek. Beğendiğim ve olumlu güzel bir kurum. Çok şeyin öğretildiği çok faydalı; ancak bazı etkinliklerini mesela resim yapmayı sevmediğim bir kurum. Koşullu veya yarım özgürlük demektir. Cezaevindeki insan için denetimli serbestlik çok şey demektir. Özgürlüğün ilk anahtarı demektir. Cezaevinde olmaktansa denetim çok güzel bir dünyadır. Günlük yaşantıma devam etmek ve akşam eve gitmek çok daha güzel bir olanaktır. Sürekli denetim ve takip ettiğinden davranışlarıma çeki düzen vermemde çok önemli olduğunu düşündüğüm bir yer. Bir daha cezaevine girmemem için nelere dikkat etmem gerektiğini ayarlayan bir kurumdur. Ama denetimli serbestlik

cezaevine göre “harikulade” bir yerdir. Özgürlüğüne kavuşmaktır. Evine gitmektir. Arkadaşlarına kavuşmaktır. Ailenle bir arada olmaktır. Tüm bunlarla bir arada olmak ve vakit geçirmektir. Eş, dost ve arkadaşlarına kavuşmaktır. Cezaevine oranla denetimli serbestlik özgürlüktür. Bazı yükümlülükleri olan ama cezaevine oranla cennet, ailen, akrabaların, arkadaşların ile her zaman bir araya gelebilme imkân sağlayan bir kurumdur. Cezaevine kıyaslandığında çok özgür bir ortamın olduğu yerdir. Biraz da beni kendime getirdi. Hayatıma belli bir düzene geldi. Cezaevinin tam tersi, stresten kurtulmak, uzaklaşma ve özgürlüğün kendisi yine bir nevi suç işlememi engelleyen bir kurum. Ceza evine göre daha iyi bir yer. İnsanları bilgilendirmekte ve suçtan uzaklaştırmaktadır. İnsan hayatını belli bir düzene sokmaktadır. Modern bir ceza sistemidir” şeklinde benzer yanıtlar alınmıştır. Yani tüm görüşmeciler cezaevinde olmaksızın denetimli serbestlik sistemi ile dışarıda toplum içinde yaşamını sürdürmek istemektedir. Bu da cezaevinin olumsuz; denetimin ise olumlu koşul ve imkânlarından kaynaklanmaktadır. Sonuç olarak yapılan görüşmede hükümlülerin denetimli serbestliğe yönelik algıları genel anlamda benzer ve olumludur.

Çalışmaya gönüllü katılanlarla yapılan görüşmede denetimli serbestliğin kendileri için ne anlam ifade ettiğine yönelik algılarına aşağıda yer verilmiştir:

M.K. (26 yaş): “Ben hem cezaevini hem de denetimli serbestliği görmüş bir insanım. Cezaevinden sonra bir alışma, adaptasyon süreci yaşıyorsun. Denetimli serbestlik bizlere fırsatlar sunan, dış dünyaya adapte olmamızı sağlayan bir kurumdur.”

M.B. (24 yaş): “Ben denetimli serbestliği çok faydalı buluyorum. Bu sistemle insan hem özgürlüğün kıymetini daha iyi anlıyor, hem de yaptığı olaydan ötürü pişmanlık duyarak ders çıkarıyor. Cezaevinde bir hafta kalmak ile bir yıl, 10 yıl kalmak çok farklı şeyler. Eşinden, ailenden, dostlarından ayrı kalmıyorsun.”

G.B.B. (27 yaş): “Bu sistem sayesinde aileme ve sevdiğilerimle bir araya gelme şansını kazanıyorum. Bu sayede kendime güven de hissediyorum.”

M.B. (24 yaş): “Bir nevi hata giderme, ikinci bir şans yeri. Bir kişi dürüstlikle geldiği zaman faydalanacağı bir sistemdir.”

M.D. (28 yaş): “Özgürlüktür. Ama başıboşluk değildir. Çünkü bir takım yükümlülüklerin var ve sen bunları harfiyen yerine getirmek zorundasın. Derslerin yapıldığı bir şeylerin öğrenilmesine imkân tanıyan bir sistemdir.”

Ö.T. (23 yaş): “Denetimli serbestlik sistemi cezaevine göre çok iyi ama denetimde yapılan rehberlik çalışmaları için bir zaman kaybıdır.”

B.B. (30 yaş): “Özgürlüğün kıymetinin anlaşıldığı ve kıymetinin bilindiği, yaptıklarının muhasebesinin yapıldığı bir yer.”

F.T. (26 yaş): “Kendimi, davranışlarımı sorgulamamı sağlayan yeni ve olumlu bir çevreye ihtiyacım olduğunu düşündürten bir kurum.”

Yukarıda görüşmecilerin ifadelerine bakıldığında çok az bir kısmı denetimli serbestliğe yönelik olumsuz değerlendirmelerde bulunurken; çoğunluğu olumlu birbirine yakın ve benzer görüşler ifade ettikleri görülmüştür. Kimisi özgürlüğün değerinin ve kıymetinin anlaşılmasına yardımcı olan bir yer, kimisi ailesi ile bir araya gelmesine ve onlarla daha çok zaman geçirmesine yardımcı olan bir mekân, kimisi eğitici faaliyetler ise yeni yeni faydalı bilgilerin öğrenilmesine vesile olan bir kurum olarak görmektedir.

3.22 Diğer Sabıkalılarla Husumet Durumları

Suç ve ceza ile güvenlik konusu özel bir alan olduğu için birey ve içinde yaşadığı toplumun huzur ve güvenliği açısından çok önem arz etmektedir. Bu konuda çalışan kurumların ve onların çalışanlarının özel bir bilgiye ve tecrübeye sahip olmaları gerekir. Çünkü bir arada yaşayan insanların mutlu ve huzurlu bir şekilde yaşayabilmeleri için eğitim, kültür, hukuk ve adalet konularında belli bir birikime sahip olmaları gerekir. Bu konularda toplumun fertleri arasındaki uçurum önce güvenlik daha sonra ceza ve adalet konularında sıkıntılara sebebiyet verecektir. Can ve mal güvenliğinin olmadığı veya sayıca bu sıkıntıların çok fazla olduğu bir toplumda kimse kendisini güvende hissedemeyecektir.

Hukuk alanında bir suç ile alakalı olarak o suçun öznesi yani şüpheli, sanık veya hükümlü olan bir kişi başka bir suç ile alakalı olarak mağdur olabilmektedir. Türkiye’de işlenen suçlara bakıldığında genel olarak cinayet, adam kaçıрма veya alıkoyma, hırsızlık, aile içi şiddet, uyuşturucu suçları, gasp, çek senet suçları, kaçakçılık, silahlı çete oluşturma, cinsel istismar, kan davası gibi suçların yoğunlukta

olduğu görülmektedir. Bu sayılan suçların tamamında veya her suçta olduğu gibi suçtan maddi ve manevi zarar gören mağdur kavramı da ortaya çıkmaktadır. Suçun mağduru varsa ister istemez bir husumet durumu da söz konusu olacaktır. Yada işlenen bir suçun birden fazla öznesi yani ortakları işledikleri suça istinaden aldıkları cezaların süresinin farklı olması halinde kimi zaman kendi aralarında ihtilafa düşerek, bir husumetli olabilmekteler. Bununla beraber çete suçlarında iki farklı çete mensuplarının kendi aralarında alan, hâkimiyet paylaşımı konularında cezaevinden tahliye olduktan sonra bile aralarında var olan husumeti sürdürdüklerine zaman zaman toplum tanıklık etmektedir.

Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliğinin 87. maddesindeki belirlenen yer ve bölgelere gitmeme yükümlülüğü ile iç içe geçmiş durumdadır. Bu yükümlülüğe göre hükümlünün yeni bir suç işlemesi veya yeni suçlara itilmesinde etkisi olan mekânlara gitmekten alıkonulmasıdır. Bu tedbirin asıl amacı çocuklar ile suç mağdurlarının korunmasıdır. Bu yükümlülükle aralarında husumet olan sanık, hükümlü ile suç mağdurlarının aynı mekânlarda karşı karşıya gelmemeleri kanuni bir çerçeveye oturtulmuştur.

Örneklem grubunda yer alan hükümlülerin diğer sabıkalılarla husumet durumlarına yönelik elde edilen verilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 29: Diğer Sabıkalılarla Husumet Durumları

Diğer Sabıkalılarla Husumet Durumları	Frekans	Yüzde
Evet, çevremde sabıkası olan kişiler ile bir husumetim bulunmaktadır.	2	7
Hayır, çevremde sabıkası olan kişiler ile bir husumetim bulunmamaktadır.	28	93
Toplam	30	100,0

Çalışma örneklem grubundan elde edilen verilere göre görüşmecilerin % 93'lük kesimi çevremde sabıkası olan kişiler ile bir husumetim bulunmamakta; % 7'lik kesimi ise çevremde sabıkası olan kişiler ile bir husumetim bulunmakta

şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlara bakıldığında araştırmaya katılan gönüllülerden aralarında husumet bulunanların % 7 oranında olduğu görülmektedir. Bu oran husumetli kişilerin her zaman ve her yerde birbirlerine maddi ve manevi zarar verme olasılığını barındırdığından aslında dikkat edilmesi gereken ve hiçte azımsanacak bir oran değildir.

Bazı deneklerin, görüşmelerde konuyla ilgili soruya verdiği cevaplara aşağıda yer verilmiştir:

M.V. (25 yaş): “Hayır, çevremde sabıkası olan kişiler ile bir husumetin şu ana kadar bulunmamaktadır.”

M.A.G. (24 yaş): “Yok, ne benim ne de ailemin çevremizde sabıkası olan kişiler ile bir husumeti bulunmamaktadır.”

M.A. (21 yaş): “Evet, çevremde sabıkası olan kişiler ile geçmişte bir husumetimiz oldu; ama şuana kadar herhangi bir şekilde problem yaşamadık.”

E.A. (28 yaş): “Evet, yeğenimin işlediği cinayetten dolayı tedirginiz; ama bir şekilde bununla yaşamak zorundayız. İnşallah her şey yoluna girer de huzur buluruz.”

Çalışma alanının zorluğu, toplumun ve suçun kendi dinamiklerine bağlı olarak bu konuda oluşabilecek mağduriyetleri en aza indirebilmek için bu alanda çalışan kurumlar, meslek elemanlarının üstün ve özverili çabaları ile teknolojik imkânların sonuna kadar kullanılarak gerek bir suçun faili ile mağduru gerekse aynı suçun veya farklı suçların failleri arasında var olan husumetin sonlandırılması, yeni husumetlerin oluşmasının önüne geçilerek toplumun huzur ve güvenliğinin tesis edilmesi gerekmektedir. Genel anlamda insanlar daha sağlıklı sosyalleşebilmek ve kendilerini gerçekleştirebilmek için huzurlu bir çevreye ihtiyaç duyarlar.

3.23 Denetim ile Cezaevi Arasındaki Tercih

Başlarından geçen bir suç olayından ötürü görüşmecilerin denetimli serbestlik ile cezaevi arasında nasıl bir tercihte bulunacaklarına dair soruya verdikleri cevaplar farklılık arz etmektedir. Çünkü denetimli serbestliğin cezaevinden daha cazip yönleri olabileceği gibi cezaevinin de hükümlüler açısından denetimli serbestlikten cazip yönleri olabilmektedir. Hükümlülerin medeni durumları, eğitim durumları, sosyo ekonomik durumları, aile bağları, kültürel yapıları, iş ve meslek durumları, bireysel

farklılıkları, bu iki kurumun fiziki yapısı ile kapasite durumları vb. faktörler birbirlerine karşı üstünlüklerini veya cazibelerini etkilemektedir.

Yine birçok bilimsel araştırma sonuçları cezaevlerinde yaşanan en büyük problemlerin başında fiziki olanaksızlıklar ile kapasitesinin üzerindeki doluluk oranlarını göstermektedir. Cezaevindeyken aileye duyulan özlem, cezaevinden meslek sahibi olmadan tahliye olma, tahliye sonrası işsizlik, cezaevinin fiziki yapısından ötürü sanatsal, sportif etkinlikler ile boş zaman etkinliklerinin yetersizliği, içinde bulunduğu sosyal çevreden dışlanma da cezaevinin olumsuzlukları arasında sayılabilir. Cezaevinin barındırdığı bu olumsuzluklar ilk kez cezaevine girmek zorunda kalan tesadüfi suçluları kendisinden uzaklaştıran nedenler iken, suçu alışkanlık haline getiren hükümlüler açısından eğitim durumunun yetersizliği, sıcak bir aile ortamından uzak yetişme tarzı, olumsuz sosyal çevre, suçlu alt kültüre mensup olma, iş ve meslek alanında yaşanan yetersizlikler, barınma ve iâşe sorunu, damgalanma gibi nedenler bazı hükümlüler için cezaevlerinin cazibesini arttıran faktörler olarak ön plana çıkmaktadır.

Hükümlüler açısından denetimli serbestliğin avantajları içinde yaşadıkları aile ve sosyal çevrelerinden koparılmadan hem çalışarak aile sorumluluklarını yerine getirerek onlarla bir arada yaşama şansını elde etme hem de toplum tarafından damgalanmadan kamuya verdikleri zararı çalışarak geri ödeme şansını elde etmeleridir. Denetimli serbestliğin dezavantajları cezaevi ile kıyaslandığında çok daha azdır.

Bu konu ile alakalı olarak basit yaralama suçundan Manisa’da yaşayan H.E “cumartesi günleri kütüphaneye giderek kitap okumaya başladığını, kitapları ve romanları keyifle okuyarak bilgisini arttırdığını böylece kitap okumayı sevdiğini cezasının infazı tamamlandıktan sonrada kitap okumaya devam edeceğini söylemiştir (İstanbul Denetimli Serbestlik Müdürlüğü. “Her şey Küçük Bir Dokunuşla Başlar”, 2015).

Araştırmaya gönüllü katılan hükümlülerden bazılarının denetimli serbestlik ile cezaevi arasındaki tercihlerine ilişkin veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 30: Denetim İle Cezaevi Arasındaki Tercih

Denetim İle Cezaevi Arasındaki Tercih	Frekans	Yüzde
Denetimli Serbestliği tercih ederim.	30	100
Cezaevini tercih ederim.	-	-
Toplam	30	100,0

Denetim ile cezaevi arasındaki tercih konusunda alan araştırmasına gönüllü katılan görüşmecilerin %100'ü "tabii ki, elbette ki, kesinlikle, hiç düşünmeden, tereddütsüz denetimli serbestliği tercih ederim" gibi yanıtlar vermişlerdir. Verdikleri yanıtlar birbiriyle benzerlik göstermektedir. Yani görüşmecilerin tamamı cezaevinde olmaktansa denetimli serbestliği tercih edeceğini belirtmiştir. Hükümlüler dışarıda hem cezasını çekmek hem de toplum içinde yaşamını sürdürmek istemektedir. Bu tercihin nedeni daha çok cezaevinin olumsuz koşullarından kaynaklanmaktadır.

Hükümlülerden bazılarının denetimli serbestlik ile cezaevi arasındaki tercihlerine yönelik düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

Ö.K. (36 yaş): "Denetimli serbestliği tercih ederim. Bazı yükümlülükleri var ama cezaevindense her zaman denetimi daha iyidir."

F.A. (32 yaş): "Tabii ki denetimli serbestliği isterim. Cezaevi ile denetimli serbestliği karşılaştırmak söz konusu bile olamaz."

M.K. (24 yaş): "Kesinlikle denetimli serbestlik sistemini tercih ederim. Bence denetimli serbestlik sadece bizim gibi insanlara değil; aynı zamanda bugüne kadar hiç suça bulaşmamış sivil vatandaşlara da uygulanması gereken bir sistemdir. Bence önemli olan testi kırılmadan önlem almaktır."

M.B. (24 yaş): "Denetimli serbestliği kesinlikle tercih ederim. Bana bir özgürlük ortamı sunduğu için tabii ki denetim serbestliği isterim."

G.B.B. (27 yaş): "Tabii ki denetimli serbestlik tedbiri. Cezaevi ile denetimli serbestliği karşı karşıya getirmek bile söz konusu olamaz."

M.Ç. (25 yaş): “Denetimli serbestliği tercih ederim. Çünkü aileme zaman ayırabiliyorum. Çalışarak para kazanıp kötü alışkanlıklardan uzak durmamda etkili oluyor. Ceza evinde olsaydım psikolojim kesinlikle bozulurdu.”

O.K. (26 yaş): “Denetimli serbestliği tercih ederim. Çünkü dışarıdayım çevrem ile zaman geçirebiliyorum. Azda olsa işimle ilgili problem yaşamama sebepte olsa da izin nedeniyle en azından özgürüm ve çalışıyorum.”

Görüşmecilerin konu ile ilgili kendi ifadelerine bakıldığında denetimli serbestliğin kendilerine sunmuş olduğu avantajları göz önünde bulundurdıkları dikkat çekmiştir. Hükümlüler denetimli serbestlikte iken yapılan bir plan doğrultusunda önceden belirlenmiş kural ve yükümlülükleri yerine getirmeleri halinde herhangi bir sorun yaşamayacaklarını, evlerinde anne baba eş ve çocukları ile birlikte kalma, istedikleri zaman yeme, içme, duş alma, iş bulup çalışma, düğün bayram, taziye gibi önemli günlerde sevdikleri ile zaman geçirme imkânına sahip olmaktadır. Hükümlüler cezaevindeyken yukarıda sayılan birçok imkândan mahrum kalmaktadırlar. Bu durum kendileri açısından denetimli serbestliği daha cazip kılmaktadır.

3.24 Denetim Serbestliğin Önleyici Etkisi

Denetimli serbestlik sistemi Türkiye’de yeni bir uygulama alanı olarak, suçluların ikinci bir şans elde etmeleri, geçmişte yaptıkları hatalarla yüzleşmeleri ve gelişimlerine katkı sağlayan birey ile kamu faydasını da gözeten bir infaz sistemidir. Yapılan saha çalışmaları toplumsal bütünleşmede rehabilitasyonun önemini ortaya koymakta, rehabilitasyon çalışmalarıyla kendini değerli hissedен bireyin de sosyal normlara uymasına katkı sağlamaktadır (Cankurtaran, Demez, Ertan, Kart ve Timurturkan 2015:473-474).

Suçu engelleme veya suçluyu suçtan uzak tutma noktasında denetimli serbestliğin etkili yöntemlerinden biri olan elektronik kelepçe yöntemiyle diğer denetim takip yöntemlerine nazaran daha verimli sonuçlar elde edilmiştir. Bu konuda Uludağlı, (2012) elektronik izlemenin veya kelepçenin ceza infaz sürecinde modern ve yenilikçi bir yöntem olduğunu, iyileştirme ve mağdurun korunması noktasında pozitif faydalar sağladığını belirtmiştir.

Örnekleme grubunda yer alan görüşmecilerin denetimli serbestliğin önleyici etkisine yönelik verilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 31: Denetim Serbestliğin Önleyici Etkisi

Denetim Serbestliğin Önleyici Etkisi	Frekans	Yüzde
Evet, engelliyor.	23	77
Hayır, engellemiyor.	4	13
Kısmen engelliyor.	3	10
Toplam	30	100,0

Tabloya bakıldığında görüşmecilerin % 77'lik kesimi evet, denetimli serbestlik suçta bulaşmayı engeller şeklinde cevap vermiştir. % 13'lük kesimi hayır denetimli serbestlik suçta bulaşmayı engelleyemez; % 10'luk kesimi kısmen, denetimli serbestlik suçta bulaşmayı engeller şeklinde cevap vermiştir. Sonuç olarak bu araştırmadan elde edilen veriler denetimli serbestlik sisteminin cezaevine göre suç ile mücadele, suçtan uzaklaştırma, iyileştirme ve ıslah etme noktasında daha başarılı sonuçlar elde ettiğini göstermektedir.

Çalışmaya gönüllü katılanlarla yapılan görüşmede denetimli serbestliğin önleyici etkisine yönelik düşüncelerine aşağıda yer verilmiştir:

E.P. (26 yaş): "Hayır, bence suç ekonomik problemlerden kaynaklanıyor. Bunun için denetim suçu engelleyemez."

Ö.K. (36 yaş): "Hayır, suç işlemek isteyen bir kişiyi hiçbir şey engelleyemez. Ama suçtan uzak durmaya yardımcı olabilir."

G.B.B. (27 yaş): "Hayır, bana göre kesinlikle suçu önlemede etkisi yoktur. Suç potansiyeli olan kişilerin suça bir şekilde mutlaka karışacağını söyleyebilirim."

F.T. (26 yaş): "Kısmen, bence bu biraz kişiye de bağlıdır. Öğrendiği bilgilere vakıf olmasına ve bunları uygulamasına bağlıdır."

A.Ü.(26 yaş): "Kısmen, kimi için sistem faydalıdır; kimi içinse ne yaparsan boştur."

M.A.(34 yaş): “Evet, şayet güzel uygulanır ve yerinde bazı uygulamalar yapılırsa kesinlikle faydalı olur. Özellikle ekonomik kalkınmada etkin rol oynaması bu etkiyi daha da arttıracaktır.”

M.K.(24 yaş): “Evet, denetimli serbestlik insanları gerçekten hayata hazırlayıp yol gösteren bir sistemdir. Mahkûmlar için bir fırsat olması ve suç konusunda onları bilinçlendirmesi çok önemlidir.”

M.B.(24 yaş): “Evet, engelliyor, hayatına önem veren kişiler denetimi bir uyarı ve başlangıç için ilk basamak olarak görmektedirler. Hem cezanın infazı hem de yeni ceza almamak adına engelleyici bir rol oynar.”

E.A.(28 yaş): “Evet, çünkü kendime tanınan bu imkândan mahrum kalmak istemiyorum. Layık olmaya çalışıyorum. Denetimli serbestlikte rehberlik hizmetleri ile yükümlülerin suça yönelimlerinde ciddi bir düşüş gözlemleniyor.”

Denetimli serbestliğin suçu engellemesine ilişkin görüşmeciler ifadelerine bakıldığında evet denetimli serbestlik suç konusunda caydırıcı olduğunu ifade edenlerin oranının yüksek olduğu göze çarpmaktadır. Bu konuda olumlu görüş bildirenler daha çok denetimli serbestlik çalışanları ile kurmuş oldukları güven ilişkisine paralel olarak sorumluluk bilinci kazandıklarını, cezaevine girmemek veya geri dönmek için infazlarını yakmaktan geri durduklarını, ev hapsi ve elektronik kelepçe yöntemleriyle günün belli saatlerinde evden çıkamadıkları için suç işleme ihtimallerinin azaldığını ifade etmişlerdir. Ayrıca sürekli denetim ve takip altında bulunmalarına bağlı olarak denetimin suçtan caydırmada etkili yöntem olduğunu dile getirmektedirler.

Diğer taraftan suç konusunda herhangi bir etkisinin olmadığını veya az olduğunu düşünenler ise suçu alışkanlık haline getiren, hayattan ve kendisinden bir beklentisi olmayan niteliksiz suçluların her zaman suç işleme ihtimallerinin var olmasından ötürü denetimin bir etkisinin bulunmadığını ifade etmişlerdir. Toplumda yaşayan insanların büyük çoğunluğunun suçu alışkanlık haline getiren mükerrer suçlulardan oluşmadığı göz önünde bulundurulduğunda ne olursa olsun suçu engellemede etkisi olan denetimli serbestliğin ve yöntemlerinin suçla mücadelede kullanılmasının önemli olduğu gerçeğinin bilinmesi gerekir.

3.25 Yükümlülerin Çevrelerine Yönelik Algıları

Toplumda yaşayan ve başından geçen bir suç olayından ötürü cezaevine giren hükümlülere karşı olumsuz bir bakış açısı, bir tavır takınma, bu kişilerden kendini soyutlama veya onları izole etme, uzak durma, onlarla ilişki kurmaktan kaçınma refleksi toplumun suç işlememiş diğer bireylerinde oluşabilmektedir. Bunun nedeni belki bir korku veya tedbirli olma duygusundan kaynaklanıyor olabilir. Bu olumsuz bakış açısı kimi zaman hükümlülerin daha çok yakını sayılabilecek akrabaları veya dostlarından kimi zaman sosyal çevresindeki diğer kişilerden gelebilir.

Hükümlülerin tahliye sonrası karşılaştıkları uyum problemleri onların geçmişte yaptıkları yanlışları tekrarlama risklerini arttırmaktadır. Kimi mahkûmlar cezaevi geçmişlerinden ötürü tahliye olduktan sonra iş bulamamakta, buldukları işlerden de çok basit nedenlerle çıkarılmaktalar. Ayrıca akraba ve arkadaş çevrelerinden dışlandıklarını hissetmeleri de bu insanların suç batağına itilmelerine neden olmaktadır (Aydoğan ve Şahin, 2015:158-162).

Bu konuda Kızmaz (2006)'ın da ifade ettiği gibi cezaevinden çıkan hükümlülerin suçlu diye toplumdan izole edilmeleri suçlu davranışlarının pekişmesine neden olabilir.

Örneklem grubunda yer alan hükümlülerin çevrelerine yönelik algılarına dair verilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 32: Yükümlülerin Çevrelerine Yönelik Algıları

Yükümlülerin Çevrelerine Yönelik Algıları	Frekans	Yüzde
Evet, Cezaevinde bana olan yaklaşımları değişir.	28	93,3
Hayır, Cezaevinde bana olan yaklaşımları değişmez.	1	3,3
Kısmen, değişir.	1	3,3
Toplam	30	100,0

Araştırmaya katılan görüşmecilerin % 93,3'lük kesimi evet cezaevinde olsam eşimin, dostumun bana olan yaklaşımlarında olumsuz anlamda bir değişim olurdu şeklinde cevaplar vermişlerdir. % 3,3'lük kesimi hayır cezaevinde olsam eşimin, dostumun bana olan yaklaşımları değişmezdi. Ayrıca % 3,3'lük kesimi cezaevinde

olsam eşimin, dostumun bana olan yaklaşımı kısmen değişirdi” şeklinde cevap vermiştir. Elde edile veriler herhangi bir suçtan cezaevine girmenin veya hüküm almış olmanın bireyin dışlanmasına neden olabileceğini göstermiştir.

Bası deneklerin, görüşmelerde konuyla ilgili soruya verdikleri cevaplara aşağıda yer verilmiştir:

E.B. (30 yaş): “Evet, yakın çevremde ben ve ailem hakkında dönen dedikodular bizleri mağdur ederdi.”

A..(26 yaş): “Evet çünkü cezaevi eşittir sabıkalı olmak. Bizde sabıkalı olanlara iyi gözle bakılmadığı için her halükarda cezaevinde olmak benim içinde ailem içinde sıkıntı oluşturacaktı.”

M.D. (28 yaş): “Evet, çünkü cezaevinde bulunanlara toplum iyi gözle bakmıyor.”

S.T. (24 yaş): “Evet, benim ve ailem yönelik bakışlar, konuşmalar, dedikodular olacaktı. Bunların hepsi bizi kaygılandırılmaktadır.”

C.S. (28 yaş): “Evet, çünkü çevremde çoğunluğu mütedeyyin insanlar oldukları için yapmış olduğum davranışlar yaşantıları ile uyumuyor. Onalar bundan beni kınayabilirler.”

E.A.(28 yaş): “Evet, çünkü içeride olsaydım bence eşim dışında hiç kimse beni ne arardı ne de sorardı. Yaşamım alt st olurdu. Etrafımdaki herkes cezaevine karşı bir olumsuzluk besliyor. Benim açımdan kötü olurdu. Dışlanırdım. evrem ile aram bozulurdu.”

M.A.(34 yaş): “Evet, çünkü cezaevinde olsaydım ailem başta olmak üzere çevremle ilişkilerim kopardı.”

M.K. (24 yaş): “Kısmen, belki bu durumda tepki gösteren, imalarda bulunan, benim durumumda olanlardan çekinen insanlar toplumda mutlaka olabilir; ama ben bu durumu çok hissetmedim.”

G.B.B.(27 yaş): “Hayır, hiçbir olumsuzluk olmaz sadece yaşadıklarımın psikolojim olumsuz etkilenirdi.”

Yükümlülerin çevrelerine yönelik algılarına bakıldığında suç işleme öykülerinden ötürü aslında kendi kendilerine olan bakış aıların da zamanla

değiştii anlaşılmaktadır. Kimisi bu deneyimden ötürü bilinçaltında “*ben suç işledim artık suçlu birisiyim bu gerçeği değiştiremem, zaten toplum ve çevremde bana bu şekilde bakıyor, bunu hissedebiliyorum. Çünkü kimse benimle eskisi gibi görüşmüyor, beni gördüklerinde bir şekilde mazeret uydurup yanımdan uzaklaşıyor.*” gibi olumsuz düşüncelere kapılabiliyor. Bazen bu düşüncelerinin haklı ve gerçeklik payı varken bazen sadece kafalarındaki kurgulardan ötürü durumu bu şekilde kabullenip çevreleri ile iletişim kurma ihtimalini tamamen bitirebiliyorlar. Çevreleri tarafından varsayılan olumsuz durumları yaşayan hükümlüler olumlu yönde değişim için herhangi bir çaba göstermedikleri gibi bu durumu içselleştirerek mükerrer suçlu olma yolunda büyük bir aşama kat edebilirler. Bu kabullenmede toplumun huzur ve güvenliğini mahvedebilir.

3.26 Sosyal Çevrenin Yüklülere Yönelik Algıları

Cezaevinden çıktıktan sonra toplumun diğer fertlerinin hükümlülere karşı olumsuz tavır takınmaları onlarla ilişki kurmaktan kaçınacak tutum ve davranışları yanlış olmakla birlikte çok sık görülen bir durumdur.

Hapis cezası almış olmanın toplum tarafından bir insanın dışlanması için büyük bir neden olduğu bilinen bir gerçektir. Öyle ki iş bulamama, var olan işini kaybetme, yeni arkadaşlıklar edinememe, komşuluk ilişkilerindeki güven problemi yaşama, çevredekiler tarafından sürekli endişe ile karşılanan bireyler olarak görülme sık karşılaşılan durumlardır. Hapis cezasının bu sayılan olumsuz etkilerinin hükümlüler ve aileleri tarafından sorun olmaktan çıkarılmasında, azaltılmasında, kaygılarının giderilmesinde hapis cezasının alternatifi olan denetimli serbestlik kilit rol oynamaktadır (Genç, 2015:484).

Kızmaz, (2006) cezaevinden tahliye edilen mahkûmlar toplum tarafından dışlandıklarında onların suçlu davranışlarının kat be kat artabileceği uyarısını yaparak konunun hassasiyetini vurgulamıştır.

Örneklem grubunda yer alan hükümlülere, sosyal çevrelerinin kendilerini nasıl algıladıklarına yönelik düşüncelerine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 33: Sosyal Çevrenin Yükümlülere Yönelik Algıları

Sosyal Çevrenin Yükümlülere Yönelik Algıları	Frekans	Yüzde
Evet, Cezaevinde olsam bana karşı olumsuz tavır sergilerler.	27	90
Hayır, Cezaevinde olsam bana karşı olumsuz tavır sergilemezler.	1	3,3
Kısmen, bana karşı olumsuz tavır sergilerler.	2	6,6
Toplam	30	100,0

Bu alan araştırması sırasında görüşmecilerin % 90'lık kesimi evet cezaevinde olsam eşim, dostum bana karşı olumsuz tavır sergilerdi şeklinde cevap vermiştir. % 7'lik kesimi cezaevinde olsam eşim, dostum bana karşı kısmen, olumsuz tavır sergilerdi şeklinde cevap vermiştir. % 3'lük kesimi hayır, cezaevinde olsam eşim, dostum bana karşı olumsuz tavır sergilemezdi şeklinde cevap vermiştir. Elde edilen veriler cezaevine girip çıkanlara toplum tarafından iyi gözle bakılmadığını, yine bu durumun toplum tarafından hoş karşılanmayacağını göstermektedir.

Çalışmaya gönüllü katılanların sosyal çevrelerinin kendilerini nasıl algıladıklarına yönelik düşüncelerine aşağıda yer verilmiştir:

M.K. (24 yaş): “Evet, cezaevine geliş gidişlerinde ailem üzülmemem için çaba sarf etseler de onların beni orada görmek istemediklerini bu durumdan rahatsız olduklarımı hissediyordum.”

A.Ü. (26 yaş): “Evet, yukarıda da belirttiğim gibi toplumda cezaevine giren insanlara olumlu bir gözle bakılmıyor. Ben de diğer insanlar gibi bunun olumsuz yansımaları gördüm.”

O.K. (26 yaş): “Evet, dediğim gibi cezaevine giren bir insan ile girmeyen insan arasında çok büyük bir fark var. Toplum ceza evine giren ile girmeyene farklı bakıyor.”

C.T. (26 yaş): “Evet, birçoğunun gerek bana gerekse ailem karşı olumsuz tavrı olurdu. İyi ki cezaevindedir, hak etti gibi cümlelerin artacağını düşünüyorum.”

M.D. (28 yaş): “Evet, yukarıda da belirttiğim gibi toplumda cezaevine giren insanlara olumlu bir gözle bakılmıyor. Ben de diğer insanlar gibi bunun olumsuz yansımalarına maruz kaldım.”

F.B. (19 yaş): “Kısmen, ailemin tavırları değişmezdi. Ama akrabalarımın değişirdi.”

Ö.K.(36 yaş): “Kısmen, ailem ve akrabalarım yapmazdı. Ama arkadaşlarım yapabilirdi.”

G.B.B.(27 yaş): “Hayır, ailemin tavırları aynı olurdu; değişmezdi. Ama akrabalarımın tavırlarında değişiklik olabilirdi.”

Sosyal çevrenin mahkûmlara bakış açısına bakıldığında yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı üzere birçok mahkûmun ailesi, akrabaları, komşuları, arkadaşları tarafından olumsuz bir bakış açısının varlığını deneyimledikleri anlaşılmaktadır. Toplumda bu insanların bir şekilde hukuk kurallarını çiğnedikleri diğer suçsuz insanlar gibi artık davranamayacakları, başkalarına zarar verme noktasında bir şeyden çekinmeyecekleri, her an herkese zarar verebileceklerine dair genel bir kanı, olumsuz tavır ve takınmalar söz konusu olmaktadır. Şartlar koşullar ne olursa olsun her zaman ister suçlu olsun ister olmasın herkese karşı saygıyı koruyarak tedbirli, mesafeli olunmasında fayda vardır. Ama bu tedbir ve mesafe karşdakini rencide ederek, onurunu kırarak, dışlayarak olmamalıdır.

3.27 Yüklümlülerin Ekonomik Durum Algısı

İnsanların denetimli serbestlik yerine cezaevinde bulunmaları halinde sosyo ekonomik durumlarının kötüleşeceği, masraflarının artacağı bu durumdan kendileri ve ailelerinin olumsuz etkileneceğine dair yaşam öyküleri vardır.

Hükümlülerin de diğer insanlar gibi yaşadığı en önemli problemlerin başında ekonomik faktörler ve işsizlik gelmektedir. Bir hükümlünün şayet düzenli bir yaşantısı ile mesleği ve işi yoksa onu suçtan uzak tutacak çok önemli bir sebebi de bulunmamaktadır. Bu problemleri hem cezaevine girip çıkmış hükümlüler hem de denetimli serbestlik tedbiri altındaki hükümlüler fazlasıyla yaşamaktadırlar. Denetimli serbestlik altında bulunan hükümlülerin cezalarının süresinin az olması veya karışıkları suçların daha hafif suçlar olması, bu suçlulara olan bakış açısını biraz daha yumuşatmış olsa da bu hükümlüler de bu süreçlerden olumsuz

etkilenmektedirler. Genel anlamda bu dışlanmayı veya olumsuz bakış açısını cezaevinde tahliye olan hükümlülerin daha fazla yaşadıkları da aşikârdır.

Mahkûmların toplum tarafından dışlandıkları, iş bulma konusunda sıkıntılar yaşadıkları, işe alacak işverenlerin kendilerini işe alma konusunda isteksiz davrandıkları, cezaevinde buldukları süre içerisinde çalışma hayatından uzak kalmaları, iş deneyimi ve becerilerinin eksikliği, bu konuda kendilerine yardım edecek aile, arkadaş, tanıdık desteğinin yetersizliğinden ötürü büyük sıkıntılar yaşadıkları bilinen bir gerçektir (Cankurtaran, Demez, Ertan, Kart ve Timurturkan 2015:468:469).

Karışmış olduğu bir kavga nedeniyle hakkında denetimli serbestlik yükümlülüklerinden kamu hizmeti cezasının infazını gerçekleştiren H.D.B. hapis cezası yerine bir ilköğretim okulunda temizlik işlerine yardımcı olduğunu; denetim yerine cezaevine girmesi halinde ailesinin büyük sıkıntılar çekeceğini söylemiştir. Şu an cezaevi yerine evine gittiğini, işindeki görevini yerine getirerek cezasını çekmekten duyduğu memnuniyet dile getirmiştir (İstanbul Denetimli Serbestlik Müdürlüğü. “Her şey Küçük Bir Dokunuşla Başlar”, 2015).

Örnekleme grubunda yer alan hükümlülerin ekonomik durum algılarına dair verilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 34: Yükümlülerin Ekonomik Durum Algısı

Yükümlülerin Ekonomik Durum Algısı	Frekans	Yüzde
Evet, Cezaevinde olsam ekonomik durumum kötüleşir.	30	100
Hayır, Cezaevinde olsam ekonomik durumum kötüleşmez.	-	-
Toplam	30	100,0

Yukarıdaki tabloya bakıldığında çalışmaya katılan görüşmecilerin % 100'lük kesimi cezaevinde olsam ekonomik durum kötüleşirdi şeklinde cevap vermiştir. Bu elde edilen veriler de suçluların cezaevine girmeleri halinde yaşayacakları farklı problemlerin yanında ekonomik durumlarının ciddi manada olumsuz etkileneceği gerçeğidir.

Hükümlülerden bazılarının ekonomik durumlarına yönelik düşünceleri aşağıda yer almaktadır.

O.A. (21 yaş): “Evet, ekonomik çöküntüye neden olurdu. Cezaevinde olmuş olsaydım çalışamazdım. Burada en azından zamanım olup çalışabiliyorum.”

M.D. (28 yaş): “Evet, çünkü cezaevinde paran yok var olanda masraflarına yetmiyor. Aynen askerlikte olduğu gibi maddi durumun kötüleşir. Çünkü cezaevinde parasız adam gereksiz adamdır.”

F.T.(26 yaş): “Evet, tabii ki kötüleşirdi. Çalışamadığım için hep cepten yerdim. Zaten hazıra dağ dayanmaz ki.”

F.A.(32 yaş): “Evet, kesinlikle kötüleşirdi. Sürekli giderin olduğu ama gelirin olmadığı yer. Ayrıca iaaşe giderlerinin geri istenmesi de bunun çabasıdır.”

M.A.(34 yaş): “Evet, kesinlikle çok kötüleşirdi. Aileme, birilerine külfet, yük olacaktım. Ben orada iken bir şekilde bana para göndermek zorunda kalacaklardı.”

M.K.(24 yaş): “Evet, kötüleşirdi. Çünkü burada hayatını kazanabilmen mümkün değildir.”

Görüşmecilerden elde edilen verilere bakıldığında hükümlülerin cezalarını denetimli serbestlik yerine cezaevinde çekmelerinin kendilerine her anlamda sıkıntı yaratacağı gerçeğidir. Yaşanan sıkıntıların başında iş kaybı, cezaevi sonrasında iş bulamama, aile özlemi çekme, var olan aile birlikteliğinin sarsılması, aile ve yakınları ile ziyaretçi görüşmelerinde yaşanan sıkıntılar, maddi ve manevi kayıpların yaşanması gibi problemler söz konusu olabilirken; buna karşın cezaevi yerine cezanın denetimli serbestlikte çektirilmesi halinde bir takım yükümlülükleri yerine getirmek koşuluyla iş kaybının yaşanmaması, aile özlemi çekilmemesi, var olan aile birlikteliğinin devamının sağlanması mümkündür. Sonuç olarak cezaevinde ekonomik kayıplar büyürken; denetimde ekonomik kayıplar azalmaktadır denilebilir.

3.28 Cezaevinde Olmanın İş Üzerindeki Olumsuzlukları

Hükümlülerin işledikleri suçtan ötürü toplum tarafından damgalandıkları, var olan işlerini kaybettikleri, tahliye sonrası iş bulamadıkları, aile, arkadaş, akraba ilişkilerinde dışlanmaya maruz kaldıkları bilinmektedir. Suçtan uzak durmaları için toplum tarafından destek görmek yerine karşılaştıkları onca olumsuz durum

karşısında yaşadıkları hayal kırıklıkları, ümitsizlikleri kendilerinin eski suç çevrelerine dönmelerine sebep olabilmektedir (Aydoğan ve Şahin,2015:158-162).

Mahkemeler tarafından verilen hapis cezalarının denetimli serbestliğe çevrilmesinin iş kaybına yol açıp açmayacağına dair uygulamanın birebir içinde olan kurum ve yöneticileri ile yapılan söyleşide Bursa İl Tarım Müdürü Hüseyin Yılmaz "cezaevi yerine cezanın denetimde infaz edilmesi halinde kişi işini kaybetmiyor, dışarıda çalışma imkânı olduğundan ekonomik sıkıntıya düşmüyor, ailesi de perişan olmuyor, devletine milletine hizmet etme fırsatı yakalıyor, suçlu damgası yemiyor, çalıştığı yerde olumlu tecrübeler kazanıyor, kendisini psikolojik anlamda daha rahat hissediyor ve devlet ekonomik anlamda büyük bir yükten kurtuluyor" şeklinde durumu özetlemektedir (Beşinci Yılda Denetimli Serbestlik. "Kamu Yararına Çalışma Yükümlülükleri", 2010).

Örneklem grubunda yer alan hükümlülerin cezaevinde olmaları halinde iş konusunda yaşayabilecekleri muhtemel problemlere dair verilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 35: Cezaevinde Olmanın İş Üzerindeki Olumsuzlukları

Cezaevinde Olmanın İş Üzerindeki Olumsuzlukları	Frekans	Yüzde
Evet, Cezaevinde olsam işimi kaybederdim.	27	77
Hayır, Cezaevinde olmam işimi kaybetmeme neden olmazdı.	6	20
Kısmen, Cezaevinde olsam işimi kaybederdim.	1	3
Toplam	30	100,0

Yapılan bu araştırmada görüşmecilerin % 77'lik kesimi evet cezaevinde olsam işimi kaybederdim şeklinde cevap vermiştir. % 3'lük kesimi cezaevinde olsam kısmen işimi kaybedebilirdim şeklinde cevap vermiştir. % 20'lik kesimi ise hayır, cezaevinde olmam işimi kaybetmeme neden olmazdı şeklinde cevap vermiştir.

Yapılan bu çalışmada görüşmecilerin vermiş oldukları cevaplara bakıldığında% 77'lik yüksek sayılabilecek bir kesimi evet cezaevinde olsam işimi

kaybederdim şeklinde cevap vermiştir. Elde edilen veriler de suçluların cezaevine girip çıkmalarının onların işlerini kaybetmelerinde önemli bir faktör olduğunu göstermektedir.

Bazı deneklerin, görüşmelerde konuyla ilgili soruya verdiği cevaplara aşağıda yer verilmiştir:

M.K. (24 yaş): “Evet, bu sıkıntıyı ben de yaşadım ve cezaevine girince işimi kaybettim. Patronum beni bekleme şansı ve zamanının olmadığını söyledi ve ben de bu yüzden işimi kaybettim.”

T.R.T. (27 yaş): “Evet, böyle bir durumda kesinlikle kendi işimi yürütemezdim.”

C.S. (28 yaş): “Evet, cezaevine girince işimi kaybettim. Patronum benim yerime bir başkasını işe almıştı.”

C.T. (26 yaş): “Evet, cezaevine girersem işlerimi ben de birçok insan gibi kaybederim. İş aramaya, bulmaya kalksam da cezaevine girdiğimi bilen kişiler iş vermez.”

M.A. (34 yaş): “Evet, ben bir kadayıf ustasıyım. Cezaevine girmekle sadece işimi değil; mesleğimdeki yeteneğimi de kaybettim.”

S.T. (24 yaş): “Evet, bir mucize yaşanmasa ben de işimi kaybederdim.”

G.B.B.(27yaş):“ Evet, cezaevine girdiği zaman antrenörlüğümü kaybettim.”

F.B.(19 yaş): “Hayır, ben babamla çalışıyorum. Bundan ötürü beni kovmazdı. Ama ona karşı mahcup olurdum.”

M.A.G.(24 yaş): “Hayır, işlerim aksardı ama kovulmazdım. Çünkü çalıştığım yer akrabalarım aitti. Ben çıkmadığım sürece beni işten çıkarmazlar.”

E.P.(26 yaş): “Kısmen, işiniz varken girerseniz kaybedersiniz, İşiniz yoksa fark etmez.”

Cezaevinin hükümlülerin hayatlarında büyük bir dönüm noktası veya kırılma anı olduğu birçok kez tecrübe edilmiştir. Çünkü hükümlüler hem cezaevine girdikleri zaman hem de tahliye olduktan sonra ciddi bedeller ödemektedirler. Cezaevine girmeden önce kimi zaman kamuda çoğu zaman da özel sektörde çalışırken var

olan işlerini kaybetmek suretiyle bir diyet ödemektedirler. Bunun yanında cezaevinde buldukları süre içerisinde kendilerini ziyarete geldiklerinde hem ailelerinin hem de kendilerinin madden ve manen yıpranma yaşadıkları bilinen bir gerçektir.

3.29 Denetimli Serbestlikte Rehberlik Hizmetleri

Denetimli serbestlik alanında sürdürülen ve sistemin adeta bel kemiğini oluşturan iyileştirme faaliyetleri hükümlülerin değişiminde çok önemli bir yere sahiptir.

Denetimli serbestlik çalışanları veya uzmanları, hükümlülerin değişim yönündeki motivasyonlarını sağlayarak onların tekrar topluma adapte olmaları için bireysel görüşme, grup çalışmaları, seminer gibi faaliyetler yapmaktadırlar. Değişim için motivasyon şarttır; şayet kişilerde motivasyon eksikliği var ise olumlu bir değişimden söz etmek veya istenen değişimi sağlamak mümkün olmamaktadır (Aldemir, Altın ve Pazarcıkcı, 2015:130-136).

Denetimli serbestlikte yapılan veya sürdürülen rehberlik hizmetlerinin yararlılığı konusunda Özcan (2009)'ın "Denetimli Serbestlik Uygulamasında Motivasyonel Görüşmelerin Etkinliği" adlı araştırmasında motivasyonel görüşmenin madde bağımlılığında madde kullanım sorununu azaltmada öneminin büyük olduğu, madde bağımlıları üzerinde maddeyi kötüye kullanım sorununu çözme ve son verme açısından etkili bir yöntem olduğu ifade edilmiştir.

Çalışmaya katılan gönüllülerden denetimli serbestlikte yapılan rehberlik hizmetlerinin faydasına dair elde edilen veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 36: Denetimli Serbestlikte Rehberlik Hizmetleri

Denetimli Serbestlikte Rehberlik Hizmetleri	Frekans	Yüzde
Evet, Denetimde yapılan rehberlik hizmetleri faydalıdır.	29	97
Hayır, Denetimde yapılan rehberlik hizmetleri faydalı değildir.	1	3
Toplam	30	100,0

Yapılan çalışmada görüşmecilerin % 97'lik kesimi evet denetimli serbestlikteki hükümlülere yönelik yapılan rehberlik faaliyetleri yararlıdır şeklinde cevap vermiştir. % 3'lük kesimi hayır denetimli serbestlikteki hükümlülere yönelik yapılan rehberlik faaliyetleri yararlı değildir. Görüşmecilerin% 97'lik bir kesimi evet rehberlik faaliyetleri hem yararlıdır hem de bilgi eksikliğini giderici faaliyetlerdir şeklinde cevap vermiştir. Bu sonuç hükümlülerin cezaevine girmektense denetimli serbestlik sistemini ve orada yapılan rehberlik çalışmalarını faydalı görerek, daha fazla benimsediklerini göstermektedir.

Bu konuda bazı görüşmecilerin ifadeleri aşağıda yer aldığı gibidir:

Ö.K. (36 yaş): "Evet, özellikle meslek edindirme konusunda etkili olan faaliyetler aynı zamanda bilgilendiricidir."

D.M. (26 yaş): "Evet, bence iyidir. Bu hizmetlerin hiç olmaması kötü olurdu bu hizmetler sayesinde dışarıda yanlış bilinen veya öğrenilenlerin doğrusu öğretilerek yanlış bir şeyler düzeltilmeye çalışılıyor."

M.C. (34 yaş): "Evet, genelde seminerlerin bunun yanında bazı grup çalışmalarının verimli olduğunu düşünüyorum. Verimli olan seminerler veya grup çalışmalarının verimli olma nedeni kişilerin beklentilerine cevap vermesiyle alakalıdır."

C.T. (26 yaş): "Evet, çok faydalı buluyorum. Sorumluluklarını bilen ve dikkat eden bir insanın rehberlik faaliyetlerinden çok şey öğrenmesi denetimli serbestliğin iyi yanlarıdır."

M.V. (25 yaş): "Evet, iyi sayılır. En azından insanlara burada doğru davranışlar kazandırmak için yoğun mücadele ediliyor."

M.B. (24 yaş): "Evet, faydalıdır, denetimin sorumluluğunu taşıyan biri için eğitici, yaşamda yön verir. Bu konuda faydalı olduğunu düşünüyorum."

P.G.(21 yaş): "Evet, burada yapılan eğitim öğretim faaliyetleri ile rehberlik faaliyetleri okulda eksik kalan veya alamadığımız bilgi, becerilerin telafi ediyor."

Ö.T.(23 yaş): "Evet, çok faydalı yeni şeyler öğreniyoruz. Hayatında yeni bir sayfa açmak için ufkunu açıyor."

E.A.(28 yaş): “Evet, çok faydalı yeni bilgiler öğreniyoruz. Çünkü bizim için çok iyidir. Eksiklerimi tamamlıyorum Bir şeyler başarabildiğimi görebiliyorum. Güvenim yerine geliyor.”

G.B.B.(27 yaş): “Hayır, bulmuyorum. Sadece bireysel görüşmelere katıldım herhangi bir yararını görmedim. Kapıdan çıktıktan sonra her şey unutulur zaten. Belki seminer çalışmaları belki etkili olabilirdi.”

Denetimli serbestlikte sürdürülen rehberlik hizmetlerinin etkili ve verimli sunulması, gelen hükümlülerin istekli ve yüksek motivasyona sahip olmaları hem denetimli serbestliğin hedeflerine ulaşması hem de bu çalışmalara katılan hükümlülerde arzulanan olumlu davranış değişikliklerinin gerçekleşmesinde hayati öneme sahiptir.

Maddenin kötüye kullanılmasında en dikkat çekici nokta bilgi eksikliği ve cehalet faktörü iken bunun aşılması için görsel videolarla desteklenen derslerin yüksek motivasyon ile yapılması çok çok önemlidir. Aksi takdirde suça karışmış kişilerde istenilen değişikliklerin sağlanması ile denetimden beklenen hedeflere ulaşılması mümkün olmamaktadır.

3.30 Denetimdeyken Suç İşleme Durumu

Birey ve suç denkleminde toplumun huzur ve güvenliği için suçun minimize edilmesinin önemi çok büyüktür. İnsanların bir arada yaşamak zorunda olduğu bir coğrafyada toplumun huzur ve güvenliği için tehdit oluşturan suçun gerçekleşmesinin engellenmesi tamamen imkânsız olsa bile bunun en aza indirilmesi mümkündür.

Bunun sağlanabilmesi içinde toplumu oluşturan tüm bireylerin ve kurumların işbirliği yapması ve özveride bulunması gereklidir. Suç konusunda çalışan ve suçun minimize edilmesi, suçlunun tekrardan toplum ile bütünleşmesi adına çeşitli rehberlik ve eğitim faaliyetlerinde bulunan kurumlardan bir tanesi denetimli serbestliktir. Hükümlülerin denetimli serbestlikteyken yeniden suç işlemelerine yönelik saha çalışanları ile yetkili kişilerin görüşlerine bakmanın yerinde olacağı düşünülmektedir.

Denetimli serbestlikte yürütülen eğitim ve iyileştirme faaliyetleri suçlular arasında karşılıklı etkileşime, sivil toplum kuruluşları, kamu kurum ve kuruluşlarının

birlikteliğine, güven duygusunun oluşmasına, özgüvenlerinin gelişimine, toplumun hükümlülere olan olumsuz bakış açısının değişimine, toplumun önemli bireyleri olduklarını hissetmelerine, çalışma konusunda motive olmalarına ve böylece suçtan uzak durma konusundaki motivasyonlarının artmasına katkı sağlamaktadır (Aksoy, Bilasa, Gürsoy, Leblebicioğlu, Papila ve Soğukpınar,2015:311-315).

2014 yılında bu konu ile alakalı olarak kendisine yöneltilen soruları cevaplayan Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdür Yardımcısı Selami Candemir, denetimli serbestlik kanunu kapsamında son bir yılda 110 bin mahkûmun erken tahliye olduğunu, erken tahliye olanların yeniden suç işleme oranının ise yüzde 1 olduğunu kaydetmiştir (Denetimli Serbestlik. Yeniden Suç İşleme Oranı, 2014).

Örneklem grubunda yer alan hükümlülerin denetimdeyken suç işleme durumlarına dair verilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 37: Denetimdeyken Suç İşleme Durumu

Denetimdeyken Suç İşleme Durumu	Frekans	Yüzde
Evet, Denetimdeyken suç işledim.	1	3
Hayır, Denetimdeyken suç işlemedim.	29	97
Toplam	30	100,0

Yapılan çalışmada örneklem grubu içerisinde yer alan görüşmecilerin % 97'lik kesimi hayır, denetimli serbestlik tedbiri altındayken, infazım devam ederken herhangi bir suç işlemedim şeklinde cevap vermiştir. % 3'lük kesimi evet, denetimli serbestlik tedbiri altındayken, infazım devam ederken suç işledim yani infazımı yaktım şeklinde cevap vermiştir.

Tabloya bakıldığında görüşmecilerin yüksek bir kesimi denetimli serbestlik tedbiri altındayken, infazı devam ederken herhangi bir suç işlemediğini belirttiğinden elde edilen veriler de suçluların denetimli serbestlik sistemini ve orada yapılan rehberlik çalışmalarını benimsediklerini ayrıca denetimli serbestlik sisteminde buldukları süre içerisinde infazları devam ederken suçtan uzak durmaya çalıştıklarını göstermektedir.

Görüşmecilerden bazılarının denetimdeyken suç işleme konusuna yönelik düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

F.B. (19 yaş): “Hayır, suç işlemedim. Ama bir defa görüşmeye katılmadığım için bir defa derse katılmadığım için dosyamın infaz yandı. Dosyam iade edildi.”

Ö.K. (36 yaş): “Hayır, herhangi bir suç işlemedim veya suç olayına karışmadım.”

F.A. (32 yaş): “Hayır, herhangi bir suç olayına karışmadım. Suç işlemedim.”

M.A. (34 yaş): “Hayır, soruşturma ve kovuşturmaya sebebiyet verecek herhangi bir davranışta bulunmadım.”

M.K. (24 yaş): “Hayır, denetimli serbestlik sırasında veya süresinde şuana kadar herhangi bir soruşturma ve kovuşturmaya sebebiyet verecek davranışta bulunmadım.”

A.D. (25 yaş): “Hayır, ne denetimdeyken ne de başka zaman böyle bir şey olmadı.”

E.P.(26 yaş): “Hayır, herhangi bir suç olayın karışmadım veya suç olayında bulunmadım.”

B.B.(30 yaş): “Evet, madde yakalattığım için infazım yandı. Ama dersimi aldım. Bir daha olmadı.”

Hükümlülerin cezalarını cezaevinde çekmeleri veya cezaevine geri dönmeleri halinde var olan işlerini kaybetmeleri, cezaevinden çıktıktan sonra iş bulamama, aile özlemi çekme, var olan aile birlikteliğinin sarsılması, aile ve yakınları ile ziyaretçi görüşmelerinde yaşanan muhtemel sıkıntılar ile prestij kaybı, damgalanma gibi maddi ve manevi kayıpları yaşanmama adına suç olayından uzak durdukları bilinen bir gerçektir. Sonuç olarak isteyerek veya istemeyerek te olsa sağlamış oldukları avantajları kaybetmeme adına suçluların suç olayından uzak durmalarına denetimli serbestlik katkı sunmaktadır.

3.31 Denetimli Serbestlik İle Özgürlük Anlayışı

Cezaevinin alternatifi olan denetimli serbestliğin, özgürlük konusunda cezaevi ile mukayesesine bakıldığında kişilerin aile, iş ve sosyal çevrelerinden uzaklaştırılmamasına, iş ve meslek durumları ile kurulu aile düzenlerinin sekteye

uğratılmamasına katkı sağlamaktadır. Denetimli serbestlikten yararlananların genel anlamda sistemden memnun oldukları; ancak denetimde olsalar bile sürekli takip ve kontrol altından olmalarından yakındıkları da bilinmektedir (Genç,2015:487).

Denetimli serbestliğin insanların özgürlüğünü arttırdığına veya daha özgür bir şekilde toplumun diğer fertleri gibi yaşamlarına devam ettiğine dair denetimli serbestlik yükümlülüğü altında bulunan kişilerin bu konudaki beyanları dikkat çekicidir.

Muğla'nın Fethiye ilçesinde yaşayan 10 ay 25 günlük hapis cezasının denetimli serbestliğe çevrildikten sonra Fethiye Erkek Yetiştirme Yurdunda 6 ay boyunca mutfak görevlisi olarak kamu hizmetinde bulunan E.K. "hapis yatmak yerine toplum içinde diğer insanlar gibi günlük yaşantısına devam ederek 40 çocuğa kahvaltı hazırlamanın daha iyi olduğunu ve geçmişte yaptığı hatadan ders çıkardığını, insanların kendisi gibi bir anlık öfkelerine yenik düşmemeleri gerektiğini belirtmiştir (İstanbul Denetimli Serbestlik Müdürlüğü. "Her şey Küçük Bir Dokunuşla Başlar", 2015).

Örneklemlerin denetimli serbestlik ile özgürlük anlayışına dair düşünceleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 38: Denetimli Serbestlik İle Özgürlük Anlayışı

Denetimli Serbestlik İle Özgürlük Anlayışı	Frekans	Yüzde
Evet, denetimli serbestlik özgürlüğümü arttırdı.	28	93
Hayır, denetimli serbestlik özgürlüğümü arttırmadı.	2	7
Toplam	30	100,0

Bu konu ile alakalı olarak görüşmecilerin % 93'lük kesimi evet, denetimli serbestlik özgürlüğümün artmasında katkıda bulunmuş veya denetimli serbestlikte özgürlüğüm artmış; % 7'lik kesimi hayır, denetimli serbestlik özgürlüğümün artmasında katkıda bulunmamış veya denetimli serbestlikte özgürlüğüm artmamıştır şeklinde cevap vermiştir. Sonuç itibariyle bu elde edilen veriler de suçluların cezaevindense denetimli serbestlik sistemi ile daha fazla özgürleştikleri hissederek, daha özgür bir şekilde sosyal hayatlarına devam ettiklerini göstermektedir.

Yükümlülük altında bulunan bazı hükümlüler denetimli serbestlik ile özgürlük anlayışına dair düşüncelerini şöyle ifade etmektedirler:

A.D. (25 yaş): “Evet, denetimde özgürlüğüm arttı; çünkü cezaevinde, denetimle mukayese edilemeyecek kadar kısıtlama var.”

E.B. (30 yaş): “Evet, hem özgürlüğümü hem de özgüvenimi arttırdı.”

F.T. (26 yaş): “Evet, cezaevinin dört duvarındansa denetimde özgür bir şekilde insanların arasındasın.”

B.B.(30 yaş): “Evet, cezaevinde dört duvar arasında tutsak iken denetimde ailen ile birlikte özgür oluyorsun.”

Ö.K. (36 yaş): “Evet, kesinlikle dışarıda olmak bile özgürlüğün tanımıdır.”

C.T. (26 yaş): “Evet, denetimin dışarı çıkmama, ailem ve sevdiklerim ile bir arada olmama ayrıca özgürlüğüme katkısı oldu.”

M.A.(34 yaş): “Evet, denetimin katkısı cezaevi ile kıyaslandığında özgürlüğüme kavuşmam oldu. Cezaevi ile denetimli serbestlik arasında çok bariz farklar var. Cezaevine oranla özgürlüğüm çok arttı, ama tam özgürlük değil; çünkü denetimli serbestlikte tamamen başıboş bırakma yoktur.”

M.K.(24 yaş): “Evet, tabii ki özgürlüğüme katkı sağladı. Denetimli serbestlik olmasa dört duvar arası yatılacaktım. Bu bile özgürlüğün başlı başına kanıtıdır.”

M.B. (24 yaş): “Evet, katkısı çok oldu. Cezaevi özgürlük anlamında çok kısıtlayıcı olduğu için kendimi bitmiş hissediyordum. Cezaevi dünyadan bihaber yaşanılan yerdir.”

R.V.(22 yaş): “Evet, bu sayede cezaevine göre insan kendisini çok özgür hissediyor. Ama burada da tamamen özgür değilsin. Yükümlülüklerle bu kısıtlanabiliyor. Beklentim bu yükümlülüklerin biraz daha esnetilmesidir.”

E.P. (26 yaş): “Hayır, ben cezaevine girmediğim için nasıl olduğunu bilmiyorum; ama denetimde verilen yükümlülüklerle özgürlüğün biraz kısıtladığını düşünüyorum.”

T.R.T.(27 yaş): “Hayır, çünkü cezaevi bilmediğim bir yer, ama denetimli serbestlik kontrol açısından çok iyi oldu.”

Yukarıdaki hükümlü anlatımlarından da anlaşılacağı üzere bazı hükümlülerin denetimli serbestlikteyken kendilerine verilen yükümlülüklerden mustarip oldukları büsbütün denetim ve takipten uzak aynı zamanda cezaevine girmeden bir ceza infaz anlayışını benimsedikleri görülmektedir. Ancak görüşmecilerin büyük bir oranı denetimli serbestliğin insanların özgürlüğünü arttırdığına veya daha özgür bir şekilde toplumun diğer fertleri gibi yaşamlarına devam ettiğine dair memnuniyetlerini ifade eden beyanları dikkat çekicidir.

3.32 Denetim Serbestliğin Sağladığı Faydalar

Bugün gelişmiş ülkelerin birçoğunda olduğu gibi Türkiye’de de bir ceza infaz sistemi olarak yürürlükte olan denetimli serbestlik ile kişilerin cezaevine girmeden veya bir süre cezaevinde bulunduktan sonra bazı şartları taşıması koşulu ile dışarıda takip edilmesi, denetim altında tutularak ıslah edilmeleri, sosyalleşme süreçlerinin hızlanmasına katkı sunmaktadır. Ayrıca haksız tutuklamalar ile oluşan hak ihlallerinin önüne geçmesi, cezaevlerinin aşırı dolmasıyla devletin ekonomik külfetinin ortadan kaldırılması, elektronik takip sistemi ile suçluların daha kolay takip edilmeleri, mükerrer suçluluğun azaltılmasında büyük faydalar sağlamaktadır (Atalay,2015:8-12).

Denetimli serbestliğin insanlara maddi ve manevi katkılar sunduğuna geleceklerini sabıkalı bireyler olarak karanlığa gömmemeleri ve gelecek adına planlamalar yapabilmelerine katkılar sunduğuna dair yaşam öyküleri vardır.

Trabzon’da basit yaralama ve hakaret suçundan 2 bin 400 lira para cezası alan Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi öğrencisi M.K. (20 yaş)’nin cezası haftada 3 günden 6 ay kitap okuma cezasına çevrilmiştir. Cezasını bu şekilde infaz eden M.K. sicili bozulmadığı için mezun olunca öğretmenlik mesleğini yapabileceğini belirtmiştir(İstanbul Denetimli Serbestlik Müdürlüğü. “Her şey Küçük Bir Dokunuşla Başlar”, 2015).

Örneklem grubunda yer alan hükümlülerden denetimli serbestliğin sağladığı faydalara yönelik verilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 39: Denetim Serbestliğin Sağladığı Faydalar

Denetimli Serbestliğin Sağladığı Faydalar	Frekans	Yüzde
Evet, denetimli serbestlik bana maddi manevi katkı sağladı	24	80
Hayır, denetimli serbestlik bana maddi manevi katkı sağlamadı	1	3
Kısmen, denetimli serbestlik bana maddi manevi katkı sağladı.	5	17
Toplam	30	100,0

Araştırmanın örneklem grubu içerisinde yer alan görüşmecilerden % 80’lik kesimi evet, denetimli serbestlik bana maddi ve manevi katkı sağladı şeklinde cevap vermiştir. % 17’lik kesimi denetim serbestlik kısmen maddi ve manevi katkı sağladı şeklinde cevap vermiştir. % 3’ü hayır, denetim serbestlik bana maddi ve manevi katkı sağlamadı şeklinde cevap vermiştir.

Bu elde edilen veriler de suçluların denetimli serbestlikteyken kendi ifadelerinden de anlaşılacağı üzere madden çok olmasa da manevi olarak çok şey kazandıklarını göstermektedir. Burada şunu da hatırlatmak gerekir hükümlülerden kısmen veya hayır diyenler bile denetimli serbestliğin manevi katkısının olduğunu ifade etmeleridir. Bunun yanında maddi yönden katkısı olduğunu söyleyenler de daha çok cezaevi ile denetimli serbestliği kıyasladıklarında elde etmiş oldukları tasarruf üzerinden olaya baktıkları görülmüştür.

Bazı görüşmecilerin denetimli serbestliğin sağladığı faydalara yönelik görüşleri aşağıda yer almaktadır:

M.B. (24 yaş): “Evet, cezaevinde olmadığım için işimin başındayım para kazanıyorum. Cezaevinde olsaydım. Oturduğum yerden para harcıyacaktım. Manevi olarak yapılan çalışmalardan rehberlik hizmetlerinden ise eksiklerimi tamamlıyorum.”

M.D. (28 yaş): “Evet, takside çalışıyordum. Para kazanıyorum. Şuan öğrenci bursu alıyorum. Manevi olarak ailem ile aramada ki huzursuzluklar bitti. Ayrıca rehberlik hizmetlerinden ise eksiklerimi tamamlama şansını elde ettim.”

C.S. (28 yaş): “Evet, maddi anlamda cebimden ekstra para çıkmasını engelledi. Maddeyi bıraktığında zaten maddeye para harcamıyorsun bu da tasarruf demektir. Ayrıca rehberlik hizmetlerinden ise eksiklerimi tamamlama şansını elde ettim.”

C.T. (26 yaş): “Evet, maddi açıdan bakacak olursak cezaevindeki harcamalardan kurtulmuş oluyorum. Bu bakımından katkısı olmuştur. Onun dışında da hangi kurumun hangi konularda nasıl yardımda bulunacağına dair danışmanlık ve yönlendirmeler sağlıyor.”

M.A. (34 yaş): “Evet, manevi olarak ailem ile bütünleşmemde katkısı oldu. Maddi olarak denetimli serbestlik müdürlüğü koruma kurullarına başvurduğum, bu kurulun yardımıyla yaklaşık 9 aylık bir iş buldum. Ayrıca masraflarımın azalması denetimli serbestliğin maddi faydalarıdır.”

A.Ü. (26 yaş): “Evet, maddi şuna herhangi bir katkısı yok. Ancak manevi anlamda açılan resim kursları bağlama kurslarından çok şey öğrendim. Ayrıca rehberlik hizmetlerinden ise eksiklerimi tamamlama şansını elde ettim.”

M.V.(25 yaş): “Evet, bence hem manevi katkı sağlıyor çünkü ailemi görüyorum. Hem de maddi olarak da sağladı çünkü dışarıda iken çalışıp para kazanıyorum.”

F.B.(19 yaş): “Hayır, ben babamla çalışıyorum. Bundan ötürü beni kovmazdı. Ama ona karşı mahcup olurdum.”

M.A.G.(24 yaş): “Evet, maddi bir yardım almadım çalışmama ortam hazırlaması dolayısıyla maddi katkısından bahsedebilirim. Manevide katkısının çok fazla olduğunu söyleyebilirim. Doğru bildiklerime aynı doğrultuda olması maneviyatı belirler.”

Ö.K.(36 yaş): “Kısmen, manevi açıdan evet çok katkısı oldu. Ama Maddi açıdan herhangi bir katkısı olmadı.”

E.A.(28 yaş): “Kısmen, kamu hizmetinden ötürü iş bulmaya çalışıp evime katkı sağlamakta zorlanıyorum. Ama rehberlik hizmetlerinden ise eksiklerimi tamamlama şansını elde ettim. İnsanların diyaloglarını gözlemlediğimde ise yeni yeni şeyler öğreniyorum.”

R.V.(22 yaş): “Hayır, manevi yönden çok katkısı olmasına rağmen; maddi yönden sıkıntılıdır.”

Görüşmecilerin yukarıdaki ifadelerine bakıldığında büyük bir çoğunluğu denetimli serbestliğin kendilerine sağladığı maddi ve manevi kazançları vurgulamaya çalışmışlardır. Kimi görüşmeciler ekonomik kazançlarını vurgulayarak yarı zamanlı veya tam zamanlı bir iş bularak hem çalışmakta hem de cezaevine girmeden cezasının infazını gerçekleştirebilmektedir. Kimisi ise cezaevi ile denetimi mukayese ederek cezaevindeyken oturduğu yerden çalışmadan kişisel ihtiyaçlarını da karşılamak için çeşitli masraf yaptığını, aile ziyaretlerinde hem madden hem de madden yıprandığını ifade etmiştir. Kimileri de denetimli serbestlikteki koruma kurullarının yardımı ile işe yerleştirildiğinden bahsetmiştir. Tabi bunun yanında bir de hoşnutsuzluğunu dile getiren küçük bir kesimde söz konusudur. Olumsuz görüş bildiren görüşmecide babası ile çalıştığını herhangi bir iş kaybının söz konusu olmadığını; ama cezaevine girmiş olsaydı sadece manevi açıdan büyük bir mahcubiyet yaşayacağını dile getirmiştir. Genel olarak bakıldığında hükümlüler açısından veya onların gözünden denetimli serbestliğin birçok avantajından söz etmek mümkündür.

3.33 Denetimle Yaşamı Düzene Sokma Algısı

Hükümlülerin cezaevi yerine denetimli serbestlik altında bulunma ve cezalarını bu şekilde infaz etme eğilimleri bir hayli yüksektir. Çünkü kapalı ve hareket alanları sınırlı olan cezaevlerinde ellerinde yeterli imkân bulunmamaktadır. Ancak denetimli serbestlik altında bulduklarında hem cezalarının infazını yerine getirmekteler hem de dış dünyanın kendilerine sunmuş olduğu açık fırsatları görüp geleceğe dair planlamalar yapabilmektedirler.

Bu konuda yapılan alan araştırmaları toplum tarafından damgalanan hükümlülerin fırsat verilmesi halinde yaşamlarını yeniden kurma (eğitimlerini tamamlama, iş kurma, evlenme, çocuk sahibi olma, yurt dışına gitme, yeni arkadaşlıklar edinme gibi planlamalar yaptıkları görülmektedir (Cankurtaran, Demez, Ertan, Kart ve Timurturkan 2015:463-475).

Denetimli serbestlik ile birlikte hükümlülerin yaşamlarını düzene koydukları veya ileriye yönelik planlamalar yaptıklarına dair düşüncelerini paylaşan aynı zamanda uygulamanın birebir içinde olan Bursa 2. Çocuk Mahkemesi Hâkimi Ahmet

Fatih Sofu'nun bu konudaki sözlerine bakılacak olursa mahkûm olan birey çalışmaya başladıktan sonra mahkûm psikolojisi ve itilmişlikten kurtarılmış olmaktadır. Önceden ben nasıl olsa suç işledim, artık sabıkalı oldum düşüncesi ile yeniden suç işleyebilmektedir. Ancak denetimli serbestlikteki kamu hizmeti cezası ile toplumdaki işbölümünü, disiplin ve işleyişi görmekte ve bir şeyi başarabilme duygusu ile mutlu olmaktadır. Aynı zamanda çalışma süresi içerisinde iyi insanları rol model olarak almakta, akabinde geleceğe yönelik olumlu planlama içerisine girmektedir (Beşinci Yılda Denetimli Serbestlik. "Kamu Yararına Çalışma Yükümlülükleri", 2010).

Yapılan bu çalışmada örneklerin denetimle yaşamlarını bir düzene sokmaya yönelik düşünceleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 40: Denetimle Yaşamı Düzene Sokma Algısı

Denetimle Yaşamı Düzene Sokma Algısı	Frekans	Yüzde
Evet, denetimle yaşamı bir düzene sokmam gerektiğini düşündüm.	29	97
Hayır, denetimle yaşamı bir düzene sokmam gerektiğini düşünmedim.	1	3
Toplam	30	100,0

Araştırmada görüşmecilerin % 97'lik kesimi evet, denetimli serbestlikle yaşamımı bir düzene sokmam gerektiğini düşündüm şeklinde cevap vermiştir. % 3'lük kesimi hayır, denetimli serbestlikle yaşamımı bir düzene sokmam gerektiği düşüncesi oluşmadı şeklinde cevap vermiştir. Bu elde edilen veriler de suçluların denetimli serbestlikteyken artık yaşamlarına bir çeki düzen vermeleri gerektiği düşüncesini kazandıklarını göstermektedir.

Hükümlülerden bazılarının denetimle yaşamlarını bir düzene sokmaya yönelik düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

F.T. (26 yaş): "Evet, geçmişte hayatın benden çaldıklarını şuan çalışarak geri kazanmak için mücadele ediyorum."

B.B. (30 yaş): “Evet, böyle bir düşünce olduğundan köyde hayvancılık ile uğraşmak suretiyle ticaret ve besicilik yapmak için planlarım var.”

F.B. (19 yaş): “Evet, bunu düşündüm ve çok şükür düzene koymamda bayağı katkısı da oldu.”

Ö.K. (36 yaş): “Evet, öncelikle bu sistemde yükümlülüklerimi yerine getirdikten sonra sicilimi temizleyerek yeni bir sayfa açacağım.”

F.A. (32 yaş): “Evet, girmesi gerektiğini düşünüyorum. Özellikle iş konusunda daha kalıcı çözümler bulup bir düzen oturtmam gerekir.”

C.T. (26 yaş): “Evet, şuan daha çok düşündüğüm konular ailem ile alakalı düzene konulacak konular ile kardeşimin tahliyesi konularıdır. Denetimli serbestlikten sonra bu konuların düzene girmesini arzuluyorum.”

M.A. (34 yaş): “Evet, Özellikle iş konusunda artık yaşamımın bir düzene girmesi gerektiğini düşünüyorum.”

M.K.(24 yaş): “Evet, denetimle birlikte kendime bir çeki düzen vermek düşüncesinin yerleştiğini söyleyebilirim. Örneğin lise eğitimime tekrar başlamak istiyorum. Bunun içinde Açık Öğretim Lisesi kaydını yapmış bulunmaktayım.”

A.Ü.(26 yaş): “Evet, denetim ile çok şey öğrendim ve örnek almam gerektiğini düşündüğüm memur arkadaşları gözlemlediğimde onlar gibi bir düzenli yaşamım olmasını istedim.”

C.S.(28 yaş): “Evet, denetimdeyken kamu hizmeti cezasını yerine getirirken evlendim. Hayatımı düzene koydum. İş bulup çalışmaya başladım. Denetim ile çok şey öğrendim ve örnek almam gerektiğini düşündüğüm memur arkadaşları gözlemlediğimde onlar gibi bir düzenli yaşamım olmasını istedim.”

E.A.(28 yaş): “Evet, hayatımı düzene koydum. Denetim ile çok şey öğrendim memur arkadaşları gözlemlediğimde onlar gibi bir düzenli yaşamım olmasını istedim. Bu düşünceye hem evlenmem hem de denetimli serbestlik vesile oldu.”

M.B.(24 yaş): “Evet, denetimdeyken daha sağlıklı düşünmek için zamanın oluyor. Hatalarını anlayabiliyorsun. İlerisi için plan yapıyorsun. İyi bir iş için, evlenip yuva kurmak için.”

G.B.B.(27 yaş): “Evet, tabi ki düşünmekteyim. Bir düzene mutlak anlamda girmesi gerektiğini düşünüyorum. İş konusunda ekonomik özgürlüğümü elime almam gerektiğini, aileme yük olmadan, eğitimime devam etmek istiyorum.”

T.R.T.(27 yaş): “Evet, yukarıda da bahsettiğim gibi denetimle birlikte kendimi kontrol altında hissettiğim için artık eskisinden daha dikkatli olmak zorundayım. Bununda ancak bir düzen ile olacağını biliyorum.”

S.T.(24 yaş): “Hayır, bu hususu ve önemini zaten biliyorum bu düşüncenin oluşmasının denetimle bir ilgisi yok.”

Hayatta başarılı olmak isteniliyorsa düzenli ve disiplinli bir yaşam sürdürmenin önemi herkes tarafından bilinen bir gerçektir. Görüşmecilerinde geçmiş suçlarından yaşadıkları pişmanlıklarla aynı hatalara düşmemek adına geleceğe dair bir takım dersler çıkardıkları anlaşılmaktadır. Aynı hatalara düşmemek için kimisi yarıda bıraktığı eğitimini tamamlama kimisi mevcut sicil kaydını temizleme, kimisi iş kurmak, kimisi bir yuva kurup evlenmek kimisi kötü olan aile ilişkilerini düzeltmek gibi bir takım hedefler belirlemişlerdir. Görüşmecilerin vurguladıkları bu hedeflerin her birisinin gerçekleştirilmesi tabi ki çok değerlidir. Bu sayılan hedefler hem hükümlüler hem de toplumun diğer bireyleri tarafından gerçekleştirilmesi güvenli ve huzurlu bir toplum için çok kıymetlidir.

3.34 Denetim İle Cezaevi Arasındaki Farkı Algılama Durumları

Cezaevleri ile denetimli serbestlik arasındaki farklara bakıldığında bazı kriterlerin ön plana çıktığı görülmektedir. Bu kriterler: ilk suç olması, cezanın infaz süresi, suçların niteliği, sabıka durumlarıdır. Bunlar suça bulaşmış kişilerin cezaevinde mi denetimli serbestlikte mi kalacağını belirleyen faktörlerdir.

Hükümlülerin cezaevinde uzun süre kalmalarının kendileri açısından bir takım olumsuz yansımaları olmaktadır. Cezaevleri, suçtan caydırma yerine mahkûmlaşma düzeylerini arttırdığı için cezaevinden salıverildikten sonra hükümlülerin toplumla bütünleşmesinde güçlükler yaşanmasına neden olmaktadır. Yine uzun süre cezaevinde kalmak, aile üyeleri ile toplumsal değerlere bağlılık düzeyinin zayıflamasına neden olmaktadır (Kızmaz, 2006:353).

Denetimli serbestlik sisteminin birey, toplum ve kamu lehine birçok faydaları bulunmaktadır. Mahkûmların denetimli serbestlik kamu hizmeti cezası ile kamu

kurumlarında çalışarak cezalarını infaz etmeleri toplumun adalet duygusunun tatmin olmasını sağlamaktadır. Mahkûmların ücretsiz çalıştırılmaları devleti büyük bir yükten kurtardığı için devlete maddi fayda sağlamaktadır. Kurumlarda çalışan mahkûmlar bu vesileyle farklı sosyal çevrelerden insanları tanıyabilmektedir (Karadöl,2015:47).

Denetimli serbestliğin cezaevine göre insani yönlerinin olup olmadığı konusunda Bursa Yıldırım Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdür Vekili Canan Karaman'ın bu konudaki sözlerine bakılacak olursa ceza alan ve geçim sıkıntısı da yaşayan mahkûmun cezaevi yerine denetimde kalarak bir kamu kurumunda devlet memuru gibi çalışmasının kendisini, ailesini mutlu ettiğini belirtmiştir. Ayrıca cezaevinde olmak ile denetimde olmak arasındaki yaşlanamayacak kadar farkların olduğunu da ifade etmiştir (Beşinci Yılda Denetimli Serbestlik. “Kamu Yararına Çalışma Yükümlülükleri”, 2010).

Örneklem grubunda yer alan hükümlülerden denetimli serbestlik ile cezaevi arasındaki farkı algılama durumlarına yönelik verilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 41: Denetimin İnsani Yönüne Dair Algıları

Denetimin İnsani Yönüne Dair Algıları	Frekans	Yüzde
Evet, Denetimin cezaevinden daha insani olduğunu düşünüyorum.	30	100
Hayır, Denetimin cezaevinden daha insani olduğunu düşünmüyorum.	-	-
Toplam	30	100,0

Araştırmada yer alan görüşmecilerin % 100' ü evet, denetimli serbestlik cezaevinden daha insani bir yerdir şeklinde cevap vermiştir. Bu elde edilen veriler de suçluların denetimli serbestlik sistemini ve ortamını, çalışanlarını, çalışanlarının kendilerine yönelik yaklaşım tarzını, denetimli serbestlik uygulamalarını cezaevinden daha insancıl/hümanist olarak gördüklerini göstermektedir.

Bazı görüşmecilerin denetim ile cezaevi arasındaki farka yönelik düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

A.Ü.(26 yaş): *“Evet, cezaevine oranla denetimli serbestlik çok fazla insani burada sorunlarını dile getirdiğinde ellerinden geldiğince sana yardımcı olmaya çalışanlar varken cezaevinde seni dinleyen yok. Sorunlarıyla ilgilenen yok. Dinleyen yok.”*

A.D. (25 yaş): *“Evet, cezaevi ile denetimli serbestliği kıyasladığımızda bu iki kurumdan denetimli serbestliğin cezaevinden daha iyi ve insani olduğunu düşünüyorum.”*

F.T. (26 yaş): *“Evet, çünkü bana göre denetimde insana ve sorunlarına daha fazla değer veriliyor.”*

F.B. (19 yaş): *“Evet, bunu düşündüm ve çok şükür düzene koymamda bayağı katkısı da oldu.”*

Ö.K. (36 yaş): *“Evet, arada dağlar kadar fark var. Denetimdeyken kendi evinde kalmak bile insaniliği bir göstergesidir.”*

F.A. (32 yaş): *“Evet, bu konu su götürmez bir gerçek. Zaten cezaevi koşulları bayanlar için daha zordur.”*

M.A.G.(24 yaş): *“Evet, cezaevine girmedim; ama dışarıda gezmek bile sanki daha insani olduğunu düşünüyor. Mesela cezaevinde taziyen olduğu zaman her zaman çıkamazsın kuralları daha radikal.”*

M.D.(28 yaş): *“Evet, cezaevinde bir dilekçe veriyorsun eğer asker isterse seni götürü istemezse götürmez. Ama denetimde istediğin zaman hastaneye gidiyorsun. Seni insan yerine koyuyorlar.”*

M.C. (25 yaş): *“Evet, çünkü diğer insanlarla iletişim içinde oluyorsunuz. Ama cezaevinde sadece suçlularla iletişim halindesin.”*

M.A.(21 yaş): *“Evet, denetimli serbestlik cezaevine göre çok daha iyi ve insani bir yerdir. Birinde eve gitme var diğerinde yok. Birinde istersen çalışabilirsin diğerinde yok bunun gibi bariz farklar var.”*

O.A.(21 yaş): “Evet denetimli serbestlik çok fazla insanın burada sorunlarını dile getirdiği ve denetimli serbestlikteki arkadaşlarda ellerinden geldiğince sana yardımcı olmaya çalışanlar bayağı var.”

P.G.(21 yaş): “Evet, denetimli serbestlik ile cezaevi kıyaslandığında aradaki farklar o kadar büyük ki bu durum denetimli serbestliğin daha insani olduğunu gösteriyor. Misal, denetimde taziyen olsa gidebilirsin cezaevinde savcıdan izin bekle artık.”

R.V.(22 yaş): “Evet, denetimli serbestliği, cezaevine giren çıkan insanların anlattıkları ile kıyasladığımda arada dünyalar kadar fark var.”

C.S.(28 yaş): “Evet, denetim daha insani denetimli serbestlikte görevlerini yerine getirdiğin sürece bir olumsuzluğu yok. Yeter ki görevini yerine getir. Sorumluluktan kaçma. Ama cezaevinde ne seni umursayan var. Ne de kıymetin var.”

S.T.(24 yaş): “Evet, denetimli serbestlik cezaevinden çok daha fazla insanidir. Burada yasal mevzuata çerçevesinde amaç kişiyi kurtarmaktır. Yardımcı olmaktır.”

M.K.(24 yaş): “Evet, cezaevi personeline gözü tırmalayan “robocop” kıyafetleri göz çarparken; denetimli serbestlik çalışanlarında biraz daha göze hitap eden hoş gelen takım elbise-kravat bahsettiğiniz insaniliğin tipik örneğini gösteriyor.”

Cezaevi ile denetimli serbestliğin mukayesesinde en dikkat çekici konuların başında cezaevinin fiziki koşulları ile hareket kabiliyetinin sınırlı olması gelmektedir. Cezaevinin katı disiplin anlayışı, iş, eğitim, spor, kültürel ve sanatsal etkinliklerin sınırlı olması ile bayram ve taziyelerde aile ve sevdiklerinden uzak kalma durumları görüşmecilerin en fazla serzenişte buldukları konular arasındadır.

Buna karşın denetimli serbestlikte önceden belirlenmiş yükümlülüklerin yerine getirilmesi halinde evine gitme, anne, baba, eş ve çocuklarla bir arada zaman geçirme, iş bulup çalışma, bayram ve taziyelerde sevdikleriyle bir arada olma, spor, sanat, sinemaya gitme, boş zaman aktivitelerine katılma gibi avantajlar denetimli serbestliğin daha fazla tercih edilmesindeki önemli faktörlerdir.

Yukarıdaki tabloda denetimli serbestliğin insani yönüne dair hükümlülerin görüşleri özetlenmeye çalışılmıştır. Şimdi ise denetimli serbestlik cezaevi ile mukayese edildiğinde daha faydalı yönlerinin olup olmadığı konusu irdelenecektir.

Denetimli serbestlik hizmetleri özünde insancıl değerleri, insan haklarına saygıyı barındırarak; özgürlükleri kısıtlama yerine, suçu bireyselleştirerek yapılan yanlış davranışların sonuçları üzerine bireyleri düşünmeye sevk etmektedir. Ayrıca kamu hizmetinde çalışarak kişilerin toplumla yeniden bütünleşmesine katkılar sunmaktadır (Külçür, 2015:66).

Yine bu konu ile alakalı olarak kurum ve yöneticileri ile yapılan söyleşide Canan Karaman'ın kendi kurumlarında kamu hizmeti cezasını yerine getiren hükümlülerin burada çok faydalı şeyler öğrendiğini, meslek elemanları olan psikolog, psikolojik danışmanlarla aynı ortamda etkileşim halinde çalıştıklarını, yaşama başka bir pencereden bakabildiklerini ifade etmiştir (Beşinci Yılda Denetimli Serbestlik. “Kamu Yararına Çalışma Yükümlülükleri”, 2010).

Bu araştırmaya gönüllü katılanlardan denetimli serbestliği faydalı görme algılarına yönelik veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 42: Denetimli Serbestliği Faydalı Görme Algıları

Denetimli Serbestliği Faydalı Görme Algıları	Frekans	Yüzde
Evet, Denetimin cezaevinden daha faydalı olduğunu düşünüyorum.	30	100
Hayır, Denetimin cezaevinden daha faydalı olduğunu düşünmüyorum.	-	-
Toplam	30	100,0

Araştırmada örneklem grubu içerisinde bulunan görüşmecilerin % 100'ü denetimli serbestlik cezaevinden daha faydalıdır şeklinde cevap vermiştir. Yukarıdaki tabloya bakıldığında elde edilen veriler suçluların denetimli serbestlik sistemini ve ortamını, çalışmalarını cezaevinden daha faydalı gördüklerini göstermektedir.

Bazı deneklerin, denetimli serbestliği faydalı görmeye yönelik verdikleri cevaplara aşağıda yer verilmiştir:

E.P.(26 yaş): “Evet, denetimli serbestlikte imkânlar daha fazla olduğundan denetimli serbestlik cezaevinde daha faydalıdır.”

O.K. (26 yaş): “Evet, cezaevi ile kıyaslandığında yükümlülere her yönden kişisel gelişim, eğitim, sanatsal, resim müzik kursu alandaki bilgi ve becerilerini kazandırma adına çok faydalıdır.”

F.T. (26 yaş): “Evet, kesinlikle burada insana sorumluluk verildiğinden insan kendini her yönden geliştiriyor.”

D.M. (26 yaş): “Evet, çünkü cezaevi manevi olarak yıpratır ancak denetim özgürleştirir ve düşünmeye sevk eder.”

Ö.K. (36 yaş): “Evet, hata yapan insanlara yol gösteren bir istemdir. Hatayı verimli bir şekilde gideren bir sistemdir.”

E.A. (28 yaş): “Evet, çünkü burada sosyal etkinlikler daha fazla orda kısıtlı imkânlar var ve sana sıra gelmiyor. Kapalı bir mekânda bir şey öğrenme kendini geliştirme şansı çok azdır. Çünkü burada açılan kurslar yani resim kursu saz kursunda kayıt yapabiliyorsun istersen.”

M.B.(24 yaş): “Evet, uyuşturucu kullanmam dolayısıyla cezaevine atılsaydım belki kazanabileceklerimi de kaybedecektim. Denetim süreci kendini bilen kendine değer veren insan için faydalı bir sistemdir.”

M.D.(28 yaş): “Evet, cezaevine çok giren insanlar sürekli suçu alışkanlık edinir. Denetimde ise suç işlemek için kendisine çeki düzen verir.”

M.V. (25 yaş): “Evet, çünkü cezaevi psikolojimi bozdu.”

A.D. (25 yaş): “Evet, cezaevine oranla denetimde hem imkânlar fazla hem daha faydalı olduğunu gördüm.”

M.A.(21 yaş): “Evet, çok daha fazla faydalı olduğunu düşünüyorum.”

P.G.(21 yaş): “Evet, denetimli serbestlik mahkûmlar için cezaevinden daha faydalıdır.”

E.B.(30 yaş): “Evet, bu konudaki düşüncem denetimin cezaevinde hem güzel hem de daha faydalı olduğudur.”

C.S.(28 yaş): “Evet, çünkü burada birçok imkân ve olanak bulunmaktadır. Mesela sosyal etkinlikler (resim, müzik, masa tenisi) vb. Cezaevinde ise hem kısıtlı imkânlar var hem de sana sıra gelmiyor.”

M.Ç.(25 yaş): “Evet, her anlamda daha iyidir. İş, zaman, aile, çevre her şey ile iç içeyim. Ceza evinde hiç biri yok.”

Konu ile alakalı olarak yukarıdaki görüşmeci beyanlarına bakıldığında denetimli serbestliğin cezaevine göre daha faydalı görülmesinde denetimli serbestliğin bazı avantajları ön plana çıkmaktadır. Bu avantajlar denetimli serbestlikte önceden belirlenmiş yükümlülüklerin yerine getirilmesi halinde akşam özgür bir şekilde evine dönebilme, sevdikleriyle gönlünce zaman geçirme, evinin geçimini sağlamak için işinde çalışıp para kazanma, özel günlerde sevdikleriyle bir arada olma, boş zaman aktivitelerine katılma, gerek denetimli serbestlikte açılan kurslara katılma gerekse diğer paydaş kurumların açmış olduğu iş garantili sertifika programları (uygulamalı girişimcilik sertifikaları)'na katılma gibi birtakım avantajları denetimli serbestliğin daha faydalı görülmesindeki önemli faktörlerdir.

Bu konu ile alakalı son olarak hükümlülerin gittikleri kurumlarda yaptıkları kamu hizmeti sırasında insanlar ile olan ilişkileri ve kendilerine sağladığı katkılara aşağıda bakılacaktır.

İşlenen tüm suçlarda kamu düzeninin bozulması ile beraber bir mağdur veya mağduriyetlerin oluşması söz konusudur. Bozulan kamu düzeni ile beraber asıl mağdurun toplum olduğu bilinmektedir. Suç ile alakalı bireysel mağduriyetin yanında her halükarda toplumun mağdur olduğu aşikârdır. Suçluların topluma verdiği zararın en makul tazmin yöntemlerinden birisinin de denetimli serbestlikteki ücretsiz kamu hizmetinde çalıştırılma cezasıdır (Sokullu Akıncı,1996:679-689).

Bursa Osmangazi Belediyesinde kamu hizmeti cezasını yerine getiren E.E’ ile yapılan söyleşide işe alışıkça işini sevdiğini ve insanlar ile olan ilişkisinin geliştiği etrafındaki insanların da kendisini sevdiğini ve kendisine güven duymaya başladıklarını dile getirmiştir (Beşinci Yılda Denetimli Serbestlik. “Kamu Yararına Çalışma Yükümlülükleri”, 2010).

Örnekleme grubunda yer alan hükümlülerden denetimli serbestliğin insan ilişkilerine olan katkısına yönelik düşüncelerine yönelik elde edilen verilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 43: Denetim Serbestliğin İnsan İlişkilerine Etkisi

Denetim Serbestliğin İnsan İlişkilerine Etkisi	Frekans	Yüzde
Evet, denetim insanlarla olan ilişkilerin düzelmesini sağlıyor.	29	97
Hayır, denetim insanlarla olan ilişkilerin düzelmesini sağlamıyor.	-	-
Kısmen, denetim insanlarla olan ilişkilerin düzelmesini sağlıyor.	1	3
Toplam	30	100,0

Bu araştırmaya katılan görüşmecilerin % 97'lik kesimi evet, denetim, insanlarla var olan ilişkilerin düzelmesini sağlıyor şeklinde cevap vermiştir. % 3'lük kesimi denetim, insanlarla var olan ilişkilerin düzelmesini kısmen sağlıyor şeklinde cevap vermiştir. Yukarıdaki tabloya bakıldığında görüşmecilerin denetimli serbestlikteyken insani ilişkilerini düzelterek, daha kaliteli bir ilişki kurabilme şansını yakaladıkları görülmektedir.

Denetimli serbestliğin insan ilişkilerine olan katkısına yönelik bazı görüşmecilerin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

A.D.(25 yaş): "Evet, kesinlikle olumlu katkısının olduğunu düşünüyorum."

E.P. (26 yaş): "Evet, denetimde rol model olarak bir şeyler öğreniyorsun."

E.B. (30 yaş): "Evet, bu konuda kesinlikle denetimin insanların ilişkilerine olumlu bir şekilde yansıdığını düşünüyorum."

F.T. (26 yaş): "Evet, insanları sormayı güler yüz göstermeyi unutmuşken burada baka baka öğreniyorsun."

B.B. (30 yaş): "Evet, bence insanlar ile olan ilişkilerin düzelmesinde çok büyük katkıları var."

T.R.T. (30 yaş): “Evet, bence denetimli serbestlikte zamanla başkaları ile ilişkilerinin düzeldiği, daha iyiye gittiğini görebiliyorsun.”

R.V. (22 yaş): “Evet, bu sayede insanlar ile daha kolay iletişim kurabiliyorum. Çünkü insanları gözleme şansın var ve bir şeyler öğreniyorsun.”

C.T.(26 yaş): “Evet, bu kazandığım sorumluluk duygusu ve ciddiyet ailem ile olan ilişkilere olumlu etki etmektedir. Diğer insanlarla da zaten sohbet etmem, sosyalleşme şansımı ilişkilerimin daha düzgün olmasına katkı sağlar.”

M.D. (28 yaş): “Evet, hatta bundan ötürü halkla ilişkiler okuyorum diyebilirim. Örnek kişilerin tavır ve davranışlarını kendisine örnek alınca bir şeyler öğreniyorsun. Kendisine çekin düzen veriyorsun.”

E.A.(28 yaş): “Evet, insanlar ile olan ilişkilerin denetimde düzeliyor ve daha iyi oluyor. Çünkü burada başkalarının birbirleri ile olan ilişkileri ve diyaloglarına bakarak kendini düzeltiyorsun. Örnek kişilerin tavır ve davranışlarını kendine örnek alınca bir şeyler öğreniyorsun. Kendisine çekin düzen veriyorsun.”

O.A.(21 yaş): “Evet, normalde insanlarla ilişkim zaten iyi ama denetimin ilişkilerimi daha da güçlendirdiğini düşünüyorum.”

M.V.(25 yaş): “Kısmen, çünkü çevremizde halen suçlu olarak görüldüğümüz veya adımız çıktığı için eskisi gibi olmuyor.”

Denetimli serbestliğin insan ilişkilerine olan katkısına yönelik görüşmecilerin genelinin olumlu değerlendirmeleri dikkat çekicidir. Yapılan görüşmelerde hükümlülerin daha önceden kamu kurumlarına karşı hem bir korku hem de antipati ile baktıkları; ancak gidip çalıştıklarında durumun hiç te böyle olmadığı gerçeği ile karşılaştıklarını vurgulamışlardır. Kurumlarda çalışmaya başladıkları ilk bir kaç gün tedirginlik yaşadıklarını; ancak zamanla orada güvene dayalı samimi ilişkiler kurduklarında kurum çalışanlarınca değer gördüklerini, kendilerinde tasvip etmedikleri birtakım olumsuz davranışları da bu ilişkiler sırasında gözlemledikleri rol modeller yoluyla üzerlerinden attıklarını ifade etmişleridir. Genel anlamda denetimli serbestlik vasıtasıyla yerine getirilen yükümlülüklerden kamu hizmeti hükümlülerin insani ilişkilerine olumlu katkı sağlamaktadır.

3.35 Cezaevine Girip Çıkmanın Verdiği His

Cezaevine girip çıkan bir suçlunun suç konusunda ne hissettiğine dair düşünceleri gelecekte bu kişinin tekrar suç işleyip işlemeyeceği hususunda bir veri sağlamaktadır. Burada dikkate alınması gereken en önemli şey kişinin pişmanlık duyup duymadığıdır. Pişmanlık hissini duyup duymama bu kişilerin ileride mükerrer suçlu olma durumunun da bir göstergesidir.

Bu konuda Kızmaz, (2006) cezaevinde salıverilen mahkûmların tekrar suç işleyip işlememelerinde tahliye sonrası bireysel ve toplumsal süreçlerin belirleyici olduğunu belirtmiştir. Cezaevinde pişmanlık duymamanın suça engel olmayacağını, cezaevindeyken birçok kişinin pişmanlık yaşadığını; ancak suçu işlemeyen önce etraflıca düşünmenin daha önemli olduğunu belirtmiştir. Bazı suçlular vicdanlarını rahatlatmak için suçun sorumluluğunu üstlenmeyerek, suçun olumsuz neticelerini reddederek, suçta mağdurun olmadığını iddia ederek, kabahati yargı makamlarında arayarak suçun önemli bir gerekçe için yapıldığını savunarak haklılaştırma veya rasyonelleştirme tekniklerine de başvurmuşlardır.

Hükümlülere cezaevine girip çıkmanın kendilerine ne hissettirdiğine dair yapılan söyleşide 31 yaşındaki E.G. cezaevinde özgürlüğünün kısıtlandığını, işinden, her şeyden geri kaldığını, ailesine, sevdiklerine özlemlerinin arttığını söyleyerek duygularını dile getirmiştir (Aljazeera, 2014).

Yapılan bu çalışmada cezaevine girip çıkmalarının verdiği hissin ne olduğuna dair örneklerden elde edilen veriler, aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 44: Cezaevine Girip Çıkmanın Verdiği His

Cezaevine Girip Çıkmanın Verdiği His	Frekans	Yüzde
Özgürlüğün ne kadar önemli ve değerli olduğunu.	12	40
Pişmanlıklar, yaptıklarından ders çıkarman gerektiğini.	6	20
Bozulmuş bir psikoloji, kaygı, endişe hali	8	26,6
Bir fikrim yok. Hiç girmedim, bilmiyorum.	4	13,3
Toplam	30	100,0

Bu çalışmada cezaevine girip çıkmanın verdiği hissin ne olduğuna dair araştırmaya katılan görüşmecilerin % 40'lık bir kesimi “özgürlüğün ne kadar önemli ve değerli olduğunu”, % 26,6'lık bir kesimi “bozulmuş bir psikoloji, kaygı, endişe hali hissettiğini”, % 20'lik bir kesimi “pişmanlıklar, yaptıklarından ders çıkarman gerektiğini”, % 13,3'lük bir kesimi ise “Fikrim yok. Hiç girmedim. Bilmiyorum.” şeklinde cevap vermiştir. Bunların dışında daha çok özgürlüğün kıymetli olduğuna, büyük bir pişmanlık duygusu yaşadıklarına dair genel anlamda birbirlerine yakın homojen düşünceleri paylaştıkları görülmektedir.

Yani hükümlüler cezaevine girdikten sonra büyük bir pişmanlık, hayal kırıklığı, üzüntü yaşadığını ve çıktıktan sonra da sosyal hayata uyum ve adaptasyon sürecinde bazı sıkıntılar yaşadıklarına dair düşüncelerini paylaşmışlardır. Kısacası cezaevine girmektense dışarıda toplum içinde yaşamını sürdürmeyi istemektedirler. Bu düşünceleri daha çok cezaevinin olumsuz koşullarından kaynaklanmaktadır.

Yükümlülük altında bulunan bazı görüşmeciler cezaevine girip çıkmanın kendilerine ne hissettirdiğine dair düşüncelerini şöyle ifade etmektedirler:

B.B. (30 yaş): “Özgürlüğün ne kadar değerli olduğunu hissediyorsun. Aileni, dışarıdaki kedini, toprağın kokusunu özliyorsun.”

F.B. (19 yaş): “Benim için özgürlüğün kıymetini anlamak ve yaşamımı bir düzene koymam için iyi bir tecrübe oldu.”

Ö.K. (36 yaş): “Çok şey hissettirir. Kapalı cezaevinden açık cezaevine, açık cezaevinden denetimli serbestliğe geçerek dışarıda özgür olmak çok güzel bir duygudur.”

F.A. (32 yaş): “Cezaevine girip çıkmak o güne kadar insanlar içinde kazandığı sosyalleşmeyi öldürüp toplumdan uzaklaştırır.”

C.T. (26 yaş): “Bu durum insana çok karmaşık duygular hissettirmektedir. Bana sevgiyi, hasreti, özlemi çok yaşattı. Bu konunun kitap olacak bir konu olduğunu, cezaevine girip çıkmanın pişmanlıklara da neden olduğunu düşünüyorum.”

M.A. (34 yaş): “Bir ölüm, mezar sonrası bir diriliştir. Yani cezaevinde günlük yaşam içinde insani haklar ya yoktur ya da çok kısıtlıdır. Denetimde ise özgür

olmakla birlikte inisiyatif insanın kendi eline geçmekte böylece denetim psikolojik olarak ta insanın kendisini daha iyi hissettirmesine katkıda bulunuyor.”

C.S. (28 yaş): “Kendini bir boşlukta hissediyorsun. Bundan sonra ne yapacağım, ne yapmalıyım çok hızlı düşünüyorsun. Zihninden düşünceler çok hızlı geçiyor. Bu da kaygılanmana neden oluyor. Cezaevinden çıktığında sanki bir eksiklik hissediyorum. Bu ezikliği denetimli serbestlikte çabuk üzerinden atıyorsun.”

S.T. (24 yaş): “Cezaevine girmek de, bulunmak da çıkmak da hepsi birlikte insanın psikolojisini bozmaktadır. Cezaevinde hiç olmak istemiyorum.”

Görüşmecilerin konu ile ilgili olarak en çok dile getirdikleri duyguların başında cezaevindeyken sınırlandırılan özgürlüklerine tekrar kavuşmanın hoşnutluğunu yaşamalarıdır. Cezaevinde sınırlı olan özgürlüklerinin dışarı çıkmaları ile birlikte arttığını, kimi zaman kendilerinde oluşan bu hazzı kelimelerle anlatamadıklarını ifade etmeleridir. Ayrıca özgürlüğün ne kadar değerli olduğunu cezaevindeyken fazlasıyla hatırladıklarını, yaşadıkları bu eşsiz hazzın bir daha sonlanmaması için geçmişte yaptıkları hatalardan ders çıkardıklarını da ifade etmişlerdir. Burada önemli olan husus kişinin cezaevine girmeden önce özgürlüğün ne kadar değerli olduğunun bilincinde olması ve günün birinde cezaevine girmek adına üzerine düşen görev ve sorumluluklarını layıkıyla yerine getirmeleridir.

3.36 Denetimli Serbestlik Çalışanlarının Yükümlülere Yaklaşımı

Diğer kurumlar veya sistemlerde olduğu gibi denetimli serbestlik sisteminde de liyakat, dürüstlük ve mevzuat bilgisinin çok önemli bir yeri vardır. Çünkü bu ilkelere bağlı kalındığında hizmet sunulan vatandaşlar ile yasal mevzuat içerisinde bir etkileşim kurulacağı, taviz verme durumu söz konusu olmayacağı için iş verimliliği ile moral ve motivasyon da artacaktır.

Denetimli serbestlik çalışmaları bir ekip işi olduğundan bu sistemde çalışanların hizmet sunarken hükümlülerle yasal mevzuat çerçevesinde olumlu iletişim kurarak hizmet sunması sistemin başarısını olumlu yönde arttıracaktır. Denetimli serbestlikte yapılan çalışmalarda hükümlülerin aileleri ve sosyal çevrelerinden koparılmaması ve denetimde hizmet sunan çalışanlardan da memnun olmalarından ötürü hükümlülerde olumlu izler bırakmaktadır (Genç, 2015:487).

Konuya ilişkin olarak 600 saat kamu hizmeti cezası olarak kamu hizmeti cezasını Bursa Şehit Jandarma Er Samet Akdeniz İlköğretim Okulunda yerine getiren R.Ö. infaz süreci boyunca kendisine insan muamelesi yapan, her türlü desteği sağlayan, kendisinin hükümlü olduğumu hissettirmeyen mahkeme heyetine, Cumhuriyet Başsavcılığı Denetimli Serbestlik Bürosuna, Okul Müdürü, Müdür Yardımcısı, Öğretmen ve çalışanlarına teşekkür ederek konu ile ilgili memnuniyetini dile getirmiştir (Beşinci Yılda Denetimli Serbestlik. “Kamu Yararına Çalışma Yükümlülükleri”, 2010).

Örneklem grubunda yer alan hükümlülerin denetimli serbestlik çalışanlarının kendilerine karşı yaklaşımları ile ilgili verilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 45: Denetimli Serbestlik Çalışanlarının Yükümlülere Yaklaşımı

D. S. Çalışanlarının Yükümlülere Yaklaşımı	Frekans	Yüzde
Denetim çalışanlarının yaklaşımı olumlu buluyorum.	30	100
Denetim çalışanlarının yaklaşımı olumsuz buluyorum.	-	-
Toplam	30	100,0

Yapılan çalışmada görüşmecilerin tamamı % 100'ü evet, denetim çalışanlarının vatandaşa yaklaşımını olumlu buluyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu araştırmadan elde edilen veriler denetimli serbestliğin cezaevine oranla fiziki olanaklar ile özgürlük imkânını hükümlülere daha fazla sunması, ikinci olarak ta denetimli serbestlik çalışanlarının görevleri sırasında sivil olmaları, olumlu hizmet sunmalarından duyulan memnuniyet oranının çok yüksek olduğunu göstermektedir.

Bazı görüşmecilerin denetimli serbestlik çalışanlarının yaklaşımlarına dair düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

M.K.(24 yaş): “Olumlu, bence denetimli serbestlik gerçekten çok faydalıdır. Bir yıllık denetim sürecinin mahkûmlar için ödül olduğunu düşünüyorum.”

M.D. (28 yaş): “Olumlu, çok iyi çünkü cezaevinde bir gardiyanı düşün birde burada çalışanı düşün burada değerli olduğunu hissediyorsun. Çok iyi buluyorum. Bura da bir aile kardeş, arkadaş gibi davranılırken cezaevinde baskı emir komuta zinciri var.”

Ö.T. (30 yaş): “Bu sistemde bulunduğum süre içerisinde çok iyi buluyorum. Ancak bu durum kişiden kişiye de değişmektedir.”

C.S. (28 yaş): “Olumlu, denetim çalışanları o anlamda çok iyi. Bir yardımlaşma dostluk duygusu hâkim oluyor. Çünkü evlendiğimde beni tanımayan insanlar bile düğünümde katkı olsun diye para toplayıp bana taktılar. Çok iyi buluyorum.”

O.K. (26 yaş): “Olumlu, gayet iyi buluyorum. Arkadaş gibi davranıyorlar. Buda kendimi güvende ve değerli hissettiriyor.”

F.B. (19 yaş): “İyi, olumlu bakıyorum. İnsanlara yardımcı olmak için büyük çaba sarf ediyorlar.”

F.A.(32 yaş): “Olumlu, genelde çok iyi bulunduğum süre içerisinde en ufak olumsuzluk görmedim.”

M.Ç.(25 yaş): “Olumlu, gayet iyi buluyorum. Güven duygusu ve saygılı bir ilişki görüyorum.”

Denetimli serbestlik kurumu çalışanlarının sivil olmaları, hizmet sunarken sivil kıyafetler giyinmelerinin hükümlü üzerinde psikolojik bir baskıya neden olmadığı için hükümlülerin denetimli serbestlik çalışanları ile hem olumlu ikili ilişkiler kurmalarına hem de olası sorunlarını çekinmeden bu kişilere açmalarına neden olmaktadır. Hükümlülerin çoğu bu imkânı cezaevlerinde bulamadıklarını dile getirmişlerdir. Denetimli serbestlikte hükümlülere verilen görev ve sorumluluklar hükümlülerin yerine getiremeyeceği kadar zor değildir. Denetimli serbestlikteki görev ve sorumluluklarını yerine getiren, olumlu ilişkiler kuran, problemlerini anlatan ve bu problemlerine çözüm bulabilen, özgüveni yerinde olan hükümlülerin denetimli serbestlik çalışanlarından çok memnun olduğu görülmektedir.

3.37 Hükümün İnfazına Yönelik Tercihleri

Mahkûmların denetimli serbestlik sistemi ile ceza infaz kurumları arasındaki tercihlerine bakıldığında her iki kurumun da avantajları ile dezavantajları vardır. Ama asıl belirleyici olan konu hükümlülerin beklentileridir.

Yargı makamlarınca verilecek muhtemel cezaların, cezaevi yerine doğrudan denetimli serbestliğe çevrilmesinden duyulan memnuniyetin öncelikli nedeni

hükümlülerin ailelerinden, sosyal çevrelerinden koparılmadan olağan günlük yaşamlarını devam ettirebilmeleridir (Ada ve Peker,2012:426).

Hükümlülerin alabilecekleri bir cezanın hapis cezasına mı yoksa denetimli serbestliğe mi çevrilmesini isteme noktasındaki tercihlerine bakıldığında Bursa Osmangazi Belediyesinde kamu hizmeti cezasını yerine E.E' ile yapılan söyleşide kendisi cezamı hapiste yatsaydım daha mı iyi olacaktı tabii ki hayır çünkü cezaevinde olsaydım hem sicilim bozulacaktı hem hayattan uzak kalacaktım hem de insanlar tarafından kötü gözle bakılan birisi olarak geleceğimi karartacaktım şeklinde cevap vermiştir (Beşinci Yılda Denetimli Serbestlik. “Kamu Yararına Çalışma Yükümlülükleri”, 2010).

Araştırmaya gönüllü katılan hükümlülerin hükmün infazına yönelik tercihlerine ilişkin veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 46: Hükmün İnfazına Yönelik Tercihleri

Hükmün İnfazına Yönelik Tercihleri	Frekans	Yüzde
Evet, cezanın denetime çevrilmesini isterim.	30	100
Hayır, cezanın denetime çevrilmesini istemem.	-	-
Toplam	30	100,0

Yapılan bu araştırmada konu ile alakalı olarak görüşlerini belirten görüşmecilerin % 100'ü evet, bir ceza alacak olsam bunun kesinlikle denetime çevrilmesini isterim şeklinde cevap vermiştir. Elde edilen veriler suçluların bir ceza almaları durumunda cezaevine girmektense denetimli serbestliği tercih ettiklerini göstermektedir.

Bazı deneklerin, haklarında yargı makamlarınca verilen hükmün infazına yönelik tercihlerine aşağıda yer verilmiştir:

A.D.(25 yaş): “Evet, şayet bir ceza alacaksam bunun denetime çevrilmesini isterim.”

E.B. (30 yaş): “Evet, bir ceza alacak olsam kesinlikle denetim olsun isterim.”

F.T. (26 yaş): “Evet, umarım olmaz ama olursa da denetim olsun isterim.”

F.B.(19 yaş): “Evet, isterim. Kapalı bir mekânda kalmak cezamı katlar. Denetimde ailem ile olma şansım var.”

B.B. (30 yaş): “Evet böyle bir tercih noktasında tabii ki denetim derim.”

Ö.K. (30 yaş): “Evet, kesinlikle denetim derim. Kapalı bir kutudansa gökyüzü olsun isterim.”

C.T.(30 yaş): “Evet, umarım bir cezam olmaz; ancak olursa da kesinlikle denetimli serbestliği isterim.”

M.A.G.(24 yaş): “Evet, denetimli serbestlikte olmak isterim. Kapalı alanda kalmaya gelemem.”

M.A.(34 yaş): “Evet, bir daha ceza almayı Allah göstermesin ama illa ki ceza alacak olsam denetimli serbestliğe çevrilmesini isterim.”

M.K.(24 yaş): “Hasbelkader bir suça karışmam halinde ceza infaz kurumunda kalmaktansa cezamın denetimli serbestliğe çevrilmesini isterim ve tabii ki cezaevine girmek istemem.”

Görüşmecilerin konu ile alakalı görüşlerine bakıldığında haklarında açılacak muhtemel bir kamu davanın sonucunda cezaevi ile denetimli serbestlik arasından bir tercih durumunda kalmaları halinde tüm görüşmecilerin denetimli serbestlikte cezalarının infazını gerçekleştirmek istedikleri anlaşılmıştır. Bu durum daha önceki bölümlerde de ifade edildiği gibi denetimli serbestliğin avantajlarından; cezaevinin dezavantajlarından kaynaklanmaktadır.

Yukarıdaki tabloda hükmün infazına yönelik hükümlülerin tercihleri özetlenmeye çalışıldı. Şimdi ise denetimli serbestlik ile birlikte cezaların kamu kurumlarında infaz edilmesinin olumsuz etkilerinin bulunup bulunmadığı konusu üzerinde durulacaktır.

Zorunlu çalıştırma veya kamu hizmeti cezası ile mahkûmlarda arzulanan değişiklikler: sosyal yaşama daha hızlı adapte olma, sağlıklı bir ruh ve beden yapısına kavuşma, daha kolay iş bulma veya mevcut işini devam ettirme, aile ve çevre tarafından daha erken kabul görme, aile parçalanmalarının önüne geçerek aile bütünlüğünü koruma, mükerrer suçluluğun azalmasını sağlamaktır (Bilgiç, 2015:151).

Konu ile alakalı olarak Karaman, kendi kurumlarında cezasının infazını yerine getiren hükümlülerin çok büyük katkılar sağladıklarını, bu süreçte herhangi bir olumsuzluk yaratmadıklarını, bu uygulama ile kurumlarındaki çok büyük boşluğun doldurulduğunu, bu uygulamanın devamlılığını istediklerini ifade etmiştir (Beşinci Yılda Denetimli Serbestlik. “Kamu Yararına Çalışma Yükümlülükleri”, 2010).

Örneklem grubunda yer alan hükümlülerin cezalarını kamu kurumlarında infaz etmelerinin olumsuz etkilerinin bulunup bulunmadığına yönelik verilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 47: Cezanın Denetimde İnfazının Olumsuz Etkileri

Cezanın Denetimde İnfazının Olumsuz Etkileri	Frekans	Yüzde
Evet, Cezanın denetimde infaz edilmesi kısmen sıkıntı yarattı.	4	13
Hayır, Cezanın denetimde infaz edilmesi kısmen sıkıntı yaratmadı.	26	87
Toplam	30	100,0

Yapılan çalışmada örneklem grubu içerisinde yer alan görüşmecilerin % 87’lik kesimi Hayır, cezanın denetimde infaz edilmesi sıkıntı yaratmadı şeklinde cevap vermiştir. % 13’lük bir kesimi ise cezanın denetimde infaz edilmesi kısmen sıkıntı yarattı şeklinde cevap vermiştir. Tabloya bakıldığında görüşmecilerin önemli bir kesiminin denetimli serbestlikteyken cezaevinin aksine çok büyük sıkıntılar yaşamadıkları ve durumlarından memnun oldukları görülmektedir.

Bazı deneklerin cezalarının kamu kurumlarında infaz edilmesinin olumsuz etkilerinin bulunup bulunmadığı konusunda vermiş oldukları cevaplara aşağıda yer verilmiştir:

M.K.(24 yaş): “Hayır, önceki sorulara verdiğim cevaptan da anlaşılacağı üzere sıkıntı yaratmaz; aksine bende de ailemde de cezaevine kıyasla hoşnutluk yaratır.”

A.Ü. (26 yaş): “Hayır, kesinlikle benim açımdan bir sıkıntı yaratmadı.”

Ö.K. (36 yaş): “Hayır, yükümlülüklerime uymam gerektiğini biliyorum. Çünkü bunlar bana ilk gün anlatıldı.”

D.M. (26 yaş): “Hayır, herhangi bir sıkıntı yaratmadı; ancak biraz daha esnek olsa daha iyi olur.”

M.D. (28 yaş): “Hayır yaratmadı. Aksine olumlu şeylere vesile oldu. Hatta faydası oldu diyebilirim.”

O.K. (26 yaş): “Hayır, gün içerisinde bazı işleri yerine getirmemde bir takım sıkıntılara neden oluyor. Ama tabi ki ceza evine girmemden çok daha iyi cezaevinde olsam işlerimi yerine hiç getiremezdim.”

Ö.T.(23 yaş): “Hayır, denetimde verilen yükümlülüklerin biraz daha esnetilmesi halinde daha iyi olacağını düşünüyorum.”

M.V.(25 yaş): “Kısmen, yükümlülükler fazla geldi ve bu durum işyerinden sürekli izin almamdan dolayı biraz sorun oldu. Ancak biraz daha esnek olsa daha iyi olur.”

M.B. (24 yaş): “Kısmen, çünkü maddi açıdan beni zorluyordu. Denetim tedbirlerinin olduğu günler çalışmıyordum, bu durumda ekonomik kayba neden olabiliyordu. Bunun dışında çok da zorlanmadım.”

E.A.(28 yaş): “Kısmen, çünkü kamu hizmeti cezasında bulunduğum için çalışmadığımdan maddi sıkıntılarım oluyor. Manevi anlamda ise bilakis olumlu şeylere vesile oldu.”

Cezanın denetimde infaz edilmesinin olumsuz etkilerinin bulunup bulunmadığına dair görüşmecilerin beyanlarına bakıldığında % 13'lük bir kesimin olduğu görülmektedir. Nedenlerine bakıldığında görüşmecilerin özellikle vurguladıkları şey, denetimdeyken kendilerine verilen yükümlülüklerin zaman zaman günlük yaşantılarını sekteye uğrattığı (seminer veya grup çalışmaları, derslere katılım için işyerinden izin almada yaşanan problemler, imza yükümlülüğünü yerine getirirken karakol ile ikamet adreslerinin uzaklığı, haftalık karakol imzalarında imza atılan gün sayısının azlığı ya da fazlalığı, cezanın konutta infazının şekli ve süresi) vb. hususlarda serzenişte buldukları görülmektedir. Ancak tüm bu serzenişlere rağmen her halükarda denetimin cezaevinden daha iyi olduğuna dair hükümlülerde genel bir görüşün hâkim olduğu tespit edilmiştir.

Bu konu ile ilgili son olarak cezaların kamu kurumlarında infaz edilmesinin olumlu katkılarının bulunup bulunmadığı konusu üzerinde durulacaktır .Zorunlu

çalıştırma veya kamu hizmeti cezası ile mahkûmlar başkalarına bağımlı olmadan veya onlardan yardım beklemeksizin kendi ayakları üzerinde durmayı, illegal yollara tevessül etmeden, kısa yoldan para kazanma yerine legal olan yollardan para kazanmayı öğreneceklerdir (Bilgiç, 2015:156).

Kurum ve yöneticileri ile yapılan söyleşide Bursa Şehit Jandarma Er Samet AKDENİZ İlköğretim Okulu Müdürü Mehmet Zeki Duygulu, toplumun cezaevinden tahliye olan kişilere bakış açısının olumsuz olduğunu, onlara potansiyel suçlu gözü ile bakıldığını, iş ve sosyal çevre edinmede güçlük çektiklerini belirtmiştir. Hâlbuki cezaevine girmeden kamu hizmetinde çalışmalarının olumlu sonuçlara vesile olacağı toplumda var olan önyargıların da tamamen yıkılmasını sağlayacağını ifade etmiştir(Beşinci Yılda Denetimli Serbestlik. “Kamu Yararına Çalışma Yükümlülükleri”, 2010).

Görüşmecilerin cezalarının kamu kurumlarında infaz edilmesinin olumlu katkılarının bulunup bulunmadığına yönelik verilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 48: Cezanın Denetimde İnfazının Olumlu Etkileri

Cezanın Denetimde İnfazının Olumlu Etkileri	Frekans	Yüzde
Evet, Cezanın denetimde infaz edilmesi olumlu katkı sağladı.	29	97
Hayır, Cezanın denetimde infaz edilmesi olumlu katkı sağlamadı	1	3
Toplam	30	100,0

Alan araştırması sırasında görüşmecilerin % 97’lik kesimi Evet, cezanın denetimde infaz edilmesi olumlu katkı sağladı şeklinde cevap vermiştir. % 3’lük kesimi Hayır, cezanın denetimde infaz edilmesi olumlu bir katkı sağlamadı şeklinde cevap vermiştir. Yukarıdaki tablodan elde edilen sonuç cezaevinin aksine denetimli serbestliğin hükümlülere olumlu katkıları sağladığını ortaya koymaktadır.

Bazı deneklerin cezalarının kamu kurumlarında infaz edilmesinin olumlu katkılarının bulunup bulunmadığı konusunda vermiş oldukları cevaplara aşağıda yer verilmiştir:

A.D.(25 yaş): *“Evet, denetimli serbestlik ile birlikte günlük yaşantımda herhangi bir aksama yaşanmadı.”*

O.A.(21 yaş): *“Evet, özellikle sigara, alkol, madde bağımlılığı programı (Samba)’nın çok faydasını gördüm.”*

E.P. (26 yaş): *“Evet, hem ailem ile kalabiliyorum. Hem istersem çalışabiliyorum.”*

E.B. (30 yaş): *“Evet, bilgilendirme ve bilinçlendirme konusunda bana çok katkı sağladı.”*

B.B. (30 yaş): *“Evet, ailem ile aram düzeldi. Olumsuz sosyal çevremden uzak durmama katkısı olduğu gibi yapılan derslerin de faydasını gördüm.”*

F.B. (19 yaş): *“Evet, bu sayede şuan cezaevinde değilim; ama denetim olmasaydı şuan belki cezaevinde olmaya devam edecektim.”*

Ö.K. (36 yaş): *“Evet, aynı zamanda eğitimime devam ediyor olmamda kafamın rahat olmasına katkı sağlıyor.”*

F.A.(32 yaş): *“Evet, denetim sayesinde cezaevini görmeden hem cezadan hem de para cezasından kurtuldum.”*

C.T.(26 yaş): *“Evet, denetimli serbestlikte maddi kaybımın olmaması, akşam eve gitmem, istediğim saatte yemek yemem, içmem, duş almam bunun yanında zamanımı ailem ve sevdiklerim ile geçirmem olumlu bir katkıdır.”*

M.B. (24 yaş): *“Evet, elbette katkı sağladı eskisi gibi hırçın veya öfkeli değilim, dikkatli olmam gerektiği konusunda daha bilinçliyim. Artık bir nevi yoğurdu üfleterek yiyorum. Bunları burada öğretiyorlar.”*

O.K.(26 yaş): *“Evet, bulunduğum ortam bir kamu ortamı ve insanların birbirine saygı gösterdiğini görüyorum. Bu durumlar bize örnek oluyor. Bizim başkalarına başkalarının da bize saygı duymalarına vesile oluyor.”*

G.B.B. (27 yaş): “Hayır, denetimin manevi açıdan katkısı çok vardır. Ama kamu hizmetine bulunduğum için maddi açıdan zorlandım, ücret karşılığında çalışmıyorum, evimin uzak olması nedeniyle günde hem imza yükümlülüğü hem de kamu hizmeti açısından benim için külfetli oldu.”

Görüşmeciler açısından denetimli serbestlikten memnuniyet duyma nedenleri olarak ilk göze çarpanlar: denetimdeyken sosyal çevrenin bu insanlara mahkûm gözüyle bakmaması ve çoğu zaman bir cezadan dolayı mahkûm olduğunu bile anlayamamalarıdır. Çünkü yükümlülüklerini yerine getirildikten sonra herkes gibi onlar da evine, eşine çocuklarına kısacası sevdiklerinin yanına dönebilmekteler. Kamu hizmeti sırasında çalışılan kurumlarda insanlar ile iletişim halinde olunması beraberinde daha kaliteli iletişim becerilerinin kazanılmasına da vesile olabiliyor. Yine yükümlülükler yerine getirildikten sonra ister tam zamanlı ister yarı zamanlı iş bularak çalışma imkânı elde edebilmektedirler. Görüşmeciler, sayılan bu imkânların cezaevinde bulunmamasından ötürü denetimli serbestlik sisteminin her hâlükârda daha iyi olduğunu ifade etmişlerdir.

3.38 Denetimli Serbestlik Hizmetlerine Yönelik Görüşler

Denetimli serbestlik hizmetlerine yönelik yükümlülerin görüşlerine geçmeden önce konunun daha iyi anlaşılabilmesi için şu hususun bilinmesi çok önemlidir. Bu çalışmanın örneklem grubu içerisinde yer alan veya dosyasının infazını yerine getiren hükümlülerin tamamı aynı suçtan denetimli serbestliğe gelmemişlerdir. Her hükümlü için hazırlanan Araştırma Değerlendirme Formunun analizinden çıkan sonucu ile hükümlülerin ihtiyaçlarına göre farklı programlara dâhil edilmesi zorunluluğu vardır. Bu çalışmada örneklem grubunun, evreni temsiliyeti açısından çalışmaya katılan 30 gönüllü görüşmeciden bireysel görüşme, tedavi bağımlılık ve bilgilendirme, sigara alkol madde bağımlılığı (samba), öfke kontrolü, hayat için değişim (Hayde) programları ile seminer faaliyetlerine katılan en az birer yükümlünün olmasına dikkat edilmiştir.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun bireysel görüşme, tedavi bağımlılık ve bilgilendirme, sigara alkol madde bağımlılığı (samba), öfke kontrolü programı, hayat için değişim programı (Hayde) ile seminer faaliyetlerine katılanların her biri için ayrı ayrı tablolar kullanılmıştır.

Yukarıda ifade edilmeye çalışılan başlıklardan ilki olan bireysel görüşmeler, denetimli serbestlik sürecine dâhil olan kişileri tanıma, onların var olan sorunlarını analiz etme, bu sorunları gidermede çok önemli bir fonksiyona sahiptir.

Rehabilitasyon süreçlerinde hükümlülerin farklı sosyal çevrelerden gelmeleri, olumsuz tutum ve davranışlar ile farklı değer yargılarına sahip olmaları beraberinde önemli zorlukları getirmesine rağmen; bu kişilerin durumuna göre farklı görüşme tekniklerinin kullanılmasının onların sorunlarının çözümünde başarıyı da beraberinde getirebileceği unutulmamalıdır. Bununla birlikte bilişsel-davranışçı terapi tekniklerinin bu çalışmalarda daha yüksek başarı oranını sağladığı bilinmektedir (McGuire,1996:16).

Dezavantajlı bu kişilerle çalışırken alçakgönüllülük, duyarlılık, değer verme, sen dili yerine ben dilini kullanmanın da temel değerleri kazandırmada iyi bir başlangıç olabileceğinin bilinmesinde fayda vardır (Akın, A.Akın ve Akın Ü,2015:15,29,53).

Bu anlamda bireysel görüşme tekniklerinden olan motivasyonel görüşmeler Özcan, (2009)'na göre görüşmecilerin farkındalıklarını ve içsel motivasyonlarını arttırmaktadır.

Örnekleme grubunda yer alan hükümlülerin denetimli serbestlikte sürdürülen bireysel görüşmelerin katkısına dair verilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 49: Denetimdeki Bireysel Görüşmelerin Etkisi

Denetimdeki Bireysel Görüşmelerin Etkisi	Frekans	Yüzde
Evet, Denetimde yapılan bireysel görüşmeleri faydalı buluyorum.	27	90
Hayır, Denetimde yapılan bireysel görüşmeleri faydalı bulmuyorum.	1	3
Kısmen, Denetimde yapılan bireysel görüşmeleri faydalı buluyorum.	2	7
Toplam	30	100,0

Araştırmanın örneklem grubunda yer alan görüşmecilerin % 90'lık kesimi evet, denetimli serbestlikte yapılan bireysel görüşmelerin faydalı olduğunu; % 7'lik kesimi kısmen denetimli serbestlikte yapılan bireysel görüşmelerin faydalı olduğunu düşünüyorum şeklinde cevap vermiştir. % 3'lük kesimi ise hayır, denetimli serbestlikte yapılan bireysel görüşmelerin faydalı olduğunu düşünmüyorum şeklinde cevaplar vermiştir. Yukarıdaki tablodan elde edilen veriler de denetimli serbestlikte yapılan bireysel görüşmelerin faydalı olduğu sonucunu ortaya koymaktadır.

Denetimli serbestlikte sürdürülen bireysel görüşmelerin etkisine dair bazı görüşmecilerin düşüncelerine aşağıda yer verilmiştir:

M.K. (24 yaş): "Evet, şuana kadar yapılan bireysel görüşmelerde eksik bir detay görmedim. Ele alınan konular problemlerimizi çözmede faydalı oldu."

A.D.(25 yaş): "Evet, bu görüşmeler sırasında paylaştığım birçok sıkıntıyı aşmamda faydalı oldu."

M.D.(28 yaş): "Evet, burada her türlü sorununa muhatap bulabildim. Ayrıca yaşanan sorun ile alakalı başka kurumlara yönlendirilmek suretiyle sorununu çözebiliyorsun."

F.A.(32 yaş): "Evet, ben denetimdeki bireysel görüşmelerin faydalı, bilgilendirici, öğretici olduğuna şahit oldum."

M.Ç. (25 yaş): "Evet, insanın biri tarafından dinlenmesi ve anlaşılması güzel bir şeydir."

C.S.(28 yaş): "Evet, yasa, mevzuat, yükümlülük, suç, dışarıdan duyduğun yalan yanlış bilgilerin doğrusunu burada öğrenebiliyorsun."

C.T. (26 yaş): "Evet, birilerinin beni dinlemesi, düşüncelerime değer vermesi, bana zaman ayırması, yükümlülüklerimi bana hatırlatması farkındalığımı ve bilinci arttırmaktadır."

P.G.(21 yaş): "Evet, beni dinleyen içimi döktüğüm bir muhatap bulmam beni çok rahatlatıyor."

Ö.K.(36 yaş): "Kısmen, sorunlarımı çözümünde faydası oldu."

M.A.(21 yaş): "Kısmen, faydalı olduğuna inanıyor ve görüyorum."

G.B.B. (27 yaş): Hayır, herhangi bir faydasını görmedim.”

Denetimli serbestlikte yapılan bireysel görüşmeler için katılımcıların %90’lık bir kesiminin memnun olduğu; % 3’lük bir kesiminin memnun olmadığı % 7’lik bir kesimin ise kısmen memnun olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Bireysel görüşmelerin bir yıllık süre içerisinde yapılacak denetimli serbestlik planlamasının anahtarı konumunda olduğu unutulmamalıdır. Bireysel görüşmeler hükümlüyü tanımak, suçun niteliğine göre kişinin eksik olduğu konular ve daha sonra katılacağı programların belirlenmesinde hayati öneme sahiptir. Bu görüşmeler yapılmadığı takdirde hükümlüyü tanımak ve sorun alanlarının belirlenmesinin imkânı bulunmamaktadır. O yüzden bireysel görüşmelerin denetimli serbestlik sistemi için önemli bir yere sahip olduğunun unutulmamasında fayda vardır.

Yukarıda bahsedilen başlıklardan ikincisi tedavi, bağımlılık ve bilgilendirme konusudur. Tedavi, bağımlılık ve bilgilendirme denetimli serbestlik için çok önemli üç aşamadır. Bu öneminden ötürü tedavi öncesi ve sonrasının sağlık kuruluşları ile denetimli serbestlik müdürlüklerinin vatandaşa verimli hizmet sunabilmesi için Van’da denetimli serbestlikten yararlanan kişiler için denetimli serbestlik tedavi birimi açılmıştır.

Bu birimde incelemelerde bulunan İl Sağlık Müdürlüğü Kamu Sağlık Hizmetleri Şube Müdürü İsmail Öner, suç işleyenlerin toplum içinde takibinin yapılarak iyileştirilmesi, topluma kazandırılması için çalışan denetimli serbestliğin açılan bu birim sayesinde tedavi ve takip noktasında önemli bir noktaya geleceğinin önemini belirtmiştir (Hürriyet, 2016).

Ülkemizde uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımının yaygınlaşması uyuşturucu kullanım yaşının her geçen gün daha düşmesi toplum için büyük bir risk teşkil etmektedir. Toplum için sorun bu kadar büyük iken toplum sağlığının korunması bu kişilerin iyileştirilmesi için tedavi ve önleyici hizmetlerin soruna çözüm üretmede yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu anlamda alkol ve madde tedavisine odaklanan kurumların, AMATEM’lerin sayı ve kapasitelerinin genişletilmesinin bu sorunun çözümü noktasında önemli bir yere sahip olduğu anlaşılmaktadır (Akın, Alptekin ve Mutlu,2015:93-97).

Bu araştırmaya gönüllü katılan hükümlülerin denetimli serbestlik kapsamında yürütölen tedavi, bağımlılık ve bilgilendirmenin katkılarına dair veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 50: Tedavi, Bağımlılık, Bilgilendirmenin Etkileri

Tedavi, Bağımlılık, Bilgilendirmenin Etkileri	Frekans	Yüzde
Evet, Tedavi, bağımlılık, bilgilendirme faydalı buluyorum.	27	90
Kısmen, Tedavi, bağımlılık, bilgilendirme faydalı buluyorum.	1	3
Hayır, Tedavi, bağımlılık, bilgilendirme faydalı bulmuyorum.	1	3
Bir fikrim yok. Hiç Alınmadım. Katılmadım. Bilmiyorum.	1	3
Toplam	30	100,0

Araştırmada görüşmecilerin % 90'lık kesimi Evet, denetimdeyken yapılan tedavi, bağımlılık ve bilgilendirmenin faydalı olduğunu düşünüyorum. % 3'lük bir kesimi denetimdeyken yapılan tedavi, bağımlılık, bilgilendirmenin kısmen faydalı olduğunu düşünüyorum.% 3'lük kesimi bu konuda bir fikrim yok; çünkü bu programa hiç katılmadım. % 3'lük kesimi Hayır, denetimdeyken yapılan tedavi, bağımlılık ve bilgilendirmenin faydalı olduğunu düşünmüyorum şeklinde cevap vermiştir. Yukarıdaki tabloya göre doğrudan bu programa katılmış olan görüşmecilerden % 90'lık bir kesimi tedavi, bağımlılık ve bilgilendirme çalışmalarının olumlu katkılarının olduğunu dile getirmeleri veya bu şekilde yanıt vermeleri de denetimli serbestlikte yapılan tedavi, bağımlılık ve bilgilendirme çalışmalarının faydalı olduğunu göstermektedir.

Bazı görüşmecilerin denetimli serbestlikte yürütölen tedavi, bağımlılık ve bilgilendirme çalışmalarının katkılarına yönelik düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

E.P. (26 yaş): "Evet, bağımlılık konusunun ne olduğunu öğrendim."

F.T.(26 yaş): "Evet, dışarıda madde konusunda yalan yanlış duyduklarının burada doğrusunu öğrendim."

P.G.(21 yaş): "Evet, gördüğüm derslerin bayağı faydasının olduğunu düşünüyorum. Tedavinin ne kadar önemli olduğunu bu dersler aracılığıyla"

öğrendim. Bağımlılık konusunda ve sonrasında yapılması gerekenlerin neler olduğunu öğrendim.”

B.B.(30 yaş): “Evet, gerek hastanedeki gerekse denetimdeki bilgilendirmeler çok faydalıdır.”

F.B.(19 yaş): “Evet, bu sayede artık madde kullanmaman gerektiğine daha fazla dikkat ediyorum, önem veriyorum.”

M.A. (21 yaş): “Evet, katıldığım derslerin faydasının olduğunu düşünüyorum. Tedavinin ne kadar önemli olduğunu bu dersler aracılığıyla öğrendim.”

C.T (26 yaş): “Evet, uyuşturucuyu heves, özentisi veya sosyal çevre etkisiyle öğrenip zararları hakkında bilgisi olmayan birçok insan maddenin zararlarını öğrenmektedir. Uyuşturucu ortamından alıkoyması, uzak tutması bırakmasında açısından çok faydalı buluyorum.”

M.D.(28 yaş): “Evet, fazla bile buluyorum desem yeridir. Bu derslerle dışarıda sokakta yanlış öğrendiklerimizin doğrusunu öğrenme şansı elde ettik.”

C.S.(28 yaş): “Evet, bağımlılık ve maddenin kötülüklerini en ince detaylarına kadar öğrendim.”

M.A.G.(24 yaş): “Hayır, tedavi sürecinde verimin düşük olduğunu düşünüyorum. Tedavi sürecinde güvenlik zafiyetinden ötürü etkili tedavi yapılamamaktadır. Denetimde de süreç boyunca sadece maddeden uzak durulması için gerekenler ile madde kullanımı ile alakalı bilgilendirme yapılmaktadır.”

Denetimli serbestlikte yürütülen tedavi, bağımlılık ve bilgilendirme faaliyetleri özellikle madde kullanma, taşıma, bulundurma suçlarında çok önemli bir yere sahiptir. Maddeyi kötüye kullanım suçları hükümlünün bilmeden, farkında olmadan kendisine zarar verme ve bir maddeye bağımlı bir şekilde yaşamını sürdürmesinin önüne geçilmesi için yürütülen kapsamlı bir çalışmadır. Bu süreç, önce bağımlılığın düzeyinin tespiti, teşhisi ve arındırma boyutlarının hastaneler veya amatem merkezlerince yürütülmesidir. Bu servislerde yürütülen çalışmaları olumlu tamamlayan hükümlüler daha sonra denetimli serbestlik müdürlükleri tarafından yürütülen rehberlik çalışmalarına katılarak süreci tamamlarlar. Genel olarak bakıldığında bu çalışmalardan duyulan memnuniyetin % 90'larda olduğu görülmüştür.

Yukarıda bahsedilen başlıklardan üçüncüsü ise denetimli serbestlikte yürütülen Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Müdahale Programıdır.

Sigara alkol madde bağımlılığı programı ister kullanıcı olsun ister bağımlı olsun merak, heves, özenti ve olumsuz sosyal çevrenin de etkisiyle öğrenilen maddeyi kötüye kullanan kişilerin bilgisini, farkındalığını arttırarak maddenin kötü sonuçlarını önlemek amacıyla geliştirilmiş yapılandırılmış bir programdır (Ögel, Koç, Aksoy, Yorohan ve İşmen 2011:4).

Bu konu ile alakalı olarak yapılan bir araştırmada özellikle erkek hükümlülerin ilk esrar maddesini kullanmaları yine ilk kullanım yaşının 15-24 olduğu, yaşın ilerlemesi ile birlikte ilk kullanılan esrar maddesi yanında diğer maddelerinde kullanıldığı, madde kullanımı ile arkadaş ortamları arasında nedensel bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Aynı araştırmada Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Programı çoğunluğun yeterli gördüğü ve yükümlülerin bu program ile madde bağımlılığına ilgisinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır (Kaçtı ve Yassı, 2015:432-442).

Görüşmecilerin sigara, alkol ve madde müdahale programına yönelik düşünceleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 51: Sigara, Alkol, Madde Bağımlılığı (Samba) Programının Etkileri

Sigara, Alkol, Madde Bağımlılığı (Samba) Programının Etkileri	Frekans	Yüzde
Evet, Sigara, Alkol, Madde (Samba) Programı faydalıdır.	25	83
Hayır, Sigara, Alkol, Madde (Samba) Programı faydalı değildir.	-	-
Bir fikrim yok. Hiç Alınmadım. Katılmadım. Bilmiyorum.	5	17
Toplam	30	100,0

Denetimli serbestlikte uygulanan Sigara, Alkol, Madde Bağımlılığı (Samba) Programının etkilerine bakıldığında görüşmecilerin % 83'lük bir kesimi evet, sigara, alkol, madde bağımlılığı programını faydalı buluyorum şeklinde cevap vermiştir. %

17'si bu konuda bir fikrim yok çünkü bu programa hiç katılmadım şeklinde cevap vermiştir. Bu anlamda doğrudan samba programına katılmış olan görüşmecilerin tamamı bu programı faydalı gördüklerini, 15 görüşmeci doğrudan katılmadığı halde programa katılan arkadaşlarından öğrendikleri kadarıyla programın faydalı olduğunu ifade etmişlerdir. Samba programına alınmayan veya katılmayan ve bu konuda bir fikri olmayan görüşmeciler çıkartıldığında; sadece katılan ve bu konuda fikri olan görüşmecilerin tamamı bu programı olumlu ve faydalı görmektedir. Elde edilen veriler de denetimli serbestlikte yapılan samba programının bu sistemde önemli bir yer tuttuğunu ve katılanlara fayda sağladığını göstermektedir.

Bazı görüşmecilerin denetimli serbestlikte yürütülen Sigara, Alkol ve Madde Müdahale Programına yönelik düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

S.T.(24 yaş): "Evet, bilmediğim şeyleri öğreniyorum. Daha önceden yaptığım yanlışlardan uzak durmayı, yapmamam gerekenleri, kimlerden ve nelerden uzak durmam gerektiğini öğreniyorum."

A.Ü.(26 yaş): "Evet, bağımlılık ve madde konusunda bilmediğim ya da eksik bildiğim şeyleri öğrendim. Yapmamam gerekenler ile nelerden uzak durmam gerektiğini öğrendim."

P.G.(21 yaş): "Evet, madde bağımlılığında nelerin bize rehberlik yapacağını öğrendim. Nelerden kaçınmam gerektiği ve öğrendiğim konuları günlük hayatta uygulama deneyimi elde ettim. Grup baskısına karşı koymayı öğrendim."

F.T.(26 yaş): "Evet, esrarın, sigaranın, alkoliün zararlarını ve onlardan uzak durmak için yapman gerekenlerin öğrenildiği bu program bağımlılara ciddi fayda sağlamaktadır."

D.M.(26 yaş): "Evet, maddenin zararlarını en ince ayrıntısına kadar öğrenmeye çalıştım."

M.V. (25 yaş): "Evet, maddenin zararlarını öğreniyorum. Aile ve çevre ile yaşadığım sorunların beni nasıl boşluğa düşürdüğü ve maddeye yönelttiğini öğrendim."

B.B.(30 yaş): "Evet, bağımlılığın ve uyuşturucu maddelerin oturumlar şeklinde anlatıldığı bu programın çok fazla eğitici ve öğretici yanı bulunmaktadır."

R.V.(22 yaş): “Evet, bu program insanı kendine getirmektedir. İnsanı silkelemektedir. Farkındalığı ortaya çıkarmaktadır.”

F.B.(19 yaş): “Evet, çok faydalı ve verimli oluyor. Bu program sayesinde dışarıda kulaktan kulağa aktarılan misal: ottur günahı yoktur. Şeker hastalığına iyi gelir vb. lafların ne kadar boş olduğunu görebiliyorsun.”

Ö.T.(23 yaş): “Evet, bilmediğim şeyleri öğreniyorum. Yapmamam gerekenleri öğreniyorum. Nelerden uzak durmam gerektiğini öğreniyorum.”

E.P.(26 yaş): “Evet, bağımlılığın ne olduğunu, neleri yapman nelerden uzak durman gerektiğini öğreniyorsun.”

Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Müdahale Programı ile alakalı olarak görüşmecilerin % 90’lık bir kesimi memnuniyetini dile getirmiştir. Burada dikkat çekici olan nokta bu programa birebir katılan hükümlülerin tamamının memnun olmasıdır. Bu programın amacının maddeyi kötüye kullanım sorunu yaşayan kişilerin bağımlılık, maddenin zararları, maddeyi bırakma, madde ile mücadele konularında sözel bilgiler dışında görsel materyaller ile desteklenen derslerde öğrenilen bilgilerin kalıcılığının sağlanmasıdır. Bu programdan istenilen hedeflerin tutturulmasının birinci koşulu hükümlünün bu derslere katılırken motivasyonunun en üst seviyede olması gerektiğidir. Hükümlü bu derslere katılmadan önce yüksek motivasyona sahip olmalı ve edindiği bilgileri günlük yaşamında birebir kullanmalıdır.

Yukarıda bahsedilen başlıklardan dördüncüsü denetimli serbestlikte sürdürülen Öfke Kontrolü Programıdır.

Bu program aile içi şiddet, basit yaralama, kendine ve etraftakilere zarar verme, herhangi bir madde alımı sonucu oto kontrolünü yitirme, heyecan arama davranışları vb. durumlarda öfkeyi kontrol etme becerilerinin zayıf olduğu, bir risk faktörü olarak tespit edildiği durumlarda kişilerde farkındalık yaratarak öz denetimi sağlamak amacıyla hazırlanmış yapılandırılmış bir programdır (Öfke Kontrolü Kullanıcı Kitabı, 2013:5).

Grup çalışmaları aynı konuda sorun yaşayan birden fazla insanın bir araya gelerek etkileşim ve iletişim halinde kendilerine ve çevrelerine karşı farkındalıklarının artmasıdır. Böylece ortak sorunlarını daha kolay çözebilmeyi öğrenirken aynı zamanda yeni ve farklı şeyler öğrenmelerine imkân tanıyan

çalışmalarıdır. Öfke kontrolü grup çalışmaları, hükümlülerin şiddetin etki ve sonuçlarını fark etmelerine, şiddetin öğrenildiği gibi değiştirilebileceğini öğrenmelerine, sağlıklı iletişimin yöntemlerini görmelerine, öfke kontrolünü sağlamalarında büyük rol üstlenmektedir (Çelik, 2015:107-113).

Araştırmaya gönüllü katılan hükümlülerin denetimdeki öfke kontrolü programı konusundaki düşüncelerine dair veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 52: Öfke Kontrolü Programının Etkileri

Öfke Kontrolü Programının Etkileri	Frekans	Yüzde
Evet, Öfke Kontrolü Programını faydalı görüyorum	14	47
Hayır, Öfke Kontrolü Programını faydalı görmüyorum	-	-
Bir fikrim yok. Hiç Alınmadım. Katılmadım. Bilmiyorum.	16	53
Toplam	30	100,0

Çalışma örneklem grubu içerisinde yer alan görüşmecilerin % 47’lik kesimi evet, öfke kontrolü programını faydalı buluyorum. % 53’lük bir kesimi bu program ve içeriği hakkında bir fikrim yok; çünkü bu programa hiç katılmadım şeklinde cevap vermiştir. Evreni oluşturan örneklem grubundan doğrudan öfke kontrolü programına katılmış olan görüşmecilerin tamamı yani 4 görüşmecinin 4’ü de bu programın faydalı olduğunu söylemiştir. 10 görüşmeci doğrudan katılmadığı halde programa katılan arkadaşlarından öğrendikleri kadarıyla programın faydalı olduğunu ifade etmiştir. Öfke programına alınmayan ve bu konuda bir fikri olmayan hükümlüler çıkartıldığında; sadece katılanlar temel alındığında 4 görüşmecinin 4’ü yani tamamı öfke kontrolü programını olumlu ve faydalı görmektedir. Sonuç olarak elde edilen veriler denetimli serbestlikte sürdürülen önemli diğer modüler programlar gibi öfke kontrolü programının da faydalı olduğunu göstermektedir.

Bazı görüşmecilerin Öfke Kontrolü Programına yönelik düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

A.D.(25 yaş): “Evet, öfke kontrolünü sağlama konusunda çok faydalı bir çalışmadır.”

Ö.K.(36 yaş): “Evet, öfkeyi yaşayarak öğrenmiş bir olarak çok önemli görüyorum.”

E.P.(26 yaş): “Evet, öfke kontrolünü sağlama ve öfkeyi kontrol altına alma konusunda faydalı egzersizleri öğrendim.”

M.B.(24 yaş): “Evet, başımdan geçen olay alkolün etkisiyle meydana geldi. Kontrolümü kaybettiğim için olay büyüdü. Bu program ile öfkenin ne olduğu, öfke anında neler yapmam gerektiği (derin nefes ve öfke egzersizleri) öğretildi.”

E.B.(30 yaş): “Evet, katılanlardan öfkeyi kontrol etmede ciddi katkıları olduğunu duydum.”

F.T.(26 yaş): “Evet, katılan arkadaşlar orada öğrendikleri tekniklerin çok faydalı olduğunu söylediler.”

T.R.T.(27 yaş): “Evet, katıldığım bu program ile öfke duygusunun o kadar da kötü olmadığını, öfkeyi nasıl kontrol altında tutacağımı ve günlük öfke egzersizlerini öğrendim.”

D.M. (26 yaş): “Evet, öfke anında ne yapılması gerektiğine dair alternatifler anlatıldı.”

M.A.G.(24 yaş): “Evet, aile içinde özel ilişkilerde sosyal yaşamda öfkelenmemek adına verimli bir çalışma olduğunu düşünüyorum.”

Öfke Kontrolü Müdahale Programı ile alakalı olarak görüşmecilerin % 47’lik bir kesiminin memnuniyetini dile getirdiği görülmektedir. Burada dikkat çekici olan nokta bu programa birebir katılan hükümlülerin tamamının programdan memnun olmasıdır. Bu programın amacının öfke problemi yaşayan kişilerin öfkenin ne olduğu, öfke ile mücadele yöntemleri, öfke ile başa çıkma, başkalarının yardımı olmadan kişinin kendi başına öfkesini kontrol edebilmesi konularında sözel bilgiler dışında görsel materyaller ile öğrenilen bilgilerin kalıcılığının sağlanmasıdır. Daha önceden de belirtildiği gibi bu programdan istenilen hedeflerin tutturulmasının birinci koşulu hükümlünün bu derslere katılırken motivasyonunun en üst seviyede olması gerektiğidir. Hükümlü bu derslere katılmadan önce yüksek motivasyona sahip olmalı ve edindiği bilgileri günlük yaşamında sık sık kullanmalıdır.

Bu konu ile alakalı beşinci başlık Hayat İçin Değişim Programıdır. Bu program, araştırma değerlendirme formu sonucunda problem çözme ve planlama becerileri zayıf, motivasyonu düşük olan dürtüsellik, kişiler arası iletişim eksikliği ile öfke kontrolü problemleri yaşayan kişilerin otokontrollerini sağlamalarına yardımcı olan yapılandırılmış bir programdır⁸.

Hükümlülerde sık görülen yeniden suç işleme davranışının detaylı bir şekilde ele alınması, ölçülerek analiz edilmesi ve sonuçlarının değerlendirilmesi, oluşturulan programlar için önemli bir yere sahiptir.

Denetimli serbestlikte sürdürülen eğitim iyileştirme çalışmalarından biri olan Hayat İçin Değişim Programı da suç işleme oranlarının düşmesine olumlu katkı sağlamaktadır (Dizman, 2015:284-295).

Bu araştırmaya gönüllü katılan hükümlülerin hayat için değişim programına yönelik düşünceleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 53: Hayat İçin Değişim (Hayde) Programının Etkileri

Hayat İçin Değişim (Hayde) Programının Etkileri	Frekans	Yüzde
Evet, Hayat İçin Değişim (Hayde) programını faydalı görüyorum.	6	20
Hayır, Hayat İçin Değişim (Hayde) programını faydalı görmüyorum.	-	-
Bir fikrim yok. Hiç Alınmadım. Katılmadım. Bilmiyorum.	24	80
Toplam	30	100,0

Yukarıdaki tabloya bakıldığında araştırmanın örneklem grubu içerisinde yer alan görüşmecilerden % 20'lik kesimi Evet, Hayde (hayat için değişim) programını faydalı buluyorum. % 80'lik kesimi bu konuda bir fikrim yok; çünkü bu programa hiç katılmadım şeklinde cevap vermiştir. Evrenimizi oluşturan örneklem gurubundan

⁸ Ayrıntılı bilgi için bakınız: T.C. Adalet Bakanlığı, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, Yetişkinler İçin Genel Suçlu Davranışı Müdahale Programı, Katılımcı El Kitabı, Hayat İçin Değişim Programı (HAYDE).

doğrudan Hayde programına katılmış olan 4 görüşmecinin 4'ü de bu programı faydalı gördüğünü, 2 görüşmeci doğrudan katılmadığı halde programa katılan arkadaşlarından öğrendikleri kadarıyla programın faydalı olduğunu ifade etmiştir. Kalan diğer 26 görüşmeci de Hayde programına katılmadıklarını kendilerinin diğer programlara ya da seminerlere dâhil edilmelerinden ötürü bu program hakkında bir fikirlerinin bulunmadığını söylemiştir. Bu programa alınmayan ve bu konuda bir fikri olmayanlar çıkartıldığında; sadece katılan ve bu konuda fikri olanlar temel alındığında Hayde (hayat için değişim) programını faydalı buluyorum diyen 4 görüşmeciden 4'ü yani tamamı bu programı olumlu ve faydalı görmektedir. Bu elde edilen verilere göre denetimli serbestlikte yapılan Hayde programının faydalı olduğu söylenilebilir.

Bazı görüşmecilerin denetimli serbestlik kapsamında yürütülen Hayat İçin Değişim Programına yönelik düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

A.D.(25 yaş): “Evet, bence yapılan tüm grup çalışmaları gibi bu programın da suçla mücadelede faydası vardır.”

E.P.(26 yaş): “Evet, bu programla en kötü yaşam koşullarında işbölümü yapıp olumsuzluklardan nasıl atlatılabileceğine dair bilgiler aynı zamanda bize izletilen videolarla daha kalıcı bilgiler haline geliyor. Bu program sayesinde bugüne kadar hiç bilmediğim bilgiler öğrendim.”

M.D.(28 yaş): “Evet, ben bu programa da alınmışım. İssız Ada çalışmasında çok önemli bilgiler edindim. İnsanlara bakış açım değişti. İletişim becerilerim düzeldi. Daha iyi düşünmeme sebep oldu. Yapılan çalışmaları faydalı olduğunu düşünüyorum.”

M.B.(24 yaş): “Evet, şuana kadar denetimdeki gördüğüm tüm çalışmalar çok faydalı yeter ki öğrenmek için insan kendini biraz zorlasın.”

M.V.(25 yaş): “Evet, programın çok değişik ve farklı olduğunu gördüm. Mesela İssız Ada çalışma yapıldı. Böyle bir adada mahsur kaldığımızda ne yaparsanız kurtulabilirsiniz. Bunları bu çalışma ile sanki birebir yaşadık ve çok şey öğrendik.”

O.K.(26 yaş): “Evet, katılmadım ama katılan arkadaşlardan biliyorum Sigara alkol madde bağımlılığı kadar faydalı bir programdır.”

Hayat İçin Değişim Programı konusunda görüşmecilerin % 20'lik bir kesiminin memnuniyetlerini dile getirdiği görülmektedir. Dikkat çekici olan nokta bu programa birebir katılan hükümlülerin tamamının memnun olmasıdır. Bu programın amacının planlama ve problem çözme becerileri zayıf olan dürtüsellik, motivasyon ve kişiler arası iletişim eksikliği ile öfke kontrol sorunu yaşayan kişilerin otokontrollerini sağlamalarına yardımcı olacak sözel bilgilerin görsel materyaller ile desteklenmesi ve öğrenilen bilgilerin kalıcılığının sağlanmasıdır. Bu programdan istenilen hedeflere ulaşılmasının ilk koşulu hükümlünün ders öncesi motivasyonunun en üst seviyede olmasıdır. Yüksek motivasyonla derslere katılan hükümlü edindiği bilgileri günlük yaşamında mutlaka kullanmalıdır.

Denetimli serbestlik hizmetleri konusunun altıncı başlığı Seminer Faaliyetleridir. Seminerler, denetimli serbestlik çalışanlarının hükümlü ile denetim planı hazırlarken plan öncesi yaptıkları araştırma ve değerlendirme sonucunda hükümlülerin ihtiyaç duydukları konularda çalışması farklı kurumların kendi uzmanlık alanları ile ilgili olarak hükümlülere sundukları bir bilgilendirme faaliyetidir.

Denetimli serbestlikte eğitim iyileştirme faaliyetleri kapsamında farklı kurum ve kuruluşların kendi hizmet alanları ile alakalı olarak yine kendi meslek elemanlarınca hükümlülere yönelik olarak yürütülen çalışmalardan birisi olan seminerler hükümlülerin bilmedikleri konularda bilgilenmeleri, toplumdan dışlanmadan üretken bireyler olarak yeniden adapte olmaları veya uyum sağlamaları, yeni beceriler edinmelerine katkı sağlayacaktır (Aslan, 2015:425-431).

Gümüşhane Denetimli Serbestlik Psikoloğu Saliha ARSLANPENCE, kurumda sürdürülen seminer faaliyetlerine atıfta bulunarak alkol veya uyuşturucu bağımlılığı, tedavi, alkol veya uyuşturucuya başlama nedenleri, sonrasında ortaya çıkan bedensel, ruhsal, sosyal sorunlar konusunda kişilerin bilinçlenmelerinin toplum huzuru için önemli olduğunu söylemiştir (haber29.net, 2016).

Bazı görüşmecilerin denetimli serbestlik kapsamında yürütülen seminer faaliyetlerine yönelik düşüncelerine aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 54: Denetimde Yapılan Seminer Çalışmalarının Etkileri

Denetimde Yapılan Seminer Çalışmalarının Etkileri	Frekans	Yüzde
Evet, Seminer çalışmalarını faydalı görüyorum.	22	73,3
Hayır, Seminer çalışmalarını faydalı görmüyorum.	1	3,3
Bir fikrim yok. Hiç Alınmadım. Katılmadım. Bilmiyorum.	7	23,3
Toplam	30	100,0

Araştırmaya katılan görüşmecilerin % 73,3'lük kesimi evet, denetimde yapılan seminer çalışmalarını faydalı buluyorum. % 23,3'lük kesimi bu konuda bir fikrim yok; çünkü seminerlere hiç katılmadım. % 3,3'lük kesimi denetimde yapılan seminer çalışmalarını faydalı bulmuyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu anlamda bu seminerlere alınmayan, katılmayan veya bu konuda bir fikri olmayanları çıkartıldığında; sadece katılanlar temel alındığında seminer çalışmalarını görüşmecilerin %73,3'lük kesimi olumlu ve faydalı görmektedir. Ede edilen veriler denetimli serbestlikte yapılan seminer çalışmalarının faydalı olduğunu göstermektedir.

Bazı görüşmecilerin denetimli serbestlik kapsamında yürütülen Seminer Faaliyetlerine yönelik düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

A.D.(25 yaş): Evet, faydalı buluyorum katıldım farklı konularda (deprem, aile planlaması, bulaşıcı hastalıklar, dini konular) gibi farklı uzmanların katılımları ile bilgilendirici, eğitici etkinlikler yapıyordu.”

B.B.(30 yaş): “Evet, dini, eğitim, sağlık, iş, meslek vd. çeşitli konularda işin uzmanlarından bilgi ediniyorduk.”

C.T.(26 yaş): “Evet, farklı konularda uzmanların anlattıkları ile bilmediğimiz veya eksik bildiğimiz konularda bilgi sahibi olduk.”

M.A.(34 yaş): “Evet, bu seminerlere doğrudan katıldığım için biliyorum. Çok eğitici ve faydalı bilgiler verildiğini katılanlardan duydum.”

M.K.(24 yaş): “Evet, seminer faaliyetlerinin verimli olduğunu gördüm.”

D.M.(26 yaş): “Evet, görsellerle olayları canlandırmaları bazı şeylerin zihnimde daha iyi yerleşmesine katkı sağladı.”

E.A.(28 yaş): “Evet, farklı konular mesela deprem, temizlik sağlık, yardımlaşma gibi konular aklıma gelenlerdi. Bu seminerlerle eksiklerimi tamamladım.”

M.Ç.(25 yaş): “Evet, katıldım buradaki dersler de diğer programlar gibi faydalıdır. Sağlık, deprem, aile gibi konularda bilmediğim şeyleri öğrendim.”

M.V.(25 yaş): “Hayır, bence faydadandan çok zararı var, çünkü aynı mekânda 50-60 tane suça bulaşmış kişiyle ders yapılıyor. Bütün suçlular birbirini dışarıdan veya cezaevinden tanıdıkları için aynı ortamda karşılaşarak kaynaşabilmekteler.”

Denetimli serbestlikte yürütülen seminerler hükümlülerin ihtiyaç duydukları konularda farklı kurum uzmanlarının kendi uzmanlık alanları ile ilgili olarak sundukları bir bilgilendirme faaliyetidir. Bu konuda görüşmecilerin % 73,3'lük bir kesimi yürütülen bu faaliyetlerle elde edilen bilgilerden memnun oldukları görülmüştür. Yine burada dikkat çekici olan noktalardan birisi de % 3,3'lük bir kesiminin seminerlerden memnun olmadığı görülmüştür. Memnuniyetsizliklerinin nedenlerine bakıldığında seminerde işlenen konunun kişiyi tatmin etmemesi ile uzak yerler veya ilçelerden gelerek seminere katılmak zorunluluğudur. Bu durumdan şikâyetçi olan kişiler zaman zaman ulaşım sıkıntıları yaşadıklarını veya günlük işlerinin yarıda bırakarak gelip seminerlere katıldıkları için seminerlerden serzenişte bulunmaktadır. Denetimli serbestliğin özünde denetim ve takipler ile birlikte eğitim ve iyileştirme faaliyetlerinin çok önemli bir yer tutmasından ötürü bu çalışmaların yapılması da gerekli olduğu unutulmamalıdır.

Yukarıda denetimli serbestlikte sürdürülen yapılandırılmış müdahale programları hakkında görüşmecilerin bakış açıları analiz edilmeye çalışıldı.

Şimdi ise genel olarak denetimde yapılan çalışmaların hükümlülerde var olan bilgi eksikliğini giderip gidermediği noktasında hükümlülerin ne hissettikleri öğrenilmeye çalışılacaktır. Bu konuda İstanbul Denetimli Serbestlik Müdürlüğü Sosyoloğu Diler BULUT denetimde sürdürülen tüm çalışmaların çok değerli olduğunu, grup çalışmalarının ise kişinin değişimini sağlayan, en faydalı öğrenme şekillerinden birini teşkil ettiğini ifade etmiştir (İstanbul Denetimli Serbestlik Müdürlüğü. “Her şey Küçük Bir Dokunuşla Başlar”, 2015).

Denetimli serbestliğe tabii olan hükümlülerin farklı suçlardan denetime geldikleri görülmekle beraber büyük bir kısmını uyuşturucu kullananlar oluşturmaktadır. Uyuşturucu kullananlara yönelik Amatem, Çematem, Samba programları gibi önemli hizmetler sunulmaktadır. Bu programlara katılanların çoğunluğu aynı zamanda tedavi ve rehberlik hizmetlerinden faydalanmakta ve bu hizmetlerden memnun kalmaktadır (Genç, 2015:476:488).

Bu araştırmaya gönüllü katılan hükümlülerden denetimli serbestlik kapsamında yapılan çalışmalardan bilgi eksikliklerini giderip gideremedikleri konusunda ne hissettiklerine yönelik düşüncelerine dair veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 55: Denetimde Yapılan Çalışmaların Bilgi Eksiliğini Gidermesi

Denetimde Yapılan Çalışmaların Bilgi Eksiliğini Gidermesi	Frekans	Yüzde
Evet, Denetimde yapılan çalışmalardan bilgi eksiliğini tamamladım.	30	100
Hayır, Denetimde yapılan çalışmalardan bilgi eksiliğini tamamlayamadım.	-	-
Toplam	30	100,0

Çalışmanın örneklem grubu içerisinde yer alan görüşmecilerin % 100'ü evet, denetimde yapılan çalışmalardan bilgi eksiliğini tamamladım şeklinde cevap vermiştir. Yukarıdaki anlatımlardan da denetimde yapılan çalışmaların hükümlülerin bilgi eksikliğini gidermede etkili olduğunu; denetimli serbestlik sisteminin hükümlülerde istenilen değişiklikleri sağlama ve arzu edilen başarıya ulaşmasında önemli bir rol üstlendiği sonucunu ortaya çıkmıştır.

Bazı görüşmecilerin denetimli serbestlik kapsamında yapılan çalışmalardan bilgi eksikliklerini giderip gideremedikleri konusuna dair düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

F.A.(32 yaş): "Evet, çoğu zaman yeni yeni şeyler öğrenerek eksiklerimi giderdim."

B.B.(30 yaş): “Evet, kendi adıma kaldığımı söyleyebilirim. Evet, genel anlamda memnun kaldım ve süreç boyunca bir problem yaşamadım.”

M.Ç.(25 yaş): “Evet, kesinlikle bilgilerimi artırmam noktasında yardımcı oldu.”

M.B.(24 yaş): “Evet, günlük yaşama dair bilinmesi gereken eksiklerimi tamamladım.”

Ö.K.(36 yaş): “Evet, yüzde yüz olmasa da büyük bir kısmını tamamladığımı düşünüyorum.”

E.A.(28 yaş): “Evet, denetimde birçok eksikliğini gördüm. Derslerde işlenen konularla bilgi eksikliğini, oturma, konuşma, kamu hizmeti cezasında misafirleri ağırlama, telefonlara zaman zaman cevap verme vb. eksiklerimi tamamladım.”

M.K.(24 yaş): “Evet, genel itibariyle denetimli serbestlikte verilen hizmetler ile farklı konular ve kurumlar ile alakalı danıştığım birçok konuda (eğitim, sağlık, sosyal, ekonomik) rehberlik yapma ilgili kurum ve kuruluşlara yönlendirmede problemleri aşmamızda yardımcı oldu.”

C.T.(26 yaş): “Evet, bireysel görüşmelerde özel sorunlarımı çözmem, yapılan grup çalışmalarında eksik bilgilerimi tamamlayarak yeni şeyler öğrendim. Seminerlerde de farklı kişilerden farklı konularda yeni şeyler öğrendim.”

G.B.B.(27 yaş): “Evet, gerek mevzuat, gerekse diğer konular eğitim faaliyetleri konularında birçok eksikliğini giderdim.”

E.B.(30 yaş): “Evet, halen tamamlamaya uğraş gösteriyorum.”

Denetimli serbestlik süreci bir bütün olduğundan gerek tedavi, bağımlılık ve bilgilendirme süreci gerek yapılandırılmış müdahale programları gerekse seminer faaliyetleriyle hükümlülerin günlük yaşantılarında ihtiyaç duydukları konularda hükümlülerin % 100'ü yani tamamı var olan bilgi eksikliklerini giderdiğini ifade etmiştir. Bu durum bazı çalışmalara düşük ya da yeterli motivasyona sahip olmadan katılan görüşmeciler olmasına rağmen yapılan bu çalışmaların denetimli serbestlik ve hükümlüler açısından değerli çalışmalar olduğunu göstermektedir.

Denetimli serbestlik hizmetleri başlığı altında son olarak derslerde işlenen konuların ilgi çekici veya zevkli olup olmadığı öğrenilmeye çalışılmıştır.

Konu ile ilgili olarak BULUT denetimde sürdürülen çalışmalara katılan insanlar bu sayede birbirlerini tanıma imkânı elde ederek fikir alışverişinde bulunurlar, aralarında bir güven duygusu oluşacağından psikolojik açıdan birbirlerine destek olduklarından yapılan bu çalışmaların zevkli, etkili ve faydalı olduğunu ifade etmiştir(İstanbul Denetimli Serbestlik Müdürlüğü. “Her şey Küçük Bir Dokunuşla Başlar”, 2015).

Yapılan bir araştırmaya göre hükümlülerin denetimli serbestlikte yürütülen derslerden memnun oldukları bununla birlikte bazı isteklerinin de olduğu görülmüştür. Bu isteklere bakıldığında: hükümlünün işlediği suça göre katılacağı derslerin belirlenmesi, dini derslerin daha ağırlıkta olması, gündüz işlerinden ötürü mesai bitimi veya hafta sonları yapılması, dini derslerin de cami veya cem evi gibi mekânlarda yapılmasının yetkililerce dikkate alınmasının önemi ortaya çıkmıştır (Çoştı, 2015:357-366).

Bu araştırmaya gönüllü katılan görüşmecilerin yapılan derslerde işlenen konuların ilgi çekici veya zevkli olup olmadığına dair veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 56: Derslerde İşlenen Konulara Yönelik Algıları

Derslerde İşlenen Konulara Yönelik Algıları	Frekans	Yüzde
Evet, Derste işlenen konular zevkliydi.	24	80
Hayır, Derste işlenen konular zevkli değildi.	2	7
Kısmen, Derste işlenen konular zevkliydi.	4	13
Toplam	30	100,0

Çalışmada örneklem grubu içerisinde yer alan görüşmecilerin % 80’lik kesimi evet, derste işlenen konular zevkliydi; % 7’lik kesimi hayır, derste işlenen konular zevkli değildi; % 13’lük kesimi kısmen, derste işlenen konular zevkliydi şeklinde cevap vermiştir. Yukarıdaki tablo ve hükümlü görüşlerine bakıldığında denetimde işlenen konulardan doğrudan hoşlanma veya zevk aldıklarını söyleyen % 80’lik bir kesim söz konusudur. Ortaya çıkan sonuç hükümlülerin denetimde işlenen konuları genel anlamda zevkli gördüklerini ortaya koymaktadır.

Derslerde işlenen konuların ilgi çekici veya zevkli olup olmadığına yönelik bazı görüşmecilerin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

F.B.(19 yaş): “Evet, derslerde yapılan slayt video gösterimleri güzeldi. Eğlenceliydi.”

C.T.(26 yaş): “Evet, programlar ve derslerin çok faydalı ve zevkli olduğunu düşünüyorum.”

C.S.(28 yaş): “Evet, zevkliydi. Bu süre boyunca derslerde hiç canım sıkılmadı. Eşe, dosta iş arkadaşlarıma öğrendiklerimi anlatıyorum.”

E.A.(28 yaş): “Evet, bence zevkliydi. Buradan öğrendiklerimi zaman zaman çocuklarıma anlatıyorum. Yeğenlerime nasihatte bulunuyorum.”

M.B.(24 yaş): “Evet, bence zevkliydi. Çünkü konular hem ilgi çekiciydi. Hem de videolarla pekiştirilmişti. Sanki sinemaya gitmiş hissi uyandırıyor. Birazda insanın kendisini vermesi gerekiyor.”

M.D.(28 yaş): “Evet, hayde çalışmasında özellikle işlenen ıssız ada çalışması çok zevkliydi.”

M.V.(28 yaş): “Evet, konuların Samba anlatılan derslerin tamamı benim işlediğim suç olan madde ile alakalıydı. Seminerlerdeki konuların da büyük çoğunluğu yaşam için bilinmesi gereken konulardı. Bunun için zevkliydi.”

M.A.G.(24 yaş): “Evet, dersten derse değişmekteydi. Video görselleri çok ilgimi çekti genel olarak zevkli diyebilirim.”

O.K.(26 yaş): “Evet, sadece seminere katılma fırsatı buldum benim için zevkliydi.”

D.M.(26 yaş): “Hayır, bilgi açığını kapatması ve yeni faydalı şeyler öğrenme açısından iyi ama zevkli olduğunu söyleyemem. Bence zevkli değildi.”

O.T.(23 yaş): “Hayır, çok zevkliydi diyemem.”

M.K.(24 yaş): “Kısmen, benim ilgimi ve dikkatimi çeken ya da bana daha çok hitap eden birçok konudan haz aldım; bazılarını ise beklentilerime karşılık bulamadığım için beğenmedim.”

M.A.(34 yaş): “Kısmen, ilgi çeken zevkli konularda vardı. Bunun yanında sıkıcı konular da vardı.”

Denetimli serbestlikte eğitim iyileştirme faaliyetleri kapsamında yapılan derslerde işlenen konuların zevkli olduğuna yönelik görüşmeciler memnuniyetinin % 80 civarında olduğu görülmüştür. Yine aynı konu ile ilgili olarak görüşmecilerin %13'lük bir kesimi ise dersleri kısmen zevkli bulmuştur. İşlenen tüm derslerin zevkli olduğunu dile getirenler tüm dersleri ve konuları zevkli bulurken kısmen zevkli bulurlar bazı konuları beğenmediklerini ifade etmişlerdir. Bu dersleri ve konuları hiç beğenmeyenlerin oranı da % 7 civarındadır.

İster ders olsun isterse o derste işlenen konular olsun hoşnut kalmanın en öncelikli koşulu bu dersler girerken yüksek motivasyona sahip olmak gerekir. Ayrıca derslerde işlenen konular hakkında katılımcıların bir fikri varsa bu fikri sınıf ortamında paylaşmak kısacası derslere katılmak gerekir. Bunlar olmazsa derslerden ve işlenen konularda istenilen hazzı almak mümkün olmamaktadır.

3.39 Kamu Hizmeti Cezaları

Bu bölümün alt başlıkları ile tablolarının daha iyi anlaşılabilmesi için bazı hususların açıklanması gerekmektedir. Örneklem grubu içerisinde bulunan hükümlülerin tamamı aynı suçtan denetimli serbestliğe gelmediklerinden ve her hükümlünün yapılan Araştırma Değerlendirme Formundan çıkan sonuca göre farklı programlara dâhil edilmesi zorunluluğu vardır. Örneklem grubunun, evreni temsil etmesi için farklı çalışmalara katılan en az bir hükümlünün olmasına dikkat edilmiştir. Aşağıda açıklanmaya çalışılan başlıklar ve tablolar ile denetimli serbestlikte infaz edilen 105/A maddesindeki kamu hizmeti cezaları, 106/3 maddesindeki kamu hizmeti cezalarının infazı için gelen ve aynı zamanda seminer faaliyetlerine katılmış olan görüşmecilerden elde edilen verilerdir.

Bu anlamda ilk olarak kamu hizmeti cezasının infazı için hükümlülerin gittikleri kurumlardaki iletişim durumu analiz edilecektir.

Denetimli serbestlikte iken kamu hizmeti cezasını Bursa Devlet Tiyatrosunda çalışarak tamamlayan S.D. çalışmaya başladığı kurumdaki çalışanların sıcak davranmaları ile ortama ve işe kısa zamanda alıştığını, aynı zamanda özgürlüğünün kısıtlanmamasının da kendisini mutlu ettiğini, faydalı tecrübeler edindiğini dile

getirmiştir (Beşinci Yılda Denetimli Serbestlik. “Kamu Yararına Çalışma Yükümlülükleri”, 2010).

Kamu Hizmeti veya zorunlu çalışmadaki temel amaç suçun oluşmasını önlemek, hükümlülerin yeniden suç işlemelerindeki önleyici faktörleri güçlendirmek, toplumu korumak, hükümlülerin sosyalleşmelerine katkıda bulunmak, iletişim becerilerini güçlendirmek, kanunlara ve topluma saygılı ve aynı zamanda sorumluluk sahibi bireylerin yetişmesine katkıda bulunmaktır.⁹

Örnekleme grubunda yer alan hükümlülerin kamu hizmeti cezasının infazı için gittikleri kurumlardaki iletişim durumuna dair verilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 57: Kamu Hizmetinde Çalışılan Kurumlardaki İletişim Durumu

Kamu Hizmetinde Çalışılan Kurumlardaki İletişim Durumu	Frekans	Yüzde
Evet, Kamu Hizmetinde insanlar ile iletişimimiz olumluydu.	17	57
Hayır, Kamu Hizmetinde insanlar ile iletişimimiz olumsuzdu.	-	-
Bir fikrim yok. Bilmiyorum.	13	43
Toplam	30	100,0

Alan araştırması sırasında görüşmecilerin % 57’lik kesimi evet, kamu hizmeti cezasını infaz ederken gittiğim kurumda insanlarla etkileşim durumum olumluydu ve denetimde infaz edilen kamu hizmeti cezasını faydalı buluyorum. % 43’lük kesimi şuana kadar herhangi bir kamu hizmeti cezam olmadığından bu konuda bir fikrim yok şeklinde cevap vermiştir. Kamu hizmeti cezasına katılan veya bu konuda fikri olanlar temel alındığında 17 görüşmecinin tamamı yani % 100’ü evet, kamu hizmeti cezasını infaz ederken gittiğim kurumda insanlarla iletişim durumum olumluydu şeklinde cevaplar vermişlerdir. Bu elde edilen verilere bakıldığında kamu hizmeti cezasının çalıştıkları kurumlardaki insanlar ile olan iletişimlerine katkı sağladığını göstermektedir.

⁹ Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İş Yurtları Kurumu Ürün ve Hizmet Kataloğu s.4

Kamu hizmeti cezasının infazı için hükümlülerin gittikleri kurumlardaki iletişim durumuna yönelik bazı görüşmecilerin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

A.D.(25 yaş): “Evet, benim kamu hizmeti cezası vardı. Ben kamu hizmetinden çalışmışım. Katıldım, genel olarak olumluydu.”

F.T.(26 yaş): “Evet, olumlu buluyorum. Çünkü denetimli serbestlik müdürlüğünde çalıştım. Bunu en iyi bilenlerdenim.”

B.B.(30 yaş): “Evet, olumlu buluyorum. Çünkü kamu hizmeti cezasını infaz ettiğimde camide çalıştım. Etkileşimim de gayet güzeldi.”

Ö.K.(36 yaş): “Olumlu, gerek cezaevindeyken gerekse denetimdeyken kamu hizmeti cezasından etkileşimim iyiydi.”

F.A.(32 yaş): “Olumlu, bulunduğum süre içerisinde herhangi bir olumsuzluk yaşamadım.”

M.A.(34 yaş): “Olumlu, genel anlamda iyi etkileşimim vardır.”

M.K.(24 yaş): “Olumlu, bu süreçte de insanlarla kurduğum diyalog ve iletişimimin gayet olumlu yönde seyrettiğini düşünüyorum.”

A.Ü.(26 yaş): “Evet, aynı zamanda kamu hizmeti cezası dosyam vardı. Çalıştığım zaman etkileşimim çok iyiydi.”

E.A. (28 yaş): “Evet, başkalarının birbirleri ile olan ilişkileri ve diyaloglarına bakarak kendini düzelttim. Örnek kişilerin tavır ve davranışlarını kendime örnek alınca bir şeyler öğrendim. Kendime çekin düzen verebildim.”

Bu çalışmaya katılan görüşmecilerin tamamı aynı suçtan gelmediği ve haliyle aynı yükümlülüklerle katılamayacağı hususunu belirtmekte fayda vardır. Denetimli serbestliğe cezaevinden nakil yoluyla gelen ve doğrudan kamu hizmetinde ücretsiz çalışma yükümlülüğü altına alınan hükümlülerin gittikleri kamu kurumlarının çalışanları ile olan iletişim durumlarına bakıldığında hükümlülerin kurum çalışanları ile olumlu iletişim kurdukları, iletişim durumlarını iyi olduğu anlaşılmıştır. Toplumun dezavantajlı kesimi olan hükümlülerin yeni ortamlarda farklı insanlarla iletişim becerilerinin geliştirilmesi, denetimli serbestliğin en önemli amaçları arasındadır. Sonuç itibarıyla denilebilir ki kamu hizmeti cezası amacına hizmet etmektedir.

Kamu hizmeti cezası başlığı altında ikinci olarak kamu hizmeti cezasının infazı için hükümlülerin gittikleri kurumlardaki diğer insanlarla etkileşim durumu analiz edilecektir.

Denetimli serbestlikte iken kamu hizmeti cezasını tamamlayan S.D. çalışmaya başladığı ilk gün çok fazla yabancılık çektiğini fakat kurumdaki çalışanların sıcak davranmaları ile kuruma ve işe alıştığını, olumlu bir etkileşim sağladıklarını, çok değerli insanlarla tanıştığını ve çeşitli tecrübeler edindiğini dile getirmiştir (Beşinci Yılda Denetimli Serbestlik. “Kamu Yararına Çalışma Yükümlülükleri”, 2010).

Kamu hizmeti cezası veya zorunlu çalıştırmanın hedeflerden birisi de kamunun kar gütmesi veya tasarruf etmesinin yanında hükümlüleri cezaevi sonrası yaşama hazırlamaktır. Üretmek kişinin kendisinin değerli hissettirdiği için çalışan hükümlünün sosyal çevresi ile etkileşimi ve uyumunu kolaylaştır.¹⁰

Görüşmecilerin kamu hizmeti cezasının infazı için gittikleri kurumlardaki etkileşim durumuna dair verilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 58: Kamu Hizmetinde Çalışılan Kurumlardaki Etkileşim Durumu

Kamu Hizmetinde Çalışılan Kurumlardaki Etkileşim Durumu	Frekans	Yüzde
Evet, Kamu Hizmeti etkileşimi olumlu etkiliyor.	16	53
Hayır, Kamu Hizmeti etkileşimi olumsuz etkiliyor.	-	-
Bir fikrim yok. Bilmiyorum.	14	47
Toplam	30	100,0

Yapılan bu çalışmada görüşmecilerin % 53'lük kesimi evet, kamu hizmeti cezasını infaz ederken gittiğim kurumda insanlarla etkileşim durumum olumluydu ve denetimde infaz edilen kamu hizmeti cezası etkileşim durumuna olumlu katkı sağladı. % 47'lik kesimi bu konuda bir fikrim yok; çünkü kamu hizmeti cezasına hiç katılmadım şeklinde cevap vermiştir. Kamu hizmeti cezasına katılan veya bu konuda

¹⁰ Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İş Yurtları Kurumu Ürün ve Hizmet Kataloğu s.4

fikri olanları temel aldığımızda 16 görüşmecinin tamamı yani % 100'ü evet, kamu hizmeti cezasını infaz ederken "gittiğim kurumda çalışmak insanlarla etkileşim durumumu pozitif yönde etkiliyor" şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bu veriler kamu hizmeti cezasının hükümlülerin çalıştıkları kurumlardaki diğer insanlar ile olan etkileşimine pozitif katkılarının olduğunu göstermektedir.

Kamu hizmeti cezasının infazı için hükümlülerin gittikleri kurumlardaki etkileşim durumuna yönelik bazı görüşmecilerin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

M.D.(28 yaş): "Olumlu, çok faydalı buluyorum. Camide yerine getiren bir arkadaşım namaz kılamaya başladı."

A.D. (25 yaş): "Olumlu, olduğunu söyleyebilirim. İnsanlar ile olan diyalogunu da olumu etkiliyor. Bu da kendimi daha iyi hissetmeme neden oldu."

F.T.(26 yaş): "Olumlu, ben denetimli serbestlik müdürlüğünde çalıştığımda işimi en iyi yaptığım için iletişim ve etkileşimim çok iyiydi."

B.B.(30 yaş): "Olumlu, kamu hizmeti cezası bu cezanın infazı yerine getirildiği sırada insanlarla etkileşim pozitif yönde geliyor."

Ö.K.(36 yaş): "Olumluydu, kamu hizmeti cezasının infazını yerine getirirken herhangi bir olumsuzluk yaşamadım. Verilen görevlerimi eksiksiz yapıyordum."

F.A.(32 yaş): "Olumluydu, insan ilişkilerinde, iletişim becerilerinde ve özgüven konusunda bana çok büyük katkıları oldu."

M.A.(34 yaş): "Olumlu etkiliyor. Genel itibariyle olumlu etkileşimim ve iyi ilişkilerim vardır."

M.K.(24 yaş): "Olumlu, bu kurumlarda çalışanların çok yardımlarını gördüm."

A.Ü.(26 yaş): "Olumlu, kamu hizmeti cezası dosyamın infazını gerçekleştirirken insanlar ile olan etkileşimimi çok pozitif katkısı vardır."

E.A.(28 yaş): "Olumlu, kamu hizmetindeyken hem kurum müdürü hem diğer personeller ile iletişim ve etkileşimim çok iyiydi, onlarda bana değer veriyorlardı."

Denetimli serbestliğe cezaevinden nakil yoluyla gelen ve doğrudan kamu

hizmetinde ücretsiz çalışma yükümlülüğü altına alınan hükümlülerin gittikleri kamu kurumlarının çalışanları ile olan etkileşim durumlarına bakıldığında tamamının gittikleri kurum çalışanları ile olumlu etkileşime girdikleri onlardan olumlu davranışlar kazandıkları öğrenilmiştir. Hükümlülerin yeni ortamlarda farklı insanlarla hem iletişim hem de etkileşim becerilerinin geliştirilmesi denetimli serbestliğin en önemli hedeflerinin başında gelir. Bu anlamda kamu hizmeti cezasının denetimli serbestliğin amacına hizmet ettiği söylenilebilir.

3.40 Denetimdeki İmza Yükümlülüğünün İşlevselliği

Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliğinin 86.maddesine göre bu tedbirin amacı hem toplumun hem de suç mağdurlarının korunması veya güvence altına alınması, yeni suçların meydana gelmesinin engellenmesi amacıyla uygulanan bir yaptırımdır. Toplumun ve suç mağdurunun korunması için suçluların denetim ve gözetim altında bulundurulması tedbirdir.

Denetimli serbestlikte var olan imza yükümlülüğü ile suçlu kişilerin toplum içerisinde düzenli olarak kontrolü sağlanmakta ve onların karışabilecekleri muhtemel yeni suçların önüne geçilmektedir. Bu şekilde toplum ve mağdurun korunması da sağlanmış olur. Aynı zamanda suçlu ile mağdur arasında uzlaşma sağlanarak mağdurun mağduriyetinin giderilerek sosyal barış ve adalete katkı sağlanmış olur (Nursal ve Ataç, 2006:43).

Örneklem grubunda yer alan hükümlülerin, imza yükümlülüğünün işlevselliğine yönelik düşüncelerine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 59: Denetimdeki İmza Yükümlülüğünün İşlevselliği

Denetimdeki İmza Yükümlülüğünün İşlevselliği	Frekans	Yüzde
Evet, İmza yükümlülüğünü faydalı buluyorum.	16	53
Hayır, İmza yükümlülüğünü faydalı bulmuyorum.	12	40
Kısmen, İmza yükümlülüğünü faydalı buluyorum.	2	7
Toplam	30	100,0

Araştırmada görüşmecilerin % 53'lük kesimi evet, imza yükümlülüğünü faydalı buluyorum olumlu katkı sağlıyor. % 7'lik kesimi imza yükümlülüğünü kısmen faydalı buluyorum veya kısmen olumlu katkısı sağlıyor. % 40'luk kesimi hayır, imza yükümlülüğünü faydalı bulmuyorum ve olumlu katkı sağlamıyor şeklinde cevap vermiştir. Araştırma sonucu elde edilen verilere göre imza yükümlülüğünün, kişi ve toplum güvenliğine bir tedbir olarak katkı sağladığı görülmektedir.

Hükümlüler için tedbir amaçlı verilen imza yükümlülüğünün işlevselliğine yönelik bazı görüşmecilerin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

A.D.(25 yaş): "Evet, kişinin nerede olduğu belli, firarın da önüne geçen uygulama bir uygulamadır."

E.B.(30 yaş): "Evet, sorumluluk duygusunun gelişimi ve insanın sürekli dikkatli olması açısından önemlidir."

F.B.(19 yaş): "Evet, kişinin disiplin altına alınması için faydalıdır."

M.A.(34 yaş): "Evet, bence denetimli serbestlikte uygulanan güzel ve faydalı bir uygulamadır. Bazen de işverenler veya işyerlerinde gözetiminde çalıştığımız kişilerin olumsuz tavırları söz konusu olabilmektedir."

C.S.(26 yaş): "Evet, bir sorumluluğunun olduğunu biliyorum ve saati dolmadan onu yerine getirmek için hareket ediyorum."

M.A.G.(24 yaş): "Evet, sorumluluğun artırılması bakımından faydalı olduğunu düşünüyorum. Cezaevine girmemek için sorumluluk yükleyen bir faaliyettir."

O.K.(26 yaş): "Evet, suç işleyenlerin kontrol altında olmasını ve toplumun güven içinde olmasını azda olsa sonuçta etkilemektedir."

M.K.(24 yaş): "Olumlu, orada var olan olumlu etkileşimin, kurum çalışanlarının yardımlarını çok gördüm."

A.Ü.(26 yaş): "Evet, çok faydalı buluyorum. Çünkü sorumluluk duygumu geliştiriyor."

E.P.(2 yaş): "Kısmen, bir taraftan sorumluluk duygumu geliştirirken; öte yandan günlük yaşama engel oluyor."

Ö.T.(23 yaş): “Kısmen, verilen bu yükümlülükle sorumluluk duygum geliyor; ama bazen hayata da engel oluyor.”

F.T.(26 yaş): “Hayır, ben bunu gereksiz buluyorum. Boşuna zaman kayıdır. Unuttuğumda ihlal oluyor. İnfazım yanlış oluyor.”

M.B.(24 yaş): “Hayır, faydalı bulmuyorum. Bence bu yükümlülük sorun yaratıyor. Çünkü gün içerisinde birçok işim çıkıyor. Bazen unutuyorum. Unutursam ve imzaları atamazsam zaman ihlal sayılıyor. Bundan ötürü ceza alabiliyorum.”

Günümüzde birçok insan kimi zaman sorumsuzluk, kimi zaman ihmalkârlık, kimi zaman üşengeçlik kimi zaman kusur veya kabahat, kimi zaman kazara kimi zamanda kasten yaptığı bir davranıştan ötürü kanuni yaptırımlar ile karşı karşıya kalmaktadır. Bununla beraber aile ortamı ve yetişme tarzı, eğitim ve disiplinden yoksun yetişen insanların vurdumduymazlığı yine başlarının belaya girmesine ve cezai işlemlere maruz kalmalarına neden olmaktadır. Denetimli serbestlikteki yükümlülüklerden olan imza yükümlülüğü bu bilinçten yoksun olan kişilere gün içerisinde sorumluluklarını hatırlamaları, sorumluluk bilinci kazanmalarını sağlayan bir yaptırımdır. Görüşmecilerden elde edilen geri bildirimlere bakıldığında birebir bu yaptırıma maruz kalanların birçoğu bu yaptırımı yerinde bularak memnuniyetlerini dile getirirken; bazılarının ise yükümlülüğün haftalık periyotlarından şikâyetçi oldukları tespit edilmiştir.

3.41 Belirlenen Yerlere Gitmeme Tedbirinin İşlevselliği

Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliğinin 87.maddesine göre hükümlünün yeni bir suç işlemesi veya yeni suçlara itilmesinde etkisi olan mekânlara gitmekten alıkonulmasıdır. Bu tedbirin asıl amacı toplumun dezavantajlı kesimi olan çocuk ile suç mağdurlarının korunmasıdır.

Bu yükümlülük toplum ve mağdur güvenliği ile hükümlülerin birbirlerine karşı oluşturdukları riskler bağlamında daha önceki bölümlerde 49. sayfada elektronik cihaz ile takip başlığında açıklanmaya çalışılmıştı.

Husumetli kişilerin, evden uzaklaştırılmış hükümlülerin, alkol ve madde etkisindeyken suç işleme riski olanların, bağımlılık yapıcı madde veya alışkanlıklar barındıran mekânlardan uzak durması gereken kişilerin, denetim ve takiplerinde elektronik kelepçe veya cihazlar ile daha hızlı ve etkili denetim yapılabilir.

“Elektronik İzleme Teknolojisi ve Türkiye’de Uygulanması” isimli çalışmalarında Bıçakçı ve Şeker, (2015) suçun tekrarını önlemek, mağdurun da korunması amacıyla suç işlemeye veya yönelmeye etkisi olabilecek yerlerden uzak durmak, bir konutu terk etmemek, belirlenen yer veya bölgeye gidilmesini engellemek, bir yerleşim yerini terk etmemek ile alkol kullanımını yasaklamak için elektronik izleme kullanılabilir.

Bazı görüşmecilerin belirlenen yerlere gitmeme tedbirinin işlevselliğine dair verilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 60: Belirlenen Yerlere Gitmeme Tedbirinin İşlevselliği

Belirlenen Yerlere Gitmeme Tedbirinin İşlevselliği	Frekans	Yüzde
Evet, Belirlenen yerlere gitmeme tedbiri husumeti engeller.	28	93
Hayır, Belirlenen yerlere gitmeme tedbiri husumeti engellemez.	-	-
Kısmen, Belirlenen yerlere gitmeme tedbiri husumeti engeller.	2	7
Toplam	30	100,0

Alan araştırmasında görüşmecilerin % 93’lük kesimi Evet, Belirlenen yerlere gitmeme husumetleri engellemede çok yerinde ve etkili bir tedbirdir şeklinde cevap vermiştir. % 7’lik kesimi belirlenen yerlere gitmeme tedbirinin, husumeti kısmen engellediğini ifade etmiştir. Yukarıdaki anlatımlara bakıldığında belirlenen yerlere gitmeme tedbirinin husumeti engellemede etkili bir tedbir olduğu bu tedbirin kişi ve toplum güvenliğine katkısı olduğu sonucu çıkmaktadır.

Belirlenen yerlere gitmeme tedbirinin işlevselliğine yönelik bazı görüşmecilerin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

Ö.K.(36 yaş): “Evet, karar doğru verilirse husumetlilerin birbirleri ile karşılaşmasını ve yeni suçlar işlenmesini engelleyebilir.”

C.T.(26 yaş): “Evet, husumetli suçluların veya yakınlarının birbirlerini görmemeleri ve birbirlerine zarar vermemeleri açısından birbirlerinin yaşadıkları muhitte bulunmamaları yeni suçların önlenmesinde etkili bir yoldur.”

E.A. (28 yaş): “Evet, özellikle kavgalı olan kişiler, aileler veya düşmanları belki birbirlerine yaklaşmamaları açısından faydalı olabilir.”

T.R.T.(27 yaş): “Evet, bence faydalı olabilir. Çünkü problemlı insanları birbirinde uzak tutmak suç işlenmesini zaten engeller.”

R.V.(22 yaş): “Evet, çünkü suç işlemeye sebep olan mekân ve kişiler görülmediğinden yeni suç işleme sorunu ortadan kalkar.”

M.A.(21 yaş): “Evet, çünkü suç işlemeye sebep olan yere gidildiğinde tekrar suç işleme sorununa neden olabilir.”

D.M. (26 yaş): “Evet, çünkü belirlenen yerlere gitmeyen biri suça bulaşmaz ve insanlarla sorun yaşamaz.”

S.T.(24 yaş): “Evet, bence bu yükümlülükte suçun meydana gelmemesinde var olan riskleri ortadan kaldırıyor.”

Denetimli serbestlikteki yükümlülüklerden olan belirlenen yerlere belirlenen sürelerle gitmeme yükümlülüğü özellikle daha önceden problem yaşamış, aralarında husumet olan veya husumetleri devam eden hükümlülerin bir araya gelememesi, aralarında herhangi bir taciz yaşanmaması için uygulanan bir yaptırımdır. Bu yaptırım daha çok kavga, basit yaralama, kan davası gibi suçlar ile olumsuz alışkanlıklar edinilebilecek yer ve mekânlardan uzaklaştırmak için uygulanan bir yaptırım türüdür. Görüşmecilerden elde edilen geri bildirimlere bakıldığında birebir bu yaptırıma maruz kalanların birçoğu bu yaptırımı faydalı bularak memnuniyetlerini dile getirmişlerdir.

3.42 Konutta İnfazın Güvenlik Açısından Yararı

Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliğinin 75.maddesine göre: kadın veya altmış beş yaşını bitirenlerin mahkûm oldukları altı ayı, yetmiş yaşını bitirenlerin mahkûm oldukları bir yılı, yetmiş beş yaşını bitirenlerin mahkûm oldukları üç yıl veya daha az süreli hapis cezasının tamamının veya kalan kısmının belirlenen bir konutta yerine getirilmesi ile 85.maddesine göre hükümlünün yeni bir suç işlememesi, topluma ve mağdura zarar vermemesi için belirlenen bir konutunu belirlenen kurallar çerçevesinde terk etmeden cezasını çekmesidir.

Suçlu kişinin sağlık durumu, yaşı, cinsiyeti gibi birtakım kriterler açısından almış olduğu cezanın cezaevinde çektirilmesinin beklenen amacı sağlayamadığı bilinmektedir. Çünkü sayılan bu sebeplerden ötürü kişinin cezaevinde bulunması istenilen sonucu sağlamadığı gibi cezaevlerinin aşırı kalabalıklaşması, kamu masraflarının artması, cezaevi personelinin gereğinden fazla yorularak veriminin düşmesi gibi bir takım sıkıntılara yol açmaktadır. Bu nedenlerden ötürü bu hükümlülerin cezasının infazı denetimli serbestlik kapsamına alınmıştır. Böylece bu kişilerin cezaları konutlarında çektirilirken denetimli serbestlik uzman personelinin rehberliğinde suçluların hem sorumluluk bilincinin artması hem de hukuka aykırı eylem ve davranışlarının düzeltilmesi daha kolay olmaktadır (Kamer (b),2007:234).

Örneklem grubunda yer alan hükümlülerin, konutta infaz tedbirinin güvenlik açısından yararına yönelik düşüncelerine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 61: Konutta İnfazın Güvenlik Açısından Yararı

Konutta İnfazın Güvenlik Açısından Yararı	Frekans	Yüzde
Evet, Konutta infazı güvenlik için faydalı görüyorum.	27	90
Hayır, Konutta infazı güvenlik için faydalı görmüyorum.	-	-
Bir fikrim yok. Bilmiyorum.	3	10
Toplam	30	100,0

Çalışma örneklem grubu içerisinde yer alan görüşmecilerin % 90'lık kesimi evet, konutta infazı güvenlik ve suçu engelleme açısından etkili bir tedbir olarak görüyorum şeklinde cevap vermiştir. % 10'luk kesimi bu tedbir hakkında bir fikrim yok şeklinde cevap vermiştir. Görüşmede hükümlülerden alınan bilgiler doğrultusunda konutta infazı, güvenlik ve suçu engelleme açısından etkili bir tedbir olarak gördükleri, bu yükümlülüğünün aslında hem kişi hem de toplum güvenliğine katkısı olduğu anlaşılmıştır.

Konutta infaz tedbirinin güvenlik açısından yararına yönelik bazı görüşmecilerin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

F.T.(26 yaş): “Evet, hırsızlık gibi gecenin sessizliğinde işlenen suçlar ile husumetli kişilerin birbirine verecekleri zararı engeller.”

A.Ü. (26 yaş): “Evet, gasp ve hırsızlık suçunu engelleyebilir veya azaltabilir.”

M.B.(24 yaş): “Evet, kişiden kişiye verimli olabilir. Tehlike arz eden bir kişiye vermesi hem kişinin suça bulaşmasını engeller hem de mağdur olma durumunu azaltır. Verimli buluyorum.”

C.T.(26 yaş): “Evet, suç işlemenin önüne geçmesi, toplumu suçtan koruma, suçlunun yeni suçlara bulaşması fırsatını elinden alması açısından ve insanları koruması bakımından faydalı bir uygulama olduğunu düşünüyorum.”

M.D.(28 yaş): “Evet, ben bu yükümlülüğünde toplum için faydalı olduğunu düşünüyorum. Gece suç işlemeye çalışanları denetim ve gözetim altında tutuyor.”

M.Ç.(25 yaş): “Evet, tanıdığım biri gece dışarı çıkamıyor. Saatlere baktığımda suç işlenebilecek saatler ve o kişi kontrol altında.”

P.G.(21 yaş): “Evet, böyle modern uygulamalar çok yerinde uygulamalardır. Çünkü kişinin bakımı, ihtiyaçları cezaevinde karşılamak daha zordur. Ama evde eşi ve çocukları kişinin ihtiyaçlarını çok daha rahat karşılayabilir. Kişiye ve ailesine bayağı katkısı bulunmaktadır.”

E.P.(26 yaş): “Evet, gece işlenen suçların çok engeller.”

T.R.T.(27 yaş): “Evet, faydalı buluyorum. Mesela bir hırsız belli gece evde tutarsanız kolay kolay o saatlerde suç işleyemez.”

M.B.(24 yaş): “Evet, bu yükümlülüğün de suçların önüne geçmede katkısı olabilir. Özellikle gece geç saatlerde işlenen suçlarda etkilidir.”

Günün belli saatlerinde ikamet ettiği konutunu terk etmeme yükümlülüğü özellikle hırsızlık, çete suçlarında hükümlülerin suç işlemek suretiyle kendilerine avantaj sağlayabilecek saatlerde yeni bir suç işlemelerinin önüne geçmek için uygulanan bir yaptırımdır. Bu suçlar daha önce ifade ettiğimiz gibi gece karanlığından faydalanarak işlenen hırsızlık ve çete suçlarında veya vakalarında gece 21:00 den sabah 08:00 saatleri arasından uygulanan bir yaptırım türüdür. Görüşmecilerden elde edilen geri bildirimlere bakıldığında birebir bu yaptırıma

maruz kalanlar ile bu yaptırımın ne olduğuna dair bilgisi olan hükümlülerin birçoğu bu yaptırımı yerinde bularak memnuniyetlerini dile getirmişlerdir.

3.43 Koruma Kurullarına Yönelik Algıları

Koruma kurulları, adli yargı çevrelerinin bulunduğu yerlerde suç mağdurlarının ve hükümlülerin psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözümüne yardımcı olması için denetimli serbestlik bünyesinde başsavcı veya kendisinin görevlendireceği cumhuriyet savcısının başkanlığında diğer kurum amirlerinin de üç ayda bir katılımıyla toplandığı bir kuruldur (DSHY, md.112).

Bursa'da Korsan CD satmaktan 3.Asliye Ceza Mahkemesince 1 yıl 8 ay hapse mahkûm olan E.Y. Kamu hizmeti cezasını Ahmet Vefik Paşa Devlet Tiyatrosunda 3 ay süreyle çalışarak yerine getirdikten sonra işteki performansı ve dürüstlüğü ile yöneticilerin sempatisini ve takdirini kazandığı için koruma kurullarının da yardımıyla temizlik şirketinde bazen şoförlük bazen de danışama memurluğu yapmak suretiyle iş sahibi olmuştur (Beşinci Yılda Denetimli Serbestlik. "Kamu Yararına Çalışma Yükümlülükleri", 2010).

Yine Bingöl Denetimli Serbestlik Müdürlüğü Koruma Kuruluna iş bulmak amacı ile 2006 yılında başvuran eski hükümlü K.Ç. Bingöl Merkez Çocuk Yuvasında kaloriferci olarak işe yerleştirilmiştir. Halen aynı kurumda çalışan K.Ç. çalıştığı kurumda pozitif ilişkilerinin olduğunu, diğer personeller tarafından sevildiğini, takdir edildiğini, mutlu ve huzurlu bir şekilde çalışmaya devam ettiğini ifade etmiştir.

Aile Sosyal Politikalar Eski İl Müdürü Eflatun ŞENYUVA konu ile ilgili olarak işe yerleştirilen eski hükümlü K.Ç.'den çok memnun kaldıklarını ifade etmişlerdir (B.D.S.M. Koruma Kurulları, Yıllık İş Cetvelleri ve İstatistikleri).¹¹

Çalışmaya katılan gönüllülerin koruma kurullarına yönelik düşünceleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

8. (Bingöl Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Yıllık İş Cetvelleri ve İstatistikleri), 2006.

Tablo 62: Koruma Kurullarına Yönelik Algıları

Koruma Kurullarına Yönelik Algıları	Frekans	Yüzde
Evet, Koruma kurullarını faydalı buluyorum.	8	27
Hayır, Koruma kurullarını faydalı bulmuyorum.	17	57
Kısmen, Koruma kurullarını faydalı buluyorum.	3	10
Bir fikrim yok. Bilmiyorum.	2	6
Toplam	30	100,0

Araştırmaya katılan görüşmecilerin % 57’lik kesimi hayır, koruma kurullarını faydalı bulmuyorum, güvenlik ve suçu engelleme açısından çok etkili bir kurul olarak görmüyorum. % 27’lik kesimi evet, koruma kurullarını faydalı buluyorum, güvenlik ve suçu engelleme açısından çok etkili bir kurul olarak görüyorum. % 10’luk kesimi, koruma kurullarını kısmen faydalı buluyorum, güvenlik ve suçu engelleme açısından kısmen etkili bir kurul olarak görüyorum. % 6’lık kesimi bu konuda herhangi bir fikrim yok şeklinde cevap vermiştir. Yukarıdaki anlatımlara bakıldığında icraatçı bir kurul olarak yaptırım gücüne de sahip olan denetimli serbestlik sisteminin adeta bel kemiğini oluşturan koruma kurullarının, hükümlülerin sorunlarını çözme konusunda arzulanan başarıyı gösteremediği ve hükümlülerin beklentilerine cevap veremediği sonucu ortaya çıkmıştır.

Suç mağdurlarının psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözümüne yardımcı olması için oluşturulan koruma kurullarına hakkında bazı görüşmecilerin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

M.V.(25 yaş): “Hayır, cezaevinden çıkan insanların en büyük problemlerinden biri işsizlik, parasızlıktır. Bu kurulun bu konuda hükümlülere faydası yoksa boştur. Kimse lafa söze bakmıyor. Bunlar karın doyurmuyor.”

E.B.(30 yaş): “Hayır, icraatta bulunmayan bir kurulun bence faydası yoktur.”

F.B.(19 yaş): “Hayır, bir faydasının olduğuna inanmıyorum. Çünkü denetimde şuana kadar maddi olarak bir faydasını görmedim.”

M.K.(24 yaş): “Hayır, şuana kadar hiçbir faydasını görmedim.”

C.S.(28 yaş): “Hayır, birçok kurumda vatandaşa hizmet etsin diye kurullar var; ama icraata gelince hiçbir faydaları yok.”

P.G.(21 yaş): “Hayır, böyle bir kurul varsa ne duydum ne de gördüm. Ne iş yapıyor onu da bilmiyoruz.”

M.A.(34 yaş): “Evet, hem maddi hem de manevi katkı sağladı. Manevi olarak üstlendiğim sorumluluk duygusu ailemde çok hoş karşılandı ve ailem ile manevi olarak bütünleşmemde katkısı oldu. Maddi olarak koruma kurullarına başvurduğum, kurulun yönlendirmesiyle 9 aylık bir iş buldum. Ayrıca cezaevine kıyasla denetimli serbestlikte masraflarımın azalması denetimli serbestliğin maddi faydalarıdır.”

M.A.(21 yaş): “Evet, toplumun kişiye sunduğu imkânlardan haberdar olması adına bu kurulun başvuranlara yardım ve yönlendirmelerinin önemli katkısının olduğunu düşünüyorum.”

Koruma Kurulları denetimli serbestlik müdürlüğünün hem bir kurul üyesi olması hem de bu kurulun sekretarya görevini üstlendiği farklı kurum ve amirlerinin başsavcı başkanlığında üç ayda bir toplandığı kuruldur. Kurulun genel amaçları müracaat eden hükümlülerin öncelikli olarak topluma tekrardan entegre olmaları için iş bulmaları, kendi işlerini kurmaları için kredi yardımının sağlanması, ayni ve nakdi yardımların sağlanması için yapılan yardım ve yönlendirmeleridir.

Bu kurulun etkili ve verimli sonuçlar elde edebilmesi için kurulun üyesi olan tüm kurumların birlikte hareket etmesi, eşgüdüm içerisine çalışmalarını yürütmesi ile müracaatçıların veya hükümlülerin de ne istediğinin önceden fizibilitesini yapması, bilinçli olmaları da şarttır. Genel olarak bakıldığında koruma kurulları hakkında yeterli bilgiye sahip olamayan ve koruma kurullarından yeteri kadar faydalanamayan hükümlüler olmakla birlikte; başvuruda bulunup istediği sonucu aldığı için memnuniyetini dile getiren bir iki hükümlünün de mevcut olduğu görülmüştür.

3.44 Denetimde Yapılan Çalışmalardan Memnuniyet Durumu

Denetimli serbestlik uygulamaları, hükümlülere yeniden toplumla bütünleşme, geçmiş hataları ile yüzleşerek kendi yaşamlarına çeki düzen verme şansı tanımakla birlikte hem birey hem de toplum yararına bir uygulamadır (Cankurtaran, Demez, Ertan, Kart ve Timurturkan 2015:463-475).

Konu ile alakalı olarak Genç, (2015) yapmış olduğu araştırma sonucuna göre hükümlüler denetimli serbestlikle birlikte sosyal çevrelerine hissettirmeden cezalarının infazını yerine getirdikleri için dışlanmışlık hissinden kurtularak değişim yönündeki olumlu motivasyonlarını yükseltebilmektedirler. Benzer araştırma sonuçları da denetimli serbestlik hizmetlerinden faydalananların büyük çoğunluğunun verilen hizmetten duydukları memnuniyeti doğrulamaktadır.

Bursa Osmangazi Belediyesinde kamu hizmeti cezasını yerine E.E. denetimli serbestliğin kendisi için ikinci bir şans olduğunu, hayatın gerçeğini daha fazla öğrenmek, kendisine bir şeyler katabilmek açısından çok önemli bir fırsat olarak gördüğünü dile getirmesi hükümlülerin denetimli serbestlikten memnun kalıp kalmamalarına iyi bir örnektir(Beşinci Yılda Denetimli Serbestlik. “Kamu Yararına Çalışma Yükümlülükleri”, 2010).

Çalışmaya katılan gönüllülerin denetimli serbestlik kapsamında yapılan çalışmalardan memnuniyet duyup duymalarına yönelik veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 63: Denetimde Yapılan Çalışmalardan Memnuniyet Durumu

Denetimde Yapılan Çalışmalardan Memnuniyet Durumu	Frekans	Yüzde
Evet, Denetimde yapılan çalışmalardan memnun kaldım.	30	100
Hayır, Denetimde yapılan çalışmalardan memnun kalmadım.	-	-
Toplam	30	100,0

Alan araştırması sırasında görüşmecilerin % 100’ü evet, denetimde yapılan çalışmalardan memnun kaldım, faydalı buluyorum, güvenlik ve suçu engelleme açısından etkili bir kurum olarak görüyorum şeklinde cevap vermiştir. Yukarıdaki tabloya ve hükümlü anlatımlarına bakıldığında denetimli serbestlikte yapılan çalışmaların hükümlülerin problemlerini veya sıkıntılarını çözme noktasında hedeflenen başarıyı ortaya koyduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Denetimli serbestlik kapsamında yapılan çalışmalardan memnuniyet duyup duymalarına yönelik bazı görüşmecilerin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

E.P.(26 yaş): “Evet, ilk etapta önyargularım olmasına rağmen çok memnun kaldım.”

T.R.T.(27 yaş): “Evet, eğitim, yasa, kanun vd. birçok konuda bilgi ve becerimi arttırdığımı düşünüyorum.”

C.T.(26 yaş): “Evet, yapılan çalışmalardan memnunum, cezaevi ile kıyaslandığında burada hem rahatım hem özgürüm. Denetimli Serbestliğe olumlu düşünceler besliyorum özellikle çalışanların ilgi ve yaklaşımlarından çok memnun kaldım.”

M.A.G.(21 yaş): “Evet, genel itibariyle memnun kaldım ve bu süreç içerisinde herhangi bir sorun yaşanmadım.”

M.D.(28 yaş): “Evet memnun kaldım. Bana çok şey kattı. İletişimim arttı kendime güvenim yerine geldi.”

P.G.(21 yaş): “Evet, ben denetimli serbestlikte yapılan çalışmalar ve uygulamalardan memnun kaldım.”

M.A.(34 yaş): “Evet, genel olarak bakıldığında cezaevinden çıkıp, denetimli serbestliğe geldikten sonra aradan geçen infaz süresince yapılan çalışmalar ve sunulan hizmetlerden memnun kaldım.”

M.A.(21 yaş): “Evet, denetimli serbestlikte yapılan çalışmalar ve uygulamalardan memnun kaldım.”

F.A.(32 yaş): “Evet, faydalı, bilgilendirici, öğretici bir kurum. Ben çok fayda gördüm.”

Görüşmeciler denetimli serbestlikte buldukları süre içerisinde yapılan çalışmalar, eğitim iyileştirme faaliyetleri, denetim ve takip işlemlerinden memnuniyet duyup duymadıklarına bakıldığında tamamına yakınının denetimli serbestliğe karşı olumlu bakış açısı sergilediği ve yapılan çalışmalardan memnun oldukları görülmüştür. Daha önceki bölümlerde ısrarla belirtilmeye çalışılan husus bir yıllık denetimli serbestlik sürecinde sistemden istenilen faydayı sağlamanın en önemli koşulunun hizmet verilen kişilerin motivasyonlarını yüksek tutmalarının gerekliliği idi. Bununla beraber hükümlülerin sorumluluk bilincinin gelişmiş olması da önemli hususların başında gelmektedir.

3.45 Yükümlülerin Denetimden Sonraki Planları

Hükümlülerin suçtan uzak durmaları için yapmaları gerekenler ile cezalarını infaz ettikten sonra geleceğe yönelik planlarına bakıldığında düzenli bir iş imkânına kavuşma, eğitim düzeyinin yükseltilmesi veya yarı kalmış eğitimi tamamlama, bozuk aile ilişkilerinin düzeltilerek sağlıklı bir yapıya kavuşturulması, askerlik, evlilik ile sorumluluk alma gibi planların öne çıktığı görülmektedir (Kızmaz,2006:322-238).

Hükümlülerin cezalarının infazı tamamlandıktan sonra ne gibi planları olduğuna yönelik yapılan söyleşide İ.K. cezaevinde sadece dört gün kaldığını, kendisini yalnız hissettiğini, hayata küstüğünü söylemiştir. Şuan için dışarıda olduğunu, özgürlüğün kıymetini çok daha iyi anladığını, geçmişte önemsemediği işini artık önemseddiğini, disiplin ve sorumluluğunun arttığını, şu an işini severek yaptığını belirterek gelecek için en büyük arzusunun işçi olarak belediyeye girmek olduğunu söylemiştir (Aljazeera, 2014).

Çalışmaya katılan gönüllülerden, denetimden sonraki yaşamlarıyla alakalı yaptıkları planlara yönelik düşüncelerinden aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 64: Yükümlülerin Denetimden Sonraki Planları

Yükümlülerin Denetimden Sonraki Planları	Frekans	Yüzde
Eğitim hayatıma devam etmek istiyorum.	24	80
Düzenli bir iş bulmak veya iyi bir iş kurmak istiyorum.	2	7
Olumsuz sosyal çevre, arkadaş grubu ve beladan uzak duracağım.	-	-
Düzenli bir yaşam için evlenip bir yuva kurmak istiyorum.	4	13
Toplam	30	100,0

Araştırmaya gönüllü katılan görüşmecilerin % 80'lik kesimi eğitim hayatına devam etme konusunda, % 2'lik kesimi düzenli bir iş bulup çalışma konusunda, % 13'lük kesimi yaşamlarına bir çeki düzen verme ve daha düzgün bir yaşam için yuva kurma gibi planlamalar yaptığı görülmüştür. Bunlar dışında “ Alanımda kendimi geliştirmek ve yükselmek. Ailem ile birlikte ticaret yapmak. Kuaför dükkânında

çalışarak para kazanmak. Yaşamıma bir çeki düzen vermek. Beladan çevreden uzak durmak. Olumsuz ortamlar ve sosyal çevrelerden çevreden uzak durmak. Yasaklı şeylerden uzak durmak. Bir daha da suç olayına karışmamak. Kötü çevrelerden uzak durmak” gibi yanıtlar alınmıştır. Görüşmecilerin verdikleri yanıtlar daha çok geçmişte boşa harcadıkları zamanın kıymetini yeni anladıklarını, büyük bir pişmanlıklar yaşadıkları ve daha fazla kayıplar yaşamama adına ileriye dönük planlamalar yaptıkları ve bu planlamaların birbiri ile benzerlikler gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bazı görüşmecilerin denetimden sonraki yaşamlarına dair yaptıkları planlamalar aşağıda yer almaktadır:

A.D. (25 yaş): “Okulumu bitirmek, mesleğime, iş hayatına atanmak, yuva kurmak.”

E.P. (26 yaş): “Kendime çeki düzen vererek, beladan, olumsuz sosyal çevrelerden uzak durmak, bir iş bulup çalışmak ve yuva kurmak istiyorum.”

E.B. (30 yaş): “Bir daha bir suç dosyasıyla gelmek istemiyorum. Evlenip yuva kurmak istiyorum.”

M.A. (21 yaş): “Tekstilde çalışmaktayım. Ailem için elimden gelenini yapacağım. Belli bir düzenim olacak.”

M.Ç. (25 yaş): “Hayatımı düzene sokmak ve iyi bir işte çalışmak.”

O.A. (24 yaş): “Eğitimimi tamamlayıp bir iş bulup ailemi geçindirmeye çalışacağım.”

Ö.T. (23 yaş): “Kendime çeki düzen vermek istiyorum. İş bulup ailemi geçindirmeye çalışıyorum. Beladan çevreden uzak durmak istiyorum. Yuva kurmak evlenmek istiyorum.”

P.G. (21 yaş): “Şu an tuğla fabrikasında çalışıyorum. Bundan sonra daha iyi iş imkânlarına bakıyorum. Ailem ile daha huzurlu güvenli bir yaşam sürdürmek istiyorum.”

Görüşmecilerin geleceğe yönelik planlarına bakıldığında tamamının aynı hedef yani suçtan uzak durma doğrultusunda aynı beklentileri olmakla birlikte farklı planlamalar yaptıkları görülmektedir. Yani tamamı geçmişte yaptıkları hatalardan

ders çıkartmak suretiyle kimi yarıda bıraktığı eğitimini tamamlamak kimisi evlenerek sıcak bir yuva kurmak kimisi bir işe yerleşerek düzenli bir gelir elde etmek kimisi olumsuz sosyal çevrelerden uzak durarak yeni sosyal çevre oluşturmak amacıyla plan yapmaktadır. Suçtan uzak durmak ve hayata başarıyı yakalamak için plan yapmanın kıymetli olduğu bilinmekle beraber düzenli bir aile yaşamı ile geleceğe dair planlar yapmak ve yapılan plana sadık kalmanın başarıyı beraberinde getireceği unutulmamalıdır.

3.46 Denetimli Serbestliğin Başarısına Yönelik Algıları

Denetimli serbestliğini, suçu önleme veya suçtan caydırmasını öğrenmek için yapılan araştırmalar bugün için istenilen seviyede değildir. Türkiye’de tüm denetimli serbestlik çalışmaları ile denetimli serbestlik müdürlüklerinin başarısını ölçmenin de mevcut gelişmişlik düzeyi ile bölgesel farklılıklardan ötürü kendine göre zorluklarının olduğu aşikârdır.

Bu konuda Genç, (2015)’in yapmış olduğu araştırma sonucuna göre denetimli serbestliğin suçlu insanları suçtan caydırma noktasındaki gücü orta seviyededir. Yine aynı araştırma sonuçlarına göre cezaevinin daha caydırıcı olduğunu düşünenlerin oranı dikkate değer seviyededir.

Denetimli serbestliğin toplum için infaz yöntemi olarak kendisinden beklenen veya hedeflenen faydayı sağlayıp sağlamadığına ilişkin olarak 600 saatlik kamu hizmeti cezasını Şehit Jandarma Er Samet Akdeniz İlköğretim Okulunda yerine getiren R.Ö. denetimli serbestlik kararının yerinde bir karar olduğunu, hürriyetinin kısmen kısıtlanmasına rağmen yaptığı kamu hizmetinin kendisine huzur verdiğini söylemiştir (Beşinci Yılda Denetimli Serbestlik. “Kamu Yararına Çalışma Yükümlülükleri”, 2010).

Çalışmaya katılan gönüllülerin denetimli serbestliğin başarısına dair düşünceleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 65: Denetimli Serbestliğin Başarısına Yönelik Algıları

Denetimli Serbestliğin Başarısına Yönelik Algıları	Frekans	Yüzde
Evet, bence denetim kendinden beklenen faydayı sağlamıştır.	30	100
Hayır, bence denetim kendinden beklenen faydayı sağlamamıştır.	-	-
Toplam	30	100,0

Araştırmaya katılan görüşmecilerin %100'ü evet, denetim kendinden beklenen faydayı sağlamış şeklinde cevap vermiştir. Hükümlülere denetimli serbestlikteyken kendilerine sunulan hizmetler ile denetimli serbestliği faydalı görüp görmediklerine yönelik sorulan soruya istinaden onlardan alınan olumlu geri bildirimlerden anlaşılacağı üzere denetimli serbestlik sistemi kendisinden beklenen faydayı sağlamıştır denilebilir.

Görüşmecilerden bazılarının denetimli serbestliğin başarısına dair düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

B.B.(30 yaş): "Evet, cezaevine kıyasla birçok faydasını şahsi olarak gördüm. Bir şans adına çok olumlu bir hizmettir."

Ö.K.(36 yaş): "Evet, cezaevinden çıktıktan sonra tekrar cezaevine az kişi döndü. İnsanlara ikinci bir şans vermesi açısından değerlidir."

F.A.(32 yaş): "Evet, çok şey öğrendim. Öncelikle ilk kez bir kamu kurumunda çalışarak kendime olan güvenimi kazandım. Bir şeyler başarabildiğimi görme şansını elde ettim."

C.T.(26 yaş): "Evet, denetimli serbestlik sistemi kendisinden beklenen faydayı sağlamış ve verimli bir sistem olarak işlemeye devam ettiğini düşünüyorum. Denetimli serbestlik ile her şeyden önce devletin imkânları boşu boşuna çarçur edilmiyor."

M.A.(34 yaş): "Evet, ben genel olarak geriye dönüp baktığımda denetimli serbestlik sisteminin kendisinden beklenen faydayı sağladığını düşünmekteyim."

M.K.(24 yaş): “Evet, denetimli serbestlik tedbirine tabi tutulan veya yükümlülük altında bulunanlar yeni suç işleyip denetimi ihlal edenler denetimin adını kötüye çıkaran kötü örnekler olmasaydı daha güzel olurdu. Bunlara rağmen bence genel anlamda denetimli serbestlik sistemi insanlar ve toplum için çok faydalıdır.”

M.B.(24 yaş): “Evet, beklenen faydayı sağladığını düşünüyorum. En azından cezaevine girmeden birçok kişiye katkıda bulunmuştur. Sistem faydalıdır.”

M.A.(21 yaş): “Evet, bence yavaş yavaş oturan bu sistem veya kurum yeni olmasına rağmen o faydayı sağlamıştır.”

S.T.(24 yaş): “Evet, bana göre hem başarılı bir sistem hem de kendinden beklenen faydayı sağlamıştır.”

P.G.(21 yaş): “Evet, ben mahkemeler, savcılık ve vatandaşlar açısından beklenen faydayı sağladığını düşünüyorum.”

Bu çalışmaya katılan görüşmecilerin tamamı içinde buldukları denetimli serbestlik sistemini başarılı görmekte-dirler. Hayatta var olan bütün sistemler kendisinden beklenen başarıyı yüzde yüz yakalamak isterler. Bu başarıyı sağlamak belki hiçbir zaman mümkün olmayabilir; ama bu başarıyı yakalamak için gösterilen tüm çabalar, çalışmalar yüzde yüzü başarıyı yakalamasa bile her halükarda önemli sayılabilecek başarıyı beraberinde getireceği bilinen bir gerçektir. Bu anlamda görüşmecilerin yeni bir kurum olan ve diğer kurumlar kadar uzun bir geçmişi olmayan denetimli serbestliği başarılı görmeleri denetimli serbestlik açısından değerlidir.

3.47 Denetimli Serbestliğe Yönelik Toplumun Yaklaşımı

Denetimli serbestlik sisteminin ülkemizdeki diğer kurumlar gibi köklü bir geçmişi bulunmamaktadır. Türkiye’deki 50-60 yıllık geçmişe sahip diğer kurumların yanında denetimli serbestliğin 10 yıllık kısa sayılabilecek bir geçmişi ve birikimi bulunmaktadır.

Kısa sayılabilecek geçmişi, yazılı ve görsel tanıtım faaliyetlerinin istenilen seviyede olmamasından ötürü, bu sistemle zorunlu muhatap olanların dışındaki çoğu kişi tarafından denetimli serbestlik bilinmemektedir (Genç,2015:476-488).

Denetimli serbestliğin cezaevi ile mukayese edildiğinde insanlara maddi ve manevi katkılar sağlayan hasbelkader ilk defa bir suç olayına karışmış insanlar için bir ödül olduğuna dair yaşam öyküleri mevcuttur.

Bursa Osmangazi ilçesinde cezası kamu hizmetine çevrilen E.E. denetimli serbestliğin kendisi gibi hüküm giymiş insanların hayatına yön veren ve insanları doğru yöne sevk eden, çok iyi düşünülmüş bir infaz sistemi olduğunu belirterek şuan faydalandığı bu hakkın günün birinde herkese lazım olabileceğini ifade etmiştir (Beşinci Yılda Denetimli Serbestlik. “Kamu Yararına Çalışma Yükümlülükleri”, 2010).

Yapılan araştırmada örneklemelerden elde edilen verilerle toplumun denetimli serbestliğe olan bakışı üzerinde durulacaktır.

Çalışmaya katılan gönüllülerin toplumun denetimli serbestliğe nasıl baktığına dair düşünceleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 66: Denetimli Serbestliğe Yönelik Toplumun Yaklaşımı

Denetimli Serbestliğe Yönelik Toplumun Yaklaşımı	Frekans	Yüzde
Çünkü cezaevine oranla çok avantajlı bir kurum.	13	43,3
Çünkü herkes bir gün suç işleyebilir, herkese lazım olabilir.	12	40
İnsanların topluma kazandırılmasında önemli bir kurum.	3	10
Yeni bir kurum olduğundan insanlar merak da ediyor.	2	6,7
Toplam	30	100,0

Çalışmada örneklem grubu içerisinde yer alan görüşmecilerden elde edilen veriler, toplumun farklı gerekçelerle denetimli serbestliği benimsediğini veya desteklediğini gösteren sonuçlara ulaşılmıştır. Bu gerekçelere bakıldığında: “Birçok kişinin suçlu akrabasının olması, özellikle ilk kez suça karışmış insanlar için çok iyi bir alternatif olması, herkesin bir gün yolunun denetime düşme ihtimalinin olması, cezaevine göre daha özgür, yaptırımları daha hafif, maliyeti daha az olması, daha çok insanların cezaevinden çıkmalarına yardımcı bir sistem olması, denetimli serbestliğin herkesin faydasına olması, cezaevine göre avantajları saymakla bitmeyen bir ceza

sistemi olması, bu sistemin toplumun işine geliyor olmasından ötürü toplum denetimli serbestliği destekliyor” şeklinde yanıtlar alınmıştır. Hükümlülerin verdikleri yanıtlara bakıldığında daha çok denetim ile cezaevi kıyaslanması sonucuna bağlı olarak denetimin çok sayıdaki avantajından ötürü toplum tarafından desteklendiği sonucu ortaya çıkmıştır. Hükümlülerin dile getirmiş oldukları düşüncelerin genel anlamda birbiri ile benzerlik göstermesi de dikkat çekicidir.

Toplumun denetimli serbestliğe nasıl baktığına dair bazı görüşmecilerin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

B.B. (26 yaş): “Bence suça bulaşmış ve çıkmazda olan insanların tekrar topluma kazandırılması açısından önemli bir kurum olduğundan toplum destekliyor.”

Ö.T. (23 yaş): “İnsanlar eşlerinin, çocuklarının cezaevine girmesi yerine böyle bir sistemde dışarıda kalmasını kendi menfaatleri açısından daha olumlu buldukları için destekliyorlar.”

P.G. (21 yaş): “Önceleri anti pati duyuyorsun ancak avantajlarını gördüğünde bu sistemi hemen benimsiyorsun. Yani avantajlı bir sisteme vatandaş neden sahip çıkmasın.”

TR.T. (27 yaş): “Bence cezaevinin olumsuz koşullarını katlanmaktansa herkes cezasını denetimde çekmek ister.”

R.V. (22 yaş): “Bugün bana fayda sağlıyorsa yarın başkasına lazım olacak bu yüzden toplum destekliyor bence.”

M.Ç. (25 yaş): “Kimin bir tanıdığı veya yakını varsa ondan duydukları veya öğrendiklerinden avantajlı bir sistem olduğu için insanlar beğeniyor.”

M.B. (24 yaş): “Çünkü insanlar istemeden de olsa bir gün suç işleyebilir. Herkes denetimden faydalanabilir veya cezaevine girebilir.”

E.A. (28 yaş): “Çünkü toplumda o kadar çok suç işleyen var ki kiminin kocası, kiminin oğlu, kiminin kızı denetim bir gün herkese lazım olabilir.”

Görüşmecilerden edinilen bilgilere bakıldığında: bazı görüşmeciler yeni bir kurum olduğundan insanların denetimi merak ettiğini bazı görüşmeciler topluma kazandırmada önemli bir kurum olduğundan insanların denetimi önemsediklerini

bazı görüşmeciler günün birinde herkesin suç işleyebileceğini ve bundan ötürü denetimin herkese lazım olabileceğini bazı görüşmeciler ise denetimin cezaevine oranla çok avantajlarının olmasından ötürü toplum tarafından hem merak edildiğini hem de değer verildiğini ifade etmişlerdir.

Bunun yanında denetimli serbestlik hakkında görsel iletişim kanalları üzerinden haber ve reklamlar yapılmadığı için çok fazla bilinmediğini ifade eden görüşmeciler de mevcuttur. Toplumun denetimli serbestliğe bakış açısı ile ilgili olarak uzun sayılabilecek bir geçmişi olmayan ve henüz yeni yeni toplum tarafından tanınmaya başlayan denetimli serbestliğin tanınması için kitlelere ulaşılacak tüm kanallar ile yolların kullanılmasında fayda vardır.

4.SONUÇ

“Hükümlülerin Topluma Kazandırılmasında Denetimli Serbestliğin İşlevselliği: Bingöl İli” adlı araştırmanın temel amacı, denetimli serbestlik sisteminin Bingöl ilinde uygulanabilirliği, kurumda rehberlik faaliyetlerine zorunlu olarak dâhil edilen hükümlülerin muhtemel sorunsalları ve sosyolojik betimlemesinin ortaya çıkarılmasıdır. Bu doğrultuda aşağıda belirtilenlerin sağlanmasıdır;

Denetimli Serbestlik Sisteminin Bingöl Ölçeğinde kendisinden beklenen faydayı sağlayıp sağlamadığını ortaya koymak, yükümlülük altında bulunan bireylerin sosyo-demografik özelliklerini belirlemek, bu bireylerin toplumsal hayata atılmalarında karşılaştıkları sorunları saptamak, hükümlülerin denetimli serbestlik sistemine bakış açıları ile denetimli serbestlik tedbirlerinin yaşamlarına olumlu ve olumsuz etkilerini ortaya çıkarmak, bu bireylerin topluma bakış açılarını belirlemek, mevcut aile yapıları aile ilişkileri ve bu durumun sosyalleşmelerine etkilerini, hükümlülerin denetimli serbestliğe alınma sebeplerini tespit etmek, boş zaman etkinliklerini tespit etmek, iş hayatlarında karşılaşılabilecekleri sorunlar ile verilen yükümlülüklerin mesleki hayatlarına etkilerini saptamak, suç davranışından uzak durma noktasında denetimli serbestlik tedbirlerinin etkisinin olup olmadığını tespit etmektir.

Yukarıda bahsedilen sorulara cevaplar aranıp değişkenler arasındaki ilişkiler incelenerek bugüne kadar Bingöl ölçeğinde çalışılmamış bu araştırma alanında bilimsel veriler oluşturmak ve denetimli serbestlik yükümlülüğü altında bulunanlara yönelik gerçekleştirilecek sosyal politikaların geliştirilmesine katkı sunmak hedeflenmiştir. Bu çalışmada örneklem gurubundan elde edilen verilerden bahsetmek gerekir. Elde edilen veriler aşağıdaki gibidir:

a) Bu araştırmada yer alan hükümlülerinin büyük bir kısmı % 87 ile 18-30 yaş grubunda bulunmaktadır. Yaş ilerledikçe suç işleme ya da suça bulaşma hızının düştüğü görülmektedir.

b) Bu araştırmada örneklem grubu içerisinde iki kadın hükümlü bulunmaktadır. Geriye kalan hükümlülerin tamamı erkeklerden oluşmaktadır. Bu durum cinsiyete göre erkeklerin kadınlara göre suç işleme ya da suça bulaşma hızının daha yüksek olduğunu göstermektedir.

c) Örneklem grubunun, öğrenim düzeyine bakıldığında çoğunluğunu % 57 ile ortaokul mezunları oluşturmaktadır. Eğitim durumu temel alındığında düşük eğitim düzeyinin suçta artırıcı bir faktör olduğu göze çarpmaktadır.

ç) Denetimli serbestlik yükümlülerinin % 90'ını bekârlar oluşturmaktadır. %10'luk bir dilimini ise evliler oluşturmaktadır. Bu durum bekâr insanların riskleri daha fazla göze aldıkları ve sonucunu düşünmeden suça karıştıklarını göstermektedir. Evliler eşlerini, çocuklarını düşünmüş olmalı ki suçtan daha fazla uzak durmaktadırlar.

d) Denetimli serbestlik yükümlülerinin % 93'ünü çocuksuz hükümlüler oluşturmaktadır. % 7 lik bir dilimi ise çocuklu hükümlüler oluşturmaktadır. Bu sonuç çocuksuz kişilerin riskleri göze daha fazla alarak suça karıştıklarını göstermektedir.

e) Denetimli serbestlik yükümlülüğü altındaki grubun gelir durumuna bakıldığında en yüksek dilimi, hiçbir geliri olmayanların % 47 ile oluşturduğu görülmektedir. Suç işleme veya suça bulaşma riskinin hiçbir geliri olmayanlarda daha yüksek oranda olduğunu göstermektedir.

f) Aylık çalışma ücretleri, çocuk parası, baba maaşı, fakirlik maaşı dışında başka geliri olan görüşmeci bulunmamaktadır. Ortaya çıkan bu sonuç araştırmaya katılan görüşmecilerin sosyo ekonomik düzeylerinin düşük olduğunu göstermektedir.

g) Yükümlülerin boş zaman faaliyetlerine bakıldığında kahvede oyun oynamak, arkadaşlar ile sohbet etme, internet cafe veya playstationa gitmek, ailece veya arkadaşlarla pikniğe gitmek, hayvan besleme ve onlarla zaman geçirmek spor, yürüyüş, fitness yapmak, dikiş-nakış, saç tasarımı gibi faaliyetler olmakla birlikte en fazla yapılan boş zaman etkinliği kitap ve gazete okuma, resim yapma ile müzik dinleme % 27'lik dilimi oluşturmaktadır.

h) Yine işlenen suçlara bakıldığında; % 83'lük kesimi uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanma, taşıma, bulundurma veya madde ticareti, geriye kalan % 17'lik kesim ise siyasi suçlar propaganda ve yürüyüş, hakaret, basit yaralama, adam öldürmeye teşebbüs, memura mukavemet, cinayet gibi suçlardan denetimli serbestliğe gelmişlerdir.

ı) Ekonomik faktörler, işsizlik, kısa zamanda az emekle zengin olma anlayışı, olumsuz sosyal çevre, ailevi sorunlar, aile içi iletişimsizlik, eğitimsizlik, ilgisizlik,

yol gösteren bir rehberin olmayışı, zayıf insan ilişkileri, psikolojik nedenler, bağımlılık, dışlanma gibi faktörlerin suç işleme nedenleri olarak daha fazla ön plana çıktığı görülmüştür.

i) Araştırmaya katılan tüm görüşmeciler cezaevinde olmaksızın denetimli serbestlik sistemi ile dışarıda yaşamlarını sürdürmek istemişlerdir. Bu durum cezaevinin olumsuz, denetimin olumlu koşullarından kaynaklanmaktadır.

j) Görüşmecilerin % 77'lik bir kesimine göre denetimli serbestlik, suçla mücadele ve iyileştirme ile ıslah etme noktasında cezaevine göre daha başarılıdır.

Sonuç itibarıyla yapılan bu bilimsel çalışma da elde edilen veriler, klasik ceza infaz yöntemlerinin suç ve suçluluk konusunda suçluyu caydırmada çoğu zaman istenilen sonuçların alınmasından çok uzak olduğunu göstermektedir. Ayrıca Kızmaz, (2006)'ın da "Ceza Müdavimleri" adlı eserinde mükerrer suçluluk üzerine yaptığı araştırmada da belirttiği gibi kısa süreli hapis cezasına çarptırılan tesadüfi suçlular ile iyi hallilerin cezaevlerine kapatılarak suçluluğu kanıksamış adeta yaşamlarının bir parçası veya meslek edinecek kadar ilerlemiş suçlular ile birlikte çektirilmesi birçok mağduriyetin oluşmasına neden olmaktadır. Çünkü hayatlarında ilk kez bir suç olayına karışan bu iyi halli hükümlülerin cezaevlerine girmeleri geride kalan eşleri ile çocuklarını mağdur etmekte; cezaevinde azıllı suçlular ile kalmaları ise onların profesyonel birer suçluya dönüşmesine neden olmaktadır.

Yine yapılan çalışmalar özellikle kısa süreli hapis cezalarını gerektiren hallerde alternatif cezalardan olan denetimli serbestlikteki kamu hizmeti cezası ile bu hükümlülerin topluma veya mağdura verdikleri zararların geri ödenmesi, gittikleri kurumlarda verimli çalışmalar içerisinde buldukları, olumlu anlamda sosyalleştikleri, aileleri ile zaman geçirdikleri, kamuda zorunlu çalışma saatleri dışında iş bulup çalışabildikleri, cezaevlerinde atıl bir mahkûm olarak kendilerine oturdukları yerden masraf yapılmadığı için devleti de önemli bir mali yükten kurtardığını ortaya koymuştur. Türkiye'yi olumsuz yönde etkileyen ekonomik krizlerin yaşandığı bir dönemde bir hükümlünün cezaevinde devlete bir günlük maliyeti 55, bir aylık maliyeti bin 650 TL iken; devlet çok ciddi bir ekonomik yükün altına girmektedir. Yine cezaevlerindeki hükümlülerin her türlü ihtiyacının devlet tarafından karşılanmasının ülke ekonomisine çok ciddi bir külfet getirdiği artık bilinen bir gerçektir. Bu anlamda denetimli serbestliğin devlete ve ülke ekonomisine

en büyük katkılarından biri de bu gereksiz kamu harcamalarının önüne geçmesidir. Çünkü atıl durumda bulunan hükümlülere yapılan fuzuli harcamalardan sağlanacak tasarruflar başka alanlarda yatırıma dönüştürülebilir.

5.ÖNERİLER

Bu araştırma sonucuna göre salıverme sonrası cezaevinden denetimli serbestliğe gelen yükümlülerinin sağlık hizmetlerinden faydalanırken yaşadıkları sıkıntılar, cezaevinden yeni çıktıkları için sosyal güvenlik alanında yaşadıkları problemler, kamu hizmeti cezasının infazı sırasında ekonomik durumu yetersiz olanların ulaşım ve yol parası gibi konularda yaşadıkları mağduriyetler öncelikli olarak çözülmesi gereken konuların başında gelmektedir. Çünkü yol parası olmadığı için, bireysel görüşmeler, seminerler, yapılandırılmış programlar, kamu hizmeti veya imza yükümlülükleri gibi bir takım yükümlülükleri yerine getiremedikleri için kurum tarafından aldıkları ihlal ve uyarılardan ötürü cezaevine geri dönen hükümlüler bulunmaktadır. Denetimli serbestlik hizmetlerinin verimli hale gelebilmesinin önemli saç ayaklarından biri de şüphesiz ki denetimli serbestlikte çalışan kamu görevlilerinin özverili çalışmalarıdır. Motivasyonu yüksek, girişken, özverili, kendisine tanınan hak ve yetkiler konusunda ehil olan çalışanların sayısının fazla olması başarıyı yakalayıp verimliliği artırırken; motivasyonu düşük, yılgınlık gösteren, kendinden bezmiş, işini sevmeyen, işine kayıtsız çalışanlar ise başarıyı yakalayamadıkları gibi verimliliği düşürmektedirler. Denetimli serbestliğin çok etkili kullanılması gerekir şayet şekli uygulamalardan ibaret olması halinde suçlular için ödüle dönüşebilir. Suç mağdurlarının ve hükümlülerin psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözümüne yardımcı olması için denetimli serbestlik müdürlüklerinde başsavcı veya görevlendirdiği cumhuriyet savcısının başkanlığında diğer üye kurumların iştiraki ile toplanan koruma kurulları hakkında hükümlülerde önce farkındalık yaratılması daha sonra hükümlülerin var olan sorunlarının çözümünde bu kurula daha bir işlevsellik kazandırılması da önem arz etmektedir. Denetimli serbestlik sisteminin başarılı olabilmesi başta valilikler, resmi kurumlar, belediyeler, sivil toplum kuruluşları, denetimli serbestlik çalışanları, güvenlik birimleri kısacası toplumun tüm kesimleri tarafından önce benimsenmesi sonra katkı sunmaları ile mümkündür.

KAYNAKÇA

Ada, Ş. Peker, A. (2012). Tedavi ve Denetimli Serbestlik Tedbiri Uygulamasının Etkililiğinin İncelenmesi (Sakarya İli Örneği), *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2012 16 (1): ss:426.

Adler, F., Gerhard, O.W., Muellerv.d (1995). *Criminology*, USA: McGraw-Hill.

Akın, A. Akın, A ve Akın, Ü. (2015). *Psikolojide Güncel Kavramlar-VI-Değerler*, 53.Baskı.Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.

Akın, E. Alptekin, K. ve Mutlu, E. (2015). “Madde Bağımlılığı Tedavisi İçin Denetimli Serbestlik Şubeleri Tarafından Amatem’e Gönderilen Kişilere Yönelik Uygulamalarda Karşılaşılan Sorunlar”,*Türkiye’de Denetimli Serbestlik 10.Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Uluslararası Yaklaşımlar. (Ed. Deniz Özyörük). İstanbul Sempozyumu 8-10 Aralık, 2015.İstanbul. ss.93-97

Akıncı, F. (2002). “*Kriminoloji*”. İstanbul: Beta Yayınevi.

Aksoy, A. Bilasa,S.Gürsoy, Y. Leblebicioğlu, H. Papila, H ve Soğukpınar, C. (2015).“*Sokaktan Haber Var*”, Türkiye’de Denetimli Serbestlik 10.Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı, Uluslararası Yaklaşımlar. (Ed. Deniz Özyörük). İstanbul Sempozyumu 8-10 Aralık, 2015.İstanbul. ss.311-315.

Aldemir, E. Altın, D. ve Pazarcıkcı, M. (2015). “Denetimli Serbestlik Uzmanlarının Motivasyonel Görüşme Hakkındaki Bilgi ve Tutumları”, *Türkiye’de Denetimli Serbestlik 10.Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Uluslararası Yaklaşımlar. (Ed. Deniz Özyörük). İstanbul Sempozyumu 8-10 Aralık, 2015.İstanbul.ss.130-137.

Armağan, M. (1998). “Anomi”,*Sosyal Bilimler Ansiklopedisi*, C:1, İstanbul: Risale Yayınları.

Arslan, O. (2004). “*Yeni Bir İnfaz Metodu Denetimli Serbestlik (Probation)*”. Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları.

Aslan, M. M. (2015). “Uyuşturucu Madde Kullanan Ergen ve Gençlerde Tedavi Yaklaşımı ve Bir Model Önerisi”, *Türkiye’de Denetimli Serbestlik 10.Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Uluslararası Yaklaşımlar. (Ed. Deniz Özyörük). İstanbul Sempozyumu 8-10 Aralık, 2015.İstanbul.ss.425-431.

Ataç, S. (2004). “*Probasyon Müessesesi*”. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli.

Atalay, O. (2015).“Ceza Hukukunda İnfaz Hukukunun Yeri ve Denetimli Serbestlik”, *Türkiye’de Denetimli Serbestlik 10.Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Uluslararası Yaklaşımlar. (Ed. Deniz Özyörük). İstanbul Sempozyumu 8-10 Aralık, 2015.İstanbul. ss.8-12.

Atasü-Topçuoğlu, R. & Akbaş, E. (2009) “Sosyal Dışlanma Kavramı, Küreselleşme ve Yeni Yönetişim içinde Toplumla Nasıl Bir Bakış Önerir? Sosyal Hizmetlerin Yeniden Yapılanma Paradigmasına Eleştirel Bir Bakış.” Sosyal Dışlanma ve Sosyal Hizmet Sempozyumu, Başkent Üniversitesi, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği, 12-14 Kasım, 2009, Ankara.

Aydoğan, R.-Şahin, R. (2015).“Cezaevi, Damga ve İşsizlik Bağlamında Hükümlüyü İncelemek”,*Türkiye’de Denetimli Serbestlik 10.Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Uluslararası Yaklaşımlar. (Ed. Deniz Özyörük). İstanbul Sempozyumu 8-10 Aralık, 2015.ss.158-163.İstanbul.

Berk, G. (2010). “*Denetimli Serbestlik Tedbiri ve Tedavi Kararlarında Uygulanacak Bağımlılık Programının Etkinliğinin Değerlendirilmesi*”. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi: Tıpta Uzmanlık Tezi. İzmir.

Bursa Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezi Şube Müdürlüğü (2010). Beşinci Yılda Denetimli Serbestlik. “*Kamu Yararına Çalışma Yükümlülükleri*”. C.1 S.1. ss.1-50

Bıçakçı, Y.S. ve Şeker, D.Z. (2015). “Elektronik İzleme Teknolojisi ve Türkiye’de Uygulanması”, *Türkiye’de Denetimli Serbestlik 10.Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Uluslararası Yaklaşımlar. (Ed. Deniz Özyörük). İstanbul Sempozyumu 8-10 Aralık, 2015.İstanbul. ss.214-218.

Bilgiç, Ş. (2015). “Mahkûmların İyileştirilmesinde Zorunlu Çalıştırmanın Önemi”, *Türkiye’de Denetimli Serbestlik 10.Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Uluslararası Yaklaşımlar. (Ed. Deniz Özyörük). İstanbul Sempozyumu 8-10 Aralık, 2015.İstanbul. ss.145-157.

Bingöl Denetimli Serbestlik Müdürlüğü (2006).Koruma Kurulları, Yıllık İş Cetvelleri ve İstatistikleri.

- Cankurtaran, S. Demez, G. Ertan, C. Kart, E ve Timurturkan, M. (2015). “Denetimli Serbestlik Uygulamasının Toplumsal Bütünleşmeye Etkisi”,*Türkiye’de Denetimli Serbestlik 10.Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Uluslararası Yaklaşımlar. (Ed. Deniz Özyörük). İstanbul Sempozyumu 8-10 Aralık, 2015.İstanbul.ss.463-475.
- Centel, N.(2008). “Denetimli Serbestlik”,*Sulhi Dönmezer Armağanı*, Ankara,ss.531-555.
- Clward, R,A ve Ohlin L.E. (1960). *Delinquency and Oppurtunity*. New York: Free Press.
- Cohen, A. K. (1955). *Deliquent Boys*, New York: Free Press.
- Conklin, J, J.(1989).*Criminology*. New York: Macmillan Pub.
- Coştu, K. (2015). “Denetimli Serbestlikte Değerler Eğitimi ve Moral Rehberlik”,*Türkiye’de Denetimli Serbestlik 10.Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Uluslararası Yaklaşımlar. (Ed. Deniz Özyörük). İstanbul Sempozyumu 8-10 Aralık, 2015.İstanbul.ss.357-365.
- Çelik, G. (2015). “Denetimli Serbestlik Uygulamalarında Grup Çalışmalarının Önemi: Eşine Şiddet Uygulayanlar Açısından Bir Değerlendirme”,*Türkiye’de Denetimli Serbestlik 10.Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Uluslararası Yaklaşımlar. (Ed. Deniz Özyörük). İstanbul Sempozyumu 8-10 Aralık, 2015.İstanbul. ss.107-113.
- Çocuk Koruma Kanunu (2005). Kanun Numarası 5395, Kabul Tarihi 3/7/2005, Yayımlandığı Resmi Gazete 25876, Yayımlandığı Düstur Tertip: 5 Cilt: 44.
- Demirbaş, T .(2001). “*Suçun Nedenleri Suç Etolojisi*”, http://www.kriminoloji.com/Sucun_Nedenleri_Sosyolojik_ve_Sosyopskolojik_Nedenler_Timur_Demirbas.htm, (Erişim Tarihi:10.12.2015).
- Demirbaş, T. (2005). “*Kriminoloji*”.Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Demirbaş, T. (2007). “*Ceza Hukuku Genel Hükümler*”. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği, (2013). T.C. Resmi Gazetesi <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/03/20130305-7>, (Erişim Tarihi:17.11.2015).

Dizman, H.İ. (2015).“Denetimli Serbestlik Tedbiri Altındaki Hükümlülerde Yeniden Suç İşleme Eğilimi (Residivizm), Bu Oranların Ölçülmesi ve Uluslararası Uygulamalara Dair Değerlendirme”, *Türkiye’de Denetimli Serbestlik 10.Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Uluslararası Yaklaşımlar. (Ed. Deniz Özyörük). İstanbul Sempozyumu 8-10 Aralık, 2015.İstanbul. ss.284-295.

Dolu, O.(2011). “*Suç Teorileri: Teori, Araştırma ve Uygulamada Kriminoloji.*” 3.Baskı. Ankara: Seçkin Yayınları.

Dönmezer, S. (1978). “*Sosyoloji*”. İstanbul: Nihad Sayar Yayınları.

Dönmezer, S. (1994). “*Kriminoloji*”. 8. Basım, İstanbul: Beta Yayınevi.

Dönmezer, S- Eрман, S.(1997).“*Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku*”. Genel Kısım, C.III. Ankara: Beta Basım Yayıncılık.

Durkheim, E. (1994). “*Sosyolojik Metodun Kuralları*”. (A.Enver, Çev.) İstanbul: Sosyal Yayınları.

Erbas, C. (1996). “Tarihi Gelişim İçinde Gözetimle Erteleme (Denetimli Serbestlik-SursisAvec Mise A Lepreuve) ve Fransa’daki Uygulaması ile Konuya İlişkin Türk Ceza Kanunu ve Öntasarı Metinleri I (Kısaltma: Erbaş (I))”,*Yargıtay Dergisi*, C. 22, Ocak-Nisan, S. 1–2.

Erkal, M. (1985). “*Sosyal Meselelerimiz ve Sosyal Değişme*”, Ankara:Mayaş Yayınları

Genç,Y. (2015).“Denetimli Serbestliğin Yararlanıcılar Üzerindeki Psiko-Sosyal Etkileri”, *Türkiye’de Denetimli Serbestlik 10.Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Uluslararası Yaklaşımlar. (Ed. Deniz Özyörük). İstanbul Sempozyumu 8-10 Aralık,2015.İstanbul.ss.476-488.

Gökçen, A. (1987). “*Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunları ve Bu Kanunlardaki Ceza Müeyyideleri.*”,İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,İstanbul.

Görgülü, T. (2008). “Suç/Ceza ve Suç Kavramları”.*Denetimli Serbestlik ve Yardım Hizmetlerinden Sorumlu Daire Başkanlığı Dergisi*, Ankara, S:7-11.

- Güral, B.(2009). “*Türkiye’de Çocuk Suçluluğu ve Nedenleri Erzurum Örneği*”, Polis Akademisi Başkanlığı Güvenlik Bilimleri Enstitüsü: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Güran, T. (1990). “*İktisat Tarihi*”, İstanbul:Damla Ofset
- Gramatica, F. (2005).“*Toplumsal Savunma İlkeleri*”. (Selçuk, S. Çev.) Ankara: İmge Yayınları.
- Hirschi,T.(1969). *Causes of Delinquency*, Berkeley:University of California Press.
- İçli, T. (1994). *Türkiye’de Suçlular: “Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Özellikleri”*. Ankara: Bizim Büro Basımevi
- İçli, T. (2004). “*Kriminoloji*”. Ankara: Martı Yayınevi.
- Işık, E.(2007). “*Kent Yoksulluğu, Sokak Çocukları ve Suç*” Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya.
- Işığışok, E.(1998). “Türkiye’de Gelir Dağılımı ve 1987-1994 Gelir Dağılımı Araştırmalarının Karşılaştırmalı Bir Analizi”, *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, C.16,ss.1-20
- İnce, H. (2007). “*Türk Ceza Hukukunda Kısa Süreli Hürriyeti Bağlayıcı Cezalara Seçenek Yaptırımlar*”. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- İlbar, Zafer, 1987 ,“Cinsiyet Roller ve Cinsiyet Farklılıkları Araştırmasından Çıkan Yöntemsel Sonuçlar”*Ankara Üniversitesi D.T.C.F. Dergisi*.Sayı13.
- İstanbul Denetimli Serbestlik Müdürlüğü (2015), “*Her şey Küçük Bir Dokunuşla Başlar*”. Topkapı-İstanbul:Print(ist) Matbaacılık.
- Kaçtı, K. ve Yassı, F. (2015).“Denetimli Serbestlik Sistemi Açısından; Madde Kullanımı ile Kadına Yönelik Şiddet Arasındaki İlişki”,*Türkiye’de Denetimli Serbestlik 10.Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Uluslararası Yaklaşımlar. (Ed. Deniz Özyörük). İstanbul Sempozyumu 8-10 Aralık, 2015.İstanbul ss.432-442..
- Kale, M.(2009). “*Türkiye’de Denetimli Serbestlik Sistemi*”, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas.

Kaleli, S.(2010).“Denetimli Serbestlik Tedbirine Tabi Tutulan Kişilerin Benlik Saygılarının Değerlendirilmesi”, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Aydın, A.H.(2014). “Suç Önlemenin Önemi ve Etkisi” *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Sayı16 (Özel Sayı I): 82-84.

Kamer, V. K. (2007 (a)). “Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı”, İkinci Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi Hukuk Yayınları Dizisi.

Kamer, V. K. (2007 (b)). “Denetimli Serbestlik Kararlarının İnfazı”. Ankara: Adalet Yayınevi.

Kamer, V.K. (2008). “Ceza Adalet ve İnfaz Sistemi İçinde Denetimli Serbestlik Sisteminin Önemi”, *Adalet Dergisi*, Sayı:31, ss. 69-80

Karadöl, C. (2015).“Denetimli Serbestliğin Doğuşuna Kadar Avrupa Tarihinde Suç ve Ceza”, *Türkiye’de Denetimli Serbestlik 10.Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Uluslararası Yaklaşımlar. (Ed. Deniz Özyörük). İstanbul Sempozyumu 8-10 Aralık, 2015.İstanbul. ss.47-53.

Kızılcılık, S. (1996). “Sosyoloji Teorileri–3”.İzmir: Saray Kitabevi.

Kızılcılık, S. (2001). “Sosyal Bilimlerdeki Multidisiplinarite Yönelimleri Çerçevesinde Tarih ile Sosyolojinin Yakınlaşımı ve Baykan Sezer”.*Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C:25, S:1.ss.1-14.

Kızmaz, Z. (2005). “Din ve Suçluluk: Suç Teorileri Açısından Kuramsal Bir Yaklaşım”. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C:15, S:1.ss.189-215.

Kızmaz, Z. (2005). “Sosyolojik Suç Kuramlarının Suç Olgusunu Açıklama Potansiyelleri Üzerine Bir Değerlendirme”. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 29(2), ss.149-174.

Kızmaz, Z. (2006). “Cezaevi Müdavimleri (İnatçı Suçlular)”. Ankara: Orion Yayınevi.

Külçür, E.İ. (2015).“Uluslararası Hukuk Metinlerinde Denetimli Serbestlik”, *Türkiye’de Denetimli Serbestlik 10.Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Uluslararası Yaklaşımlar. (Ed. Deniz Özyörük). İstanbul Sempozyumu 8-10 Aralık, 2015.İstanbul. ss.47-53.

Laroque, P. (1969). “*Sosyal Sınıflar*”. (Gürbüz, Y. Çev:) Ankara: Remzi Kitabevi.

Lemert, E, M.(1951).*Social Pathology*, New York: McDraw-Hill.

McGuire, M. (1996). “What Works: Reducing Reoffending from Guidelines from Research and Practice”, John Wiley Sons Ltd., Robinson, G & P. Raynor. Chichester, p.16.

Müftüoğlu, D. (2009). “*Denetimli Serbestlik Sürecindeki Hükümlülerin Uyumsal Süreçlerinin İncelenmesi*”. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Nursal, N.- Ataç, S. (2006). “*Denetimli Serbestlik ve Yardım Sistemi (Probation)*”. Ankara: Yetkin Yayınları.

Ögel K., Koç C., Aksoy A., Yorohan R., İşmen M., (2011). *Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Programı (SAMBA)*. İstanbul: Yeniden Yayınları.

Önder, M.S.(2015). “*Devlet ve PKK İnkileminde Korucular*”, İstanbul: İletişim Yayınları.

Öter, A. (2005). “*Çocuk Suçluluğunun Toplumsal Nedenleri*”. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Isparta.

Özcan, S. (2009). “*Denetimli Serbestlik Uygulamasında Motivasyonel Görüşmelerin Etkinliği*”. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir.

Özden Ö. (2004) Yas, “Adolesan Suçları Ve Sosyal Bağ Teorisi”, *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, Cilt:7, Sayı:1, ss. 53-76.

Özkalp, E. (2005). “*Sosyolojiye Giriş*”. Bursa: Ekin Yayınevi.

Özkalp, E.(1990).“*Sosyolojiye Giriş*”. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları

Öztürk, B.- Erdem, M. R. (2006) “*Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku*”. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Sarpdağ, M.(2004), “Çocuk Suçluluğunun Nedenleri”, *Çağın Polisi Dergisi*, Sayı:36, (Erişim Tarihi:02.12.2016), <http://www.caginpolisi.com.tr/cocuk-suclulugunun-nedenleri/>.

- Sağıroğlu, M. (2006). “Koşullu Salıverilme, Mükerrirlik, Özel İnfaz Usulleri Ve Denetimli Serbestlik Sistemi İle İlişkileri”. *Adalet Dergisi*. Sayı:24. ss. 101-109.
- Savaş, A. (2011) “*Adli Vergi Cezalarında Denetimli Serbestlik Sistemi*”. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkocahisar.
- Schmallegger, F. (2005). “*CriminalJusticeToday*”, 8th. Edition. An IntroductoryTextfor 21st Century. PrenticeHall. New Jersey. PrenticeHall.452-457.
- Schoch, H. (2006). “*Denetimli Serbestlik Yardımı ve İnsancıl Ceza Yargısı*”. (BACAKSIZ, P. Çev.) Ankara: Seçkin Kitabevi.
- Sokullu, F. (1998). “*Adalet Reformu ve Alternatif Ceza Yaptırımlar, Prof. Dr. Nurullah KUNTER’e Armağın*”. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Eğitim, Öğretim ve Yardımlaşma Vakfı Yayını.
- Sokullu Akıncı, F. (1996).“Hürriyeti Bağlayıcı Cezalar ve Alternatif Ceza Yaptırımları”, *Yeni TürkiyeDergisi*, Cilt.2, S.10, s. 679-689.
- Sokullu Akıncı, F. (1999). “*Kriminoloji*”. İstanbul: Beta Yayınları.
- Sözüçök, M. (2009). “*Ankara’da Denetimli Serbestlik Uygulanan Kişilerin Sosyo-Kültürel Açından İncelenmesi*”. Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Siegel, Larry J. (1989), *Criminology*, St.Paul: West Pub. Company,
- Şimşek H. ve Yıldırım, A. (2008). “*Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*”, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Sutherland, E.H.(1947). *Principles of Criminology*, Philadelphia:J.B.Lippincott.
- Tatlıcan, Ü. (1992). “*Emile Durkheim*”,[http://www.umittatlican.com/files/Emile%20Durkheim%20\(Ritzer,%201992\).pdf](http://www.umittatlican.com/files/Emile%20Durkheim%20(Ritzer,%201992).pdf), (Erişim Tarihi: 10.12.2015).
- Tatlıcan, Ü. (1992). “*Karl Marx*”,[http://www.umittatlican.com/files/Karl%20Marx%20\(George%20Ritzer-1992\).pdf](http://www.umittatlican.com/files/Karl%20Marx%20(George%20Ritzer-1992).pdf) (Erişim Tarihi: 10.12.2015).

Tezcan, M.(1982). “*Sosyolojik Açıdan Boş Zamanların Değerlendirilmesi*”, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

T.C. Adalet Bakanlığı (2006). “*Denetimli Serbestlik ve Yardım Hizmetleri El Kitabı*”, Yayın No:3, Ankara: Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, Denetimli Serbestlik ve Yardım Hizmetlerinden Sorumlu Daire Başkanlığı Yayınları.

T.C. Adalet Bakanlığı (2007). “*Madde Kullanımı Olan Hükümlülerle Çalışma Personel Kitabı*”, Ankara: Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, Denetimli Serbestlik ve Yardım Hizmetlerinden Sorumlu Daire Başkanlığı Yayınları.

T.C. Adalet Bakanlığı (2007). “*Uygulama Becerileri El Kitabı*”, Yayın No:6, Ankara: Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, Denetimli Serbestlik ve Yardım Hizmetlerinde Sorumlu Daire Başkanlığı Yayınları.

T.C. Adalet Bakanlığı (2008). “*Üçüncü Yılında Denetimli Serbestlik ve Yardım Hizmetleri*”, Yayın No:18, Ankara: Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, Denetimli Serbestlik ve Yardım Hizmetlerinden Sorumlu Daire Başkanlığı Yayınları.

T.C. Adalet Bakanlığı (2008). Adalet Bakanlığı İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezi Şube Müdürlüğü Resmi Rapor ve Plan İstatistikleri, İstanbul.

T.C. Adalet Bakanlığı (2013). *Öfke Kontrol Programı, Uygulayıcı El Kitabı*. Ankara: Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı Yayınları.

Tırtır, M. (2007). “*Kişiyeye Özgü Tedbir*”. Ankara: Güncel Hukuk Dergisi, Mayıs, 5–41.

Tören, Y. (1986). “*Kriminoloji*”. Suç ve Ceza. Ankara: Umut Vakfı Yayını.

Tunç, M. (2001). “Adli Denetim, Tutuklamayı Önleyici ve Giderici Tedbirler”.*AdaletDergisi*, S 6, s. 129–150.

Turan, R. (2010).“*Madde Kullanımı Nedeniyle Denetimli Serbestlik ve Tedavi Tedbirine Hükmolan Kişilerin Tedaviyi Başarıyla Tamamlamalarını Öngören Etkenlerin İrdelenmesi*”. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul.

Turhan, F. (2006). “Yeni Türk Ceza Kanuna Göre Cezaların Ertelenmesi Ve Uygulamada Ortaya Çıkan Bazı Sorunlar”. *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*.C. 10. S.4. ss. 27-54.

Vold G. Bernard T. Snipes J. (2002) *TheoreticalCriminology*, 5. Press, New York: Oxford

Winfrey T. Abadinsky H. (2003), *UnderstandingCrime*, USA: Wadsworth

Yavuz, H.A. (2011). “*Ceza Adalet Sisteminde Denetimli Serbestlik*”. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara.

Yenidünya, A.C. (2006). “5237 sayılı TCK’da Hapis Cezasının Ertelenmesi”. *Hukukî Perspektifler Dergisi*. S.7. ss. 55-75.

Yurtseven, S, S.(2008). “30.12.2005–15.06.2007 Tarihleri Arasında İstanbul Kadıköy Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezi Şube Müdürlüğünde İşlem Gören Dosyaların Retrospektif İncelenmesi”. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Doğudan İnternet Kaynakları

AljazeeraTurk. (13 Kasım 2014), “ozel/hukumluler-belediye-iscisi-oldu”. 07 Aralık 2016 tarihinde <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/hukumluler-belediye-iscisi-oldu> adresinden alındı.

Gerçekgündem. (17 Ağustos 2016), “38-bin-hukumlunun-maliyeti-15-milyar:” 05 Aralık 2016 tarihinde <http://www.gercekgundem.com/38-bin-hukumlunun-maliyeti-15-milyar226406h.htm> adresinden alındı.

Haberler.com. (05 Aralık 2015), “bir-mahkumun-devlete-aylik-maliyeti-bin-650-lira”: 05 Aralık 2016 tarihinde <https://www.haberler.com/bir-mahkumun-devlete-aylik-maliyeti-bin-650-lira7940953-haberi/> adresinden alındı.

Haberler.com. (11 Ocak 2014), “110-bin-mahkum-denetimli-serbestlikten-yararlandi”. 05 Aralık 2016 tarihinde <https://www.haberler.com/110-bin-mahkum-denetimli-serbestlikten-yararlandi-5532098-haberi> adresinden alındı.

Haber29.net. (19 Ekim 2016), “gumushane/gumushane-denetimli-serbestlik-mudurlugu-seminerine-yukumluler-buyuk-ilgi- gösterdi”. 07 Aralık 2016 tarihinde

<http://www.sanalbasin.com/gumushane-denetimli-serbestlik-mudurlugu-seminerine-yukumluler-buyuk-ilgi-gosterdi-15893737> adresinden alındı.

Hurriyet.com. (16 Şubat 2016), “Van-da-denetimli-serbestlik-tedavi-birimi-acildi-37243449”. 05 Aralık 2016 tarihinde <http://www.hurriyet.com.tr/van-da-denetimli-serbestlik-tedavi-birimi-acildi-3724344916> adresinden alındı.

Tubim. (17 ağustos 2016), “2013 Türkiye Uyuşturucu Raporu”, 07 Aralık 2016 tarihinde <http://www.sck.gov.tr/oecd/2013%20T%C3%BCrkiye%20Uyu%C5%9Fturucu%20Raporu.pdf> adresinden alındı.

Tük. (17 Ağustos 2016), “2016 Adalet İstatistikleri”. 05 Aralık 2016 tarihinde <http://www.TÜİK.gov.tr/UstMenu.do?metod=kategorist>. adresinden alındı

EKLER

EK-1 GÖRÜŞME FORMU

Form No:

Tarih:

Yapıldığı Yer:

Bu görüşme formu Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi Mustafa BURAKGAZİ tarafından tezli yüksek lisans çalışması amacıyla uygulanmaktadır. Hükümlülerin topluma kazandırılmasında denetimli serbestliğin işlevselliğini ölçmek için yapılacak olan bu çalışmada amaçlanan Ülkemizde Avrupa Uyum Yasları Doğrultusunda Kurulmuş Modern Bir Ceza İnfaz Yöntemi Olan Denetimli Serbestlik Sistemi Bingöl Ölçeğinde kendisinden beklenen faydayı sağlayıp sağlamadığını tespit etmektir.

Bu görüşmede söyleyeceklerinizin tümü gizli tutulacaktır. Bu bilgileri araştırmacının dışında herhangi bir kimsenin görmesi mümkün değildir. Ayrıca araştırma sonuçları yazılırken, görüşülen kişilerin isimleri kesinlikle rapora yansıtılmayacaktır.

1.Yaşınız?

2.Cinsiyetiniz?

3.Öğrenim Durumunuz?

4. Doğum yeriniz?

5.Medeni Durumunuz?

6.Çocuk sayınız?

7. Aylık net geliriniz?

8.Maaşınızın dışında başka geliriniz var mı?

- 9.Sosyal yardım alıyorsanız hangisi?
- 10.Boş zamanlarınızda ne yaparsınız?
- 11.Denetimli Serbestlik öncesinde madde kullanıyor muydunuz?
- 12.Ailenizde alkol veya madde kullanan var mıydı?
- 13.Ailenizde sabıkası olan var mı?
- 14.Anne ve babanız arasındaki iletişim nasıl?
- 16.Ceza almanıza sebep olan olay nedir?
- 17.Sizce insanların suç olarak kabul edilen davranışlarda bulunmalarında en önemli faktör nedir?
18. Aldığınız ceza hakkında ne düşünüyorsunuz?
- 19.Hangi şartlarda bu davranışı sergilemezsiniz?
- 20.Karıştığınız olayda mağdur olan kimse var mı?
- 21.Sergilediğiniz davranış sonrasında birilerinin mağdur olduğunu düşünüyor musunuz?
- 22.Hukuki konumunuz nedir?
- 23.Cezaevinde veya denetimli serbestlikte bulunduğunuz süre ne kadar?
- 24.Mutlu bir toplum için suçla mücadeleyi doğru buluyor musunuz?
- 25.Sergilediğiniz davranışlardan dolayı pişmanlık hissine kapıldınız mı?
- 26.Sergilediğiniz davranışlardan dolayı çevre, dost ve akrabalar tarafından dışlandığınızı düşünüyor musunuz?

- 27.Sergilediğiniz davranışlardan dolayı çevre, dost ve akrabalar ile problem yaşadınız mı?
- 28.Cezaevi sizin için ne anlam ifade diyor?
- 29.Denetimli Serbestlik sizin için ne anlam ifade ediyor?
- 30.Çevre, dost ve akrabalar ile ilişkileriniz nasıl?
- 31.Çevrenizde sabıkası bulunan başka kişiler ile husumet var mı?
- 32.Denetimli Serbestlik ile cezaevi arasından hangisini tercih edersiniz?
- 33.Denetimli Serbestlik insanların suça bulaşmasını engelliyor mu?
- 34.Denetimli Serbestlik yerine cezaevinde olsaydınız aile, çevre, dost ve akrabaların size yaklaşımında bir olumsuzluk olur muydu?
- 35.Denetimli Serbestlik yerine cezaevinde olsaydınız ekonomik durumunuz kötüleşir miydi?
- 36.Sizce cezaevinde cezanızı çekseydiniz aile, çevre, dost ve akrabalarınız size karşı olumsuz bir tavır sergiler miydi?
- 37.Cezanızı cezaevinde çekseydiniz işinizi kaybeder miydiniz?
- 38.Denetimli Serbestlikte yapılan rehberlik hizmetleri yararlı mı?
- 39.Denetimli Serbestlikteyken kovuşturmayla sebebiyet verecek bir davranışta bulundunuz mu?
- 40.Denetimli Serbestliğe geldikten sonra geçmişte bulduğunuz olumsuz davranışlar için pişmanlık duyuyor musunuz?
- 41.Denetimli Serbestlik özgürlüğünüzün artmasına katkı sağladı mı?
- 42.Denetimli Serbestlik size maddi ve manevi katkı sağladı mı?

43. Denetimli Serbestlik ile yaşamınızı bir düzene koymanız gerektiğini düşünüyor musunuz?
44. Denetimli Serbestliğin cezaevinden daha insani olduğunu düşünüyor musunuz?
45. Sizce Denetimli Serbestlik cezaevinden daha faydalı mıdır?
46. Denetimli Serbestlik insanlarla ilişkilerinizi düzeltiyor mu?
47. Sizce cezaevine girip çıkmak insana ne hissettirir?
48. Denetimli Serbestlik çalışanlarının vatandaşa yaklaşımlarını nasıl buluyorsunuz?
49. Bir ceza alacak olsanız! Bunun hapis yerine denetimli serbestliğe çevrilmesini ister misiniz?
50. Cezanızın denetimli serbestlikte infaz edilmesi sizin için bir sıkıntı yarattı mı?
51. Cezanızın denetimli serbestliğe infaz edilmesi size olumlu bir katkı sağladı mı?
52. Denetimli Serbestlikte yapılan bireysel görüşmeleri faydalı görüyor musunuz?
53. Denetimli Serbestlikte yapılan tedavi, bağımlılık ve bilgilendirme çalışmalarını faydalı buluyor musunuz?
54. Denetimli Serbestlikte yapılan (Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Programı) SAMBA'nın faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?
55. Denetimli Serbestlikte yapılan Öfke Kontrolü faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?
56. Denetimli Serbestlikte sürdürülen (Hayat İçin Değişim) HAYDE'nin faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?
57. Denetimli Serbestlikte yapılan Aylık Seminerin faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?

58.Kamu Hizmeti Cezası ile kurumlarda çalışma ve insanlarla ile etkileşim durumunuz olumlu veya olumsuz mu?

59.Kamu Hizmeti Cezası ile kurumlarda çalışma ve insanlarla ile etkileşim durumunuz sizi nasıl etkiliyor?

60.İmza Yükümlülüğünü, sizin ve toplumun açısından faydalı buluyor musunuz?

61.Sizce Belirlenen Yerlere Gitmeme Yükümlülüğü, husumetli kişilerin birbirine zarar vermesini engeller mi?

62.Konutta İnfaz Yükümlülüğünü, sizin ve toplumun güvenliği açısından faydalı buluyor musunuz?

63.Yükümlülerepsiko-sosyal destek sunma ve sorunlarını çözmelerine katkı sunmak için oluşturulan Koruma Kurullarını faydalı buluyor musunuz?

64.Denetimli Serbestlikte yapılan çalışmalardan memnun kaldınız mı?

65.Denetimli Serbestlikte yapılan çalışmalardan, bilgi eksikliklerinizi tamamlayabildiniz mi?

66.Programlarda işlenen dersler ve anlatılan konular zevkli miydi?

67.Denetimli Serbestlikten sonra planlarınız nedir?

68.Sizce denetimli serbestlik sistemi kendisinden beklenen faydayı sağlamış mıdır?

69.Sizce toplum, denetimli serbestlik sistemini neden destekliyor?

EK 2. ADALET BAKANLIĞINDAN İZİN TALEP DİLEKÇESİ

T.C
ADALET BAKANLIĞI
CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE
Sunulmak Üzere
BİNGÖL DENETİMLİ SERBESTLİK MÜDÜRLÜĞÜNE

Bingöl Denetimli Serbestlik Müdürlüğü'nde Öğretmen olarak görevimi yapmaktayım. 2014 yılından beri Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalında Tezli Yüksek Lisans öğrencisi olarak kayıtlı bulunmaktayım. İlgili program uyarınca bir tez çalışması yapmam beklenmektedir. Danışmanım Yrd.Doç.Dr. M.Seyman ÖNDER'in yönetiminde yürüteceğim "Hükümlülerin Topluma kazandırılmasında Denetimli Serbestliğin İşlevselliği: Bingöl İli Örneği" başlıklı tez önerim kabul edilmiştir. İlgili tez kapsamında alan çalışmam çerçevesinde Bingöl Denetimli Serbestlik Müdürlüğündeki dosyalardan, eğitim ve iyileştirme faaliyetlerinde kullanılan materyallerden faydalanabilmek ve küçük bir örneklem grubuna anket yapmam gerekmektedir.

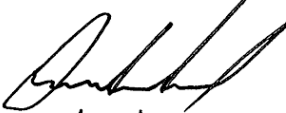
Ses kaydı ve görüntü alınmayacağı, hükümlülerin ve kurum görevlilerinin rızası ile çalışmaların uygun zaman dilimlerinde ve kimlik bilgileri gizli tutularak yapılması planlanmaktadır. Çalışmanın sonucunun Genel Müdürlüğünüzce de kullanılabileceği öngörülerek, ciltlenmiş hali kurumunuza ve Bingöl Denetimli Serbestlik Müdürlüğü'ne de iletilecektir. Çalışmamı yapabilmem için izninizi arz ediyorum.

Saygılarımla. 18/09/2015

Mustafa BURAKGAZI

EKLER

- .Saha Araştırmasını Yapan Öğrencinin Kimlik Fotokopisi
- .Öğrenci Kimlik Fotokopisi
- .Transkrip
- .Öğrenci Belgesi

18/09/2015
iletildik üzere

ADRES:

Bingöl Denetimli Serbestlik Müdürlüğü
İnönü Caddesi, Eski Adliye Binası Kat:3 Merkez/BİNGÖL

EK 3. ADALET BAKANLIĞINDAN GELEN İZİN YAZISI

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü

Sayı : 46985942/78/18417
Konu : "Görüşme Formu" Uygulaması
İçin İzin Talebi

12/02/2016

BİNGÖL CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA

İlgi : 22/01/2016 tarihli ve 40711683-044-274 sayılı yazı.

İlgi yazı ile; Bingöl Denetimli Serbestlik Müdürlüğü'nde öğretmen olarak görev yapan ve halen Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Mustafa BURAKGAZİ'nin Yrd. Doç. Dr. Mehmet Seyman ÖNDER'in danışmanlığında yürüttüğü "Hükümlülerin Toplum Kazandırılmasında Denetimli Serbestliğin İşlevselliği: Bingöl İli Örneği" başlıklı tez çalışması kapsamında, Nisan - Mayıs 2016 tarihleri arasında Bingöl Denetimli Serbestlik Müdürlüğü'ndeki 30 yükümlüye "Görüşme Formu" uygulanabilmesi için izin talebinde bulunulmuştur.

Söz konusu yazı ve ekleri incelenmiş olup; Bingöl Denetimli Serbestlik Müdürlüğü'nde öğretmen olarak görev yapan ve halen Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalında Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Mustafa BURAKGAZİ'nin Yrd. Doç. Dr. Mehmet Seyman ÖNDER'in danışmanlığında, ses kaydı ve görüntü alınmaması, yükümlülerin rızalarının alınması ve kimlik bilgilerinin gizli tutulması, bilgilerin basınla paylaşılmaması, çalışma sonucunun iki örneği ile CD'sinin Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'ne gönderilmesi ve Genel Müdürlükten onay alınmadan çalışmanın hiçbir şekilde kullanılmaması ve yayınlanmaması koşullarıyla, denetimli serbestlik müdürlüğünün görevlileri nezaretinde ve müdürlüğün işleri aksatılmadan Bingöl Denetimli Serbestlik Müdürlüğü'nde belirtilen tarihler arasında söz konusu "Görüşme Formu"nu uygulaması uygun bulunmuştur.

Bilgi ve gereğini rica ederim.

Ali YILDIZ
Hâkim
Bakan a.
Genel Müdür Yardımcısı

* Bu evrak elektronik imza ile imzalanmış ve DYS üzerinden gönderilmiştir. Ayrıca fizikî olarak gönderilmeyecektir.

Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı
Koruma Kurulları ve Mağdur Destek Hizmetleri Şube Müdürlüğü
Konya Yolu No:70 Beşevler 06330 ANKARA
Telefon: (0312) 204 13 64 Faks: (0312) 223 97 44

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Nilgün ESKİ ÖZDEMİR Şb. Md.
e-posta: ds.kkmdhsm@adalet.gov.tr, Elektronik Ağ: www.ctc.adalet.gov.tr

UYAP Bilişim Sisteminde yer alan bu dokümana <http://vatandas.uyap.gov.tr> adresinden T61EGRR - Zhd1XXV - S0001M5 - 1444-...

ÖZGEÇMİŞ

Özgeçmiş 18 Şubat 1979 yılında Bingöl’de sekiz çocuklu memur bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. İlk, orta ve lise öğrenimimi Bingöl ilinde tamamladıktan sonra 1998 yılında Fırat Üniversitesi sosyoloji bölümünde lisans eğitimine başladı. 2002 yılında lisans eğitimimi tamamladıktan sonra mezun oldu. Bir süre vekil öğretmenlik yaptıktan sonra 2006 yılında Adalet Bakanlığı Bingöl Cumhuriyet Başsavcılığı Denetimli Serbestlik Müdürlüğünde sosyolog olarak göreve atandı. Kurum içinde açılan bir unvan değişikliği sınavı ile öğretmen unvanı aldı. Sosyolog-Öğretmen olarak toplamda 11 yıldır aynı kurumda çalışmaya devam etmektedir.